דבר

דבר יום שישי ב' בחשוון תשנ"ה 7.10.94 גליון

פרס: המחוות

התייחס להסכמתו של פארוק א־שרע לענות ל... אתמול בוושינגטון; א־שרע אמר לכתבים כי "... בשביל סוריה"; פרס: ישראל לא תקבל את הד... לנסיגה מרמת הגולן לפני פתיחת המשא ומתן; כריסטופר באזור בשבוע הבא יבי...

מאת מומי בסוק, כתבנו בארה"ב

אם סוריה אכן רוצה בהתקדמות אמיתית בתהליך השלום עם ישראל, היא צריכה להסכים למפגש פיסגה פומבי בין נשיאה, חאפז אל אסד, וראש ממשלת ישראל, יצחק רבין, ולפתיחת ערוצי שיחות נוספים בין שני הצדדים, השאיפים או סודיים, בדרגים רמי דרג. דברים אלו אמר אתמול שר החוץ, שמעון פרס, בהופעתו במכון "ראנד" היוקרתי בלוס אנג'לס.

שר החוץ הרצה על תהליך השלום לפני כמאתיים אקדמאים, בעלי שם, בתחומי המזרחנות, יחסים בינלאומיים ומדעי המדינה. חלק ניכר מהרצאתו הוקדש לתהליך השלום הישראלי־סורי.

פרס הדגיש כי ישראל אינה מוכנה לקבל את הדרישה הסורית האולטימטיבית, כי עוד לפני פתיחת המשא ומתן בין שתי המדינות ירושלים תודיע על הסכמתה לסגת מכל רמת הגולן, וכי רק אחרי כן יתחיל המשא ומתן בין שני הצדדים. לדעת פרס, ישראל אינה מסכימה והיא לא תסכים גם בעתיד לכל תנאים מוקדמים. פרס הוסיף כי סוריה צריכה לשבת עם ישראל, להעלות את דרישותיה ולשמוע את דרישות ישראל, בפני שמוכן צריך להתנהל.

שר החוץ אמר, כי ישראל מבינה על המחוות האחרונות של סוריה, כמו ההסכמה של שר החוץ פארוק א־שרע אתמול, לענות לשאלות עיתונאים ישראלים לפני פגישתו עם מזכיר המדינה, וורן כריסטופר, הסכמתה להכנסת עיתונאים ישראלים היום להופעה פומבית שלו. אולם, הסורים אינם מבינים את דעת הקהל בישראל. עם מחוות כאלו הם לא יכבו מאמון הציבור בארץ. רק מהלכים גורפים, כמו של אנואר סאדאת ב־1977, ומהלך ... עשרים לשכנע את הציבור בישראל.

[illegible]

בהתייחסו לנושא החיילים האמריקאים ברמת הגולן, אמר פרס כי הנושא אינו אקטואלי כרגע. הוא הזכיר כי הראשונים שהציעו נוכחות אמריקאית ברמת הגולן במקרה של שלום בין ישראל לסוריה, היו האמריקאים עצמם. יותר הדיבור על מזכיר המדינה הקודם, ג'יימס בייקר. ישראל אינה מעוניינת לראות אף אמא אמריקאית בוכה על מות בנה ברמת הגולן. במידה ואכן ייחתם הסכם שלום, וגם ישראל וגם סוריה ... לנוכחות של חיילים אמריקאים ברמה, יוצב בין צה"ל לצבא הסורי לפי דגם הנ... השלום המצרי־ישראלי, בסיני, כל... כמפקחי שלום שאינם נתונים לסכנה.

בסיום ההרצאה העניק פרופסור ג'ר... לפרס ספר קוראן אותו העניק לורד ויין... במשך שנים, כתוקרה על תרומתו ל... הלבנות במזה"ת. שה"ח קיבל את... בטקס מרשים שנערך לפני 10... סטודנטים, את כלילת הכבוד... אוניברסיטת U.C.L.A, על תרו... למזה"ת. הנשיא ביל קלינטון קיבל מ... תואר כבוד מאז החודש. שלשום ... שר החוץ עם צמרת תעשיית הב... האמריקאי. בין השאר הוא השתתף, יחד... השחקנים אוליבר סטון והזמרת ... בפתיחת פסטיבל הסרטים הישראלי ה...

כתבים ישראלים נאבקו בצעקות ודחיפות על פירורי מידע מא־שרע

מאת דרורה פרל, וושינגטון

התקשורת הישראלית נלחמת בחירוף נפש על פירורי הדיפלומטיה הפומבית שמספק שר החוץ הסורי בוושינגטון.

תקרית מוזרה שאירעה אתמול בכניסה למשרד החוץ האמריקאי הסתיימה בדחיפה של הדובר מקקארי. כתבים נאבקו בצעקות ודחיפות על הזכות לשאול ישירות את פארוק א־שרע למה איננו פונה אל העם הישראלי ... [illegible]

א־שרע הגיב בתשובה ישירה, אבל אמר שבמסיבת העיתונאים הקבועה שקיים לא הפלה לרעה שום עיתונאי. הוא חזר על העמדה הסורית המוכרת, הקוראת לנסיגה מלאה מהגולן והסדר שלום כולל על בסיס החלטות האו"ם.

מקקארי ניסה להכניס סדר, "אחד אחד בבקשה" — חזר ואמר לכתבים הישראלים. לבסוף התייאש והחליט לשים קץ למהומה המביכה. הוא הזהיר את הכתבים הישראלים, כי "אם לא תלמדו להתנהג כיאות, לא תוזמנו להזדמנויות דומות בעתיד".

היום ייפגשו כתבים ישראלים עם א־שרע במסגרת הופעה שארגן מכון "מידל איסט אינסייט". עורך הרבעון של המכון הוא אמריקאי ממוצא לבנוני, אולם יהודים רבים נמצאים במועצת המנהלים שלו והוא גם נהנה מתרומות של יהודים.

למפגש המתוכנן הוזמנו כתבים ישראלים מהעיתונות המקומית בלבד והדבר גרם להתמרמרות רבה. אין ספק שההחלטה התקבלה בעצתה ישירה של דמשק, אשר שומרת הבראה את הפנייה הישירה לציבור הישראלי לשלב מאוחר יותר בדיפלומטיה הפומבית שלה.

א־שרע הביא לממשל האמריקאי מסרים מנשיא אסד ערב בואו של כריסטופר לביקור נוסף באזור. כריסטופר ועוזריו מזהירים מפני ציפייה להשגת פריצת דרך בביקור הקרוב. הם מרגישים שאין "דד ליין", אבל מגבירים את המאמץ להשיג הסכם ישראלי־סורי בחודשים הקרובים.

מקקארי אמר אתמול, כי הממשל עדיין רואה ב־1994 את "השנה להשגת התקדמות", אולם הוסיף מיד, כי בהחלט ייתכן שהמו"מ יימשך אל תוך 1995.

כתב אישום על הסתה גזענית, ייצור ורכישת נשק הוגש נגד הרב אלבה

מאת מיכל גרייבסקי

עו"ד אלי אברבנל, סגן בכיר לפרקליט מחוז ירושלים, הגיש אתמול לבית המשפט המחוזי בעיר את כתב האישום נגד הרב עידו אלבה, המשתרע על 9 עמודים ובו 5 סעיפי אישום: פרסום חומר הסתה גזעני, ניסיון לייצר נשק, ניסיון לרכוש כלי נשק, ניסיון להשיג תחמושת, וניסיון להדיח עד בחקירה.

במהלך הדיון אתמול הוחלט כי הרב אלבה יישאר במעצר עד יום ראשון, ואז יוחלט האם להאריך את מעצרו עד תום ההליכים. בסעיף הראשון של כתב האישום מואשם הרב אלבה כי במהלך '94 הוא הפיץ מסמך שכותרתו "בירור הילכות הריגת גוי" שהכיל בעיקרו מובאות הלכתיות, לדעת המאשים, פגיעה בלא־יהודים, ואת מתוך כוונה להסית לגזענות ולשכנע שפגיעה בערבים היא מותרת ומוצדקת.

בסעיף האישום השני מואשם אלבה כי בסוף '93 הוא ביקש ממיכאל מור יוסף, שנעצר אף הוא בפרשה, לייצר עבורו משתיק קול לרובה אם־16 ולהתקין קלע עוד. מור יוסף קיבל בתמורה 4,000 ש"ח. לכן מואשם אלבה בניסיון לייצר, לרכוש ולהחזיק נשק שלא כדין.

בסעיף השלישי טוענת התביעה, כי הרב אלבה ביקש מאלישיב קלך, שנעצר אף הוא בפרשה, להשיג עבורו תחמושת. בעקבות זאת ניסה קלך לקבל מסגן אורן אדרי לבנות חבלה שהחזיק האחרון בביתו. כששמע אלבה שאדרי אינו מעוניין למסור את לבנות החבלה, הוא ביקש מקלך לשוב וללחוץ על אדרי. בעקבות מעשים אלו מואשם אלבה בניסיון להחזיק תחמושת וחומרי נפץ.

בסעיף הרביעי מואשם אלבה, כי פנה לסגן אדרי בבקשה לקבל ממנו מידע על בסיסי צה"ל בדרום ועל מצבורי התחמושת בהם. אדרי נענה לבקשה ושירטט תרשים של שני בסיסים בהם מוחזקים מצבורי תחמושת והעבירם לאלבה. על מעשים אלו מואשם אלבה בניסיון להתחקות על מבנה של מקום מוגבל ועל הנעשה בו.

בעניין סעיף האישום האחרון טוענת פרקליטות המדינה, כי במהלך ספטמבר, כאשר היה אלבה בבתי המעצר קישון ופ"ת בחברתם של מיכאל מור יוסף, האחים קולני ומאיר כהן שנעצרו בפרשה, ניסה אלבה לשכנע אותם לחזור בהם מהודאותיהם ולתת הסברים כוזבים לפרטים שמסרו. על כך הוא מואשם בהדחה בחקירה ובשיבוש מהלכי משפט.

בתגובה לכתב האישום אמר אתמול עו"ד נפתלי ורצברגר, פרקליטו של הרב אלבה, כי העובדה שהאנשים המעורבים בעניין מהלכים חופשי, מלמדת שיש אולי "עבירה טכנית" אך ללא ספק לא מדובר על התארגנות מחתרתית.

מינוי האלוף שחק לרמטכ"ל יובא לממשלה ביום א'

רבין יפתח ביום ראשון בשיחות עם ברק ושחק על מינוי סגן הרמטכ"ל

מאת כתבנו הצבאי

ראש הממשלה ושר הביטחון, יצחק רבין, נועד אתמול אחר הצהריים עם האלוף אמנון שחק והודיע לו כי בכוונתו להמליץ בפני הממשלה ביום ראשון על מינויו לרמטכ"ל הבא של צה"ל. רבין נפגש לאחר מכן עם שלושת האלופים המתמודדים על תפקיד סגן הרמטכ"ל: יצחק מרדכי, אורי שגיא ומתן וילנאי. בפגישה עמם נמנע ראש הממשלה ושר הביטחון מלהודיע על האלוף שימונה כסגן הרמטכ"ל.

אתמול נפגש רבין עם ארבעת האלופים. האלוף שחק היה הראשון שנכנס לפגישה עימו בלשכתו בקריה בתל־אביב. שני נכנס אלוף פיקוד הצפון, האלוף יצחק מרדכי, אחריו ראש אגף המודיעין, האלוף אורי שגיא, ולבסוף אלוף פיקוד הדרום, האלוף מתן וילנאי.

לדברי גורם בכיר בלשכת ראש הממשלה, שמע רבין את הערות האלופים באשר למינוי הרמטכ"ל. הגורם ציין כי בשל מחויבותו של רבין לנוהל תקין, לפיו עליו להביא את מינוי הרמטכ"ל הבא לאישור הממשלה קודם שיודיע על כך בפומבי, הוא נמנע מלומר זאת במפורש לאלופים.

ביום ראשון יביא רבין לממשלה את מינוי האלוף שחק לרמטכ"ל ה־15 של צה"ל. ככל הנראה כבר ביום ראשון יחל רבין בדיונים והתייעצויות עם הרמטכ"ל רב אלוף אהוד ברק ועם הרמטכ"ל המיועד בעניין סבב המינויים של אלופי המטה הכללי, ובראשם מינויו של סגן הרמטכ"ל.

בתום ההתלבטות על סבב המינויים של אלופי המטה הכללי יצא ככל הנראה האלוף אמנון שחק לחופשה בת כחודשיים, בה יכין עצמו לתפקיד המיועד.

הרמטכ"ל המיועד אמנון שחק במשרדו עם ראש הממשלה יצחק רבין (צילום: אלון רון, ישראל סאן)

דבר אחר

קרא בגיליון השבוע הבא של "דבר אחר": **שובתי הרעב של אתמול, מה הם אוכלים היום?**

הרפובליקה של הרפובליקאים? הגרוע ביותר עוד צפוי לקלינטון. אלון פנקס (עמ' 15)

64 עמודים, המחיר 3.70 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.00 ש"ח

...דות אך אינן מספיקות

هكذا من الاصل

שר החוץ האמריקאי וורן כריסטופר עם ... פארוק א־שרע בוושינגטון בעת מסיבת העיתונאים שהופרעה על ידי כתבים ישראלים (צילום: א.פ)

מתנחל ירה בנהג מאום אל פחם שנראה לו כמחבל

מאת מיכל גרייבסקי

תאונת דרכים שאירעה אתמול בדרך שועפת ליד הגבעה הצרפתית בירושלים, הפכה למרדף מלווה בירייות, בגלל חשד של אזרח כי מדובר באירוע חבלני.

ג'אבר נביל, בן 28 מהכפר אבו־גוש, נסע במכונית אלפא רומאו בדרך שועפת ללא רשיון נהיגה ורשיון רכב. מסיבה שעדיין אינה ברורה ביצע ג'אבר פניית פרסה מהירה בצומת הגבעה הצרפתית, שגרמה לתאונה בה נפצעו קל שני אנשים.

נביל נמלט מהמקום בנסיעה מהירה. משה מרחביה, תושב עלי בשומרון, שנסע אחרי הרכב שנפגע בתאונה, חשב שמדובר באירוע חבלני לאחר שלטענתו ראה שהנהג הערבי מחזיק "חפץ קהה" בידיו. מרחביה פתח במרדף אחר המכונית של נביל, שבמהלכו הצליח לעקוף אותו ולארוב לו ליד מלון הייאט בשער האוניברסיטה העברית.

מרחביה קרא לנביל לעצור ולאחר שלא נענה ירה מספר יריות ב"אוויר", שכתוצאה מהן נפגע נביל משני כדורים ברגליו.

כוחות המשטרה שהגיעו למקום העבירו את הנהג הערבי הפצוע לבית החולים שערי צדק בירושלים ושמירה הוצבה ליד מיטתו. היורה, משה מרחביה, עוכב לחקירה ונשקו הוחרם.

מהמשטרה נמסר כי לא מדובר באירוע חבלני אלא באי־הבנה בין נהגים. החפץ הקהה שלטענת מרחביה החזיק נביל, לא נמצא.

שני חיילי צד"ל ואזרח לבנוני נהרגו ו־5 אחרים נפצעו בהתפוצצות 2 מטעני חבלה

בין הפצועים: מפקד הגזרה המערבית של צד"ל; מקור לבנוני: לא היתה פעולה ישראלית בטריפולי; המחבל שנהרג נפגע בתקרית בין ארגונים פלסטיניים

מאת שמעון וייס

שני חיילי צד"ל נהרגו בהתפוצצות מטען חבלה באזור הכפר חולה בגזרה המרכזית של אזור הביטחון. התקרית אירעה כאשר סיור של צד"ל נע באזור. לפתע התפוצץ מטען החבלה רב העוצמה, שהוטמן על ציר מרכזי באזור. כתוצאה מכך נהרגו במקום שני חיילי צד"ל, ואזרח נפצע קל.

בתקרית אחרת נהרג אזרח לבנוני וחמישה חיילים של צד"ל נפצעו קל בהתפוצצות מטען חבלה בגזרה המערבית באזור הביטחון. בין הפצועים, מפקד הגזרה המערבית של צד"ל. כל הפצועים הועברו לטיפול רפואי בבית החולים בבינת ג'ביל. כוחות צה"ל וצד"ל פתחו בסריקות בעקבות שתי התקריות בניסיון לאתר את מניחי המטענים.

ההערכה היא שיש קשר בין הנחת שני המטענים, והם נועדו לפגוע בסיורים ובכוחות של צה"ל וצד"ל. בדיקה ראשונה העלתה כי בנסיון הפיגוע בו היה מעורב מפקד גזרת צד"ל הונח מטען החבלה, ככל הנראה, במטרה ברורה לפגוע במפקד הגזרה. עתה נבדק כיצד נודע לאנשי החזבאללה כי מפקד הגזרה אמור לעבור במקום.

גורמים בלבנון אמרו כי רדיו החזבאללה בלבנון הודיע שאנשיו הם שביצעו את שני הפיגועים.

מקור לבנוני אמר אתמול: "ייתכן שהסורים החליטו לחמם את האזור כדי לקדם או לזרז משא ומתן מדיני". אין הסבר אחר לכך שבשבוע האחרון מתעורר איזור הביטחון, וכמעט מדי יום נרשמים אירועים קשים.

סוכנות המידע הלאומית הלבנונית ציטטה אתמול מקור בטחוני, שהכחיש ידיעות מטעם החזית הדימוקרטית לשחרור פלסטין, לפיהן היתה פשיטה ישראלית ביום שלישי בצפון לבנון, על מחנה באהד אל־באדר, שבמהלכה נהרג כביכול אדם אחד.

לדברי הסוכנות, אמנם נהרג שם פלסטיני, אך הוא נהרג כתוצאה מחילופי ירויות בין ארגונים פלסטיניים יריבים.

מקורות ישראליים מסרו כי יחידת קומנדו פשטה ביום שלישי מדים על המחנה ליד טריפולי, כפעולת מנע נגד המחבלים. מושל צפון לבנון ואליל היגדר אמר קודם לכן, כי הצבא הלבנוני, המשטרה הלבנונית והצבא הסורי הפרושים באזור, לא מצאו הוכחות למבצע ישראלי נגד המחנה.

אחד מתושבי המחנה אמר כי אחדים מתושבי המחנה ראו אורות בים בערך בשלוש לפנות בוקר ופתחו באש. "היו ירויות אל המחנה, אך לא מכיוון הים", אמר האיש. הוא הוסיף, כי הפלסטיני נהרג מכדור תועה.

2 חיילים נפצעו ממוקש בגולן

מאת שמעון וייס

שני חיילי צה"ל נפצעו אתמול באורח בינוני כאשר עלו על מוקש ברמת הגולן. שני החיילים נכנסו לשדה מוקשים בטעות. הם הועברו לטיפול בבית החולים רמב"ם בחיפה. צה"ל מינה קצין בדרגת אל"מ לבדוק את המקרה.

יש לציין כי זה המקרה השני בתוך יממה שחיילים נפגעים כתוצאה מכניסה לשדה מוקשים. שלשום נפצע באורח בינוני קצין צה"ל בצפון בעלותו על מוקש בסמוך לגבול הצפון בשטח ישראל. שני החיילים שהיו עימו נפצעו קל.

הקצין שנפצע הועבר לבית החולים, שם נאלצו לקטוע את כף רגלו. גם בעקבות מקרה זה מונה קצין בודק.

אורי שרון מוסר: בשבע בערב אתמול נחת מסוק של חיל האוויר במנחת בית החולים רמב"ם אליו פונו שני הקצינים הפצועים, אחד מהם רב סרן.

הקצינים, שנפגעו מפגיעת רסיסים, הועברו למכון הרנטגן, שם צולמו ובשל מצבם הם נבדקו גם בסורק האלקטרוני וטופלו להוצאת הרסיסים מגופם. מצבם מוגדר בינוני ובינוני עד קשה.

נשיא קונגו יבוא ביום ראשון לביקור ממלכתי בישראל

מאת מומי בסוק

נשיא קונגו, פרופסור פסקאל ליסובה, יבוא ביום ראשון לישראל לביקור ממלכתי של ארבעה ימים, בהזמנת נשיא המדינה, עזר וייצמן.

ליסובה יבוא לישראל בלווית רעייתו, ג'וסלין, ופמליה גדולה, שתכלול את שר המדינה אנטוני דה קוסטה, שר החוץ בנג'מין בונקאולו, ושר הנפט בנסים קוקאבאנאה. נשיא קונגו ושריו יפגשו בארץ את נשיא המדינה, ראש הממשלה ואת שר החוץ.

הנשיא ליסובה יהיה גם אורחו של יו"ר הכנסת, ויבקר במקומות הקדושים בירושלים. במרכז הביקור יעמדו שיחות בענייני כלכלה. קונגו וישראל מעוניינות להגדיל בצורה ניכרת את היקף הסחר ההדדי ביניהן. הנשיא האורח ופמלייתו יבקרו במפעלים כלכליים כמו תנובה והתעשייה האווירית, וכן במכון ויצמן ובאוניברסיטה העברית בירושלים.

קונגו חידשה את יחסיה עם ישראל ביולי 1991. שגריר ישראל בזאיר השכנה הוא שגריר לא תושב בקונגו.

המשטרה העבירה לפרקליטות ממצאי חקירת שטרית; המליצה להעמידו לדין

(עץ). – המשטרה העבירה לפרקליטות המדינה את ממצאי החקירה בעניינו של ח"כ מאיר שטרית, לגבי כהונתו כגזבר הסוכנות.

שר המשטרה משה שחל אמר אתמול בבוקר, כי המשטרה ידעה כבר חודשים אחדים על החשדות נגד ח"כ שטרית על שעשה שימוש בכרטיסי אשראי בתפקידו בעבר כגזבר הסוכנות היהודית. השר שחל מסר זאת בשיחה עם כתב "קול ישראל" בטקס הפרידה ממשלחת קציני המשטרה שיצאה להאיטי.

שחל אמר, כי מדובר בחשדות על שימוש בכרטיסי אשראי בהוצאה של למעלה מ־20 אלף דולר. נמסר, כי ממצאי החקירה הועברו מהיחידה הארצית לחקירות הונאה לפרקליטות המדינה, לשם הגשת כתב אישום.

כתב "קול ישראל" ציין, כי השר סירב להתראיין בפני מיקרופון פתוח. מאוחר יותר, במהלך ביקור שערך שר המשטרה בבית המעצר המחוזי באבו־כביר, אמר שחל לכתבים, כי אינו יודע באיזה שלב נמצאת כרגע חקירת החשדות נגד שטרית וסירב להשיב על השאלה אם הממצאים הועברו כבר לפרקליטות ואם ומתי יוגש כתב אישום נגדו.

כתב הרדיו ציין מאוחר יותר, בשמו של שר המשטרה, כי הממצאים הועברו לפרקליטות לבדיקה, ועדיין לא לשם הגשת כתב אישום. זאת, לאחר ששר המשטרה ביקש לתקן את הפרטים שנמסרו קודם לכן.

עוד נמסר, כי משטרת ישראל המליצה (המשך בעמוד 2)

מיס אירופה איחרה ללימודים – ונשארה מחוץ לכיתה

(עץ). – "זה שהיא מלכת יופי ומיס אירופה, לא עושה אותה שונה ומיוחסת משאר התלמידים", כך אמרה אמש מורתה לאנגלית של לילך בן סימון, שהוכתרה לפני כמספר ימים כמיס אירופה.

ביום רביעי בבוקר הגיעה לילך בן סימון לבית הספר התיכון מקיף ד' באשדוד, בו היא לומדת. היא הגיעה רבע שעה לאחר תחילת שיעור באנגלית, וכשביקשה להיכנס הודיעה לה מורתה בעדינות, "את איחרת, ולכן תישארי בחוץ, כמו כל התלמידים המאחרים".

המלכה הבינה כי בבית הספר החוקים שונים מאלו שבתחרות היופי, ויצאה מן הכיתה. היא נשארה עד לתום השיעור, ואחר כך המשיכה כרגיל בלימודים. תלמידי הכיתה נדהמו, וביקשו מהמורה להכניס את בן סימון לכיתה, אך זו הודיעה להם, כי היא אינה שונה מאף תלמיד. "היא תלמידה כמו כולכם", אמרה.

המורה אמרה: "בבית הספר אין מלכות מיוחסות. מי שמאחר, נשאר בחוץ".

ראשי מפלגת העבודה אישרו התוכנית לרה־ארגון הכוללת פיטורי 115 איש

במסגרת התוכנית: קיצוץ תקציבי של כ־35 אחוז, מבנה חדש של אגפי המפלגה, הקמת "שולחן משותף" של נציגי הזרועות השונות של המפלגה

מאת אמיר נוימן

מזכירות לשכת מפלגת העבודה אישרה אתמול את התוכנית לרה־ארגון המפלגה ואת יישומה בחודשים הקרובים. התוכנית כוללת היערכות מבנית מחודשת של מרכז מפלגת העבודה וסניפיה וכן תוכנית תקציבית חדשה.

התוכנית מבוססת על התאמת מבנה המפלגה ואופן פעילותה להקצבה, שקוצץ בעקבות הכישלון בבחירות להסתדרות בכ־35 אחוז. מגישי התוכנית טוענים, כי מנגנון גדול אינו ערובה לניצחון בבחירות, ויש להיערך במבנה "סלדי" ויעיל יותר. עם זאת אומר מזכ"ל העבודה, נסים זילי, כי בעקבות יישום התוכנית תחוזק פעילות הסניפים.

גזבר העבודה, משה כהן, העומד בראש הוועדה לרה־ארגון, מסר אתמול, כי במהלך החודשים האחרונים פיטרה מפלגת העבודה כ־100 עובדים ובחודשים הקרובים תושלם תוכנית הפיטורים ויפוטרו כ־15 עובדים נוספים. לדברי כהן, כל הפיטורים נעשים בתיאום עם ועדי העובדים וצוות מיוחד מטעם המפלגה עוסק בסיוע למפוטרים.

המבנה החדש של מרכז מפלגת העבודה יכלול חמישה אגפים – אגף ארגון, האגף התכניתי, האגף ההסתדרותי, אגף הסברה ותקשורת המבנים, אגף מינהל ואגף הכספים. בראש כל אגף תעמוד הנהלה שתיבחר בלשכת המפלגה. ראשי ההנהלות יכהנו בתפקידם בהתנדבות.

מתאם פעולות המפלגה, אופיר פינס, יהיה אחראי על פעילות האגפים ויתאם בינם לבין מזכ"ל העבודה.

התוכנית קובעת, כי בעתיד הקרוב תקום מזכירות פוליטית, שחבריה יהיו ככל הנראה נציגי הזרועות השונות של מפלגת העבודה בממשלה, בכנסת, בהסתדרות, בשלטון המקומי ובסוכנות. בדיון שהתקיים אתמול נדחתה ההחלטה על הרכב המזכירות.

הדרישה להקים מזכירות פוליטית, כלומר "שולחן משותף" של נציגי המפלגה, עומדת על סדר־יומה של מפלגת העבודה כבר שנים אחדות, אך נדחתה עד כה בנימוקים שונים.

עוד החליטה מזכירות הלשכה, כי עד ל־1 בינואר 1995 תופעל תוכנית הבראה כלכלית מלאה שתביא את מפלגת העבודה לתקציב שוטף מאוזן. תקציב זה יעמוד על 34 מיליון שקל לשנה. כן יהיה קיצוץ של שליש בכח האדם של מקבלי השכר במנגנון המפלגה.

חברת נכסי מפלגת העבודה, חברת בתי ארלוזורוב, תפעל מעתה במשק סגור, וסניפי המפלגה יפעלו במשך שלושה ימים בלבד ויושכרו לפעילות תרבותית בשאר ימי השבוע.

תקציב סניפי המפלגה ייקבע מעתה על־פי שקלול של מספר חברי המפלגה בסניף, מספר בעלי זכות הבחירה באזור הסניף ותוצאות הבחירות האחרונות לכנסת. שיטה זאת גרמה להגדלת תקציבי סניפים אחדים בעשרות אלפי שקלים ולהקטנת התקציבים בסכום דומה בסניפים אחרים. גזבר העבודה אומר, כי שיטה זאת גורמת לחיסכון של כ־33 אחוז בסך הכולל של תקציב הסניפים.

עוד נקבע, כי הוועדה לרה־ארגון שהכינה בחודשים האחרונים את התוכנית תפעל גם ליישומה. בראש הוועדה עומד גזבר מפלגת העבודה, משה כהן, וחברים בה אופיר פינס, מיכל ריים, אריה ברוש, מירה דרוקר, שמואל ברקוביץ, כדורי קצב, וצ... אלדרורטי.

אמש בטלוויזיה / יואל הרמתי

נפגעו מאש כוחותינו

האמהה שהכישלון יתום והכוזה שב בפשיטה של צה"ל על מפקדת ג'בריל בלבנון באורה, השבנה המטורה. המפקדה נהרסה והמחבלים נהרגו. אבל הפעולה השתבשה, המג"ד מיר מיטל, להם אמיץ ואהוב, נהרג בתחילת ההסתערות, רופא היחידה נפצע ובעת פינוי נשארו בשטח ארבעה חיילים שהקשר עמם נותק, והיה צורך במבצע נועז של חיל אוויר כדי לחלצם.

התוכנית "עובדה" של אילנה דיין בערוץ השני שחזרה מפי לוחמים ומפקדים את הפעולה, את תחושות הכאב והכישלון, תוך כדי כך נחשפה הנטייה הנפוצה כל כך להטיל את האחריות לכישלון על מישהו אחר.

הכישלון גרם, כנראה, לקטיעת שירותו הצבאי של האלוף (מיל) דורון רובין, שהיה ראש ענף הדרכה ואחראי למבצע, עתה מותח רובין ביקורת על דמת היחידות של לוחמי סיירת גולני, הנמתחת מסתיים גם על מפקד הסיירה ברוך שפיגל, שלא קיבל את המלצתו לרדת אל הבונה, כדי לעזור לו להתגבר על הקשיים שנתקל בהם.

שפיגל מכחיש שהיתה הוראה כזאת, ונראה לו שאילו היה מקבל אותה ונוהג לפיה, לא היה מצליח לחלץ את היחידה. שפיגל, שנאמר עליו כי היה המודיע הנערץ ביותר של גולני, כובש את כעסו ולא מטיח האשמות, אבל אפשר להתרשם שיש לו מה לומר על אחריותם של אחרים. תת אלוף שפיגל עדיין משרת בצבא כמפקד יחידת הקישור לכוחות זרים, וברור כי גם הקריירה הצבאית שלו נפגעה. "הוא לא נכשל", אמר עליו הרמטכ"ל הקודם, דן שומרון, "אבל גם לא הבריק".

בתוכנית קצבית ומעניינת, ראשונה בעונה הזאת, תיארה אילנה דיין מה קורה למפקדים מצטיינים כמו רובין ושפיגל, שאחד ממבצעיהם לא עלה יפה. הם נפגעו, לפי הדימוי שלה, מאש כוחותינו. אבל מה כל סבלם ותסכולם לעומת כאבו הנורא והבלתי פוסק של דוד מי־טל, אביו של אמיר. "איבדתי את נפשי," אמר האב השכול. "הוא היה יכול להיות איש גדול. חבל, חבל עליו".

מערת המכפלה תיפתח בסוף החודש

(ע.) – מערת המכפלה תיפתח ב־31 באוקטובר – כך הודיעו אמש שלטונות צה"ל לרבנים הראשיים לישראל, הרב ישראל מאיר לאו והרב אליהו בקשי דורון.

במסגרת סידורי התפילה החדשים שהונהגו במקום תחולק המערה לאזורי תפילה נפרדים ליהודים ולמוסלמים. היהודים יתפללו באולמות התפילה אברהם ויעקב, ובחצר שביניהם שבה מבוצעים שיפוצים, והמוסלמים יתפללו באולם יצחק.

במהלך החגים היהודיים והמוסלמיים תהיה כל המערה פתוחה לאחת הדתות בלבד. הפתחים למערה יחולקו גם הם, הנכנסים יאלצו לעבור במתקן לגילוי מתכות ויאסר הכנסת כלי נשק.

גורמים ברבנות אמרו, כי לרבנים הראשיים נמסר על פתיחת המערה על־אף ששלטונות צה"ל לא ביקשו עזרה כלשהי בארגון הפתיחה מחדש.

---

3 חברי "חוליית כפר קאסם" שוחררו בערבות בבימ"ש צבאי

(ע.) שלושה מהחשודים בהשתייכות לחוליה, תושבי כפר קאסם, הובאו אתמול בפני בית המשפט הצבאי בלוד, ושוחררו על ידי נשיא בית המשפט, אל"מ עמנואל גרוס, בערבות של 50 אלף ש"ח כל אחד.

התובעת הצבאית, סגן דינה מולגורשוילי, לא התנגדה לבקשת סניגוריהם של השלושה, שציינו כי חלקם בפרשה – שתוארה עם פירסומה לפני כשישה שבועות, כהתארגנות חבלנית מסוכנת בקרב ערביי ישראל – חסר חשיבות.

השלושה – [illegible], בני 30, תושבי כפר קאסם – הואשמו בחברות בארגון פתח ובאימונים צבאיים. נטען כי הם הודרכו על־ידי ראש החוליה, ד"ר רסאן עאצה, רופא שיניים, שגייס אותם לארגון, בהכנת מטען צינור והצבתו.

ד"ר עאצה צפוי לעמוד לדין באשמת העבירות לארגון בעת לימודיו בחו"ל, אימונים צבאיים בחו"ל, הדרכת חברי החוליה והכנת פיגוע חבלני בישראל.

עורכי־הדין המייצגים את שלושת חברי החוליה, ציינו כי יתכן שתהיה עסקה שבה יודו השלושה בחברות בארגון הפתח, ואילו התביעה הצבאית תוותר על סעיפי האישום האחרים הנוגעים לאימונים צבאיים ולהכנת מטעני חבלה.

שלושת הנאשמים הגיבו בביטול על האשמות: "בכלל לא התגייסנו ממש לפת"ח," אמרו לסובבים אותם באולם בית המשפט.

הממונה על תיק החינוך ברשות הפלסטינית ילמד במכללת שער הנגב

מאת שמעון ויים

שניים מבכירי הפתח ברצועה, שישבו שנים ארוכות בכלא הישראלי על חברות ופעילות בארגון טרור, ביקרו אתמול במועצה האזורית שער הנגב ובמכללה האזורית, וסיכמו עם ראשי היישובים במועצה על שורת פעילויות משותפות ויצירת קשרי חינוך בין המכללה האזורית בשער הנגב לגורמי החינוך בעזה ובעיקר במחנה ג'באליה, הגדול במחנות הפליטים ברצועה.

השניים, סופיאן אבו־זיידה, הממונה על תיק החינוך ברשות הפלסטינית בעזה, הישאם עבדול ראזק, הממונה על תיק ההסברה בעזה, נפגשו עם ראש המועצה האזורית שער הנגב, שי חרמש, וביקרו בקיבוצי האזור.

זהו ביקור גומלין של שני בכירי הפתח לשעבר, שריצו כל אחד כ־20 שנות מאסר בבתי־כלא בישראל ושוחררו לאחר הסכם אוסלו, במועצת שער הנגב, שקיבוציה מרוחקים כדי קילומטרים ממחנה הפליטים הגדול ברצועה.

בין השאר, סוכם על שיתוף פעולה בין צעירי הפתח בג'באליה לבין קיבוצים בשער הנגב ועל גיבוש תוכניות משותפות בתחום החינוך.

במהלך הביקור במכללת שער הנגב נרשם אבו־זיידה ללימודי היסטוריה ומדע המדינה במכללה, ואילו חברו ראזק קיבל שי מראש המועצה האזורית – כרכים עתיקים ויקרי ערך של מילון עברי מאת אבן שושן.

סוכם על קיום פגישה נוספת כדי לבחון אפשרות לפתוח קורסים משותפים בתחומים שונים.

ועד עיתונאי "דבר" הגיש לרמון הצעתו לרכישת העיתון

מאת כתב "דבר"

ועד הפעולה של עיתונאי "דבר", הגיש אתמול ליו"ר ההסתדרות, חיים רמון, את הצעתו לניהול המו"מ לרכישת העיתון וקרא לרמון למנות צוות שייכנס מיד למו"מ על העברת הבעלות על העיתון. כך הודיעו אתמול נציגי הוועד במסיבת עיתונאים בבית סוקולוב בתל אביב.

אתמול הסתיימה האופציה שנתן יו"ר ההסתדרות לוועד הפעולה להגיש את הצעתו, ולפי בקשת מועצת העובדים של "דבר" והדפוס "דבר" היה אמור חיים רמון לפתוח במו"מ במקביל גם עם משקיעים אחרים.

"כל הנתונים העיסקיים שיש לנו והועברו לנו", הבהיר אתמול ראשי ועד הפעולה במסיבת העיתונאים, "זה הדו"ח של אפרים ריינר, ובלא העברת נתונים מדוייקים בקשר לשיעור הפיצויים יהיה לנו קשה להיכנס למו"מ".

על פי ההצעה, שהוצגה במסיבת העיתונאים, השליטה והבעלות על עיתון "דבר" יועברו לעיתונאים ולמשקיעים, שיצטרפו אליהם, מדובר באנשי העסקים ליאון צדני והרולד ברי. שני המשקיעים לא חתומים על הסכם עם ועד הפעולה לרכישת העיתון, ואולם נמסר במסיבת העיתונאים, כי הם הצטרפו להצעה המוגשת. עם זאת היתנו את השתתפותם בכך שהעיתון יימכר כשהוא "נקי" מחובות כספיים ומהתחייבויות משפטיות.

כדי שיוכלו להמשיך ולקיים את העיתון אם יוכשר, מציעים חברי הוועד ליו"ר ההסתדרות, במסמך העקרונות הכולל שבעה סעיפים, כי ההסתדרות תסייע לעיתון לעמוד בהתחייבויותיו הנוספות עד סוף השנה וכן תתחייב להזרים לעיתון, במשך תקופה של ארבע שנים, סכום שנתי בשקלים, השווה למיליון דולר בשנה.

עו"ד צבי אפרת, שנשכר לסייע לוועד הפעולה, אמר, כי ועד הפעולה מצפה שהוצאות מרכיבי הפיצויים לעובדי "דבר" ולעובדי הדפוס, המסתכמים על פי האומדן ב־24 מיליון ש"ח, תשולם על ידי ההסתדרות והמוציאה הנותרת – על־ידי המשקיעים.

מפלגת אופוזיציה בתוניס: לא להכיר בישראל לפני שתתיר לפליטים לשוב

תוניס (ע'יא.אף.פ.־די) – מפלגת הסוציאליסטים הפרוגרסיבים בתוניס, הנמצאת באופוזיציה, הודיעה אתמול כי היא מתנגדת להחלטת הממשלה להתחיל בקשרים נמוכי־דרג עם ישראל.

"אנו מתנגדים לכל נורמליזציה או הכרה בישראל, כל עוד העקורים הפלסטינים והפליטים אינם רשאים לחזור הביתה," נאמר בהודעה.

שר החוץ התוניסי, חביב בן־יחיה, והשר שמעון פרס שנפגשו בניו יורק בשבת הסכימו על כינון יחסים בדרג של שמירת אינטרסים לקראת נורמליזציה כללית.

צ'אנס

עלה - ז, לב - ז, יהלום - ק, תלתן - J

פרס: המחוות של סוריה מעודדות אך אינן מספיקות

(המשך מעמוד 1)

כריסטופר, במזה"ת בשבוע הבא. במסרים שהעבירו האמריקאים לישראל בשבועות האחרונים וגם במברקים ששלח שגריר ישראל בארה"ב, איתמר רבינוביץ, לירושלים, הובעה הערכה, אם כי בצורה מסויגת, כי יתכן ובמסעו הקרוב של המזכיר לירושלים ולדמשק תושג פריצת הדרך המקווה בערוץ השלום הישראלי־סורי.

כריסטופר יפתח את מסעו הנוכחי במזרח התיכון ביום א'. תחנתו הראשונה תהיה ישראל. הוא ינחת בנתב"ג בשעות הצהרים. בתוכנית המקודמת לא נקבעו לו כל פגישות ליום א', אולם יתכנו שינויים בלוח הזמנים. כמו בכל סיוריו הקודמים באזור, גם הפעם קבע כריסטופר את מלון המלך דוד כבסיסו. ביום ב' בבוקר יפגש המזכיר עם ראש הממשלה, יצחק רבין, ואחרי כן עם שר החוץ, שמעון פרס. ביום ג' יהיה המזכיר בדמשק, ביום ד' יפגש כריסטופר ברבת עמון עם המלך חוסיין. לאחר הפגישה יחזור לירושלים, כנראה לפגישות נפרדות עם ראש הממשלה רבין ושה"ח פרס. ביום ה' בצהרים ימריא מזכיר המדינה לדמשק ולאחר שיסיים את פגישותיו עם ההנהגה הסורית ימריא לקאהיר, שם הוא אמור להיפגש עם הנשיא חוסני מובארק ועם שר החוץ, עמרו מוסא. ביום ו' ימריא המזכיר חזרה לוושינגטון. הוא אמור לחזור למזה"ת, למסע דילוגים נוסף, לקראת סוף החודש.

סוריה מודיעה בגלוי שהיא רוצה ב... שכן בשבילה "שלום הוא ... אסטרטגית". הוא הזכיר כי הנש... הבהיר כי סוריה מחויבת לשלום צודק, שמבוסס על החלטות הא... הוסיף כי "דרישות אלה, בראש ו... נסיגה מהגולן, צריכות להיות מוסכמות בין הצדדים".

דובר מחלקת המדינה, מייק מקקרי, אמר בתדרוך היומי לכתבים כי בצד תהליך השלום דן כריסטופר עם א־שרע גם בנושאים דו צדדיים. לדבריו, ארה"ב מקיימת דיאלוג שוטף עם סוריה על אי הפצת נשק להשמדה המונית, טרור ותכניות ארם. הוא ציין כי הממשל קיווה למצות את תהליך השלום עם סוריה עד סוף 1994, אבל אין מניעה להמשיך בשיחות גם ב־1995.

הדובר הביע סיפוק מההתבטאויות האחרונות של נשיא סוריה ושר החוץ שלה, וציין כי ארה"ב מאיצה בסורים לקדם דיפלומטיה פומבית. הבוקר יקבל הנשיא קלינטון את א־שרע לפגישה לא ארוכה בהשתתפות מזכיר המדינה וורן כריסטופר, שייצא מחר למסע שיחות באזור.

הפגישה רמת הדרג עם השר הסורי נועדה לעודד את סוריה להתקדם בשני נושאים: מחוות פומביות כלפי ישראל, שיסייעו לממשלת רבין לגייס את תמיכת הציבור בישראל, והגמשת עמדותיה של סוריה כלפי תוכנית השלבים של ישראל. אף שהסורים הבהירו כי לא יצטרפו לשדרוגים רב צדדיים כל עוד ישראל מחזיקה בשטחים ערביים, ממשיכה ארה"ב במאמציה לשכנע את הסורים להצטרף לוועידת קזבלנקה ולתמוך בהחלטת הליגה הערבית להסיר את החרם המשני והשלישוני.

"סוריה מחויבת לשלום"

שר החוץ הסורי פארוק א־שרע הצהיר אתמול כי סוריה מוכנה לקבל את השלום, על כל הכרוך בו. המדינאי הסורי אמר את הדברים בתשובה להצעתו של כתב הערוץ השני עימנואל רוזן להעביר באמצעותו מסר לאזרחי ישראל.

א־שרע הוסיף כי מאז ועידת מדריד,

המשטרה העבירה

(המשך מעמוד 1)

להעמיד לדין את ח"כ שטרית בעניין השימוש בכרטיסי אשראי בעת כהונתו כגזבר הסוכנות.

שטרית האשים אמש את שחל, בשקר לגבי העובדות נגדו, לפיהם עשה שימוש בכרטיסי אשראי של הסוכנות לצרכיו האישיים. הוא תבע ממנו להתנצל באופן פומבי ולהכחיש את הדברים, ואיים שאם לא יעשה כך ידרוש מראש הממשלה לפטרו.

שטרית סיפר, כי שמע בדיון שלדברי שר המשטרה יש ראיות הקושרות אותו לחשודות. "אני מזועזע מהצורה שבה הדבר נודע", אמר שטרית. הוא הוסיף, כי לאחר שבדק גילה שמדובר בהודעה שקרית ומכוונת.

ח"כ שטרית ציין, כי הודעה כזו יוצרת מצב שבו אגף החקירות חייב לפעול לכאורה על פי הנחיה של השר להמליץ להעמיד אותו לדין. הוא הוסיף: "זה דבר מטורף לגמרי, ואני יודע שאני לוקח סיכון בכך שאני תוקף את שר המשטרה. אני אדרוש את התנצלותו הפומבית ואת הכחשתו, ואם לא – אדרוש מראש הממשלה לפטר את שר המשטרה".

לדבריו, היתה בצעד זה כוונה פוליטית לפגוע בליכוד באמצעות פגיעה בו.

בהתייחסו לאופן השימוש בכרטיסי אשראי בסוכנות, הבהיר ח"כ שטרית, כי לא היה שום פסול להשתמש בכרטיסים מסוג "אמריקן אקספרס" של הסוכנות להוצאות בתפקיד ולהוצאות פרטיות, בתנאי שבסיום כל נסיעה דיווח על כך המשתמש וחויב בהן. "אני דיווחתי על כל הוצאותי ללא יוצא מן הכלל", הבהיר.

הוא סיפר, כי פעמיים פנה מיוזמתו למחלקת הכספים בסוכנות וביקש לבדוק אם הוא חייב איזשהו סכום כסף לסוכנות. "בדקו, הגישו לי חשבון, שילמתי את החשבון וקיבלתי מכתב שאני לא חייב דבר לסוכנות", אמר.

ח"כ שטרית הדגיש כי הוא אינו פוחד מהחקירה, אך "לא יתכן ששר המשטרה יתערב בחקירה, יכפיש את שמי ואת משפחתי וירמוס ברגל גסה את זכויותיי".

ח"כ מאיר שטרית רואיין בטלוויזיה הישראלית.

מטען חבלה מאולתר נתגלה ליד קיבוץ מעלה הגלבוע

(ע.) – מטען חבלה נתגלה סמוך לקיבוץ מעלה הגלבוע, שעל הר הגלבוע, אתמול לפני הצהריים.

המטען התגלה על ידי דרך בקרבת הקיבוץ. הוא הורכב כצינור ממולא בראשי גפרורים, חומים וסוללות. חבלן משטרה ניטרל את המטען וכוחות גדולים של המשטרה פתחו בסריקות באיזור.

ראש המועצה האזורית, יגאל שחר, אמר כי הדבר חמור מאוד אם אמנם יצליחו גורמים קיצוניים לחמם את האיזור. זאת לאחר שכל המאמצים באיזור משקיעים בשלום, בפתיחת המעבר הגבולי של ירדן ובמאמץ משותף בין המועצה לבין הכפרים השכנים פקועה וג'ילבון לפתרון בעיות המים שלהם.

מזג האוויר

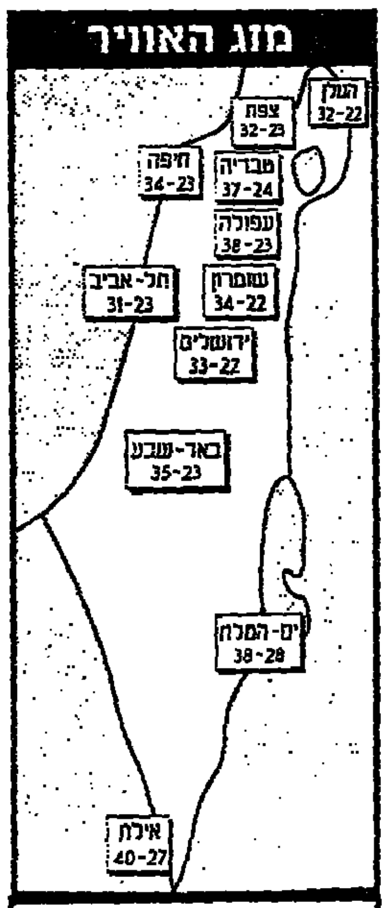

עדיין לח מהרגיל בפנים הארץ ובהרים. חביל במישור החוף. בשעות אחה"צ יתכנו סופות רעמים יחידות וממטרים בדרום הארץ, מזרחה, וברמת הגולן יש חשש משטפונות. תשקיף לשבת: דומה.

מרדכי בנימין ובניו
קבלנים בנליים לעבודות עפר, חציבה בכבישים ופתוח
מושב שדי תרומות ד.נ. בית שאן 10835 טל. 06-588208
ברכות חמות
למ.ע.צ.
מחלקת עבודות ציבוריות
ולמ.ע.צ. מחוז הצפון
ולמהנדס המחוז מר יצחק הרשקוביץ
ולצוות העובדים המסור
לרגל פתיחת "כביש 77"
שאו ברכה ודרך צלחה

ברכות חמות
למ.ע.צ. מחוז ירושלים
לרגל פתיחות כביש מס' 444
[ראש העין - נחשונים]
שאו ברכה ודרך צלחה
עזורי הנדסת חשמל ותאורה בע"מ

ברכות חמות
למר אביגדור פרויד
לרגל מינויו למנכ"ל החברה לפיתוח של מרכז הקבלנים
ברכת פיתוח ושגשוג
נעמן איתן חברה להנדסה ובנין בע"מ
ז'בוטינסקי 138/א' ת"א טל. 03-6854892

תכנון ויעוץ בהנדסה אזרחית
ברכות חמות
למ.ע.צ.
מחלקת עבודות ציבוריות
ולמ.ע.צ. מחוז הצפון
ולמהנדס המחוז מר יצחק הרשקוביץ
ולצוות העובדים המסור
לרגל פתיחת "כביש 77"
שאו ברכה ודרך צלחה

ברכות חמות
תה"ל מהנדסים בע"מ
למ.ע.צ. מחוז ירושלים
לרגל פתיחת כביש מס' 444
[ראש העין - נחשונים]
שאו ברכה ודרך צלחה

ברכות חמות
למר אביגדור פרויד
לרגל מינויו למנכ"ל החברה לפיתוח של מרכז הקבלנים
ברכת פיתוח ושגשוג
א. סמארה חב' לבנין ופיתוח בע"מ
כפר יאסיף טל: 04 - 968440

ברכות חמות
למ.ע.צ.
מחלקת עבודות ציבוריות
ולמ.ע.צ. מחוז הצפון
ולמהנדס המחוז מר יצחק הרשקוביץ
ולצוות העובדים המסור
לרגל פתיחת "כביש 77"
דהאמני מרדכי בע"מ
חב' קבלנית לעבודות עפר ופיתוח
טל. 06-523703

שיש ירושלים אהרן גרבלסקי ובנו בע"מ
רח' האומן 17 א.ת.תלפיות ירושלים
טל. 782834, 783308 פקס. 02-781002
70 שנות עבר
ברכות חמות
לרשת מלונות דן
לרגל פתיחת מרכז הקונגרסים
שאו ברכה והרבה הצלחה!

תוחלת
תעשיות בשר [1993] בע"מ
לצרכניית הטוב והמטיב
ולמנהלה מר אריה טהרני
שלו והצליחו בדרכם החדשה
ודעו רק טוב בכל אשר תפנו
מכל בית תוחלת
סחרוב 9 ראשל"צ
טל: 9619901/2

דבר DAVAR
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון עובדי ישראל
מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך
המו"ל: "דבר בע"מ"
הודפס ב"דפוס דבר בע"מ"
המערכת וההנהלה תל־אביב
רחוב שוקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון: 03-5286141 (6 קווים)
פקסימיליה: 03-294783
מחלקת המודעות, טלפונים ישירים
5286156, 5281860, 5298032
פקסימיליה מודעות: 03-298032
טלפון לפניות הציבור 07.30-22.00, 03-5286141
סניפים:
בית "דבר" רחוב שוקין 45 ת"א
טלפון: 5286141, מיקוד: 65233
ירושלים: רחוב הלל 16
טלפון: 02-256873
חיפה: רחוב הנביאים 27
טלפון: 04-620111
רחובות: רחוב הרצל 168
טלפון: 08-451381, 08-453798
הפצה "נד" 03-377056

קצובר: שני משתפי פעולה עם השב"כ ניסו להפליל תושבים בקריית־ארבע

טוען כי אחד מהם הציע לתושבים נשק גנוב כדי לפעול נגד ערבים

(ע). – "אנו יודעים עתה על שני אנשים ששיתפו פעולה עם השב"כ בקריית־ארבע", טען אתמול ראש מועצת קריית־ארבע, צבי קצובר.

קצובר אמר, כי השניים נחשדים במידה רבה בשיתוף פעולה, אך הוסיף, כי הוא שומר להם את זכות הספק "מחמת הספק". הוא אמר כי בינתיים אינו מוכן לנקוב בשמותיהם של השניים.

קצובר מסר, כי אחד מהם עזב את קריית־ארבע לפני זמן מה. לדבריו, ניסה האיש להסית כמה מצעירי הקריה, בגילאי 18־19, לפעילות נגד ערביי הסביבה ולפגיעה ברכושם. לטענתו, האיש היה תחת השגחה צמודה של שירות הביטחון הכללי, שכנראה פיקח על הניסיון לפעול בשירותו ולהכשיל כמה מהצעירים. האיש, לדברי צבי קצובר, חש מאוד שלא בנוח משנתגלו מעשיו וכוונותיו, ועזב משום כך את היישוב.

השני, טען קצובר, ניסה להציע למספר תושבים מהקריה נשק גנוב, כדי שייצאו יחד עמו לפעולה נגד ערביי הסביבה. הוא אמר כי אחדים מתושבים אלה פנו אל הרשויות המוסמכות בקריית־ארבע, כולל אל קצובר עצמו, ועל ידי כך נתגלו מעשיו של האיש.

הוא אמר כי האיש זומן לשיחה עם אחדים ממנהיגי היישוב, והוסברו לו החשדות נגדו. קצובר אמר, כי איש זה עדיין מסתובב חופשי בקריית־ארבע.

עוד אמר קצובר, כי כאשר יפורסמו שמות משתפי הפעולה של שירות הביטחון בקריית־ארבע, "לא יהיה זה כדי לנקום בהם, אלא כדי להזהיר תושבים אחרים מכך שפעילות של סוכני השב"כ יכולה להיות בכל מקום ובכל שעה, והיא מכוונת להכשילם במעשיהם".

קצובר אמר, כי איב טיבי שהעציר יהודע קהלני החשיד אותו בשיתוף פעולה עם השב"כ, אינו אחד מן השניים שבהם מדובר. בקרב מתיישבים נוספים בקריית־ארבע שררה הדעה כי איב טיבי אינו אשם בדברים שהאשים אותו קהלני, וכי האשמות אלה מיועדות אך ורק לזרוע תרדה, בלבול ומבוכה בקרב תושבי קריית־ארבע.

נעצרה מתנחלת מחברון החשודה בהפרות סדר ובהפרעה לשוטרים

(ע). – ענת כהן מחברון, החשודה בהפרות סדר ובהפרעה לשוטרים בעת מילוי תפקידם, נעצרה אתמול על־ידי שוטרי מרחב יהודה.

ענת כהן הועברה אמש לבית החולים "שערי צדק" בירושלים לאחר שחשה ברע. היא הגיעה לחדר המיון של בית החולים מלווה בשוטרים והועברה לבדיקות. התברר, כי היא סובלת מבעיה גניקולוגית.

צו מעצר שהוצא נגד כהן לא מומש עד כה מאחר שלטענת המשטרה לא הצליחו למצוא אותה. אתמול בבוקר זיהו השוטרים את ענת כהן באזור שכונת תל רומיידה. כשביקשו ממנה להתלוות אליהם היא סירבה ואחזה באחת הגדרות. שוטרי הסיור קראו לתגבורת ויחד הצליחו לעצור את כהן והעבירו אותה לתחנת המשטרה בחברון.

גורמים בקרב המתנחלים טענו, כי השוטרים השתמשו באלימות פיסית במהלך המעצר. דובר מרחב יהודה, סגן ניצב אפי אורדיטי, דחה טענות אלה ואמר, כי השוטרים השתמשו בכוח סביר נוכח התנגדותה של כהן למעצר.

אורדיטי הוסיף, כי בעבר הצליחה כהן לחמוק כמה פעמים משוטרים שהגיעו לעצור אותה.

ענת כהן היא אם לשמונה ילדים שהקטן בהם הוא תינוק בן חודשיים. גורמים בקרב המתנחלים אמרו, כי המשטרה איפשרה להעביר את התינוק אל האם הנמצאת בתחנת המשטרה.

30 חברות ארגון "נשים בירוק" הפגינו אמש במגרש הרוסים בירושלים במחאה על מעצרה של ענת כהן. הנשים הניפו שלטים וקראו קריאות בגנות הממשלה.

נאדיה מטר, ממארגנות ההפגנה, אמרה, כי ההפגנה נועדה למחות על התנהגותו של ראש הממשלה אשר "עושה הכל כדי להפחיד – אלימות, מעצרים, ועכשיו מאסרים של נשים חפות מפשע".

ח"כ רחבעם זאבי (מולדת) ביקש את התערבותו של שר הביטחון לבדיקת נסיבות "חטיפתה", כהגדרתו, של ענת כהן.

ח"כ לימור לבנת (ליכוד) טוענת, כי מעצרה של ענת כהן הוא פעולת נקמה של שוטרים בשל העובדה שהיא צילמה אותם במצלמת וידאו כאשר הפעילו, לדבריה, אלימות כלפי מפגינים בחברון. ח"כ לבנת טוענת עוד, כי יש צורך לבדוק מדוע נשלחו שוטרים לבצע את המעצר ולא שוטרות, כנדרש על־פי החוק.

אחד מחברי משלחת השוטרים להאיטי נפרד מבני משפחתו בנמל התעופה בן גוריון (צילום: א.מ)

משלחת השוטרים יצאה להאיטי

מאת מיכל גרייבסקי

30 שוטרים ישראלים יצאו אתמול בבוקר למשימה ההתנדבותית בהאיטי.

נפרדו מהם שר המשטרה משה שחל ומ"מ מפכ"ל המשטרה ניצב גבי לסט. היוצאים הם 27 קצינים, שתי קצינות ורס"ר אחד. ניכר היה כי הם נרגשים לקראת השהות בהאיטי.

ניצב בדימוס גבי ניר, מפקד הכוח, ניסה בנאום הפרידה להרגיע את השוטרים ובני משפחותיהם, ואמר כי אין להם ממה לחשוש. למרות התמונות הקשות מהמאבק הפנימי באי, להערכתו לכוח הישראלי לא נשקפת סכנה.

שר המשטרה משה שחל הדגיש את החשיבות ההומניטרית של פעילות הכוח, ואמר כי המשימה היא לשמור על זכויות האדם בהאיטי.

בתשובה לשאלה על הסכנות הנשקפות לכוח, אמר מ"מ מפכ"ל המשטרה כי כל שוטר שמתגייס למשטרה יודע כי תפקידו מלווה בסיכון מסוים. השוטרים היוצאים להאיטי יוצאים בהתנדבות ורבים אחרים ממתינים להחליף אותם. כוח המתנדבים אמור לעסוק בהדרכה וסיוע, אך לא ניתן להוציא מכלל אפשרות שיצטרך גם להתמודד עם מצבים קשים.

השוטרים שיצאו אתמול ישהו מספר ימים בפורטוריקו לפני שימשיכו להאיטי, ולאחר שהות של כ־3 חודשים באי יוחלפו בכוח מתנדבים חדש.

כ־800 חברים מקיבוצי שער הנגב חתמו על עצומת תמיכה במדיניות השלום

מאת שמעון וייס

למעלה מ־800 חברי קיבוצים באזור שער הנגב שליד רצועת עזה חתמו בתוך פחות מיומיים על עצומה התומכת במדיניות השלום של ראש הממשלה, ומחזקת את ידיו וידי שרי הממשלה במאמץ להבאת השלום. בין החותמים שמונה מזכירי קיבוצים, ראש המועצה האזורית, שי הרמש, והח"כ לשעבר אברהם כץ־עוז.

בעצומה, שפורסמה אתמול ושוגרה אל ראש הממשלה, נאמר, בין השאר: "אנו, שהתייצבנו בחזית להבטחת גבולות הביטחון בעת מלחמה, יודעים היום להתייצב בחזית המלחמה למען השלום כיעד עליון ומרכזי בחיי המדינה ולמען עתיד ילדינו". העצומה מסתיימת בקריאה אל שרי הממשלה: "בדרככם אל השגת השלום – אנו איתכם". בין החותמים היו עשרות חברים מקיבוץ נחל עוז, המרוחק פחות מקילומטר ממחנה הפליטים ג'בליה.

היוזמה להחתמה על העצומה גובשה בתחילת השבוע בקרב חברים מקיבוצי האזור וראש המועצה האזורית בעקבות הידיעה שפורסמה ב"דבר", ולפיה צמרת התק"ם תומכת בתהליך השלום ומוכנה לוויתורים בגולן. הרמש אמר אמש, כי לתושבי האזור יש זכות מוסרית להביע דעתם ולקרוא לנסיגה מהגולן, אף שהם מרוחקים מהרמה.

"אנחנו נמצאים מאתיים קילומטר מהגולן, אבל פחות מקילומטר מרצועת עזה, ואנחנו היינו ראשונים במלחמה מול האויב המצרי וראשונים לשלום עמו ועם הפלסטינים", אמר הרמש. הוא הוסיף כי עתיד הגולן והשלום אינם רק שאלה של תושבי הגולן והגליל, אלא של כל אזרחי המדינה, ובוודאי של תושבים שסבלו מהמלחמה ומהטרור לא פחות מרבים אחרים במדינה. הוא ציין כי העצומה נתלתה על לוחות המודעות בקיבוצים, ובתוך פחות מיומיים נאספו מאות חתימות.

הרמש קרא לראשי מועצות ולחברי קיבוצים "לנקוט עמדה ולהצטרף אל העצומה, שתחזק את ראש הממשלה ושריה. הוא אמר כי לדעתו, העצומה מבטאת את דעת רוב חברי התק"ם ביחס למדיניות הממשלה והסכם שלום עם סוריה תמורת ויתורים בגולן. לדבריו, יש מקום למבצע "שבת שלום", ובמהלך סוף שבוע אחד ייאספו אלפי חתימות של חברי קיבוצים בעד העצומה.

בתגובה אמר ראש המועצה האזורית גולן, יהודה וולמן, כי הוא חבריו לוחמים בדרכם לשלום וביטחון. לדבריו, נכונתם של אנשי שער הנגב לחזור לקווים הישנים אינה דומה למצב בגולן ובגליל. וולמן הוסיף, כי מי שיחזק את הממשלה הם אנשי הגולן, שימנעו מבנה חיבוק ואהדה שיביאו להתקפלות.

ח"כ חגי מירום הביע אתמול תמיכה במבצע ההחתמה של אנשי שער הנגב. הוא אמר כי הוא משוכנע שמבצע כזה בתק"ם יעיד כי מרבית חברי התנועה תומכים בראש הממשלה ובמדיניותו.

החרדים קוראים להחרים כרטיסי טלכרט עם תצלום של רבין וחוסיין

מאת נת זבולוני

עמותת "נשים למען עתיד ישראל" קוראת להחרים את כרטיסי הטלכרט החדש שהנפיקה חברת "בזק" בטענה שהכרטיס משמש כתעמולה בחזרות של רבין.

על כרטיס הטלכרט החדש מופיע תצלום של טקס חתימת ההסכם עם ירדן בוושינגטון והראים בו את רבין וחוסיין לוחצים ידיים וביניהם, הנשיא קלינטון. "בזק" מתכוונת להנפיק גם כרטיס טלכרט עם תצלום של לחיצת הידיים בין רבין וערפאת וכן כרטיסים עם תצלומים לחיצות הידיים בהסכמים שיחתמו בעתיד.

העמותה פרסמה פנייה לציבור בשפות עברית ואנגלית שבה היא קוראת להחרים את כרטיסי הטלכרט החדש.

צה"ל דורש להגביר את אכיפת החוק נגד מתנחלים מתפרעים

מאת כתבנו הצבאי

אלוף פיקוד המרכז, אילן בירן, פנה כמה פעמים בשבועות האחרונים לפרקליטות הצבאית הראשית, לפרקליטות המדינה, ליועץ המשפטי לממשלה, לשר המשטרה ולשר המשפטים ותבע להגביר הפעילות לאכיפת החוק כנגד מתנחלים מפרי חוק. האלוף בירן העביר לפרקליטות ולמשטרה את מספריהם של 88 תיקים כנגד מתנחלים מפירי חוק, שלא זכו לטיפול ראוי, כדי שהגורמים האחראים יזרזו את הטיפול בהם.

גורמי צבא בכירים מסרו כי ביהודה ושומרון יש עדיין מרכיבים של "מראית חוק", כפי שניסח זאת המפכ"ל לשעבר רפי פלד, בעדותו בפני ועדת שמגר. אותם גורמים טוענים, כי למרות ועדת שמגר הביקורות שהושמעו על אי אכיפת החוק בעקבות הטבח במערת המכפלה, הנושא הזה עדיין אינו מטופל כראוי. בצה"ל סבורים, שצווי ההגבלה אמנם אינם דמוקרטיים, אולם במצב הקיים זו האלטרנטיבה האפקטיבית היחידה.

אלוף פיקוד המרכז הוליט על רשימה של 18 צווי הגבלה, לאחר שקיבל משירות הביטחון הכללי את השמות של אלה שבהוראת מתכוונים לבצע ומבצעים פרובוקציות כנגד ערבים. "אי אפשר להתעלם ממה שעלול לקרות, אם לא תינקט שום פעולה". מדגישים אותם גורמים.

בצה"ל דורשים להגביר את אכיפת החוק כנגד מתנחלים מפירי חוק וסדר, וטוענים כי המערכות המשפטיות והמשטרתיות פועלות לאט. כך לדוגמא, כנגד פעיל כך, ברוך מרזל, תלויים ועומדים 18 תיקים. כנגד אחר מהאחים קהלני תלוי ועומד תיק כבר 18 חודשים, לאחר כשודרך נשק כנגד קצין צה"ל.

הגורמים הבכירים הוסיפו, כי בצה"ל חוששים שאותם מפירי חוק ימשיכו לבצע את הפעילות הבלתי חוקית שלהם, וכי דרכו היחידה של צה"ל היא לנסות ולהגביל את כניסתם למקומות מסוימים.

ירדן: התקדמות ממשית במו"מ בין ישראל לסוריה צפויה בנובמבר

רבת עמון (עיר) – ממשלת ירדן מצפה כי סוריה וישראל יגיעו לסדר יום מוסכם עד נובמבר, שיעמיד את שתי המדינות על המסלול להשגת עסקת שלום.

ראש ממשלת ירדן עבד סלאם מג'אלי אמר למשלחת אקדמית כי "העניינים מתפתחים במסלול הסורי־ישראלי, ואנו מאמינים כי הם יסכימו על סדר יום בחודש או בחודש הבא".

דבריו של מג'אלי נמסרו על ידי סוכנות הידיעות הירדנית פטרא.

השיחות הדו־צדדיות עם ירדן יתחדשו ביום ב' הקרוב באילת

מאת סומי בסוק

השיחות הדו־צדדיות בין ירדן וישראל יתחדשו ביום שני הקרוב, במלון נפטון באילת, ויימשכו ארבע ימים.

השיחות הדו־צדדיות יתקיימו בעשר ועדות, וכן בוועדות משנה וועדות אד־הוק. במרכז השיחות יעמדו שלושה נושאים: דרישת הירדנים לקבל שטחים, בעיקר בערבה, שלטענתם נלקחו מהם עם השנים, דרישת ירדן להגדיל את כמות המים שהיא מקבלת מהירדן והכנרת, ושאלת סידורי הביטחון בין שתי המדינות לאחר חתימת חוזה השלום. כן יתקיימו דיונים בשורה של נושאים בילטרליים.

בראש המשלחת הישראלית לשיחות יעמוד אלייקים רובינשטיין, היועץ המשפטי של משרד הביטחון. בראש המשלחת הירדנית יעמוד ד"ר פאיז טאראונה, שגריר ירדן בוושינגטון.

השיחות הדו־צדדיות התקיימו עד כה, לסירוגין, בבית מלון ירדני ובבית מלון ישראלי משני צידי ים המלח. הן הופסקו ערב החגים (בישראל). לפי הסכמה קודמת, הן היו אמורות להימשך בשני צידי ים המלח. באחרונה הסכימו הירדנים להעביר את מקום השיחות לאילת ועקבה. סוכם כי תחילה יתקיימו השיחות בישראל, למרות שהסבב האחרון של השיחות נערך בצידו המערבי של ים המלח.

במקביל לשיחות הדו־צדדיות מתקיים דיאלוג ישראלי־ירדני בערוץ נוסף, "הסודי", ובו נופלות ההכרעות החשובות יותר. בראש המשלחת הירדנית עומד יורש העצר, הנסיך חסן, ובראש המשלחת הישראלית אלייקים רובינשטיין. במפגש בין רה"מ יצחק רבין ומלך ירדן חוסיין בעקבה, לפני שמונה ימים, סוכם כי השיחות בערוץ "הסודי" יחודשו עם שובו של הנסיך חסן לירדן מהמפגש ביום שני השבוע, בבית הלבן, עם נשיא ארה"ב ביל קלינטון ועם שר החוץ שמעון פרס.

אנשי הגולן מתכננים אירוע בת"א

(ע).־ ועד יישובי הגולן החליט לקיים הפנינג המוני בפרק הירקון והפגנת ענק בכיכר מלכי ישראל בתל אביב בחודש הקרוב.

ראשי הוועד מצפים לכחצי מיליון משתתפים בפרק הירקון, ולכ־400 אלף בכיכר מלכי ישראל. לדבריהם, לאחר שהגיעו יותר מ־250 אלף איש לגמלא, הגיע הזמן להיערך לשלב השני במאבק למניעת נסיגה מהגולן ולהעביר אותו למרכז הארץ.

לדבריהם, אין כוונה לקיים שביתת רעב נוספת, אלא לפתוח במסע הסברה רחב היקף.

ישראל ותורכיה יילחמו יחד בטרור

(עיר).־ ישראל ותורכיה הסכימו אתמול על תוכנית לשיתוף פעולה למלחמה בטרור הבינלאומי. כך מסרו בכירי ממשל בתורכיה.

ההסכם הושג לאחר ביקור בתורכיה של מפכ"ל המשטרה אסף חפץ, ששוחח השבוע עם ראש שירותי הביטחון התורכיים, מהמט אגאר, על הרחבת שיתוף הפעולה במאבק בטרור, בסחר בסמים ובפשע המאורגן, מסרה סוכנות הידיעות האנטולית. הסוכנות ציטטה את חפץ: "ההסכם ייחתם בחודש הבא וירחיב עוד יותר את טווח המסמך הזה".

ראש ממשלת תורכיה, טאנסו צ'ילר, אמורה לחתום על ההסכם בנובמבר בירושלים, במהלך סיור שיכלול את קהיר ועזה.

אגאר אמר, כי תורכיה תבקש סיוע ישראלי ישיר במלחמה במורדים הכורדים הלוחמים בדרום מזרח תורכיה למען מדינה נפרדת. "אנחנו מספיק חזקים לפתור את הבעיות שלנו בנושא הסורי", ציין אך הוסיף כי אף אחת משתי המדינות לא תרשה שיבוצעו בתחומה פעולות הפוגעות בשנייה. "כשם שלא נרשה שיבוצעו מעשי טרור נגד ישראל בתחומנו, כך נשתף פעולה נגד כל פעולות הטרור העשויות להתבצע נגד תורכיה בתוך ישראל", הוסיף.

היחסים בין ישראל ותורכיה התחממו בשנתיים האחרונות, ופקידי ממשל משני הצדדים אומרים שיש פוטנציאל גדול למפעלים משותפים ולשיפור הסחר בין שתי המדינות.

מאיר מיוחס מגיבורי פרשת "עסק הביש" הובא למנוחות

(ע). – מאות ליוו אתמול את מאיר מיוחס, מגיבורי פרשת "עסק הביש" במצרים, למנוחות בבית העלמין בקריית שאול בתל־אביב.

בהלוויה, שהתקיימה בטקס צבאי, השתתפו נשיא המדינה לשעבר, חיים הרצוג, אנשי צבא בכירים, אנשי קהילת המודיעין, נציגות של משרד ראש הממשלה, חבריו לנשק במצרים, שם פעלו במסגרת רשת הריגול הישראלית, וידידיו מנוער. כן השתתף בהלוויה שגריר קמרון, מדינה שבה סיפח המנוח קשרים אישיים מאז שחזר משבע שנות הישיבה בכלא המצרי.

למנוח ספדו הנשיא לשעבר, חיים הרצוג, ושגריר קמרון בישראל, שקרא את מברק של נשיא קמרון המתאבל על המנוח שהיה ידידו ומוקירו. כמו כן ספד לו אברהם דר, לשעבר איש המודיעין שגייס את מאיר מיוחס בשנות ה־50 במצרים לפעולות ריגול למען ישראל.

ארונו של מאיר מיוחס, שהובא משווייץ, נישא בהלוויה על־ידי חבריו לארגון ולנשק, קבוצה נבחרה בחלקה המיוחדת של אנשי הצבא המתוחזקת על־ידי אגף השיקום וההנצחה במשרד הביטחון.

ליד הקבר הפתוח אמרו שני בניו שמואל וגיא "קדיש".

הנהג
פחות מהירות
והרבה זהירות
תודה

הג'יהאד האיסלאמי הפגין בעזה נגד מעצר אנשי התנועה

(עיר).־ תנועת הג'יהאד האיסלאמי ערכה אתמול הפגנה בעזה בהשתתפות כ־4,000 מתומכיו.

אחד ממנהיגי התנועה אמר בהפגנה, כי יש להעמיד את עראפאת למשפט בשל מעצר חברי התנועה. "הג'יהאד האיסלאמי מכריז על כריכת האיסלאם האוקדה, במטרה לשחרר את פלסטין כולה", אמר עבדאללה אל־שאמי להמון שהתאסף מול תחנת המשטרה בעזה.

"אנו קוראים לשפוט העליון ביותר לשפוט את ראש הרשות הפלסטינית ואת מפקד המשטרה שלו, על מעצר אנשינו שנעשה בלא כל סיבה", אמר.

בהפגנה השתתפו מאות נשים ומנהיגים מתנועות התנגדות פלסטיניות אחרות, לרבות החמאס והחזית העממית לשחרור פלסטין, אך הם לא נאמו.

המשטרה הפלסטינית פיקחה על ההפגנה, שנמשכה כשעתיים, אך לא התערבה. לא היו כל תקריות מיוחדות.

פרקו ים בע"מ
PERCO SEAS LTD
ישראל - מוסקבה
איטליה - ישראל
שרות כל שלמי
SHIPS OPERATION
CHARTERING
WORLDWIDE
TEL : 04-676 575 :טל
FAX : 04-661 112 :פקס
622 393
TLX : 46730 PERCO :טלקס

ברכות חמות
לנמל חיפה ולמנהלה
מר מנדי זלצמן
לרגל הוספת המזחים
ופיתוח הנמל
שאו ברכה והרבה הצלחה
סילאן ספנות

CARMEL INTERNATIONAL SHIPPING SERVICES
כרמל שרותי ספנות
ברכות חמות
לנמל חיפה ולמנהלה
מר מנדי זלצמן
לרגל הוספת המזחים
ופיתוח הנמל
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ALLALOUF & CO. SHIPPING Ltd.
אללוף ושות' חברת ספנות בע"מ
ברכות חמות לנמל חיפה
להנהלה וחבר העובדים
לרגל הוספת המזחים ופיתוח הנמל
מי יתן ולא נדע יותר המתנות
אללוף ושות' ספנות בע"מ

דולפין סוכנות ספנות בע"מ
Dolphin Shipping Agency Ltd
ברכות חמות
לנמל חיפה ולמנהלה
מר מנדי זלצמן
לרגל הוספת המזחים
ופיתוח הנמל
המשך עבודה פוריה

לוסי בורכרד ספנות בע"מ
LUCY BORCHARD SHIPPING LTD
ברכות חמות
לנמל חיפה ולמנהלה
מר מנדי זלצמן
וצוות עובדיו
לרגל הוספת המזחים
ופיתוח הנמל
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

CONMART
קוי ספנות ותובלה ימית
מטענים קונבנציונלים * מכולות * צובר סוכנויות
ברכות חמות
לנמל חיפה ולמנהלה
מר מנדי זלצמן
לרגל הוספת המזחים
ופיתוח הנמל
שאו ברכה והרבה הצלחה

ברכות חמות
לנמל חיפה ולמנהלה
מר מנדי זלצמן
לרגל הוספת המזחים
ופיתוח הנמל
שאו ברכה והרבה הצלחה
האג אמין
טל: 04-825190

ברכות חמות
לנמל חיפה ולמנהלה
מר מנדי זלצמן
לרגל הוספת המזחים
ופיתוח הנמל
שאו ברכה והרבה הצלחה
מעגן עבודות ימיות וצלילה בע"מ
04-664519 טל

هكذا عن الاصل

רמון דחה את הצעות העובדים במו״מ על הפיטורים בוועד הפועל

מאת אפרים דוידי

המשא ומתן שהחל אתמול בין הנהגת ההסתדרות לראשי ועד עובדי הוועד הפועל, הסתיים אתמול בלא תוצאות. העובדים אמורים היו לדון על פיטוריהם של 265 מעובדי הוועד הפועל.

העובדים נקראו להשתתף ביום ראשון ב"אסיפת הירום" שתתקיים בשעות הבוקר, ובין סעיפיה "ההערכות לקראת המאבק הצפוי למניעת פיטורים המוניים". יו"ר ההסתדרות חיים רמון דחה, במהלך פגישת המו"מ עם נציגי ועד עובדי בית הוועד הפועל בראשות ברכה זיגלמן, את הצעתם לביטול הבב פליטי ועל־ידי כך למנוע פיטורים של עובדים רבים.

רמון דחה גם את ההצעה לשלם לעובדי הוועד הפועל שיעורי פיצויים דומים לאלה הנהוגים במסגרות הממשלה. "גם אילו היה לי הכסף, לא הייתי נוהג כך", אמר רמון לנציגי העובדים.

באסיפה שתתקיים מחרתיים תוצג גם עמדת ועד העובדים בעניין תוכנית הפיטורים של הנהגת ההסתדרות, וכן ההתנגדות הנבחרת לטבלת הפיטורים שגיבשה הנהגת ההסתדרות. לפי טבלה זו, עובדים שיפוטרו לאחר שעבדו במוסד לפחות 20 שנה, יקבלו פיצויים של 200 אחוז, כאשר כל שנה עודפת בוותק תמורת ב־5 אחוזים את הפיצויים.

בכינוס הזירום יציגו חברי הוועד את תוכנית ההיערכות למאבק הצפוי למניעת פיטורים המוניים. הם אמורים לעלות גם טענות לגבי איהוראות לעתירים הצורך לשבוע מהתקפות: את מהלכי הנהגת ההסתדרות כלפיהם, ולא בכיוות ישירות עם נציגיהם בוועד. חברים בוועד העובדים חוששים גם שהמעבר הצפוי לירושלים, עליו החליטה הנהגת ההסתדרות ביום ראשון האחרון, הוא עילה נוספת לפיטורי מאות עובדים.

ועדת ההיגוי לשם העברת ההסתדרות לירושלים, שהוקמה ביום ראשון, נפגשה אתמול לראשונה. המלצת הוועדה קובעת, כי ההסתדרות יעברו לירושלים בתוך שנה. עם זאת צוין כי טרם ידוע אם המוסדות ישוכנו בבניה הנבראה ארוה או בתוך העיר. במהלך החודשיים הקרובים ייערך סקר של נכסי ההסתדרות בירושלים וחלופות הדיור אחרות שיענו על צרכי מוסדות ההסתדרות.

יועצים משפטיים של עשרה משרדי ממשלה עתרו לבג"ץ לשיפור שכרם

(עו). – עשרה יועצים משפטיים של משרדי ממשלה עתרו אתמול לבג"ץ בבקשה שיורה למדינה לנמק מדוע לא תחליט להשוות את שכרם ותנאי פרישתם לשכרם של שופטים מחוזיים, כפי שעשתה כבר במקרים של פרקליט המדינה ומספר יועצים משפטיים אחרים במשרדי ראש הממשלה, הביטחון, החוץ, האוצר, התחבורה והעבודה והרווחה.

העותרים טוענים, שלמרות שהם זהים במעמדם ועושים עבודה זהה ליועצים משפטיים של משרדים ממשלתיים אחרים, ואף תקן המשרה זהה, אין להם אותם תנאי שכר ופרישה. הפער נובע, לטענתם, מסיבות שרירותיות, ומתוצאה מכך שהממשלה הוליכה, מעת לעת, לפעול כדי שהמשפטנים האחרים יקבלו שכר ותנאים כמו שופט מחוזי.

הסיבה להבחנה בינם לבין היועצים האחרים נעוצה בעבר, והחלתה בדוח ועדת השופט י. אולשן, שהוקמה לבדיקת התביעה להקבלת שכרם של משפטנים בשירות ציבורי לשכר שופטים. הוועדה קבעה ב־1972, כי אין אפשרות להשוות את עבודת המשפטנים בכללותה לעבודת שופטים, ולכן אי אפשר להקביל את שכרם. יחד עם זאת, קבעה הוועדה, כי יש להקביל את שכרם של חלק מבעלי התפקידים בשירות המשפטי לשכר השופטים המחוזיים, משיקולי מעמד. לכן, הקבילו את שכרם של מספר יועצים משפטיים, כדוגמת פרקליט המדינה, המשנה לו, פרקליטי מחוז וראשי מחלקות בפרקליטות המדינה, לשכר שופטים מחוזיים.

הממשלה אימצה את המלצות הוועדה והקבילה את שכרם של אלה לשופטים מחוזיים.

העותרים טוענים, כי בניגוד לדוח הוועדה, הקבילה הממשלה במועדים שונים גם את שכרו של היועץ המשפטי של משרד העבודה, מנכ"ל משרד המשפטים, היועץ המשפטי של מינהל הכנסות המדינה ונוספים לשכר השופטים. העותרים טוענים בעתירה, כי הממשלה בהימנעותה מלהשוות את מעמדם ליועצים האחרים, נוקטת מדיניות מפלה ושרירותית, ללא כל הצדקה. הם טוענים עוד, כי הממשלה עשתה במשך השנים שינוי מפלה בדוח הוועדה ופעלה, כביכול, בהתאם לה, באופן מפלה ושלא כדין.

רופאי קופ"ח: מו"מ – רק לאחר שנקבל הצעה מפורטת

(עו).־ רופאי בתי החולים של קופת החולים הכללית הודיעו אתמול, כי הם מוכנים להיכנס למו"מ בנושא הבראת הקופה, רק לאחר שיקבלו הצעה כתובה ומפורטת לגבי התוכנית.

הרופאים הציגו את דרישתם במהלך פגישה עם יו"ר ההסתדרות, חיים רמון.

מנכ"ל קופת חולים, אביגדור קפלן, הציג במהלך הפגישה עם הרופאים את עיקרי התוכנית הפיננסית, הכוללת את השתתפות הממשלה, ההסתדרות וקופ"ח, וכן את הדרישה להשתתפות הרופאים במעמד זה.

הרופאים ציינו, כי אין לרופאי קופת חולים חלק בכשל הניהולי והפוליטי שהביאו, לדבריהם, את הקופה לגרעונות הנוכחיים.

יו"ר הסתדרות הרופאים, ד"ר חיים סולן, הדגיש כי הרופאים מוכנים להיכנס למו"מ רק לאחר קבלת תוכנית כתובה להבראה פיננסית ותפעולית והסדרת הנושאים שבמחלוקת.

הרוג ושני פצועים בתאונת שרשרת

(עו). – נהג מכונית פרטית נהרג ושני נהגים נוספים נפצעו באורח קל עד בינוני בתאונת שרשרת בין שלושה כלי רכב פרטיים שהיתה אמש סמוך ליבנה.

התאונה אירעה כ־200 מטר דרומית למחלף יבנה, כאשר שלושת כלי הרכב נסעו האחד לאחר השני מכיוון צפון לדרום. נהג המכונית האמצעית התנגש במכונית הולך שהיתה לפניו. מכונית שהיתה אחריו התנגשה בעוצמה בשתי המכוניות שלפניה.

השר לאיכות הסביבה יוסי שריד ביקר אתמול במתקני טיהור מי שפכים בשפד"ן (ראשון לציון)

סניגורו של דיניץ: גם עמירה דותן ביצעה קניות על חשבון הסוכנות

(עו). – עו"ד אדוי וגמן, סניגורו של יו"ר הסוכנות לשעבר, שמחה דיניץ, טוען, כי עדת התביעה עמירה דותן ביצעה בעצמה קניות על חשבון הסוכנות. דיניץ מואשם ברכישות פרטיות על חשבון כרטיסי אשראי של הסוכנות.

עו"ד וגמן המשיך אתמול את החקירה הנגדית של עמירה דותן, ראש משלחת הסוכנות היהודית לצפון־אמריקה בין השנים 1989־92.

במהלך הדיון ניסה עו"ד וגמן להוכיח, כי עמירה דותן ביצעה, לאחר שסיימה את תפקידה, רכישות בכרטיס האשראי הפרטי שלה שחשבונותיו שולמו על־ידי הסוכנות, על־פי הסכם שהיה בינה לבין הסוכנות.

עו"ד וגמן טען, כי לאחר שעזבה עמירה דותן את תפקידה, ובטרם החלה את תפקידה החדש, היא רכשה פריטים אישיים בחנויות בניו־יורק ובדיוטי פרי בנתב"ג. הרכישות בוצעו על־ידי כרטיס האשראי הפרטי שלה, והחיובים שולמו על־ידי הסוכנות, בהתאם להסדר ביניהם.

לטענתו של עו"ד וגמן, ההסדר כלל אך ורק שכירות רכב, ולא קניות אחרות. הוא העלה את הטענות הללו כדי לערער את אמינותה של העדה.

עמירה דותן הכחישה את הטענות שהעלה נגדה עו"ד וגמן ואמרה, כי השאירה בידי מזכירתה בניו־יורק, סתן קרוס, סכום כסף לכיסוי כל הרכישות שביצעה בכרטיס האשראי שלה לאחר שסיימה את תפקידה. לדבריה, בהתאם לסיכום בינה לבין הסוכנות שילמה הסוכנות את הוצאות השכרת הרכב שלה בארץ ובחו"ל "וכל שאר הרכישות שולמו עד לסנט האחרון".

עו"ד וגמן שאל אותה אם ההסדר הכספי שהיה לה עם הסוכנות כלל גם קניות בדיוטי פרי וטען, כי הכסף שהשאירה דותן למזכירתה שימש לתשלום עבור רכישות אחרות והועבר ישירות לחנויות.

עמירה דותן הכחישה את הטענה ואמרה, כי השאירה את הכסף לסתן קרוס עבור תשלומים לחברת האשראי אמריקן אקספרס ואין לה מושג מה היא עשתה עם הכסף.

עו"ד וגמן טען, כי העובדה שדותן ביצעה התחשבנות עם מרסל רובין, מהגזברות בירושלים, על חוב שלה לסוכנות, מעידה שהשאירה את הכסף אצל מזכירתה למטרות אחרות.

עמירה דותן הכחישה את הטענה אבל הוסיפה, שבכל מקרה היא שילמה את החוב עד הסנט האחרון ואין זה משנה אם נתנה את הכסף לגזברות בירושלים או למזכירתה בניו־יורק.

עו"ד וגמן אמר, כי העדה שינתה את גרסתה לגבי החוב לסוכנות כמה פעמים. כאשר נחקרה במשטרה היא טענה, כבר לא טענה שמעולם לא שילמה הסוכנות על רכישות אישיות שלה.

התובע עו"ד שמעון גולן התנגד במהלך הדיון להתקפות של עו"ד וגמן על העדה באומרו: "אני עורך־דין הרבה שנים ואף פעם לא ראיתי שנכתבה טענה כזו של האשמות כלפי עד תביעה".

השופט התיר לעו"ד וגמן לשאול את השאלות באומרו, כי הן נובעות מהבדלי סגנון בין עורכי־דין.

שבעה ישראלים יהיו משקיפי או"ם בבחירות במוזמביק

מאת מרים פוקס, ניו־יורק

שבעה ישראלים יבואו באמצע החודש למוזמביק להיות משקיפים מטעם האו"ם במערכת הבחירות שם.

מזכירות האו"ם אישרה את המועמדים שהציגה בפניה ממשלת ישראל. השבעה הם: שלמה אבולעפיה, מיכה בלכן, שימחה ליברמן, עמר מיליק, גבריאל נחום, רב שנער האסקי צימרמן.

הם ייסעו למוזמביק דרך יוהנסבורג ב־16 בחודש.

נשדדה חנות משחקי מחשב ברמת גן

(עו).־ שוד מזוין היה אתמול בצהריים ברמת־גן. שלושה שודדים פרצו לחנות למשחקי מחשב ברחוב בצלאל 21 ברמת־גן, תקפו בקרשים את שני בעלי החנות ושדדו באיומי סכין את פדיון החנות – 620 ש"ח במזומן. השודדים נמלטו ברגל.

בעלי החנות נחבלו, אך לא נזקקו לטיפול רפואי בבית חולים.

צעיר מיפו נהרג בתאונת הדרכים ביבנה

(עו). – העוסק שנהרג ביום רביעי סמוך לחצות בתאונת דרכים ביבנה הוא ותינה חליל בן 23 מיפו.

חליל הגיע ליבנה כדי לערוך ביקורת שמירה מטעם חברת השמירה בה הועסק.

ברחוב הנשיאים פינת העצמאות ביבנה התהפך הג'יפ שבו נסע חליל. מעוצמת הפגיעה הוא נהרג במקום. שלושה נוסעים נוספים שנסעו בג'יפ נפצעו קל, ופונו על ידי ניידת מגן דוד אדום ואמבולנסים מתחנת מד"א רחובות לבית החולים קפלן ברחובות.

פיקוד העורף פיתח מערכת מידע על חומרים מסוכנים

(עו). פיקוד העורף יציג מערכת ממוחשבת למידע סיכונים בשעת חירום, בתערוכת "יזוק—איכות החיים והסביבה 1994" – התערוכה הבינלאומית השנייה בישראל בנושא איכות הסביבה, שתיפתח ב־10 באוקטובר במרכז הקונגרסים בכפר המכביה ברמת גן.

המערכת הממוחשבת מסוגלת לספק תגובה מיידית, בשעת חירום, על דליפת חומרים מסוכנים או רדיואקטיביים, וכן על התפוצצות במפעלי תעשייה, ולספק הערכה לגבי אופן התפשטות הקרינה או הדליפה.

המערכת קשורה למספר רב של מאגרי מידע, מרכזי זיהוי מטאורולוגיים, רשויות מקומיות, מפעלים ומרכזי איחסון של חומרים מסוכנים. היא נכנסת לפעולה תוך שניות מתחילת האירוע. המערכת מספקת דוח מעקב שוטף, במשך כל האירוע, לגבי התפשטות ענן הדליפה, מידת הסיכון לריכוזים הגיאוגרפיים והתראה מתואמת לריקוע ולמי התהם.

המערכת היא פרי פיתוח משותף של פיקוד העורף, התעשייה האווירית והמרכז למחקר גרעיני (ממ"ג) בנחל שורק. מדובר בתוכנה ייחודית, מסוגה בעולם, שזכתה להתעניינות רבה בקרב גורמים שונים בתחום הסביבה בעולם.

בעת רגיעה המערכת תתפקד כמרכז מידע עצמאי, שיהיה פתוח לציבור לקבלת מידע על הימצאות חומרים מסוכנים.

שרת התקשורת תמשיך להיות הממונה על ענייני הרדיו האזורי

מאת אביבה זלצמן

ראש הממשלה יצחק רבין החליט להשאיר את סמכויות הרדיו האזורי בידי שרת התקשורת שולמית אלוני. בהצעת ההחלטה שהונחה על שולחן הממשלה לדיון ביום ראשון הקרוב, מציע ראש הממשלה להעביר לידיו של השר שמעון שטרית את הסמכויות לחוק הרשות השנייה לרדיו ולטלוויזיה, למעט הסמכויות הספציפיות הנוגעות לענייני שידורי הרדיו האזורי.

על־פי המצב המשפטי היום, הסמכויות לחוק הרשות השנייה נמצאות בידי ראש הממשלה עצמו, הממונה מטעמו שר שיהיה אחראי לנושא. על־פי ההצעה החדשה, יועברו סמכויות חוק הרשות השנייה לידיו של השר שטרית, שיהיה השר הממונה על הערוץ השני, ובעל הסמכות למנות את מנכ"ל הרשות השנייה, את יו"ר מועצת הרשות השנייה ואת חברי המועצה. אולם ענייני הרדיו האזורי ישארו בידי השרה אלוני.

במשרד התקשורת לא רואים בעיה בכך שמועצת הרשות השנייה, שאחראית על־פי חוק גם לערוץ 2 וגם לרדיו האזורי, תמנה כולה בידי השר שטרית. "אנחנו נעשה את העבודה שלנו בנושא הרדיו האזורי, נפעל להוצאת המכרזים בהקדם ונדאג שיהיה זה רדיו אזורי לטובת הציבור, השר שטרית ימנה את המועצה, ובלבד שיהיו אלו מינויים מקצועיים".

ביתן של מכון היצוא נפתח בתערוכה בינ"ל בקזבלנקה

מאת מוטי בסוק

ביתן של מכון היצוא הישראלי נפתח אתמול בתערוכה בינלאומית בקזבלנקה בנוכחות ראש משרד האינטרסים הישראלי במרוקו, דוד דדון. זו הפעם הראשונה שישראל משתתפת בגלוי בתערוכה בינלאומית במרוקו.

דדון אמר אתמול, כי המטרות הראשונות של משרד האינטרסים הישראלי במרוקו הן לדאוג לקיומם של קשרי תעופה סדירים בין ישראל ומרוקו ולפעול לפיתוחם של יחסי מסחר בין שתי המדינות.

טיפות גשם ראשונות ירדו במרכז הארץ

(עו). – טיפות הגשם הראשונות, ירדו אתמול גם במרכז הארץ, ובתל־אביב ירדו טיפות בודדות.

משטרת התנועה יצאה בעקבות ירידת הגשמים באזהרה לציבור הנהגים להימנע מנסיעה מהירה, בשל חשש להחלקה בכבישים הרטובים.

אהובתנו
ציפורה רדנר (לבית ליסיצקי)
הלכה לעולמה.
ההלוויה ביום שישי, ב׳ חשוון תשנ"ה, 7.10.94, בשעה 12.00
בבית העלמין בזכרון יעקב.

בנותיה: פרופ׳ רבקה רדנר־כרמי
בתיה רדנר־לויטה
חתניה: פרופ׳ לחיים נגן
אילן לויטה
אחיה: ליטמן ליסיצקי
אחותה: שרה פיטקובסקי
נכדיה: ערן, שירה, אור.

נא להמנע מבקורי תנחומים

ברכות חמות
לחברת אפריקה ישראל
למנכ"ל מר שלמה גרופמן ולסגניו
לרגל חגיגות 60 שנה להיווסדה
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה
ישראל אדלר ובנו
חב׳ להשקעות בע"מ

ברכות חמות
לחברת אפריקה ישראל
למנכ"ל מר שלמה גרופמן ולסגניו
לרגל חגיגות 60 שנה להיווסדה
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה
ליסד – השקעות ונכסים בע"מ

ברכות חמות
לחברת אפריקה ישראל
למנכ"ל
מר שלמה גרופמן
ולסגניו
לרגל חגיגות 60 שנה להיווסדה
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה
ארמון ההגמונקסר אל־מוסדאן בע"מ
בדיע טנוס – סמיר עוואד 06-574550

לחברתנו סופיה שטיין
משתתפים בצערך
על מות
בעלך ז"ל
מכון לבון
העובדים והמתנדבים

אנו מודיעים בצער רב על פטירתה של חברתנו
שרה ספרים
ההלוויה תצא היום, יום ו׳, ב׳ חשון – 7.10.94
בשעה 12.00 מבית יד לבנים בכפר ויתקין
לבית העלמין המקומי.
משתתפים בצער המשפחה
בית כפר ויתקין

משתתפים בצער
המשפחה
על פטירת
חיים יטוב ז"ל
חברי החותרים

בצער רב אנו מודיעים על מותו
של חברנו
אלכס קשטן
ההלוויה תתקיים ביום א׳, ד׳ חשון תשנ"ה
9.10.94 בשעה 16.00, בבית העלמין בקיבוצנו.
הארון יוצב בבית מרזין.
המשפחה
ובית גבעת חיים אחוד

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של חברתנו
מירה הורנפלד
ההלוויה תתקיים היום, יום שישי, ב׳ חשון תשנ"ה, 7.10.94
ארונה יוצב בבית הבנים בשעה 11.00
ההלוויה תתקיים בשעה 11.15 בבית העלמין בקיבוץ שפיים.
המשפחה
ובית שפיים

אורגניקס בע"מ
הזמנה לאסיפה כללית שלא מן המניין של בעלי המניות הרגילות
ניתנת בזה הודעה על כינוס אסיפה כללית שלא מן המניין של החברה שתתקיים במשרדי החברה באזור תעשיה צפון, יבנה, ביום שישי, 14 באוקטובר 1994 בשעה 13:00 אחה"צ.
על סדר היום: אישור הנפקה ציבורית באה"ב.
כל בעל מניה רשאי למנות בא כוח שיופיע לאסיפה ויצביע בשמו, ובלבד שכתב יפוי הכוח יופקד במשרדי החברה לפחות 48 שעות לפני המועד שנקבע לקיום האסיפה או האסיפה הנדחית, לפי העניין.
על פי הסכם השקעה מיום 7.9.93 יש צורך כי ההחלטה תתקבל ברוב 75% מבעלי זכות ההצבעה הנוכחים בישיבה ובלבד שנכחו באסיפה 50% מבעלי זכות הצבעה.
אם תוך חצי שעה מהמועד שנקבע לאסיפה לא ימצא מנין חוקי, תדחה האסיפה בשבוע אחד לאותו היום, אותה השעה ואותו המקום. אם לא ימצא מנין חוקי באסיפה הנדחית, יהוו שני חברים בעלי מניות רגילות הנוכחים בעצמם או באמצעות באי כוח מנין חוקי.
בפקודת הדירקטוריון

מודעות בטלפון
השרות שלנו ללא תוספת מחיר
פרסום טל. 03-5600780, 5605731, 5605591
רם ובערב 03-5032969, 5010597, 5043568
ביצוע עבודות סדר וגרפיקה ממוחשבת

חברת החשמל לישראל בע"מ
ת"ג חשמל – שירות טלפוני להודעות על תקלות
24 שעות ביממה

ירושלים	02-580666	נהריה	04-963555
תל־אביב	03-5635777	נתניה	09-602988
חיפה	04-647777	עפולה	06-422333
אילת	07-372191	פתח־תקוה	03-9394888
אשדוד	08-511666	צפת	06-970211
אשקלון	07-770068	ראשון־לציון	03-9652466
באר־שבע	057-462666	רחובות	08-471555
טבריה	06-792275	רמלה	08-221513
חדרה	06-223155	רעננה	09-908155
כרמיאל	04-881731	אריאל	[illegible]
בית שמש	02-911669		

מודעות עד חצות
אבל, לוח ומסחריות – בהיום הינמן
177-022-3000
מוקד ארצי

קבלת מודעות אבל
177-022-88 55

ירחון "נשיונל" טוען:

הסי.איי.אי. סייע בהקמת ארגון טרור שרצח עשרות תומכי אריסטיד בהאיטי

"החזית לקידום ופיתוח האיטי" אחראית למותם של עשרות מתומכי אריסטיד; למרות שפעילי החזית נעצרו מנהיגם עדיין חופשי וקיים השבוע מסיבת עיתונאים בחסות ארה"ב

פורט או פרינס (א.פ.) – הסי.איי.אי. סייע להקמת "החזית לקידום ופיתוח האיטי", ארגון ימני קיצוני האחראי למעשי טרור ועינוי של עשרות מתומכיו של הנשיא הגולה דאז, אריסטיד, מוסר ירחון אמריקאי, "נאשיון" במאמר שיופיע היום.

מנהיג החזית, עמנואל קונסטנט, מצוטט במאמר כאומר כי פקידים אמריקאים רצו ארגון שיוכל לאזן את תנועתו הדמוקרטית של אריסטיד. הירחון הליברלי טוען שקונסטנט הועסק בעבר על ידי הסי.איי.אי.

חברי החזית עינו ורצחו עשרות מפעילי אריסטיד מאז תחילת פעילות הארגון לפני כשנה.

דוברת הבית הלבן, די די מיירס, שמלווה את הנשיא קלינטון בסיורו במתקני הצי האמריקאי בנורפוק, מסרה שלבית הלבן אין כל תגובה.

בפורט-או-פרינס, דובר השגרירות האמריקאית, סטנלי שרגר, אמר שטרם קרא את המאמר. "על פי מדיניותנו, לא נגיב על האשמות בעניין מודיעין", אמר.

הסי.איי.אי. גילה עוינות כלפי אריסטיד בעבר כיוון שהוא גינה בחריפות את התמיכה האמריקאית במשטר הצבאי בהאיטי בשנות השמונים. בשנה שעברה ניסה הסי.איי.אי. לפגוע בתדמיתו של אריסטיד על ידי שהפיץ שמועות כאילו הוא חולה נפש.

חיילים אמריקאים פשטו השבוע על מפקדות הארגון ועצרו כעשרים מפעיליו. אך קונסטנט לא נעצר. למרות שתומכי אריסטיד דורשים מעצרו, ארה"ב ארגנה עבורו מסיבת עיתונאים ביום ב', במהלכה גינה אלימות וקרא לתושבי האיטי להתאחד למען השלום.

על פי המאמר, הקשר עם קונסטנט נוצר על ידי קולונל פטריק קולינס לאחר שאריסטיד הודח ונקודה כדי להקים קבוצה שתהווה אופוזיציה לנטיות "הקיצוניות" של אריסטיד ותומכיו.

קונסטנט הועסק באותה תקופה במפקדת הסי.איי.אי. בהאיטי כמדריך ומתכנת מחשבים. המאמר גם מוסר שקונסטנט היה במפקדת הצבא יחד עם קולינס ופקיד הסי.איי.אי. הבכיר ביותר בהאיטי, דונלד טרי, בעת ההפיכה הצבאית נגד אריסטיד.

אירה קורזבאן, עורך דינו של אריסטיד, אמר בתגובה שהעדות לתמיכת וושינגטון בארגון הקיצוני מראה את נסיונה הנואש ליצור כוח פוליטי שיגביל את כוחו של אריסטיד, שנתפס כאיום על ידי השכבה העשירה של תושבי האיטי. "כמה זמן יקח לאמריקאים לעצור את קונסטנט ולסלק את הנשק מהרחובות?", שאל קורזבאן.

קלינטון מרגיע

בנסיון לעצור את גל הדאגה לגבי מדיניותו בהאיטי, הגיע אתמול הנשיא קלינטון לאחת מספינות המטוסים שהשתתפו בפלישה לאי ואמר לצוות, "תודות למאמצכם, תושבי האיטי הולכו להשתחרר מפחד".

שר ההגנה, ויליאם פרי, שליווה את קלינטון אמר, "שעד כה, זה היה אחד מהמבצעים היותר מוצלחים בהיסטוריה הצבאית האמריקאית".

בעקבות גל הבקורת בקונגרס, הבית הלבן יצר הצגה מושלמת לצלמים. דגל אמריקאי ענק התנופף מעל הבמה עליה עמד קלינטון, וכ-1,500 אנשי הצי במדים לבנים גדשו את הסיפון.

עובדי מעבורה בבומביי בודקים את גופותיהם של כמה מאלפי העכברושים המובאים מדי יום למעבורה כבדי לגלות באם הם נושאים את נגיף הדבר. לפחות שלושה אנשים מתו בבריכו מזואמביק מהתפרצות מגיפת הדבר, וכ-170 אנשים נוספים חלו במחלה כשבוע האחרון. פקידי ממשל במוזאמביק אמרו, כי אין קשר בין התפרצות המגיפה בארצם לבין זו שאירעה בהודו (צילום: א.פ.)

משטרת שוויץ עצרה לחקירות מספר מחברי כת "מסדר מקדש השמש"

המשטרה סוברת כי לפחות חלק מ-48 הקורבנות נרצחו; "אנחנו עוזבים את כדור הארץ כדי למצוא מימד חדש של אמת, הרחק מהצביעות והדיכוי של עולם זה, למען הדור הבא", נכתב במסמך של הכת; גורלו של מנהיג הכת לוק ז'ורה עדיין לא ידוע

גראנז'-סור-סלוואן (א.פ.) – מספר אנשים נחקר על ידי המשטרה בקשר למותם של 48 מחברי כת "מסדר מקדש השמש", מסר אתמול שופט שוויצרי, בעוד התעלומה סביב גורלו של מנהיג הכת ממשיכה.

חוקרי המשטרה מסרו כי נמצאו מכוניותיהם של שלושה מחברי הכת שעזבו את האזור זמן קצר לפני שהדרמה הזוועה. לא נמסר באם נהגי המכוניות היו בין העצורים. העצורים היו בעבר, או עדיין, חברי הכת. לוק ז'ורה, מנהיג הכת, לא נמצא עדיין. "איננו יודעים אם הוא חי או מת", מסר השופט השוויצרי.

חוקרי המשטרה מסרו אתמול כי קלטת רשמקול שנמצאה בין ההריסות לא היה בה כדי לסייע לפתרון תעלומת ההתאבדות של חברי הכת.

"אני יכול לאשר כי בקלטת ניתן לשמוע רק דיונים פילוסופים ואסטרולוגים. אין בדיבורים אלה כל התייחסות לחברי הכת ואין בה מסר של פרידה או הסבר לאסון", אמרה דוברת המשטרה ביט קארלן.

25 גופות, חלקן הגדול שרופות לחלוטין, נמצאו שלשום בשני בתים אחרים בכפר, כ-70 ק"מ מזרחה.

מפקד המשטרה המקומית, ברנרד גייגר, מסר "17 היו גברים ו-7 נשים. מינו של הקורבן האחרון לא היה ברור בגלל מצב הגופה, ועדיין לא ברור כמה מהם היו ילדים.

23 גופות נוספות נמצאו בבית חווה שרוף בשיירי, כפר קטן במערב שוויץ. רובם נמצאו במעגל קטן על רצפת הכנסייה התת-קרקעית מתחת לבית.

גייגר תאר את שני הארועים בכפרים המבודדים כ"רצח קולקטיבי". "אני רואה זאת כרצח קולקטיבי. אני שולל מראש את האפשרות של 'התאבדות המונית'. הרעיון הזה הוא סתם קלנועי", אמר גייגר. "אי אפשר לצפות שילדים ירצו להרוג את עצמם", הוסיף.

למרות זאת, חוקר המתמחה בכתות אמר שהוא קיבל מכתב המצביע על אמיתות תאוריית ההתאבדות. ז'אן פרנסואה מאייר, שפגש את מנהיג הכת לוק ז'ורה, אמר שהוא קיבל שלשום מכתבים מ"ארון הולך לעולמו", מצידיך.

"מה שקראתי מאשר את התאוריה של התאבדות המונית". הוא אמר שהוא מאמין שהמסמכים אמיתיים. חתמת הדואר היא של ז'נווה אך התאריך לא ברור.

"אנחנו עוזבים את כדור הארץ כדי למצוא במלוא הצלילות והחדות מימד חדש של אמת וודאות, רחוק מהצביעות והדיכוי של עולם זה, כדי להשיג את הזרע של הדור הבא", נאמר במסמך.

מאייר אמר שנראה שהכת שנקראה כת "מקדש השמש" בקנדה והכת "מסורת השמש" בשוויץ, סבלה מהסכסוך רדיפה גובר, בגלל בעיות בקוויבק.

השריפות בשוויץ קשורות לשריפה במונטריאול בה נהרגו שני אנשים בבית בבעלותו של ז'ורה. החוקרים אומרים שהשריפות בשתי המדינות נגרמו על ידי שימוש באמצעי הפעלה מרחוק אלקטרוניים.

בשיירי, חלק מהקורבנות היה לבוש בגלימות טכסיות בצבעי אדום, שחור ולבן. עשרה מהם קשרו שקיות אשפה מניילון סביב צוואריהם. לעשרים היה כדור בראש. בקבוקי שמפניה התגלגלו על הרצפה.

לוק ז'ורה - דמות מיסתורית

בריסל (עיין) – לוק ז'ורה, מייסד הכת המיסטית ש-48 מחבריה התאבדו או נרצחו בשוויץ, הוא רופא בלגי שעבר לרפואה הומיאופתית בשנות ה-70.

עתוני בלגיה ידעו לציין כי ז'ורה היה דמות כריזמתית. הוא היה בן 46, סיים את לימודיו כדוקטור לרפואה ב-1974 באוניברסיטת בריסל, אבל עבר לשיטות ההומיאופתיות לאחר שעסק ברפואה קלאסית שנה או שנתיים. ההסתדרות הרפואית הבלגית הודיעה כי אין לה מידע על ז'ורה. הוא מעולם לא היה רשום אצלה כדוקטור לרפואה, ולא עסק רשמית ברפואה בבלגיה.

העתון הבלגי "לה מורגן" כתב כי כמה ממכריו של ז'ורה בבלגיה אמרו כי הוא אמנם השתתף בקורסים להומיאופתיה בבריסל אבל לא קיבל תואר. בעתונים אחרים נמסר כי הוא נולד בעיירה קיקוויט בקונגו הבלגית לשעבר, כיום זאיר, והתחתן בלה מאנס, צרפת ב-1980. שם אשתו לא צויין. העתון הבלגי "לה דרנייר הר" כתב כי יש לו בן, סבסטיאן, שנולד שנה לאחר מכן.

לפי ידיעות אחרות עזב ז'ורה את בלגיה ועבר לצרפת ב-1987 ואחרים אומרים כי הוא נסע לקנדה. יש המספרים כי הוא ביקר בפיליפינים, סין ופרו.

עוד נמסר בעתונות הבלגית כי הוא שירת כחובש ביחידת צנחנים בלגית והיו לו קשרים רופפים תקופה קצרה עם המפלגה הקומוניסטית הבלגית.

אותו מקור מסר כי רבים מסטודנטיו באו מחוגים שמאליים קיצוניים בבריסל.

כמו כן נודע כי ז'ורה היה חבר ב"מסדר החדש של המיקדש", כת מיסטית שנוסדה בצרפת על ידי קיצונים ימניים. הוא הקים את הכת שלו זמן מה לאחר מכן וקרא לה "מיסדר מקדש השמש".

חיילי בוסניה מואשמים בהריגת 16 סרבים ובהשחתת גופותיהם

סרייבו (א.פ.) – חיילי ממשלת בוסניה הרגו 16 חיילים סרבים וארבע אחיות דרומית לסרייבו. חלק מהגופות היה שרוף ופקיד או"ם מסר שכמה מהן "הושחתו", כנראה בכך שגרונם שוסף.

פקידי האו"ם אמרו שההתקפה ארעה כנראה אתמול בבוקר בהר איגמן, דרומית מערבית לסרייבו. פקיד האו"ם יושי אקאשי, אמר שהוא חושש שתקרית זו תסכל את ההסכם שנחתם עם הסרבים בבוסניה לגבי פתיחת נמל התעופה בסרייבו.

אקאשי הגיש תלונה חריפה לנשיא בוסניה אלייה איזטבגוביץ בנושא זה. סגנו של הנשיא אישר שחיילים בוסניים אכן הרגו את הסרבים אך הכחיש השחתת גופות.

אתמול גם הצליחו ממשלת בוסניה וסרביה לבצע את אחת מהחלפות השבויים הגדולות ביותר, 129 סרבים שהוחזקו בידי בוסניה בתמורה ל-166 מוסלמים שהוחזקו בסרביה.

הותיה נכרה בת 60

האנגלי הזקן ביותר מת בגיל 109

לונדון (עיין). – האיש שנחשב לזקן ביותר בבריטניה, ויליאם פרוקטר, בן 109, מת אתמול בבית אבות.

פרוקטר שירת בשתי מלחמות עולם וראה את מלכת ויקטוריה. הוא מת אתמול לפנות בוקר, שבועיים לאחר שהאשה הזקנה ביותר בבריטניה, רבקה יוזיסון, מתה בגיל 113.

נכדתו של פרוקטר, ג'ון סטפנס, בת 60, אמרה, "בגיל כזה כבר מוכנים למות בכל רגע. אבל כאשר יש לך זקן כזה על ידך כל כך הרבה זמן, הוא חסר לך עוד יותר."

היא אמרה כי פרוקטר התגאה מאוד על כך שהוא הזקן ביותר בבריטניה. "הוא אף פעם לא האמין שיחיה כל כך הרבה זמן", אמרה.

39 מיליון אמריקאים חיים מתחת לקו העוני

וושינגטון (א.פ.) – מספר האמריקאים החיים בעוני גדל ליותר מ-39 מיליון בשנה האחרונה, 15 אחוז מכלל אוכלוסיית ארה"ב, מסר דניאל וינברג מלשכת הסטאטיסטיקה האמריקאית. "המגמה לטווח ארוך היא לקראת אי-שיוויוניות גדולה והולכת", הוסיף.

עוני הוגדר ב-1993 כהכנסה של 14,763 דולר בשנה למשפחה בת ארבע נפשות.

ממצאים אחרים של הלשכה מראים כי ילדים מהווים 40 אחוז מאוכלוסיה הנמצאת מתחת לקו העוני, אך רק 27 אחוז מכלל האוכלוסיה. כמו כן נמצא כי השחורים מהווים 33 אחוז מכלל אוכלוסיית העוני, 30 אחוז הם ממוצא היספני, 15 אחוז ממוצא אסייתי ו-12 אחוז לבנים. ממצא אחר מראה שהעוני בערים, 14 אחוז, נמוך מזה שבאזורים הקלאיים, 17 אחוז. משכורתן של נשים בארה"ב מהווה רק 72 אחוז ממשכורתם של גברים.

רופאו של יוחנן פאולוס השני:

"האפיפיור אינו משוגע או סנילי אך סובל מטראומה"

לונדון (ע.פ.א.ב.) – רופאו של האפיפיור, קוראדו מאנני אמר כי ראש הכנסיה נושא עדיין את "הצלקות הנפשיות" של הניסיון להתנקש בחייו ב-1981, בראיון שפורסם אתמול השבועון "דה יורופיאן".

"לדעתי, הטקוה השפיע עליו עמוקות, הטראומה נותנת כעת את אותותיה. אם אתה איש שלום הרואה כולו נתון לעבודה, לדבר יהיו השלכות קשות על נפשך, אך אלה לא יבואו מיד לידי ביטוי. הוא אינו משוגע, אינו סנילי, אך לדעתי, ניכר אצלו סבל נפשי", אמר מאנני, שטיפל במחלקה להרדמה ולטיפול נמרץ ברפואה ע"ש אגוסטינו ג'מלי ברומא.

"מאני מבחיש את השמועות לגבי מצבו הנפשי של האפיפיור יוחנן פאולוס השני, "הוא לא סובל ממחלה נפשית. לא, אינני מאמין שהוא חולה סרטן. הוא מתנהל באיטיות, הסיבה היא גילו המבוגר.

הוא מוכיר בראיון, כי יוחנן פאולוס בן ה-74, עבר מאז 1981 חמישה ניתוחים, שאחר מהם הגביל במידת מה את יכולתו לבצע פעולות מסויימות, כמו ללכת ולספס. "הוא בהיה סגור יותר, ואיבד את שמחת החיים", הוסיף.

"עם זאת, אינני רוצה בכך על האפיפיור לפרוש. לדעתי, עליו לקחת את קצב העבודה ולנסוע פחות", הוסיף מאני.

רמת האבטלה התייצבה באירופה

בריסל (עיין). – האבטלה באיחוד האירופי באוגוסט נשארה באותה רמה של השנה שעברה, דיווח משרד הסטטיסטיקה אתמול.

שיעור האבטלה נשאר יציב ברמה של 10.7 אחוז, שהם 17.2 מיליון מובטלים.

בסיכום צויין כי האבטלה באוגוסט במדינות האיחוד הצטמצמה בשיעור הכללי 10.8 אחוז והמשיכה לרדת בשיעור של 0. אחוז לעומת שיא של 11 אחוז בינואר ובמאי.

שיעור האבטלה במספר הגבוה ביותר באיחוד היה בספרד, ל-21.8 אחוז, לעומת 22.1 אחוז ביולי ו-22.2 אחוז באוגוסט 1993.

באירלנד נרשמה אבטלה של 17.5 אחוז, ירידה לעומת 17.6 אחוז ביולי ו-18.2 אחוז באוגוסט של השנה שעברה.

שיעורי האבטלה ביתר מדינות האיחוד האירופי היו גבוהים יותר: בלגיה, 10.0, בריטניה, 6.2, צרפת 11.3, איטליה, 12.0, לוכסמבורג, 3.3, פורטוגל, 6.0 וגרמניה 9.1 אחוז.

צנוחת המזרח המיכון בע"מ
מפעל צריפין
ת.ד. 62 רמלה
טל: 08-274332 פקס: 08-229353

ברכות חמות
לחברת מקורות
ולמנכ"ל מר דן צמחי
לרגל חנוכת מפעלי התפלה בים המלח
האשק הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

ברכות חמות
לחברת מקורות
ולמנכ"ל מר דן צמחי
לרגל חנוכת מפעלי התפלה בים המלח
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
חב' כוכבי יצור מגופ
טל: 03-805356

ברכות חמות
לחברת מקורות
ולמנכ"ל מר דן צמחי
לרגל חנוכת מפעלי התפלה בים המלח
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
חב' רפאל תעשיות מגופים
אזוה"ת אזור עקיבא

ברכות חמות
לרשת "בלו מון" גלידות
ולמנכ"ל מר אייל ריבלין
לרגל פתיחת סניף באר-שבע
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
צח-קו הנדסת קרור ומערכות מיזוג אויר בע"מ

מ.צ.מ. מרכז ציוד משרדי
חב' לאספקת ציוד למטבחים ומסעדות
ברכות חמות
לרשת "בלו מון" גלידות
ולמנכ"ל מר אייל ריבלין
לרגל פתיחת סניף באר-שבע
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ברכות חמות
למר רפי אניש
לרגל הבחרו כיו"ר
התאחדות בתי המלון בנתניה
ברכה והרבה הצלחה
מלון מרגוע
09-624434

ברכות חמות
למר רפי אניש
לרגל הבחרו כיו"ר
התאחדות בתי המלון בנתניה
ברכה והרבה הצלחה
מלון פרק
09-623344

ברכות חמות
למר רפי אניש
לרגל הבחרו כיו"ר
התאחדות בתי המלון בנתניה
ברכה והרבה הצלחה
מלון שלמה המלך
09-621062

תרום דם
והצל
חיי אדם

הקרן למען בטחון ישראל
פינה חמה ללב"י

"לב"י קלאסי" בירושלים

בתיאטרון ירושלים נערך השבוע הקונצרט השני במסגרת סדרת "לב"י קלאסי" ביוזמתן של יו"ר חוג ידידי קרן לב"י בירושלים הגב' דבורה רגזאן וכן גב' זהבית דותן, מפיקת הקונצרט.
הקונצרט היה בחסות ראש העיר ירושלים, ח"כ אהוד אולמרט ובנוכחותם של סגן ראש העיר מר משולם עמית ויו"ר קרן לב"י אלוף (מיל.) דני מט שנשאו דברי ברכה.
הקהל שהאזין לקונצרט נהנה מתוכנית עשירה ויהודית שכללה: הופעה של הפסנתרנית חיטל חכמוב, צמד הרקדנים לימור גולדברג ואב רום ביצירה של הכוריאוגרף הנודע זוהמי רייסדר-סופר והזאט של הצילן מיכאל הרן והחצוצרן רם אורן. חתם את הארוע קונצירטו מס' 1, של שוסטקוביץ, בביצוע הפסנתרן סמיון קרוצ'ין, החצוצרן רם אורן והתזמורת הקאמרית של חיל החינוך והגדנ"ע בניצוחו של מנחם נבנהיי. כל ההכנסות מהארוע קודש לקידום החינוך בצה"ל.

בתמונה: אלוף (מיל.) דני מט ורעייתו נדיבה גב' דבורה רגזאן ואל"מ מאיר בלייר ממפקד הקן. (צילום "במחנה" ערן יופי - כהן).

היום
יותר
מתמיד -
תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רחוב ד' גאת"א) 17. הקריה. תל-אביב 61734
טל. 6975183, 03-5695610

מודעות
בהטבות הגדולות ביותר!!
177-022-29 29

פרלמנט עמק חפר
מועדון פתוח לתושבי האיזור
פגישה ראשונה תתקיים ביום ה', 14 באוקטובר 1994, בשעה 13.30, בעין-החורש ונושאה:
דילמה ביחסים עם סוריה: הגולן או דימונה?
משתתפים: ח"כ אורי אור, יו"ר ועדת חוץ ובטחון.
ד"ר עודד בלבן, ראש החוג לפילוסופיה, אוני' חיפה.
ד"ר יורם נמרוד, מכון טרומן, האוני' העברית.
מנחה: דן אדליסט, עיתונאי, עורך חדשות פלוס.
יו"ר: עמוס דגני, ראש המועצה.
במושב הכנס יוצג למכירה הקובץ "רמת הגולן או דימונה"
לבירורים – נא לפנות למרכז המידע תבל, עין-החורש
טל' 06-301285, פקס 06-366774

הודעה ללקוחות
בנק הפועלים בע"מ מבקש להודיע ללקוחותיו כי ביום א', 16.10.94 יחוייבו חשבונותיהם בדמי משמרת ניירות ערך עבור שלושת החודשים: יולי, אוגוסט וספטמבר 1994.
כל לקוח יכול לקבל נתונים על הסכום המדוייק שבו יחוייב חשבונו בסניף הבנק בו מתנהל פקדון ניירות הערך שלו.
בנק הפועלים

הרשות לפיתוח ירושלים
(בתיאום עם עיריית ירושלים והיחידה לקידום ביצוע פרוייקטים בתחום הנדסת ביוב שבמינהלה הארצית למים וביוב).
בהמשך להודעת המכרז שפורסמה במספר עיתונים ביום 28.9.94, ניתנת בזה הודעה כי מסיבות טכניות המכרז הפומבי לביצוע עבודות הנדסה אזרחית לשם הנחת מאסף ביוב ראשי באגן הניקוז של מערב ירושלים, (מכרז מס' 199/94), מבוטל בשלב זה.
הודעה על חידוש המכרז (אשר תחליף את ההודעה מיום 28.9.94). תפורסם.

דיגל תבשיטים בע"מ
לשעבר דיגל ניצוגים (1990) בע"מ
הודעה על כינוס אסיפה כללית שנתית של בעלי המניות
ניתנת בזאת הודעה, כי אסיפה כללית שנתית של החברים המחזיקים במניות החברה תתקיים ביום 27 באוקטובר 1994, בשעה 16:00 במשרדי החברה ברח' אלנבי 94, תל-אביב.
על סדר היום:
1. אישור הדו"חות הכספיים של החברה ליום 31.12.93
2. אישור סקירת הדירקטורים ליום 31.12.93
3. בחירת דירקטורים לחברה לשנת 1994 וקביעת שכרם.
4. מינוי רואה חשבון לחברה לשנת המס 1994 וקביעת שכרו.
5. שונות.
בעלי מניות, המעוניינים להצביע באסיפה הנ"ל באמצעות יפוי כח חייבים להפקידם במשרדי החברה, לפחות 48 שעות לפני מועד קיום האסיפה האמורה.
אם לא יהיה מניין חוקי לקיום האסיפה תוך חצי שעה מהשעה שנקבעה לפתיחתה, תתקיים אסיפה נדחית באותו מקום ובאותה שעה שבוע לאחר מכן.
אבי רייזבר
מזכיר החברה

כ־40 אחוזים ממוצרי המזון המיוצרים בארץ אינם מסומנים

מאת כתבנו בכנסת

כ־40 אחוז ממוצרי המזון, המיוצרים בארץ אינם מסומנים כחוק. יצרני מזון רבים מתעלמים מדרישות החוק, המחייב פירוט ההרכב התזונתי של מוצרי מזון ואינם מסמנים את המוצר שהם מייצרים.

כך מסרו אתמול נציגי התאחדות התעשיינים לוועדת המשנה לצרכנות של ועדת הכלכלה, בראשותה של ח"כ נעמי חזן (מרצ). נציגי התאחדות התעשיינים ציינו, שהתאחדות התעשיינים אינה רואה אפשרות ליישם את החוק על כלל מוצרי המזון, המיוצרים בישראל בעתיד הנראה לעין.

ח"כ נעמי חזן הביעה תמיהה על שמשרד הבריאות, בזמן שעבר מאז נחקק החוק ביוזמתו ובעידודו, לא מצא לנכון לנהל מערך חינוך והסברה כדי להבין את משמעות הסימון וכי הוא ממשיך ומוסיף תקנות, ההופכות את החוק כולו לבלתי ישים.

מיסמך / מכתב לראש הממשלה

אדוני, ראש הממשלה

פיצויי פיטורין הם אותו סמך רק ועלוב של ריפוד, המיועד לרכך ולו במעט את הלם הבעיטה שספג עובד כוב יעיל ומסור, באשר שיקולים גבוהים של כלכלה ביד לאומית קובעים כי אינטרס המדינה הוא להשליכו אל הרחוב.

נכון, לא פעם אפשר לראות כי יש מתי מעט, אמנם, שכל חייהם רובצים בסיר המשמנת, שגם בפרישתם זוכים ל"ריפוד" שדי בו כדי לפרנס עשר משפחות למשך מאה שנים. יש כאלה.

אך כאשר הים בפיצויי הפיטורין של מי שמשכורתו החודשית אינה מגיעה לרוב גם ל־3,000 ש"ח, במי שהקדיש את מיטב שנותיו לעבודה קשה ומסורה ולא צבר בימיו אלא חובות – זהו מעשה נבלה.

נבלה אמיתית היא לנסות ולהוכיח, כי זוהי אותה ממשלה המוסיפה עשרות אחוזים לשכרם של עובדי המגזר הציבורי, שמפורות יש של בקף על כל מי שבדרך זו או אחרת "מחזיק את ידו על השלטר".

נבלה אמיתית היא לנסות ולהדגים חיסכון מהו דווקא על גבם העלוב של פועלים קשיי יום, היסכון על חשבון אותו ריפוד מועט שמבנים למתוח על עכוזם כדי לרכך ולו במעט את כאב והלם הבעיטה האיומה אל הרחוב.

אנא, אדוני, חסוך בכספי המדינה, אבל במקום שצריך. לא במקום שהכי קל.

אריה גל
פועל בתעש"

שר האנרגיה: מדינות המפרץ מעוניינות לאחסן נפט בישראל

מאת הדס נייפמן

שר האנרגיה, משה שחל, אמר בישיבת הממשלה ביום א', כי יש התעניינות רבה מצד מדינות המפרץ בישראל.

השר שחל הבהיר, כי הכוונה היא שישראל תאחסן נפט גולמי ממדינות המפרץ. תפקיד נוסף שמייעדות מדינות אלו לישראל, אמר שחל, הוא שינוע הנפט שהן עצמן מפיקות לאירופה ולמדינות צפון אפריקה, דרך נמלי הנפט בחיפה ובאשקלון.

כן הביעו מדינות המפרץ עניין בשימוש במתקנים שבנמל אילת.

עמדה / דויד מושיוב

העולים וקצבת הזיקנה

הזעקה שהקימו ומקימים גורמים שונים במשק, ובכללם חברי כנסת רבים, נגד השרה אורה נמיר, אשר טענה כי אחוז גבוה מעולי חבר העמים הם זקנים המקבלים מיד עם בואם לארץ קצבת זיקנה – אינה מוצדקת.

זכורני, שכאשר נחקק חוק הביטוח הלאומי בשנת 1954, היו במדינת ישראל אזרחים רבים – נשים וגברים מעל גיל 60־65 – הזכאים בהתאם לחוק לקבל קצבת זיקנה. אזרחים אלה לא קיבלו מייד את הקיצבה, אלא היה עליהם לשלם במשך שלוש שנים את מס הביטוח הלאומי ולהיות מבוטחים במסגרתו, ורק בתום שלוש שנים החלו לקבלה.

זאת ועוד, בהתאם לחוק ביטוח לאומי קצבת הזיקנה צריכה להוות 25 אחוז מהשכר הממוצע במשק. למרבה הצער, מזה כמה שנים קצבאות הזיקנה מהוות רק 15 עד 16 אחוז מהשכר הממוצע במשק.

באותן שנים העניקה הממשלה למעסיקים הנחות בתשלומי מס הביטוח הלאומי, בשיעור של מיליארדי שקלים. יש האומדים אותן בסכום הנע בין 7 ל־10 מיליארד שקל.

לא ייתכן להעמיס על מבוטחי הביטוח הלאומי, המשלמים את מיסיהם במשך עשרות שנים, את נטל קצבאות הזיקנה והתמיכה בעולים חדשים קשישים, מייד מהיום הראשון לבואם לישראל.

על הממשלה לממן, לפחות, את תשלום מיסיהם במשך שלוש שנים, כפי שהדבר היה נהוג עם תחולת חוק הביטוח הלאומי לגבי אזרחים ישראליים, שהיו זכאים בזמנו לקצבאות זיקנה.

נוסף על כך, מדוע צריך לקפח את זכותם של זכאי הקצבאות אשר שילמו מיסיהם לביטוח הלאומי כחוק במשך עשרות שנים, ולשלם להם קצבאות המוכות ב־9־10 אחוזים מהסכום המגיע להם כחוק?

נראה לי שיש לתקן עיוותים אלה: לערוך את תשלום קצבאות הזיקנה לזכאים ובמקביל למצוא פיתרון למימון קצבאות זיקנה לעולים חדשים, בלי שנטל זה ייפול על מבוטחי הביטוח הלאומי.

"אלסינט" ו"אדאק" יישבו המחלוקות בנושאי פטנטים

מאת הדס נייפמן

חברת אלסינט יחד עם אלסינט אינק – החברה הבת בארה"ב, הגיעה להסכם עם חברת אדאק לבורטוריז אינק מארה"ב, ליישוב המחלוקות ביניהן בנושאי פטנטים הנוגעים למצלמות גרעיניות ואנגיוגרפיה דיגיטלית, לתקופה של עשר שנים.

כחלק מההסכם, תשלם אדאק לאלסינט אינק שני מיליון דולר, ותיתן לאלסינט עדיפות בספק למצלמות מולטי אימג'ים.

יהונתן אדרת, נשיאה החדש של אלסינט, אמר כי החברה תמשיך במדיניותה ליצירת הסכמים עם חברות בכל הנוגע לפטנטים וזכויות רעיוניות, תוך שמירת נכסיה בתחום הפטנטים.

הוא ציין, כי ההשקעות המשמעותיות של אלסינט במחקר ופיתוח הניבו יותר מ־500 פטנטים ובקשות לפטנטים.

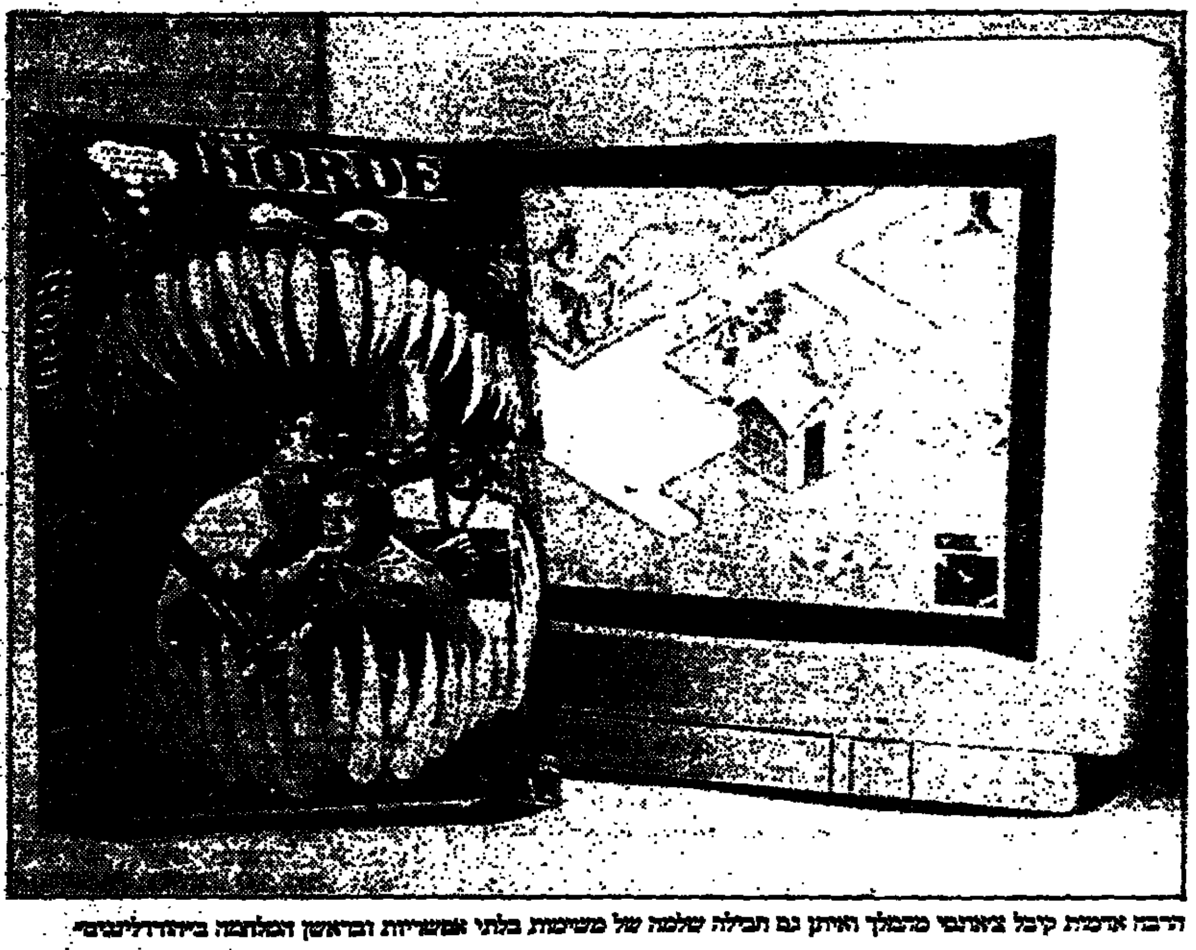

הרבה אדמות קיבל צאצאי מהמלך האיזן גם תבילה שלמה של משימות בלתי אפשריות והראשון המלחמה ביחודיליגניפי

השר שוחט: היקף ההון השחור נאמד ב־10־8 אחוזים מהתוצר

ח"כ יחזקאל: לפתוח במבצע להלבנת ההון השחור ולהסדר עם מעלימי המס

מאת אמנון אמר

הערכת האוצר היא, כי היקף ההון השחור בישראל מסתכם בכ־8־10 אחוזים מהתוצר. כך אמר שר האוצר, אברהם שוחט, בתשובה לשאילתה בנושא שהגיש לו ח"כ אבי יחזקאל מהעבודה.

בתשובתו אמר עוד שוחט, כי משרד האוצר מקיים פעילות נרחבת בשטח, במטרה להיאבק בתופעת ההון השחור. לשם כך נעשתה בזמן האחרון פעילות רבה, וכמו כן מתוכננת להתבצע בזמן הקרוב פעילות נוספת בתחומים כמו קבלנות משנה בענפים שונים ובתחומי פעילות שאינם חוקיים, כמו זנות המכוני עיסוי.

לדברי שר האוצר, אין למשרדו כל מידע איזה חלק מההון השחור הוברח לחו"ל.

בתגובה לתשובת שר האוצר, תבע אתמול ח"כ יחזקאל לפתוח במבצע להלבנת ההון השחור. לדבריו, יש לאפשר למעלימי המס להגיע להסדר עם שלטונות המס לתקופה של חצי שנה, החל מינואר 1995.

לדעת ח"כ יחזקאל, צריכה הממשלה לנסות ולאתר מקורות הכנסה נוספים, ומבצע כזה יכול להכניס לקופת המדינה רבבות שקלים.

ב־95' יוסרו המכסים על יבוא מארה"ב

עד סוף השנה יפחית האוצר מיסים נוספים, בהיקף של 380 מיליון ש"ח

מאת אמנון אמר

במהלך השנה הבאה יוסרו כליל המכסים על יבוא מארצות הברית, ויופעל השלב החמישי בתוכנית חשיפת המשק הישראלי ליבוא מארצות שלישיות.

הפחתות מיסים אלה יבואו בהמשך להפחתות המיסים שבוצעו לפני פחות מחודשיים, ושבמסגרתן הופחת מס הקנייה על מכונות צילום, מזגני אוויר, טלפונים וחלקי חילוף לרכב, ואילו מס הקנייה על מחשבים ומעליות בוטל כליל.

בשנתיים שלאחר מכן, 1996 ו־1997, לא מתוכננים שינויי חקיקה נוספים בתחום המיסים, למעט המשך תהליך ההפחתה ההדרגתי של מס החברות והמכס על יבוא מארצות שלישיות, בהתאם למסלול הרב שנתי.

נתונים אלה כלולים בסקירה מפורטת על תחזית ההכנסות ממיסים בשנת 1995, שהכין סגן הממונה על הכנסות המדינה, אבי לבון.

הסקירה תתפרסם לראשונה בגליון אוקטובר של הרבעון הישראלי למיסים, שייצא לאור בשבוע הבא.

מהסקירה עולה עוד, כי השלב השני של הרפורמה במס הכנסה ליחידים, שיופעל בראשית השנה הבאה, יפחית את גביית המס משכירים בכ־430 מיליון ש"ח.

כתוצאה מביצוע שלב זה ברפורמה, ייהנו היחידים במשק (שכירים ועצמאיים) ב־1995 מתוספת של עד שני אחוזים מהכנסתם הפנויה.

עד סוף השנה הנוכחית אמור משרד האוצר לגבש את הרכב הפחתת המיסים הנוספת, שעליה החליטה הממשלה לפני כמה שבועות. לצורך הפחתה זו הקציבה הממשלה 380 מיליון ש"ח (כ־400 מיליון ש"ח במחירי 1995), ומימונה אמור לבוא מכספי המס על רווחי הון ריאליים בבורסה.

חלוקת מס הכנסה בין השכירים לבין המגזר העסקי תישאר גם בשנה הבאה ללא שינוי: 45 אחוז ייגבו מהשכירים (ללא מנהלי חברות) ו־55 אחוזים מהמגזר העסקי (חברות, עצמאים ומנהלי חברות).

אולם נתון זה מעוות במידה מסוימת את התמונה האמיתית, בשל העובדה שהמס על הבורסה, שההכנסות ממנו בשנת 1995 נאמדות בכ־500 מיליון ש"ח, סווג כמס על המגזר העסקי. בניכוי מס זה, היה משקל השכירים עולה ל־46 אחוז מסך הגבייה של מס הכנסה.

"יש לעשות כל מאמץ שבסוף העשור יהיו עוד מיליון עולים"

מאת הדס נייפמן

"במקום לעשות סלקציה יש לעשות כל מאמץ, כך שבסוף העשור יהיו עוד מיליון עולים. הדבר ישנה את האומה כולה". כך אמר רולנד אייזן, יו"ר ועדת ההסברה והקליטה בהתאחדות התעשיינים, בתגובה להכרזתה של אורה נמיר, שרת העבודה והרווחה, כי תשקול הגבלות על העולים מחבר העמים מטעמים חברתיים כלכליים.

הוא אמר, כי שהתנופה בקליטת העלייה מבין עד כמה יכולים עולים אלה לתרום למשק, לנו ולבטחון.

לדעתו, על הממשלה להציב יעד של קליטת 200 אלף עולים בשנה במקום 80 אלף. כן אמר כי יש לשנות את תפקוד העולים במשק, כן מרביתם עדיין לא מועסקים במקצועם ורמת השכלתם אינה ממוצה. "מתוך כ־500 אלף עולים, לא מיצינו את כישוריהם של 10%", אמר.

יצוין, כי ברבע השני של השנה הועסקו בממוצע כ־198 אלף עולים במשק, המהווים כ־11% מכלל המועסקים בארץ. מהם 21% עסקו במשלח יד מדעי ואקדמאי, כ־30% עבדו כפועלים מקצועיים, כ־25% עובדי שירותים וכ־10% כפועלים מהשורה.

אייזן ציין, כי התעשייה הישראלית מתפתחת תוך שינויים מבניים לכיוון של ענפים ומוצרים בהם יש לה יתרונות תחרותיים.

"איכות ההון האנושי היא שתקבע את היתרונות התחרותיים שלנו. איכות כוח האדם מאפשרת יצירת יתרונות בענפים עתירי טכנולוגיה עילית. הדבר נדרש כל אדם איכותי. עלייה ממשכת תורמת לכך רבות", אמר.

ועדים ועובדים / אפרים דוידי

מבול שביתות ופיטורים

בנובמבר מועצת הפועלים היו מגודות במה חודש ספטמבר, למעט בנתניה. מתוך שסגירת מועצת הפועלים דירבנה את הפסקת ניצול העובדים בישראל, הנו להיפך.

יש יסוד טענה שנשמעה בשבועות האחרונים על־ידי אנשי ועדים: שסגירת מועצות הפועלים במשך חודש שלם פגעה בתפקודם. מועצת פועלים גדולה, תל אביב, מייד בפתיחת השערים נרשם מבול של פניות, גם פניות טופלו ב"בית ברנר" מאז התחילה הסגר.

עיקר הפניות, כמו התלונות: העובדים בטקסטיל, מפלות, עבודות בית, מסעדות ובתי מלון. בטקסטיל ומטפלות נרשמו כ־500 פניות. נפתחות משבוע (עידל של 400 אחוז, לעומת שבוע לפני הסגירה) ובעקר האחידה כשני פניות ותלונות (פי שלושה מהרגיל).

הפניות עיכבות גרמו ללחוץ רב הפך לתופעות של אלימות ואיום מבלנות.

בתגובה אמר מזכיר מועצת פועלי ת"א, גרשון גלמבי: לא הופתע מהמצב שנוצר. "השאנו חזינו לשעת חירום במשך חודש ימים, אף פניות נוספו לכיבוי שרשות בגון שביתות או סכסוך עבודה. על לחץ הפניות נחזור בימים הקרובים. אני מקווה שהציבור יביע הבנה וסבלנות על מנת שהפניות באו על פתרון בזמן הבאותה".

לגימלאות העובדים שירצו בכך.

על ההסכם החתום הממונה הודיע על השכר באוצר, יוסי קוצ'יק, נציג האיגודים המקצועיים בהסתדרות, אפרים דילוני ולוין. ההסכם דומה נחתם בזמנו עם העובדים הישראלים שהועסקו ברצועת עזה.

העובדים פלשו לבורסה

אלפי פועלים צרפתים פלשו אתמול לבורסה של פריס, והפסיקו את המסחר בהיקף של מיליארד דולר בעיסקות עתידיות ובאופציות.

זאת הייתה מחאתם של עובדי המתכת נגד מכירה חלקית של חברת רנו הממשלתית, והפרטות אחרות של חברות ממשלתיות.

הפועלים, המשתייכים לאיגוד המקצועי בהנהגה קומוניסטית "סה.ג.ה.טה", אמרו כי הם מוחים לא רק נגד מכירת 49 אחוז של מניות הממשלה בחברת הרכב הגדולה רנו, אלא גם נגד כל ההפרטה המתבצעת בצרפת. "זה היא רק הצעד הראשון. מייד לאחר מכן הם זוממים להפריט את רשת הרכבות", אמר אחד המפגינים.

המפגינים בבורסה באו בעיקר מבתי הרשת של רנו ברחבי צרפת, ומבמה מפעלים אחרים בבעלות ממשלתית. הם השתפכו במשך הקומות של מבנה הבורסה, צעקו סיסמאות והכריזו כי "רנו איננה למכירה!" נאות מברות העסק שנבהלו התקבצו אצמו לאנשי פרקופה האבטלה דהתערבו.

ההנהלה הסתייגה את צעדי המשטרים הממסחר מידע על הופציות המסחרות בבורס של פאריס. בקומה העליונה, שם מתבצעות מרבי יום עסקות עתידיות במשיחדי חולים על איגרות החוב הצרפתיות, גרעו עובדי הבורסה במעיליהם הצבעוניים מתערבבים באוי בגחות רבה בקב נותן המפגינים, ולא יכלו להמשיך בעבודתם.

הירות עסקי העיסקות העתידיות והאופציות בבורסה אמרה, כי הרישו היום התבצעו עסקות מעטות בלבד עשר טלפונים. מקורות בפאריס אמרו כי הפרטה החלקית של מפעל הרכב רנו היא אחת ההגישות ביותר שמבצעת הממשלה שמרנית בצרפת.

הכיבוש לקראת סיום

הכיבוש הישראלי בשטחים מתקרב צעד אחר צעד לקראת סיומו, וגם את זכויות העובדים הישראלים שעובדו אותנו נאמנה כמעט שנה רבה יש להסדיר.

הסכם מבטיח את זכויות העובדים הישראלים המועסקים במינהל האזרחי בעזה, נחתם השבוע. מנכ"ל ההסתדרות עובדי המדינה, מנחם לוין, מסר כי ההסכם עוסק בהעוקים לעבודה במוסדות הממשלה בתוך מדינת ישראל, והוא מבטיח את זכויות העובדים על פי מספר שנות עבודה של כל עובד בשטחים.

אגב, ההסכם גם מבטיח שעם פיטוריהם של העובדים, מהשטחים, יוכלו לפרוש

שערי מטבעות חוץ ביחס לשקל

06.10.94		בנק ישראל: שער יציג	שינוי באחוזים	בנק הפועלים: העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים: העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים: מזומנים מכירה	בנק לאומי: העברות והמחאות קניה	בנק לאומי: העברות והמחאות מכירה	בנק לאומי: מזומנים מכירה	בנק דיסקונט: העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט: העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט: מזומנים מכירה
ארצות הברית	1 דולר	3.0170	+0.0030	2.9980	3.0403	3.09	2.9911	3.0332	3.08	2.9892	3.0308	3.07
בריטניה	1 ליש"ט	4.7848	+0.0075	4.7578	4.8250	4.91	4.7439	4.8107	4.87	4.7474	4.8135	4.89
גרמניה	1 מרק	1.9532	+0.0043	1.9392	1.9666	2.00	1.9375	1.9648	2.00	1.9326	1.9595	1.99
צרפת	1 פרנק	0.5716	+0.0012	0.5672	0.5753	0.59	0.5670	0.5750	0.58	0.5673	0.5752	0.58
הולנד	1 גילדן	1.7445	+0.0052	1.7349	1.7595	1.79	1.7305	1.7548	1.78	1.7314	1.7555	1.78
שוויץ	1 פרנק	2.3572	+0.0096	2.3458	2.3790	2.42	2.3381	2.3710	2.41	2.3391	2.3717	2.41
שבדיה	1 כתר	0.4094	+0.0008	0.4067	0.4125	0.42	0.4063	0.4120	0.42	0.4048	0.4105	0.42
נורבגיה	1 כתר	0.4482	+0.0011	0.4454	0.4518	0.46	0.4446	0.4509	0.46	0.4436	0.4498	0.46
דנמרק	1 כתר	0.4986	+0.0511	0.4956	0.5027	0.51	0.4946	0.5015	0.51	0.4932	0.5001	0.51
פינלנד	1 מרק	0.6324	-0.0050	0.6253	0.6342	0.65	0.6244	0.6332	0.64	0.6276	0.6363	0.65
קנדה	1 דולר	2.2377	-0.0014	2.2224	2.2538	2.29	2.2181	2.2493	2.28	2.2206	2.2515	2.29
אוסטרליה	1 דולר	2.2303	+0.0005	2.2162	2.2476	2.30	2.2128	2.2440	2.28	2.2069	2.2376	2.27
דרום אפריקה	1 רנד	0.8462	+0.0027	0.8396	0.8515	0.86	0.8392	0.8510	0.88	0.8374	0.8491	0.84
בלגיה	10 פרנק	0.9492	+0.0019	0.9436	0.9570	0.98	0.9415	0.9547	0.97	0.9420	0.9552	0.97
אוסטריה	10 שילינג	2.7754	+0.0054	2.7590	2.7980	2.84	2.7535	2.7922	2.84	2.7468	2.7850	2.86
איטליה	1,000 לירטות	1.9284	+0.0123	1.9180	1.9452	2.00	1.9131	1.9400	1.98	1.9132	1.9398	1.97
יפן	100 ין	3.0232	-0.0009	3.0115	3.0540	3.10	3.0016	3.0439	3.09	3.0033	3.0451	3.09
ספרד	100 פזטות	2.3544	+0.0039	-	-	-	2.3368	2.3697	2.43	2.3367	2.3693	2.43
ירדן	1 דינר	4.2041	-0.0109	-	-	-	-	-	4.45	-	-	-
מצרים	1 לירה	0.9654	-0.0292	-	-	-	-	-	0.91	-	-	-
אקו/ECU		3.7322	+0.0054	3.7055	3.7578	-	3.7027	3.7548	-	3.7048	3.7563	-

ברכות חמות
למנכ"ל מר בן ציון סלמן
למהנדס המחוז מר יונל דוריאנו
ולכל בית מ.ע.צ.
לרגל פתיחת כביש מס' 4 "זיקים יד-מרדכי"
שאו ברכה והרבו הצלחה
נדיר
קבלנות והנדסה בע"מ

ברכות ואחולי הצלחה
לנ.ע.צ.
ולמנכ"ל מר בן-ציון סלמן
ולמ.ע.צ. מחוז דרום
ולמהנדס המחוז מר יונל דוריאנו
לרגל פתיחת כביש מס' 4
[זיקים יד מרדכי]
יחד שותפים במגופה
דן הולנדה

ברכות חמות
למנכ"ל מר בן ציון סלמן
למהנדס המחוז מר יונל דוריאנו
ולכל בית מ.ע.צ.
לרגל פתיחת כביש מס' 4 "זיקים יד-מרדכי"
שאו ברכה והרבו הצלחה
חב' מהנדסים לתכנון ופיקוח בע"מ
י. משולם
א. דינהבר
מ. מרום
צ. פוסטי

ברכות חמות
למנכ"ל מר בן ציון סלמן
למהנדס המחוז מר יונל דוריאנו
ולכל בית מ.ע.צ.
לרגל פתיחת כביש מס' 4 "זיקים יד-מרדכי"
שאו ברכה והרבו הצלחה
סחדרה

ברכות חמות
למנכ"ל מר בן ציון סלמן
למהנדס המחוז מר יונל דוריאנו
ולכל בית מ.ע.צ.
לרגל פתיחת כביש מס' 4 "זיקים יד-מרדכי"
חברת "הר שגיא"
ניהול ופיקוח בכביש 4

ברכות חמות
למנכ"ל מר בן ציון סלמן
למהנדס המחוז מר יונל דוריאנו
ולכל בית מ.ע.צ.
לרגל פתיחת כביש מס' 4 "זיקים יד-מרדכי"
שאו ברכה והרבו הצלחה
"ממרה"
אינג' אהרון מרום

דעה / נסים נסים

עובדי ההסתדרות מקופחים (בבלי דעת) בזכויות לפנסיה

סוב. עשתה ההנהגה החדשה של ההסתדרות בחשפה את תנאי הפרישה שאישרו חברי הוועדה המרכזת לעצמם ולמקורביהם. תנאים פנטסטיים: זכות לפרישה מוקדמת אחרי גיל 45, פנסיה בשיעור של 3%־4% מהשכר לכל שנת עבודה, תוספת של 25%־75% מהשכר על 100% פיצויי פיטורים.

דב פלג, היו"ר הקודם של האגף לביטוח סוציאלי, הצדיק זכויות יתר אלו בטענה שהן על חשבון המעסיק, ולא הוכיח ש"המעסיק" הם משלמי מס אחיד שאיש מהם, למעט חברי הוועדה המרכזת, לא אישר הסדר פנסיה כזה.

במחדלי ועשיות השיפוט "שלנו", שהיו בה נדיבים לעצמם על חשבון העובדים, לא ראו באותה המידה לעובדי מוסדות ההסתדרות.

לעובדי ההסתדרות אין בכלל הסכם פנסיה הם שייכים לקג"מ (קרן הגמלאות המרכזית) על פי תוקף העבודה לעובדי מוסדות ההסתדרות. עם קבלתם לעבודה, הם נדרשים לחתום על הצהרה והתחייבות לקבל את החלטות הקרן.

התחייבות זו היא הסכמת עובד במוסד הסתדרותי לקבל החלטות קג"מ לגורע מזכויותיו, גם אם היא עושה זאת בניגוד לתקנות ובניגוד לכללי מינהל תקין. כל זה באישור ובחיפוי נבחרינו, כפי שיובהר להלן.

שאלת "מהי פנסיה" — והקונספירציה שמאחוריה

בשנים בהן קג"מ היתה רשאית להפחית מהפנסיה את קצבת הביטוח הלאומי של הפנסיונר, היא לא הסתפקה בכך, אלא — ללא כל סמכות חוקית — הפחיתה גם את קצבת הזיקנה של אשתו, בטענה שמדיניות כזו נדרשת כדי לשפר את המצב האקטוארי ולהבטיח פנסיות בעתיד. אולם, כאשר אלה שקבעו מדיניות זו הגיעו לגיל פרישה, נשכח המצב האקטוארי, נשכחה הדאגה לפנסיונרים בעתיד, הופסק ניכוי קצבת הביטוח הלאומי מהפנסיה.

הבכירים שעמדו — ועומדים — בתוקף על זכותם לקבל את הפנסיה כתוספת לשכר הגבוה מהמשרה שסידרה להם המפלגה, לא נקפו אצבע נגד החלטת קג"מ להפחית 25% מהפנסיה של פנסיונר העובד עד ארבע שעות, ולהחרים את הפנסיה כולה מפנסיונר שעובד חמש שעות ביום.

תקנות קג"מ הבסיסיות קובעות שהקצבה תהיה תמיד שווה לערך הריאלי של משכורת העובדים מעודכנת ובאותה הדרגה. קג"מ התעלמה ולהלכה מאותה הוראה בתקנותיה.

בית הדין הארצי לעבודה פסק חד־משמעית כי את המבטח צריך לקיים, ואף הביע אמונתו שהאמור בפסק הדין ינחה את קג"מ גם בעתיד. איש מנציגינו לא טרח לדרוש מקג"מ לפעול בהתאם. להיפך, יו"ר האגף לביטוח סוציאלי קיבל ללא עירעור את הודעת קג"מ, שפסק הדין הנ"ל היה ספציפי ולא הצהרתי.

בסוף שנות השבעים הוחלט נבחרינו לחשב את הפנסיות לפי שיטת הממוצעים, שהוצגה לציבור כשיטה הטובה ביותר. אולם הם, ברובם, העדיפו לעצמם את השיטה הקודמת. את השיטה הטובה ביותר, כפו על אחרים.

לפי תקנותיה, קג"מ היתה חייבת לחשב את הפנסיות על יסוד המשכורת החודשית, שהוגדרה כ"המשכורת שבגינה משולמים דמי גמולים לקרן". בשנת 1991 התברר שהקרן שילמה במשך שנים פחות מהמגיע. לדרישה לתקן את החישוב על פי התקנות, השיבה ב־8.12.91: "על פי התקנון, המשכורת ממנה שולמו בפועל דמי גמולים במהלך שנה פלונית מובאים בחשבון לקביעת המקדם לאותה השנה". מאחר ותקנה כזו לא נמצאה באותו הזמן בתקנותיה, ולא בתקנותיהן של קרנות אחרות, היא התבקשה לציין איפה תקנה כזו כתובה ומי אישר אותה. אילו כתובה אכן ב־8.12.91, היה לה קל להמציא את האסמכתה המבוקשת. במקום אסמכתה, היא חזרה והבטיחה תשובה. הבטיחה, אולם לא השיבה.

לאחר שהטענה חסרת היסוד מ־8.12.91 בדבר קיום תקנה שלא היתה קיימת, לא זכתה לאמון, קג"מ מיהרה ב־31.12.92 להחליט בסודיות מוחלטת על שינוי התקנה אותה התבקשה לקיים. במשך שמונה החודשים בהם משכה את הבירור, שמרה את סודה בקפדנות ולא הזכירה כל שינוי למבוטחים בה.

המוזר הוא, שיו"ר האגף לביטוח סוציאלי הוועדה המרכזת היו שותפים פעילים לקבלת החלטות קונספירטיבית זו.

בתירוץ, שהגדרת המשכורת כמשכורת שבגינה משולמים לקרן דמי גמולים איננה ברורה דיה, החליטה הוועדה המרכזת ב־8.3.92 — שוב בסודי סודות — שהמשכורת החודשית איננה משכורת חודשית, אלא: "סכומי המשכורות שמהם קיבלה הקרן דמי גמולים במהלך שנה פלונית, מחולק בתקופת הרישום, שהיא "החודשים בתוך שנה פלונית שיובאו בחשבון לפי הלכה 28 א' לקביעת אחוז פנסיית זיקנה".

אם זה לא מספיק מסובך, אפשר לבדוק מה אומרת תקנה 28 א', שבינתיים גם היא שונתה. מסתבר שההגדרה סורבלה וסובכה כדי למנוע מהגימלאי להבין כיצד הקרן מפחיתה גימלתו.

ועדת הערעורים לענייני קג"מ משכה את הבירור עוד שבעה חודשים, ורשות השיפוט "רק" שלושה חודשים נוספים. תוך כדי הבירור, שוב נזעקה הוועדה המרכזת לחפות על קג"מ ולשמוט את הקרקע מהטענה שתיקון תקנה מקבל תוקף מהיום בו פורסם. ב־10.1.93 העניקה הוועדה המרכזת — שוב בסודיות — תוקף רטרואקטיבי של חמש שנים לשינוי בתקנה שבניגוד לה, קג"מ שילמה במשך חמש שנים פחות מהמבוטחת בה.

שאלת "מהו גירעון" — והעובדות שמאחוריה

לאחר בירור שנמשך מ־1991 עד 1993, התברר שעל פי הנורמות המקובלות במערכת השיפוט ההסתדרותית, "אין כל יסוד — לא בדין ולא בצדק", לדרישת מבוטח בקג"מ לשלם לו את הפנסיה על פי התקנות שהיו ידועות, ביום פרישתו, לו ולכלל הציבור.

"לא נמצא ולו שמץ של חוסר תום לב", או סטייה ממינהל תקין, בעובדה שבמשך שנים קג"מ שילמה לחבריה פחות מהמגיע להם על פי התקנות; בעובדה שקג"מ הוליכה שולל, בהסתמך על תקנה שלא היתה קיימת; בעובדה שקג"מ תיקנה תקנות בסודיות והוועדה המרכזת אישרה שחוק יהיו חברים להם לא ניתנה האפשרות לדעת עליהן; בעובדה שקג"מ הוליכה, והוועדה המרכזת אישרה, תוקף רטרואקטיבי לתיקון תקנה.

כאן מחובת ההנהגה החדשה, שהבטיחה מינהל תקין, לבדוק אם אמת בתבתי. אם כן: "כאן פגום — כאן תקון".

תרצנו שכל כללי מינהל ציבורי תקין יחולו גם על המינהל ההסתדרותי, ובינתיים הנהגת ההסתדרות תשמור על הזכות להציע חוקים ותקנות, בעוד הסמכות לאשר חוקים ותקנות תחזור לנבחרי ההסתדרות.

לא יהיה תוקף לתקנה כל עוד לא פורסמה ב"דבר", במאזן ההסתדרות, או כל עוד לא הובאה לידיעת הציבור לו היא מנוגעת.

לא יוענק תוקף רטרואקטיבי לחוק או לתקנה.

עובד מינהל הסתדרותי חייב לעשות כל שחוקי ההסתדרות ותקנותיה מחייבים, ורק מה שחוקי ההסתדרות ותקנותיה מחייבים.

מוסדות שיפוט של ההסתדרות ינמקו פסיקותיהם בהתייחס לטענות המתדיינים.

פסיקת מוסד שיפוטי של ההסתדרות לא תמנע מחבר פנייה לערכאות ממלכתיות.

ולעניינם של עובדי מוסדות ההסתדרות: תבוטל התחייבות העובד־המבוטח לקבל את החלטות קג"מ המבטחת. התחייבות כזו הופכת עמית לצמית.

החלטות הפוגעות בזכויות עובדים, שהתקבלו בניגוד לכללי מינהל תקין, תועלינה לדיון חוזר.

קג"מ תחויב לחשב את הפנסיות על יסוד השכר החודשי, כמקובל בכל שאר הקרנות, ולא על בסיס קומפלאז' להפחתת הפנסיות.

אשר לשקר מוסכם בו מפחידים את הציבור, כדבר ה"גירעון האקטוארי" שצברה קג"מ "המסכנה": "גירעון" זה הוא תחזית המבוססת על הנחות שלא עמדו במבחן המציאות. לא עובדות ולא מציאות, אלא הזיה. מותר להאמין להזיות, אולם את ההחלטות צריך לקבל על יסוד עובדות שעמדו במבחן המציאות.

המציאות העובדתית, על פי מאזן קג"מ לשנת 1993, היא: הכנסותיה הסתכמו בכ־1.5 מיליארד ש"ח, הוצאותיה בכ־0.6 מיליארד ש"ח, ההון הצבור שלה גדל בכ־900 מיליון ש"ח, ל־6,488,556,000 ש"ח. זה לא מצב של גירעון, לא אקטוארי ולא כל שכן גירעון ממשי.

זה לא מצב המחייב את הקרן לגזול פרוטות מפנסיונרים.

"שוליית המכשף" משחק הרפתקאות חדש וידידותי לילדים אוהבי הרפתקאות ובדיות

"על המדיניות הכלכלית לעבור רוויזיה מהירה — ולא להסתפק בעסקת חבילה"

מאת הדס נייפמן

"על רקע חוסר האיזון בו מצוי המשק, הבא לידי ביטוי במאזן התשלומים, חייבת המדיניות הכלכלית של הממשלה לעבור רוויזיה משמעותית מהר ככל האפשר, ואין מדובר בעסקת חבילה בלבד". כך אומר דן פרופר, נשיא התאחדות התעשיינים.

פרופר סבור כי הממשלה חייבת לקצץ בהוצאותיה, לקצץ באופן משמעותי את עליות השכר, לעודד בצורה אפקטיבית את החיסכון הפרטי ולזרז את ההפרטה.

כל אלה צריכים לשמש בסיס שיאפשר את העלאת רווחיות הייצוא ושיפור כושר התחרות מול היבוא.

מהלכים כאלה, אומר פרופר, יאפשרו התמודדות בו זמנית עם הבעיה החמורה שנוצרה במאזן התשלומים והסכנה המסתמנת באינפלציה.

פרופר קורא לממשלה להיכנס לתהליך מהיר של גיבוש פרטי המדיניות החדשה, תוך הידברות משותפת של כל הגורמים במשק.

הוא טוען כי למרות חוסר האיזון בו מצוי המשק, המתבטא בעיקר במאזן התשלומים, מתמקדים לאחרונה בנק ישראל והממשלה בטיפול בנושא האינפלציה, גם על חשבון החרפת הבעיה במאזן התשלומים.

גישה זו מסוכנת למשק וקטלנית לתעשייה ולמגזר הסחיר. העלאת הריבית השקלית על ידי בנק ישראל יוצרת פער בלתי נסבל בין התשואה השקלית והתשואה במט"ח, ובכך יוצרת ייסוף ריאלי חריף במשק, שמשמעותו שחיקה חמורה ברווחיות הייצוא ובכושר התחרות של התעשייה המקומית מול היבוא.

התוצאה תהיה הקטנת הייצוא והגדלת היבוא. "בדרך זו ודאי לא נצמצם את הפער בין היבוא לייצוא ולכן גם ההישגים — אם יהיו — בתחום האינפלציה, יהיו חולפים וחסרי כל משמעות לטווח הארוך", אמר.

פרופר הוסיף כי בשנה האחרונה, כתוצאה מהשאננות בממשלה ובבנק ישראל, התחמרה מאוד מגמת התרחבות הפער בין היבוא לייצוא: עודף היבוא האזרחי שאמור היה להסתכם, על פי התקציב הלאומי, בכ־5.5 מיליארד דולר ב־1994, יגיע לכ־8.5 עד תשעה מיליארד דולר.

זאת בהתבסס על הנתונים למחצית הראשונה של השנה, שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כאשר הגידול בעודף היבוא מוסבר בעיקר בהתרחבות הצריכה הפרטית.

הוא אמר כי הגידול המהיר בפער בין היבוא לייצוא לא נבע מהגידול בשימושים השונים במשק בלבד, אלא גם מגידול רב בשיעור מרכיבי היבוא בכל אחד מהשימושים.

פירוש הדבר הוא כי מתוך כל ש"ח המיועד לצריכה או השקעה, גדול החלק המיועד לייבוא — בין אם יבוא ישיר או יבוא תשומות — במידה ניכרת מחלקו לפני כמה שנים, והוא נמצא במגמת עלייה רצופה ומהירה זה כמה שנים.

קצב הגידול ביבוא מוצרי צריכה ותשומות מיובאות לייצור מקומי של מוצרי צריכה, גבוה בהרבה מקצב הגידול של סך הצריכה הפרטית.

פרופר ציין, כי התאחדות התעשיינים מתריעה מזה כשנה על הבעיה ההולכת ותופסת תאוצה בתחום מאזן התשלומים. המגמות השליליות החלו להיראות בבירור אשתקד.

בפניות אל שר האוצר ולנגיד בנק ישראל, הודגש כי הפער ההולך ומתרחב בין היבוא לייצוא אינו רק תוצאה של קליטת השקעות מתרחבות במשק, תופעות שהיו צפויות אף בעוצמה רבה יותר. על בסיס ציפיות אלה הוגשה הבקשה על ידי ממשלת ישראל, לקבלת הערבויות האמריקאיות. הפער במאזן התשלומים נבע ברובו מעלייה מהירה בצריכה הפרטית, הרבה מעבר לקצב הצמיחה של התוצר, תוך ירידה בשיעור החיסכון הפרטי.

פרופר אמר כי משך כשנה לא היתה כמעט כל התייחסות באוצר ובבנק ישראל להתרעות התאחדות התעשיינים. התייחסות המוצעת התבטאה בביטול הבעיה. עד לפני שבועות אחדים לא היתה דאגה באוצר מהגידול החריג בפער בין היבוא לייצוא, ולא נעשה כל ניסיון להתמודד עימו.

הוא התריע כי אם לא תינקט מדיניות חדשה לאלתר, ייכנס המשק לסחרור שיהיה קשה לצאת ממנו שלא בדרך של משבר.

שוקי ההון בעולם / ביל כספי

בציפייה לפרסום נתוני התעסוקה בארה"ב היום

שוקי המטבע בעולם התאפיינו אתמול בנמנות, שנבע מהציפייה לפרסום נתוני התעסוקה של ארה"ב לחודש ספטמבר היום. מדד התעסוקה נחשב לאחד המדדים הכלכליים החשובים ביותר של ארה"ב, ומשום כך ממתינים השווקים לפרסומו בציפייה דרוכה.

ההערכה היא שהאבטלה תעלה במקצת — נתון שיתקבל בברכה משום שיצביע על האטה מסוימת בצמיחה הכלכלית ובלחצים האינפלציוניים.

כתוצאה מהציפייה היו אתמול שוקי המטבע יציבים ושקטים, ולא השפיעו מהעובדה שמספר מקבלי דמי אבטלה בשבוע האחרון של ספטמבר עלה בכ־7,800 איש.

במהלך המסחר ירד הדולר קלות ביחס למארק ולפר"ש, אך עלה לעומת היין. העלייה הקלה בביקוש למטבעות האירופאים נבעה מהערכה ששערי הריבית בגרמניה ובשוויץ יעלו בקרוב.

עקב מגמות אלו עמד הדולר בשעות הצהריים של המסחר הניו יורקי על 1.5421 מארק, 1.2780 פר"ש, 99.64 ינים, ואילו הלירה שטרלינג עלתה ל־1.5937 דולר.

בשוקי המטבע של מערב אירופה הופיע ביקוש רב לליש"ט. בשוקי ניירות הערך בניו יורק ובלונדון היו עליות שערים קלות מאוד, אך ברוב הבורסות החשובות האחרות נרשמו ירידות שערים.

בניו יורק נבלמו ההיצעים של שלושת ימי המסחר האחרונים ונוצרו ביקושים קלים מאוד למניות, שבעקבותיהם זחל מדד הדאו ג'ונס כלפי מעלה, ל־3,788.01 נקודות בשעות הצהריים של המסחר — עלייה חצי יומית של 0.67 נקודות.

למניות הישראליות הנסחרות בניו יורק היה ביקוש נמוך יחסית, והמדד שלהן ירד קלות ל־11.521 נקודות — ירידה חצי יומית של 0.01 נקודות.

בלונדון נרשמה מגמה חזקה של מחפשי מציאות, שהעלתה את מדד המניות הכללי לרמה של 2,987.00 נקודות — עלייה יומית של 30.70 נקודות.

'מנן מדיקל' נתנה חסות לכנס של האגודה האירופית לאנסטזיולוגיה

מאת הדס נייפמן

חברת מנן מדיקל מחוברות נמנית עם חברות הציוד הרפואי, שנתנו את חסותן לכנס הבין לאומי התשיעי של האגודה האירופית לאנסטזיולוגיה (רפואת הרדמה), המתקיים השבוע בירושלים.

אל הכנס, המתקיים בבנייני האומה, הגיעו קרוב ל־2,000 רופאים מרחבי אירופה המערבית והמזרחית. עם הנרשמים לכנס מנהלי מחלקות להרדמה ולטיפול נמרץ, נמנים גם רופאים בעלי מוניטין בין לאומיים.

אלי איילון, מנכ"ל מנן מדיקל, אמר כי מפגש בינלאומי זה הוא מהגדולים והחשובים שהתקיימו בארץ, ויהווה במה לדיונים והחלפת מידע בתחום ההרדמה והטיפול הנמרץ.

החברה תחשוף בפני הקהילה הרפואית בכנס מערכות ניטור ממוחשבות מתקדמות מפיתוחה, לשימוש רופאים בחדרי מיון, ביחידות לטיפול נמרץ, בחדרי ניתוח ובחדרי התאוששות.

החל מאשתקד נשלטת מנן מדיקל על ידי כלל תעשיות אלקטרוניקה חברת דבירת שרם, המחזיקה יותר ב־80% ממניותיה.

הודות להשקעות שבוצעו על ידן, נחלצה החברה ממשבר קשה שפקד אותה בשנים 1992־1993 ופגע במכירות וברווחיות החברה.

מדריך עסקי למרוקו — "גשר על הסהרה"

מאת כתבנו הכלכלי

מדריך עסקי למרוקו, "גשר על הסהרה", יצא אתמול לאור בהוצאת איגוד לשכות המסחר.

המדריך כולל פרטים ונתונים שטרם פורסמו בארץ על מרוקו, כלכלתה והסחר עימה, והינו המשך למדריך "גשר על הירדן", שראה אור לפני כחודש.

המדריך נועד לסייע לאנשי עסקים המבקשים לקיים קשרים כלכליים עם מרוקו, ועונה על שאלות כגון: מהו הזמן הרשמי במרוקו, מתי מתקיימים בה פסטיבלים ותערוכות, מתי פתוחים הבנקים והיכן ניתן למצוא במרוקו מסעדה כשרה.

המדריך כולל גם רקע כללי והסטורי וידע בתחומי הכלכלה, שוק ההון, תקשורת, תחבורה, היבוא והייצוא ממדינה זו.

בנוסף למדריך מצויות כתובות עדכניות של מוסדות וגופים כלכליים מרוקאיים, וכן כתובות של אנשי עסקים מרוקאים המעוניינים בקשרים עסקיים.

קרנות נאמנות

נכון ליום 6.10.94

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אג	13228.04	13132.32	108.11	0.83%
אבוקה	1712.14	1679.28	10.93	0.66%
אביר	160.84	159.14	0.95	0.60%
אגוז	795.50	779.95	0.46	0.06%
אגס	321.90	315.73	0.75	0.24%
אדם	873.76	868.57	6.90	0.80%
אורגרין	88.73	86.99	0.40	0.46%
אורגרין שקלה	102.74	102.26	0.14	0.14%
אופיר	410.54	407.98	1.06	0.26%
אוצר אג מדינה	108.52	106.53	0.25	0.24%
אוצר גמישה	70.13	68.92	0.30	0.43%
אוצר מניות	78.60	77.26	0.43	0.56%
אור	804.14	799.03	5.60	0.71%
אורלי	959.17	952.44	3.28	0.35%
אוריון	161.89	158.79	0.11	0.07%
אורן	2928.54	2871.16	6.30	0.22%
אחריות אגח מד	307.32	302.95	1.36	0.45%
אחריות גמישה	433.98	425.66	3.81	0.90%
אחריות מניות	299.71	293.68	3.86	1.33%
אחריות נדל"ן	232.20	227.09	2.95	1.32%
אחריות נפט ומח	205.45	201.11	1.26	0.63%
אחריות	137.05	134.40	0.59	0.44%
אחריות מט"ח אגרת	94.15	92.94	-0.19	-0.20%
אחריות השקעות חוץ	66.39	64.86	-1.18	-1.79%
אטלס פקד.	95.86	93.65	-0.60	-0.64%
אילן 5	159.55	155.53	-0.54	-0.35%
אילנות 90	180.23	176.81	0.98	0.56%
אילנות בטוחה	104.71	104.10	0.06	0.06%
אילנות גלובוס	83.27	81.37	-0.21	-0.26%
אילנות כרמ	152.97	150.02	0.77	0.52%
אילנות מעוף	133.91	133.26	1.26	0.95%
אילנות פיננסים	68.16	66.80	0.52	0.79%
אילנות שקלים	59.17	58.80	0.49	0.84%
אילנות תקשורת	63.26	61.99	0.54	0.89%
אינפקס גמישה	101.52	99.75	0.91	0.92%
איתן	236.79	234.14	0.95	0.41%
אלון	1551.39	1521.99	1.92	0.13%
אלומות ביטוח	68.86	67.58	0.66	0.99%
אלמוג	328.95	322.86	0.66	0.20%
אמינא נדל"ן מניב	86.90	85.16	-0.62	-0.72%
אמירים קרן נאמנות	90.94	90.23	0.37	0.41%
אנליסט אג חברו	208.87	204.72	0.54	0.26%
אנליסט אג מדינ	297.84	293.57	0.88	0.30%
אנליסט אירופה	117.74	114.91	-1.26	-1.09%
אנליסט גמישה	519.28	506.22	3.29	0.65%
אנליסט מניות	808.30	787.56	6.45	0.83%
אנליסט תעשיות	251.53	245.09	1.96	0.81%
אסף	180.96	178.87	0.12	0.07%
אפיקים אגרת	208.95	204.33	0.93	0.46%
אפיקים גמישה	141.28	138.49	0.78	0.57%
אפיקים חו"ל	123.55	120.71	0.16	0.13%
אפיקים מניות	235.89	231.44	1.61	0.70%
אפסילון 36	81.37	80.26	1.03	1.30%
אפסילון אג חברות	107.30	105.94	0.65	0.62%
אפסילון אג מד	146.57	144.69	0.97	0.67%
אפסילון מניות	170.54	168.62	2.20	1.33%
ארז	259.86	256.82	2.47	0.97%
אש	669.08	655.10	5.98	0.92%
אשל	526.27	522.48	1.03	0.20%
אתגר	118.69	116.51	1.33	1.16%
אתרוג	760.40	745.66	2.51	0.34%
בדולח	702.39	689.65	7.36	1.08%
בונד	135.38	133.35	0.80	0.60%
ברוסון גמישה	72.35	71.73	0.40	0.56%
בטוחה 10 פלוס	143.79	141.61	0.87	0.62%
בטוחה אגרת מדינה	1674.23	1651.23	4.19	0.25%
בטוחה אגרת	2205.09	2177.10	8.69	0.40%
בטוחה גמישה	2134.01	2103.44	11.98	0.57%
בטוחה חו"ל	120.17	117.51	-0.77	-0.65%
בטוחה מניות	3771.71	3715.72	34.56	0.94%
בכ"ר רוטשטיין גמישה	117.21	115.13	0.05	0.04%
בסט	161.37	159.13	-0.17	-0.11%
[illegible]	166.62	165.47	1.51	0.92%
[illegible]	2306.93	2262.03	8.40	0.37%
בראוה	62.23	61.28	0.52	0.85%
ברק	1949.06	1911.70	8.17	0.43%
[illegible]	4757.19	4726.90	18.77	0.40%
גבע	305.11	300.98	0.92	0.31%
[illegible]	512.??	502.52	1.22	0.24%
גיא	480.91	474.26	2.67	0.57%
גל	81.63	80.53	0.79	0.99%
דובדבן	1963.00	1925.34	18.93	0.99%
דיבית שרם אגרת	112.04	110.24	0.39	0.35%
דיבית שרם גמיש	121.05	118.13	0.73	0.62%
דיבית שרם כרם	96.36	94.35	1.43	1.54%
דיבית שרם מניות	75.91	74.06	0.79	1.08%
הדס	166.84	165.06	0.41	0.25%
[illegible]	669.75	664.76	-0.40	-0.06%
[illegible]	187.97	185.56	-0.63	-0.34%
[illegible]	721.74	709.67	2.28	0.32%
[illegible]	2172.05	2130.35	13.20	0.62%
[illegible]	1757.80	1738.48	15.00	0.87%
[illegible]	73.53	73.01	0.93	1.29%
[illegible]	116.5?	116.21	-0.22	-0.19%
[illegible]	201.45	199.69	0.54	0.27%
[illegible]	170.28	168.53	1.31	0.78%
[illegible]	365.31	364.40	1.37	0.38%
[illegible]	876.93	867.23	4.47	0.52%
[illegible]	171.38	169.14	0.19	0.11%
[illegible]	353.28	348.22	1.39	0.40%
[illegible]	436.69	430.65	1.33	0.31%
[illegible]	91.37	99.70	1.15	1.29%
[illegible]	370.31	361.41	3.39	0.92%
[illegible]	99.14	98.34	0.55	0.56%
[illegible]	197.85	193.21	-0.87	-0.45%
[illegible]	332.06	332.06	0.22	0.07%
[illegible]	246.21	243.63	0.87	0.36%
[illegible]	361.93	360.49	0.55	0.15%
[illegible]	315.51	309.14	-0.73	-0.24%
[illegible]	13615.83	13442.33	73.67	0.55%
[illegible]	103.67	102.39	0.83	0.81%
[illegible]	135.19	132.98	-0.61	-0.46%
[illegible]	316.15	306.54	0.80	0.18%
[illegible]	934.14	877.79	8.40	0.97%
[illegible]	170.63	167.46	0.74	0.64%
[illegible]	103.50	101.76	0.26	0.26%
[illegible]	2439.26	2368.38	27.52	1.17%
[illegible]	190.02	186.43	0.56	0.30%
[illegible]	77.36	76.59	0.43	0.57%
[illegible]	79.87	79.00	0.25	0.32%
[illegible]	400.12	392.93	0.25	0.06%
ישראל אמריקה	127.91	124.85	-0.77	-0.61%
[illegible]	142.05	139.35	1.66	1.34%
[illegible]	80.76	79.27	0.87	1.12%
[illegible]	349.42	341.91	0.57	0.17%
[illegible]	113.69	112.05	0.75	0.66%
[illegible]	158.21	156.81	1.58	1.02%
[illegible]	150.55	149.07	0.40	0.27%
[illegible]	1053.55	1033.22	9.40	0.92%
[illegible]	103.64	103.64	0.10	0.10%
[illegible]	139.68	138.62	0.88	0.64%
[illegible]	223.12	219.06	2.71	1.25%
[illegible]	680.57	664.28	6.44	0.98%
[illegible]	578.40	567.78	4.24	0.75%
[illegible]	663.62	651.39	6.04	0.94%
[illegible]	441.36	436.17	-0.18	-0.04%
[illegible]	112.97	112.05	0.25	0.22%
[illegible]	304.28	300.56	-0.82	-0.27%
[illegible]	120.78	119.45	0.83	0.70%
[illegible]	455.76	447.34	1.06	0.24%
[illegible]	416.67	408.97	1.33	0.33%
[illegible]	525.21	515.36	1.70	0.33%
[illegible]	101.46	100.12	-0.08	-0.08%
[illegible]	76.49	76.72	-0.55	-0.71%
[illegible]	78.41	76.98	0.57	0.75%

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
להק שיתוף	155.17	152.31	0.39	0.25%
להק שלדג	177.91	176.59	0.62	0.35%
להק שקטאי	152.85	150.05	1.05	0.70%
להק יהד	310.48	309.32	3.62	1.18%
להק זירות	63.97	62.73	0.34	0.57%
למשקיע	386.74	382.48	1.52	0.40%
לפיד	1428.90	1401.28	9.90	0.71%
לשם	1082.13	1069.94	3.59	0.34%
מבחר	393.66	389.94	0.99	0.25%
מבטח	1201.03	1189.64	3.41	0.29%
מגנה	307.40	304.56	2.10	0.70%
מגיק	224.54	219.63	2.34	1.08%
מגד	688.33	681.77	-0.35	-0.05%
מגדל אהב מניות	63.77	62.43	0.01	0.02%
מגוון	1397.31	1364.16	4.41	0.32%
מגור פיננסי	76.11	75.39	0.66	0.88%
מד דיקלה	107.45	106.43	0.61	0.58%
מד מעוף	137.71	136.71	1.32	0.95%
מהדזיאל	120.13	118.59	-0.52	-0.44%
מור	1153.83	1142.80	8.81	0.78%
מוריה 5	129.11	127.08	-0.25	-0.20%
מזן	96.65	95.23	0.78	0.83%
מאוחד אייל	82.53	82.04	0.67	0.83%
מאוחד אייל אגרת	79.53	79.07	0.50	0.63%
מטה	183.65	179.18	1.56	0.68%
מיטב אגרת מד	3547.73	3516.90	12.43	0.35%
מיטב אופציות	63.00	62.34	0.54	0.87%
מיטב גמישה	1809.69	1799.09	11.58	0.65%
מיטב מט"ח	225.90	223.93	0.02	0.01%
מיטב מניות	181.47	179.39	1.65	0.93%
מימד	313.47	310.52	0.34	0.11%
מירב	110.01	109.46	0.39	0.36%
מכלול	560.24	549.89	5.13	0.94%
מלכיות	211.45	207.59	1.04	0.50%
מגן	193.48	191.61	0.91	0.48%
מנוף	141.73	139.12	1.76	1.25%
מעגל	66.59	0.00	-	-
מעוף	2346.20	2323.61	9.21	0.40%
מעופים גמישה 50	109.72	107.78	0.76	0.71%
מעיין	1032.26	1022.41	2.83	0.28%
מעלה מעוף נרץ	130.63	128.22	1.22	0.96%
מפתח	89.50	88.66	0.71	0.81%
מקשה	872.75	865.08	1.23	0.14%
מרווה	447.13	443.03	1.15	0.26%
מרום צקת אגרת	105.39	103.83	0.44	0.43%
מרום	4289.26	4248.78	12.21	0.29%
מרכזית אגרת מדינה	97.09	96.29	0.11	0.11%
מרכזית מניות	65.41	64.57	0.33	0.53%
מרכזית מעוף	127.98	127.67	0.65	0.51%
מרץ	355.18	351.91	3.92	1.13%
משאבי טבע	68.96	67.65	0.15	0.22%
משואות	247.75	246.93	2.45	1.00%
משה	587.92	579.86	2.27	0.39%
נוף	314.60	312.29	2.60	0.91%
נחשון	96.35	0.00	-	-
נטף	1473.35	1456.56	15.78	1.12%
ניר	835.93	822.56	5.40	1.03%
נסיכה קונטיננטל	60.51	57.39	0.73	1.25%
נר	214.53	213.36	0.42	0.23%
נשחאה אגח חברות	126.26	125.34	0.47	0.35%
סגולה	259.27	254.44	-0.75	-0.31%
סיגמא גמישה	89.46	83.53	0.40	0.53%
סיון	165.35	165.92	1.34	0.90%
סימורץ אגרת	122.46	120.32	0.53	0.43%
סלע	969.53	950.52	4.71	0.45%
סער	146.10	143.35	0.95	0.65%
ספנות אגרת ק	105.37	104.93	0.11	0.10%
ספנות קרן מניות	71.08	70.78	0.70	1.02%
עדיף	112.62	110.35	0.43	0.39%
עומר	160.34	157.46	0.54	0.35%
עידית	3092.10	3036.82	16.??	0.54%
עמדה 10	135.15	133.59	1.??	0.92%
עמדה אמריקאית	66.36	65.35	-0.37	-0.56%
עמדה יצוא	66.53	65.73	0.51	0.75%
עמדה כוללת	166.68	165.??	0.60	0.37%
עמדה מעוף	152.69	151.44	1.35	0.90%
עמדה משולבת	209.97	205.40	2.79	1.35%
עמרל אגרת	95.62	94.79	0.12	0.12%
ענבל	133.10	132.57	-0.02	-0.02%
ענבר	137.72	135.12	-	0.00%
ערמון	155.26	152.30	0.25	0.16%
פיא	5763.13	5635.44	31.44	0.56%
פיא 2000	63.56	62.20	0.25	0.40%
פיא יונק	55.64	55.71	0.13	0.23%
פיא מעוף	133.90	131.42	1.26	0.97%
פיא עולמית	73.27	72.60	-0.72	-1.00%
פיא פרמיים	96.57	95.41	-0.20	-0.21%
פיגור אג חו"ל	97.00	93.66	-2.19	-2.26%
פייל	217.63	215.00	0.49	0.23%
פנתר	437.02	433.45	2.21	0.51%
פסגות 50	214.09	211.57	1.46	0.70%
פסגות גמיש	415.35	415.70	1.25	0.30%
פסגות חו"ל	97.13	98.59	-1.02	-1.05%
פסגות צ'ב	416.73	414.17	1.33	0.32%
פסגות כל חודש	101.75	101.90	0.09	0.09%
פסגות כל רגע	138.02	137.67	0.06	0.04%
פסגות לימיט	222.10	222.36	1.68	0.76%
פסגות מטבע לשלום	90.95	90.34	0.70	0.73%
פסגות מדד	380.93	373.06	0.46	0.12%
פסגות מטרה	382.48	377.00	-0.79	-0.20%
פסגות מלכיר	319.56	317.07	0.31	0.10%
פסגות מניות	569.14	576.35	2.39	0.42%
פסגות משולבת	430.30	422.52	1.59	0.35%
פסגות עילם	132.40	119.92	0.12	0.10%
פסגות על קרן	65.70	64.33	0.57	0.89%
פסגות עקום	71.58	70.52	0.68	0.97%
פסגות תאגידים	317.68	316.03	1.05	0.29%
פרימה	95.32	90.90	-1.65	-1.77%
צבר	230.13	227.48	-0.26	-0.12%
צוק	267.36	266.05	0.33	0.12%
ציון משאבים טרם	99.56	99.12	0.52	0.52%
צמיד	3313.28	3251.70	15.24	0.46%
צמיחה אגרת מד	1422.39	1414.02	0.90	0.06%
צמיחה גמישה	2320.29	2296.14	15.45	0.68%
צמיחה יצוא	156.34	155.01	1.33	0.84%
צמיחה מניות	649.66	644.67	4.35	0.68%
קלע	635.??	632.11	3.79	0.60%
קפיטל חו"ל	99.00	97.24	-0.65	-0.66%
קפיטל מניות	76.11	77.05	0.67	0.85%
קשת	316.05	310.21	0.36	0.12%
[illegible]	339.5?	335.83	-0.23	-0.07%
רימון	341.12	340.62	0.32	0.09%
רעם 90	290.26	284.41	4.03	1.49%
רשף	393.33	395.09	-0.75	-0.19%
שביט	460.12	475.35	0.96	0.20%
שחר	161.58	159.47	0.25	0.16%
שיטה	1913.71	1879.66	12.37	0.66%
שמורה קס	101.19	0.00	-	-
שמיר	1067.11	1047.34	3.54	0.35%
שסק	698.07	693.09	4.37	0.65%
שפע	157.96	126.31	0.51	0.44%
שקד	236.73	231.80	0.44	0.19%
תאנה	1123.08	1101.53	6.25	0.57%
תבל	901.46	869.70	-2.01	-0.23%
תדהר	2275.20	2263.39	8.31	0.37%
תוכנה ותקשורת	78.57	76.98	-1.01	-1.29%
תמה	123.41	122.45	0.76	0.62%
תמריץ	76.65	75.39	0.49	0.65%
תנופה	251.25	276.18	0.49	0.23%
תפוז	765.36	750.76	1.57	0.21%
תפוח	506.??	504.83	0.50	0.10%
תרשיש	155.??	149.77	0.75	0.52%
תשרי	1372.93	1363.83	2.43	0.15%

* השינוי חושב ע"פ מחיר הפדיון

ברכות חמות
לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
לרגל פתיחת סניף חדש ברחובות
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
דיימקס מערכות 1988 בע"מ
רח' ראול ולנברג 14 ת"א טל. 03-498357

ברכות חמות
לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
לרגל פתיחת סניף חדש ברחובות
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
רם דו בע"מ ייצור ושיווק פיצות
קפואים מכל הסוגים
אזור ת.ב. נס־ציונה ת.ד 151 טל. 08-470457

ברכות חמות
מאפה הבית לפיתה ופיצה
שאשא רמת גן
ברכות חמות
לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
לרגל פתיחת
סניף חדש ברחובות
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ברכות חמות
לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
לרגל פתיחת
סניף חדש ברחובות
שלנו ברכה והרבה הצלחה
מאפית מרגלית
טל. 03-9611430

ברכות חמות
לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
לרגל פתיחת
סניף חדש ברחובות
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
ארזן
טל. 08-231440

هكذا من الأصل

בורסה

משתנים נכון ליום 06.10.94

שם מניה	שער בס.	שינוי בס.	ש. אחוז	ע.נ.	ש.ע.
קרן השק 5	426	5	1.10	6000.00	28491.00
אזן	4244	32	0.07	240.00	18193.60
מגנטון 5	6623	33	0.05	0.00	0.00
מבטח שמיר	1232	3	0.02	1800.00	22208.40
טלל	531	3	0.05	900.00	4297.00
מליבו 5	900	2	0.02	540.00	4284.40
עזרא	4250	-120	-2.27	-1250.00	-54367.25
משוב	494	6	1.12	750.00	3702.50
[illegible]	6116	25	0.02	60.00	3660.60
פריקלסט	2302	34	1.15	3060.00	70231.20
כלכלית ים	1274	13	1.10	6120.00	77730.00
[illegible]	267	4	2.15	1180.00	2948.00
[illegible]	1365	1	0.07	4800.00	6480.00
[illegible]	1855	-0.5	0.02	-2480.00	-45768.00
כלל ביטוח	1452	14	1.10	3870.00	56485.80
[illegible]	413	7	1.17	18400.00	75780.00
[illegible]	541	1	0.02	18600.00	100740.00
[illegible]	11.6	0.2	1.15	1533000.00	211085.00
[illegible]	577	6	1.10	600.00	3426.00
[illegible]	878	30	3.35	2160.00	188552.00
[illegible]	36.5	0	0.00	0.00	0.00
[illegible]	14.6	0.2	1.12	176000.00	25608.00
[illegible]	37	2.9	8.85	186000.00	46519.00
[illegible]	3637	28	1.15	4680.00	76532.40
[illegible]	834	[illegible]	4.42	1200.00	9992.00
[illegible]	1345	-1	-0.05	-1100.00	-15010.00
[illegible]	702	24	3.35	10400.00	72656.00
[illegible]	82	[illegible]	[illegible]	8480.00	7092.00
[illegible]	508	3	0.05	15300.00	78980.00
[illegible]	247	2	1.10	69300.00	171367.00
[illegible]	1099	11	1.10	3960.00	43554.00
[illegible]	1890	28	1.15	2070.00	39073.50
[illegible]	1600	18	1.15	6500.00	103416.00
[illegible]	2312	56	2.25	1520.00	35233.60
[illegible]	757	28	3.32	200.00	1514.00
[illegible]	2577	26	1.10	300.00	7723.50
[illegible]	1621	126	8.82	7200.00	116314.40
[illegible]	203	1	0.02	3900.00	78397.50
[illegible]	24246	299	1.12	138.00	3343092
[illegible]	23062	0	0.00	266.50	61430.46
[illegible]	3893	38	1.10	960.00	37006.00
[illegible]	656	-20	-3.30	-4680.00	-29852.20
[illegible]	205	-1	-0.05	-14400.00	-29688.00
[illegible]	557	-22	-3.37	-2700.00	-15053.40
[illegible]	881	26	3.30	800.00	7048.00
[illegible]	227	-7	-3.30	-1600.00	-8076.00
בינלאומי 1	33601	0	0.00	390.00	63455.30
בינלאומי 5	31517	389	1.12	11.00	3466.87
[illegible]	331	10	3.30	123000.00	405315.00
פת תעש מכב	32158	475	1.15	40.00	12847.50
כלל תעשיות	1906	37	2.20	2320.00	44230.40
אפריקה 0.1	438832	6367	1.15	5.60	24152.06
אפריקה 1	411538	5081	1.12	19.60	80822.40
הכשרת ישוב	1300	-13	-1.10	-5040.00	-65733.60
[illegible]	2240	65	3.30	120.00	2649.60
[illegible]	84775	-212	-0.02	-416.00	-351476.84
ים המלח	1264	28	2.22	5400.00	68157.00
נייר חדרה	14160	209	1.15	84.00	11886.00
[illegible]	8090	0	0.00	40.00	3240.00
דסקונטהשק	22946	-290	-1.12	-896.00	-286155.04
[illegible]	622	12	2.20	2600.00	16188.00
[illegible]	721	16	2.22	3750.00	26806.50
פועלים	24130	298	1.12	922.50	222323.70
[illegible]	430	8	2.20	43000.00	183510.00
[illegible]	187392	3223	1.17	6.40	11983.73
[illegible]	17114	-217	-1.12	-110.00	-18817.20
[illegible]	13574	233	1.17	132.00	17922.24
כבלים	1668	21	1.12	1700.00	28103.00
אלקו	9170	113	1.12	496.00	45599.52
פועלים השק	9049	45	0.05	1920.00	173886.75
נכסים בנין	24068	472	2.20	175.00	42003.36
[illegible]	8915	-132	1.15	-540.00	47808.36
[illegible]	1626	16	1.10	640.00	10403.20
כלל סחר	1079	8	0.07	4950.00	53341.50
[illegible]	4241	52	1.12	1080.00	45796.00
כללישראל 1	8083	-133	1.15	810.00	72790.02
[illegible]	1119	22	2.20	17250.00	192303.00
עלית 5	1579	27	1.17	9700.00	152703.00
אלרון	9721	120	1.12	990.00	9623070
[illegible]	1026	30	3.30	2600.00	26554.00
פולגת ב	449	4	1.10	11100.00	49869.00
[illegible]	107.5	-0.5	-0.02	-6500.00	-12765.00
[illegible]	1113	[illegible]	1.15	12960.00	143109.00
אלביט	43741	646	1.15	136.50	59518.17
[illegible]	23430	403	1.17	308.00	71668.59
[illegible]	373	12	3.32	5200.00	19396.00
[illegible]	2660	26	1.10	300.00	7937.40
[illegible]	5480	61	1.15	100.00	5493.50
[illegible]	62608	925	1.15	42.50	26558.38
[illegible]	12805	32	0.02	60.00	7667.64
[illegible]	615	1	0.02	2400.00	10002.00
[illegible]	1634	8	0.05	840.00	13092.00
כללאלקטרו	31610	235	0.07	121.50	38293.56
[illegible]	787	34	4.45	1800.00	14103.00
[illegible]	2294	28	1.12	350.00	7963.20
[illegible]	117.5	0	0.00	36000.00	42300.00
[illegible]	133.5	-1.5	-1.10	-92400.00	-122640.00
[illegible]	90.5	0.5	0.07	7500.00	6787.50
[illegible]	472	9	2.20	600.00	2832.00

אזהרה לקוראים

בעריכת "דבר" עשה כמיטב יכולתו לדבר מלעבר ועד כן יצר את נתוני הבורסה הבאים לידיעת הקורא. כל שימוש בנתונים המתפרסמים כאן ברמה הצבעית כל המערכת אחראית במקרה של טעות בנתונים. יש לאמתם עם יועצי ההשקעות.

נמסר ע"י מבט לכלכלה ולחברה

בולים / א. לינדנבאום

100 למשפט דרייפוס – בנובמבר

מפליא למדי, שבין מאות הבולים שהונפקו בישראל לא הוקדש עד כה כל בול נוסף למשפט דרייפוס, המפורסם ביותר במשפטי עלילה נגד יהודים. בנובמבר השנה צפוי אצלנו בול כזה, פרי מכחולו של הצייר רפי דייגי, שעיצב בול מעניין למדי לפרשת דרייפוס.

העיצוב של דייגי בוודאי לא יוקיע לצרפתים, שכן הוא מראה תמונה ידועה מטקס ההשפלה של הקצין היהודי שהואשם בבגידה.

כידוע, סרן אלפרד דרייפוס, הקצין היהודי היחיד שעבד במטכ"ל הצרפתי, הואשם בגילוי סודות. הוא נעצר, הושפל והורד מדרגתו ונשפט למאסר עולם באי השדים, אי שם בגיאנה הצרפתית באמריקה הדרומית. דרייפוס טען בכל זמן המשפט, שהוא חף מפשע, דבר שאכן התברר עם הזמן כנכון.

אשתו של דרייפוס פנתה, כידוע, לסופר הגדול אמיל זולה, שלאחר בירור יסודי, מצא לנכון לצאת להגנת דרייפוס במאמר המפורסם אל נשיא הרפובליקה הצרפתית, תחת הכותרת "אני מאשים". במאמרו של זולה הוא מאשים את כל צמרת השלטון והצבא, שכולם באשר חברו נגד דרייפוס.

הסוף ידוע – קמה דעת קהל אוהדת לדרייפוס, אם כי במקביל הגבי האנטישמים ויצאו בתקפה פרועה נגד כל ה"דרייפוסים", שהואשמו באנטי פטריוטיות. מנהיג הסוציאליסטים בפרלמנט, ז'אן ז'ורס, ראה סכנת הפיכה צבאית, שכן היתה מעורבות רבה של הקבוצה הבכירה, כמו הקולונל פיקאר שנחשד והורשע, לאחר שבית הדין הצבאי זיכה פה אחד את הבוגד האמיתי אסטרהאזי. כל אותה העת קיטרג אמיל זולה על הגנרלים ודבריהם האנטישמיים וטען שנעשה כאן פשע ובגידה. יורשו של פיקאר, הקולונל אנרי, התאבד ורב סרן אסטרהאזי הודה בזיוף ולנשיא לא היתה ברירה אלא לפתוח המשפט מחדש.

ב־1906 פסקו השופטים שהיתה כאן מזימה אנטישמית נגד הקצין היהודי והוא כמובן הוחזר ציין דרגו ממקום גלותו.

הבולאי הישראלי – ראשון בנושא דרייפוס. מראה נוסף לדרייפוס הנושא, גם את אמיל זולה ומאמרו המפורסם "אני מאשים".

לחיצות ידיים היסטוריות

מפליא אותנו שלא נמצא עד כה דואר כלשהו, שלחיצות הידיים של ראש הממשלה רבין עם מנהיגי ערב עניינו אותו להנפקת בול מתאים.

דואר ישראל הוא היחיד, עד כה, שהנפיק בולי שלום, אם כי ללא דיוקנאות. מי שעשה זאת הוא "בוקי" שהנפיק סלקארט עם התמונה ההיסטורית ממפגש וואשינגטון במעמד נשיא ארה"ב, ראש ממשלת ישראל והיו"ר יאסר ערפאת.

להבדיל מן המעמדים הדרמטיים האלה, הנפיקה מדינת האיים פלאו גליון בולאי לכבוד עשור לעצמאותה, כשבמרכזו מופיעים שני האישים הרלבנטיים – נשיא ארה"ב ונשיא רפובליקת פלאו עם לחיצת־יד ידידותית.

פילאקוריאה 94

אם חשב מישהו שתערוכת הבולים העולמית בקוריאה, שהיתה הקיץ, תקופה בכמות הבולים, בשל ריבוי הנושאים – טעה. לכבוד "פילאקוריאה 94" הנפיקו מספר ניכר של מדינות בולים מיוחדים, אבל לא מעט, פשוט, הוסיפו את סמל התערוכה לגליון או הגליונית ולבולים ביתן־הכשר "הכשר" השמנמות לנושא.

באיי שלמה הופיע לפחל, גיליון בן 8 בולי פרפרים, כשבמרכזו סמל תערוכת "פילאקוריאה".

בליבריה – רכבות

בליבריה הופיעו זה עתה גליוניות זכרון עם רכבות הסטוריות. בכל גליונית נוף מקומי, כשבמרכזו אותה הרכבת שהיתה, או שעדיין קיימת בליבריה. הרכבת ממוקמת בבול, שערכו הנקוב הוא בכולם – 1 ד'.

50 לקאמרי ת"א

יובל ה־50 של התיאטרון הקאמרי נוהג באירועים שונים לרבות בהנפקת מדליה מיוחדת והדיסוכרת בולאי. דף המזכרת הונפק בהשראת רשות הדואר ומוביל בבול השלום המיוחד, שהונפק באחרונה עם קיום שיחות השלום באיזור. הדף עוצב ע"י אורלי אלישר והודפס במהדורה של 2000 יחידות. סיפורו של תיאטרון הקאמרי הודפס בגיזרו השני של דף המזכרת בשתי שפות. הטקסט מזכיר את שמות המייסדים קודים לפועלו של התיאטרון עד למועצת האמנות של התיאטרון בימים אלה.

תשובות

למיכאל כהן – בראשון לציון אכן צפויה בקרוב תערוכת בולים. כפי הנראה תהיה זו תערוכה צנועה של 100־120 מסגרות תצוגה, כמקובל בתערוכות מקומיות.

איני חושב שיש עדיין חומר בולאי שקשור בראשון לציון ולא פורסם במיני הפירסומים הבולאיים. אם תמצא, "גילויים" בנושא זה, בשמחה לפרסם במדורנו.

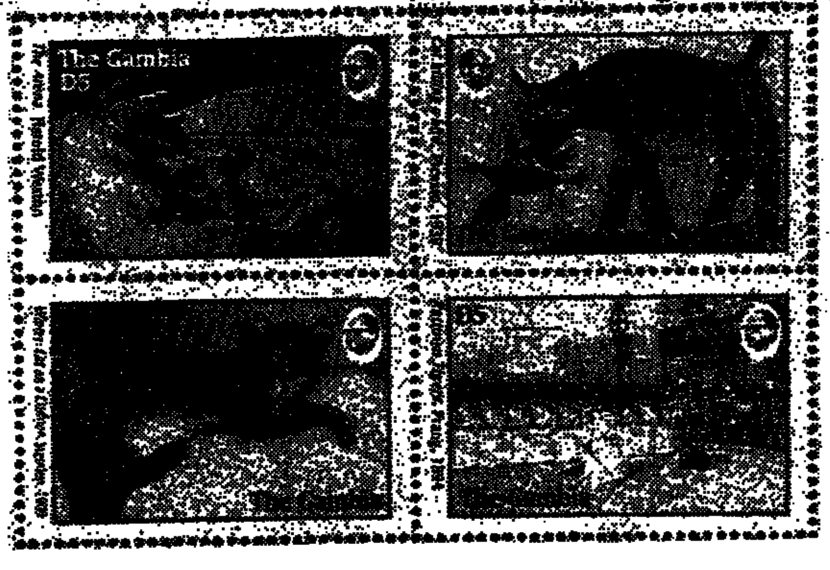

חתולים באמנות

השנה היא שנת כלב בלוח הסיני ורבים הקדישו בולי דואר עם תמונות כלבים. כדי לא לגרום "לקנאה" החתולים נמצאו גם רבים שהקדישו בולים לחתולים... הופיעו איפוא, גם הרבה בולים עם תמונות חתולים – מגוונים שונים וממדינות שונות.

גמביה היתה מעט יוצאת דופן, שכן מדינה אפריקאית זו, מצאה לנכון להנפיק לא פחות מ־26 בולים עם תמונות "חתולים באמנות". זה ללא ספק נוהג וגם מצדיק הערכה למי שטרח למצוא כל כך הרבה יצירות אמנות עם חתולים...

מעוניינים בחליפין

G. Andersen
N-8278 DRAG
NORWAY
★
H. SANTOSO
P.O.Box 1069
JKB 11010
INDONESIA
★
CHRISTIAN HORION
Memeler strasse 15
D-57072 SIEGEN
GERMANY
★

ברידג' / ארנונה שפאן

נבחרת ארה"ב

המאבקים לקביעת נבחרת ארה"ב לגביע ברמודה (שהתקיימה לפני כמה שנים בג'מייקה – וכה זכתה ארה"ב במקום הראשון) התנהלו במתח גבוה, והמאבק צמוד שהוכרע על קצה של יזה. אחת הידיים בתן השג ניקוד גבוה היתה היד הבאה:

	♠A 10 9 6 5 ♥— ♦Q J 6 3 2 ♣K 9 3	
♠K 8 4 2 ♥9 8 3 ♦K 10 7 5 ♣Q 7	צפ / מז · מע / דר	♠J ♥K 7 6 5 4 ♦A 8 4 ♣A 10 5 4
	♠Q 7 3 ♥A Q J 10 2 ♦9 ♣J 8 6 2	

מחלק: מזרח
פגיעים: כולם
ההכרזה:

מזרח	דרום	מערב	צפון
—	—	1 הארט	*2 הארט
—	4 ספייד		
—			

* ספייד + אחד המינורים.

החוזה של 4 ספייד נראה מסובך, אך לא בלתי אפשרי. עובדה, החוזה בוצע על ידי סטאנסבי בדרום. מערב הוביל ברביעית הארט (לשמחתו של הכרוז), הכרוז זכה במלכה, כשהוא משליך קלאב מהדומם, המשיך ב־9 דיאמונד, רביעית ממערב, נסיך, ומלך ממזרח, שחזר ב־9 הארט. הכרוז זכה באלוף, כשהוא משליך דיאמונד מהדומם. הכרוז שיחק את השניה קלאב, מערב זכה באלוף והמשיך בקלאב. הכרוז שיחק דיאמונד מהדומם, חתך בידו, חתך הארט בדומם, דיאמונד נחתך בידו (האלוף הופיע במערב), המצב כזה:

	♠A 10 9 6 ♥— ♦J ♣—	
♠K 5 4 2 ♥— ♦10 ♣—	צפ / מז · מע / דר	♠J ♥K 7 ♦— ♣10 5
	♠Q ♥J 10 ♦— ♣J 8	

הכרוז שיחק את המלכה ספייד, כשהוא משחק את ה־6 בדומם, ומזרח הניח לו לזכות בלקיחה (אם הוא זוכה הדומם גבוה), הכרוז המשיך בנסיך הארט, מלך ממערב, 9 ספייד ומזרח השליך את ה־10 דיאמונד (שוב אם יחתוך במלך ספייד הדומם גבוה), הכרוז המשיך בנסיך דיאמונד, עתה נאלץ מזרח לחתוך ולחזור לתוך ה"מזלג" של A 10 שבדומם, והחוזה בוצע.

בחדר השני שיחק דרום בחוזה של 2 הארט, מערב הוביל בנסיך ספייד, מזרח זכה וחזר בספייד, חיתוך, וחזרה בקלאב קטן, מזרח זכה במלכה, ובמקום לחזור בקלאב ולהכשיל את החוזה 4 פעמים (400) חזר בספייד, המתנגדים הכשילו את החוזה רק פעמיים.

שחמט / אלון שולמן

פסטיבל קספארוב

היה זה שבוע טוב לשחמט בישראל. נוכחותו של אלוף העולם מיקדה את אור הזרקורים וסייעה להבליט בתקשורת מספר אירועים שאילולי הוא לא היו יוצאים מאלמוניותם.

ביום ב' השתתף קספארוב בהנחת אבן הפינה ל"בית השחמט" ברמת אביב. הבית שיכלול מועדון, אולם אירועים וספריה, ישא את שמם של זוג התורמים סימי וטול מרק. טול מרק הוא מיליונר בלגי שתרם כשני מיליון דולר לצורך הפרוייקט. מרק נפגש עם קספארוב בזמן אליפות העולם בלונדון והציג בפניו את תכניתו. קספארוב הסכים להירתם לפרוייקט והתודה שלא האמין שהעניין יקרום עור וגידים. אולם המציאות עלתה על כל דמיון, "והנה אנו כאן בהנחת אבן הפינה" אמר קספארוב בנאומו. קספארוב שאל גם מה יעשה בעצים שבמגרש וכשנענה שהם יוסרו פלט בבדיחות דעת שיש להיזהר שמפלגת הירוקים לא תדע על כך. לטול מרק מגיעה ברכה שבעתיים על התרומה לשחמט למרות שלדבריו הוא עצמו אינו מבין בשחמט. על כך באה התגובה "אל דאגה, זהו מסע מצויין"

בטקס נאמו ראש עיריית ת"א רוני מילוא, נשיא האיגוד יעקב מלך, קספארוב, שגריר ישראל היוצא בבלגיה מר מאיר (שגם הגהו) ונציג קרן ת"א לפיתוח. בתכנית אמנותית הופיעה להקת הילדים המקומית ולהקת הפנטומימה של יורם בוקר.

בערב התקיים במלון הילטון משחק סימולטני של קספארוב מול 19 אישי ציבור ותקשורת, ביניהם: דידי מנוסי, ח"כ מיכאל איתן, השר לשעבר יורם ארידור, רוני מילוא, ראש מחלקת הספורט בטלביזיה יואש אלרואי (שלום כאריי) ואבנולי שרנסקי. המשחקים אינם מספקים לקספארוב בעיות מיוחדות, למעט מול שרנסקי ואלרואי, שם הוא משתהה מעט יותר מן האחרים. קספארוב מפתיע בוקריבו כלי תמורת שלושה רגלים.

נראה שהוא מפסס לסיום זכוי אולם לאחר זמן קצר הוסכם תיקו. עקב הקהל הרב (תופעה חיובית) לא נמצאתי בעמדה נוחה לצפייה ואיני יודע להשיב על השאלה המתבקשת. בסופו של דבר השיג שרנסקי את חצי נקודת הכבוד היחידה אותו ערב והוכיח שהעלייה המבוגרת – בכל זאת יש בה משהו.

קספארוב – נבחרת הנוער 2:13 :

"אני מקווה לסיים בתוצאה 4:11, אולם גם על 5:10 אני מוכן לחתום", אמר קספארוב לפני המשחק. שיחקת אותה צנוע נאיין בתצוגה מלוטשת כתש אלוף העולם את נבחרת הנוער עד גיל 20 בהותירו 4 תוצאות תיקו בלבד (מול: אלכס פינקל, אמיל סוטובסקי, מוטי רביע וארתור קוגן). הפעם נהניתי מתנאי צפייה טובים יותר ויכולתי לעקוב אחר המשחקים כהלכה. קספארוב התייחס ברצינות רבה למפגש. ביקש לישון היטב בלילה ואף רצה להוריד את מספר יריביו מ־17 ל־13 (לבסוף נאות להתפשר על 15). בשיחת המוטיבציה לפני המפגש הדריך מאמן הנבחרת יונה קוסאשווילי את חניכיו להקשות על קספארוב את המשימה על ידי לחימה נמרצת בלי לוותר, מפני שהוא רק אחד ואם יהיו לו "הודים" בכמה לוחות, הדבר יקל עליו בלוחות האחרים. תחילת המפגש דווקא מעודדת. אלכס פינקל מסיים בתיקו מהיר. סוטובסקי בעמדה די שקולה, ואילו לארתור קוגן ולאליק גרשון יתרון חומרי של טיב תמורת רגלי. גם ליונתן ופנר ולדובי צפרוני (שהגיע הישר מבסיס השריון בו הוא משרת) עמדות סולידיות לפני שממשיך נציין מספר דברים. כפיצוי על היותו בודד מול 15 היו לקספארוב מספר יתרונות. מכיוון שהיה זה סימולטן ללא שעונים היו שחקני הנוער חייבים לשחק מייד כשהגיע קספארוב לשולחנם. זמנם כמובן הלך וקצר ככל שהתמעט מספר השחקנים. קספארוב מצד שני יכול לפסוח על לוחות כרצונו והוא מימש זכות זו במצבים בהם רצה "לסגור עניינים" בלוחות אחרים בטרם ישב לקבל החלטה חשובה על לוח מסויים. לקספארוב היתה גם זכות להחזיר מסע אחרון שלו (אותה ככל הידוע לי לא מימש). מכאן ניתן להבין שהלחץ על שחקני הנבחרת הלך וגבר כל העת כשמזמנם הלך וקצר ועליהם להביט בנוסף לכל היכן נמצא קספארוב כדי להעריך כמה זמן יש להם לחשוב. קספארוב מרבה להשתמש בשפת גוף. הוא מתמתח, מושך בכתפיו ואף עומד מעל לוח יריבו מהנהן בראשו ומצקצק בלשונו במבט חמור ואינך יודע אם הוא מתכוון שעמדתו שלו אינה מבשרת טובות או עמדתו של יריבו היא הבעייתית.

לאור האמור לעיל ניתן להבין את הלחץ בו נמצאו השחקנים אשר החל לתת את אותותיו במהירות. מיומקין מפסיד ראשון ואחריו משה קרניין וערן ליס. מוטי רביע וסוטובסקי מסיימים בתיקו. אולם אנה מגל שעמדתה היתה מבוצרת כל המשחק ויונתן ופנר שנקלע לסיום עם 2 רגלים פחות מפסידים. אליק גרשון נקלע לסיום צריחים מעט נחות (נאלץ להחזיר את הטוב); אולם קספארוב ממסס את יתרונו בטכניקה מושלמת. קוגן עומס את יתרונו המשחק מסתיים בתיקו. לנה דמבו אינה מצליחה להציג התנגדות כלשהי והיתה אבודה כבר בשלב מוקדם. נותרו רק 4 שחקנים וקספארוב נותן להם לחשוב קצת לפני שימשיך בסבב. מול צפרוני שיחק קספארוב כמו קרפוב. תמרונים סחור סחור עד למציאת הפירצה המכרעת. מול כרמי ולקין זכה בסיום יפה מאד (ראה להלן). נותרו רק ספליצקי ואלכס רבינוביץ' שצורף כממלא מקום ברגע האחרון במקומו של הר־צבי. לספליצקי רגלי יותר אולם עמדתו פחות טובה. ספליצקי לא מוצא תכנית ומפסיד. המשחק האחרון מוצג להלן. בסיומו זכה רבינוביץ' הצעיר ל־5 דקות ניתוח משחק עם המאסטרו. לסיכום תוצאה יפה מאד לאלוף העולם שהוכיח בפעם המי יודע כמה עד כמה יכולתו מגעת. מה חבל שעצבנותו התידה מעט טעם לפגם. הדרך בה הדף חלק ממבקשי החתימות לא היתה מביישת סדרן כדורגל. אולי קריירה ב־WWF באופק? אולם יתכן שמגיעיו הצודקים עמו, ועל כל פנים עדיף קספארוב זועם שבא אלינו מקספארוב רגוע שלא מגיע. השחמט עלה בזכותו לכותרות ועל כן – נסלח לו. (מי יודע מה גירושים עושים לאנשים.)

קספארוב – ולקין

1. ב5 אב5 2. אב5 גב5 3. ג6 צג2 4. פג5 מז8 5. ג7 מח8 6. ח3 מד7 7. צבב5 פג5 8. צב8 פה6 9. ג8־מה+ שחור נכנע.

קספארוב – אלכס רבינוביץ'

1. ד4 ד5 2. ג4 ג6 3. פז3 פז6 4. פג3 ה6 5. גד5 הד5 6. מהג2 רהז7 7. רז5 פבד7 8. ה3 0־0 9. רד3 צה8 10. ח3 פז8 11. רז4 פה6 12. רח2 רד6 13. רד מהד 14. 0־0 ז6 15. צאב1 א5 16. א3 פז7 17. ב4 אב4 18. אב4 רז5 19. צדג1 רד 20. מהד פה4 21. ב5 צא3 22. פד2 ז5 23. בג6 בג6 24. פגה4 הה4 25. מהב2 צג8 26. צב7 פה6 27. מהב2 צא6 28. פב3 צאא8 29. פג5 צאב8 30. פה6 צב 31. מהצ מהפ 32. צג2 מהה8 33. צג3 מהה6 34. צג1 מהה8 (אלוף העולם מעביר זמן כדי "לסדר" עניינים בלוחות האחרים בטרם ישב להחליט על התכנית למימוש היתרון) 35. צא1 צב8 36. מהג7 צא8 37. צג מהצ

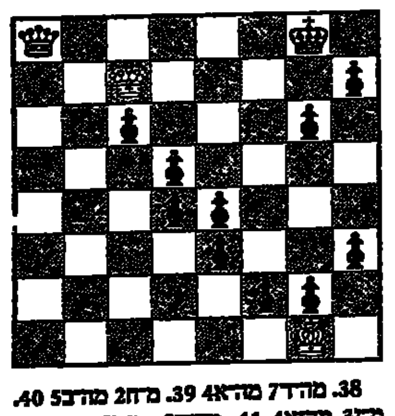

38. מהד7 מהא4 39. מח2 מהב5 40. מז3 מהא4 41. מהה8+ מז7 42. מהה7+ מז8 43. מהז6 מהב5 44. ח4 מהב8+ 45. מז4 מהג8+ 46. מז5 מהד7 47. מח6 מהג7 48. ז4 מהד7

[בשעה זו נותר אלכס המוהיקני האחרון וקהל רב צבא על שולחנם. למרות יתרונו העמדתי הגדול של לבן עדיין עליו להיזהר. על 49. מהג6?? יבוא כמובן מהד1+ ומט בשניים ועל 49. מז5?? יבוא פה6+. גם 49. מהמה+?? (או מהד8+) יקלע לסיום נחות לאחר 49...ממה 50. מח7 ג5 51. ז4 (הטוב ביותר) גד4 52. ז5 ג3 53. ז6 ג2 54. ז7 ג1 55. ז8 ... 56. ... [illegible] מה הז־מה]

49. מהה5 (מסע יהודי: מדהימה העובדה שדווקא לבן היה כמעט בבפאיז) מהז8+ 50. מז5 מהד8+ 51. מהז6 מהד7 52. ז4 מהד7 53. מהמה+! (לא 53. מהג6?? מז7. עכשיו אפשר להחליף מלכות) 53... ממה 54. ז5 ג5 55. דג5 ד4 56. ג6 ד3 (מז8 57. ה־ד3 58. ז7 ג3 ... [illegible] 59. ז7 ח2 60. הכתרה כלשהי) 57. הז6 חז6 58. הז6 ג3 59. ה2 ג8־מה ה1־מה (קספארוב הוא זה שביצע את מסעו של שחור לקול צחוק הקהל ש"דרכב" בהמוניו על הלוח) 60. מהד7+ מז8 61. מז6 מה־21 62. מהד8 מ.

בארייב – קראמניק
נובגורוד 94

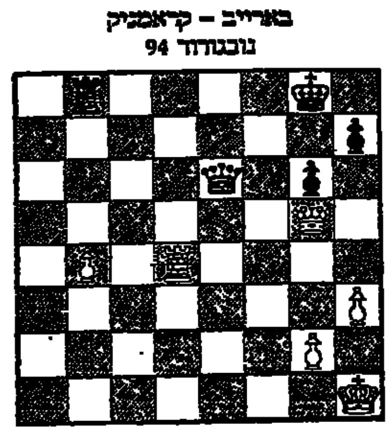

34... צב4?? 35. מהד8+ מז7 36. מהג7+ מח6 37. מהג3+ 0:1

הישג למיכאלבסקי בברלין

הישג נאה לויקטור מיכאלבסקי בפסטיבל ברלין. מיכאלבסקי חולק מקומות 1־8 בתחרות שהשתתפו בה 463 שחקנים מ־35 מדינות. התוצאות – מקומות 1־8 עם 7.5 מ־9: קומק, ואהלס, מיכאלבסקי, קומליאקוב (מולדביה), צ'יצ'אלוב (בלגיה), ניקולנקו, איינהורן והארלוב. 13־9: פ. לוין (אוקראינה), בונש, דאוור, ל. מילוב (אוקראינה) והוליבין. 7 נק' כ"א. 14־30: ארבאקוב, מוחאמאטוב (רוסיה), ברייניל (סבריה), קופייציק, סימושנקו, זאגורסקיס, מאליסאוסקאס, בארניקוב, בייס, גלייזארוב, סופר, פינוסוב, מאיוולד, קיסאלאב, נוביק, באגירוב וגולוד 6.5 נק' כ"א.

אמנות / א. לינדנבאום

מכירת החורף של "מצא" בינואר 95

חברת "מצא" למכירות פומביות של אמנות מכינה עתה מכירה גדולה של פריטי אמנות שנועדה לינואר 95. המכירה תתקיים בבית ציוני אמריקה בתל־אביב, ב־14 בינואר 1995.

מוטי סלר, מנהל המכירה, סיפר לנו שאמנם מרבית החומר למכירה כבר מצוי, אך אפשר עוד לצרף חומר מתאים (מצא, טל' 03־295618). קטלוג מהודר יופיע לקראת המכירה ובו פירוט מלא של היצירות שנועדו למכירה, מחירי הערכה וצילומי היצירות. פלד מסר שגם במכירה הקרובה תוצענה יצירות לכל כיס – ממאות דולרים ועד לעשרות אלפים. כך, למשל, תוצע למכירה תמונת שמן של משה קסטל במחיר התחלה של כ־40 אלף דולר (משפחת האמן, שמן על בד).

קסטל מיוצג במכירה במספר עבודות שמן, כמו אבן ירושלמית בנושאת תינוק, שמן על בד – 14 אלף דולר; "נוף פריזאי עם בית ארוס" – 10,000 ד'; ועוד.

מרסל ינקו, אף הוא מיוצג במספר יצירות, החל מ־3,000 ד' – שמן על דיקט ועד ל־15,000 ד' – שמן על בד, 1x0.74 מ', יצירה משנת 1965 בשם צורות.

א. לובין, נוף משנת 1939, שמן על בד יוצע בכ־7,000 ד'.

ארתור קולניק "שמחת תורה", שמן על קרטון – 5,500 ד'.

מיכאל קיקויין, דיוקן אישה צעירה – 8,000 ד'.

אלפרד אבגדאום, פנים, עם דמויות, שמן על בד – 4,000 ד'. ליאופולד גוטליב, שמן על בד, יצירה משנת 1920 – 7,000 ד'. מנחם קדמון, שמן על בד, דומם – 5,000 ד'. יצירה גדולת ממדים של מנחם לבנה, שמן על בד – 1.58x1.27 מ' (הוצגה בתערוכת האמן במוזיאון ת"א ב־1931) – 17,000 ד'. תמונת שמן

גדולה, נוף עם עץ תפוז, שצוירה ע"י אמן יהודי־רוסי אלכסנדר אלטמן – 15,000 ד' (בפעם האחרונה נמכרה במכירת סותבי'ס ב־1988).

יוסף פרסמן, דמויות בנוף, שמן על בד – 4,000 ד'.

ברנרדי מישורנו – שמן על בד, אמנים בחצר כפרית, 2,200 ד'.

ציונה תג'ר – נוף מוצא משנת 1952, שמן על בד – 5,500 ד'. חיים גליקסברג – צפת משנת 1960 – 5,000 ד'. זאוס שטירא – דומם, 1928, שמן על בד – 4,000 ד'. יוסף פרסמן, אגרטל פרחים על מזנית – 4,000 ד'; צבי מאירוביץ, אישה בחולצה אדומה – 800 ד'.

במעלה אדומים מוזיאון קסטל

במעלה אדומים שליד ירושלים ייבנה בקרוב מוזיאון ע"ש משה קסטל. במקום פועל ועד ציבורי בראשותה של אלמנת האמן, הגב' בלהה קסטל, והיא הרוח החיה בכל הקשור בהקמתו של המפעל להנצחת זכרו של האמן החשוב.

בלהה קסטל מרכזת עתה יצירות אמנות משל בעלה לקראת הקמתו של המוזיאון. באחרונה אף רכשה יצירה בעלות של כ־40 אלף דולר, במכירה הפומבית של חברת סותבי'ס, שהיתה בת"א. במקביל היא גם מוכרת עבודות לגיוס הכסף הדרוש להקמת המוזיאון. במוזיאון קסטל במעלה אדומים יוצגו מירב היצירות מכל התקופות, פרי מכחולו של משה קסטל.

هكذا من الاصل

טראגדיה יוונית

במשך 37 דקות הצליחו שחקני הפועל ת"א במשחק אחראי ומאורגן להדהים את פאוק סאלוניקי בהר הגעש שלה ולשמור על פער סביר, אבל אז הגיעה ההתמוטטות הגדולה ופאוק בסיוע אוהדיה הקנאים ניצלה הרכב צעיר של הפועל כדי לברוח לנצחון בהפרש של 16 נקודות, שפירושו הוא אחד: עליה לבית רבע הגמר של גביע אירופה לאלופות

כדורסלני הפועל ת"א החמיצו אמש הזדמנות בלתי חוזרת להתברג בין אריות הכדורסל האירופי, לאחר שנוצחו במשחק הגומלין שנערך בהר הגעש של סאלוניקי ע"י פאוק בהפרש של 16 נקודות – 82:66 (36:31) ולאור נצחונם בהפרש של 12 נקודות בלבד במשחק הראשון, הם ירדו מהמגרש . המומים עם תחושת החמצה.

אין ספק, כי לאור יחסי הכוחות במגרש, הפועל ת"א בהחלט היתה מסוגלת לחולל את הבלתי יאומן ולשמור על יתרון 12 הנקודות מהמשחק הראשון. אמש כבר התחילו בהפועל להבין טוב יותר את משמעות ההחטאות הרשלניות של עופר פליישר מקו העונשין במשחק הראשון.

במחצית הראשונה התנהל באולם שהיה מלא עד אפס מקום משחק שקול. אומנם הקהל ניסה בכל דרך אפשרית לדחוף את חניכיו קדימה, אבל חניכיו של צביקה שרף הצליחו במשחק מאורגן להישאר בתמונת המשחק ולמעשה, הפרש השיא במחצית הראשונה לזכות היוונים הגיע רק ל־7 נקודות (בדקה ה־23). בכל פעם שכוכבי פאוק ניסו להסתער על הסל, הצליחו האדומים במשחק שקט וקר רוח לשמור על פער סביר מבחינתם.

בפתיחת המחצית השניה ספגה הפועל ת"א מהלומה קשה, כשגלעד כץ נפצא הורד על גבי אלונקה מהמגרש.

בדקה ה־23 ספגו שחקני הפועל מהלומה נוספת, כאשר השופטים שרקו על עבירה נוספת נגד ליאור ארדיטי, שנאלץ לנטוש את המגרש עקב חמש עבירות אישיות.

אולם, חניכיו של צביקה שרף לא איבדו את העשתונות והמשיכו להחזיק ברסן ובדקה ה־27 הם אף עלו ליתרון מדהים – 46:48, תודות לניהול משחק מצויין של מאיר טפירו שנכנס לשחק במקומו של גלעד כץ הפצוע.

עד הדקה ה־37 חזו הצופים הנרגשים והרעשנים במאבק שקול הדוק. שתי דקות לפני כן, ספגה הפועל מהלומה נוספת, כאשר גם מיקי ברקוביץ נאלץ לנטוש את המגרש עקב חמש עבירות אישיות.

בדקה ה־37 הגיע תורו של מילטון ואגנר לצאת מהמגרש בחמש עבירות אישיות ואז החלה ההתמוטטות הגדולה של הפועל, כאשר בשלוש הדקות האחרונות קלעו היוונים 15 נקודות לעומת שלוש בלבד שקלעו שחקני הפועל.

חרף ההפסד הצורב יכולים בהפועל ת"א לשאוב עידוד מיכולתו המעולה של מיקי ברקוביץ, שבדקות רבות הזכיר את ימיו הגדולים. מנגד, כדאי לציין שבשורות פאוק לא שותף הכוכב הסרבי, פרלביץ הסובל מפציעה, עובדה שאולי מגבירה את תחושת ההחמצה של הישראלים.

העובדה שבמהלך המשחק נשרקו לחובת שחקני הפועל 32 עבירות לעומת 22 לחובת היוונים מדברת בעד עצמה.

שפטו סאנשו וסקאריה לעיני 7,000 צופים בסאלוניקי.

הירבו לקלוע לפאוק: גלאקטארוס ובדוריס 13 כ"א.

נקודות להפועל: ג'ונסון 18, ואגנר 16, טפירו 14, ברקוביץ 8, טרי 6, ארדיטי ופליישר 2 כ"א.

● במוצאי שבת תתקיים הגרלת גביעי אירופה. יו"ר מחלקת הכדורסל של מכבי ת"א, עו"ד שמעון מזרחי עומד לצאת למינכן כדי ליטול חלק בהגרלה. הפועל ת"א תאלץ להסתפק כעת במשחקי גביע אירופה למחזיקות גביע.

באק בזנמן לא שיחזר את יכולתו המעולה מהשבוע שעבר

פגרת סלובקיה מחזירה את גביעי הטוטו לזירה

כדורגל

מאת משה כהן

בגלל פגרת "סלובקיה" יתקיימו בסוף השבוע משחקי גביעי הטוטו, במקום משחקי הליגות הלאומית והארצית.

העובדה ששחקני הנבחרות הלאומית והאולימפית אינם יכולים ליטול חלק במשחקים, מורידה מאיכותם ולמעשה, למאמנים תינתן הזדמנות לשתף את שחקני הספסל ולשנות שיטות משחק שונות.

גביע טוטו לאומי:
בית א': הפועל ת"א – הפועל חיפה, בני יהודה – מכבי חיפה.
בית ב': מכבי נתניה – עירוני ראשון לציון, הפועל צפרירים חולון – מכבי ת"א.
בית ג' הפועל פ"ת – הפועל בית־שאן, מכבי הרצליה – הפועל באר־שבע.
בית ד': מכבי פ"ת – בית"ר ת"א, עירוני אשדוד – בית"ר ירושלים.

גביע טוטו ארצי:
בית א': הפועל ר"ג – נס ציונה, הפועל כפר־סבא – מכבי יבנה.
בית ב': מכבי קרית גת – הכח מכבי ר"ג, שמשון ת"א – הפועל חדרה.
בית ג': הפועל קרית שמונה – מכבי יפו, הפועל טייבה – הפועל אשקלון.
בית ד': הפועל לוד – הפועל אשדוד, הפועל בת־ים – הפועל ירושלים.

ישראל תוחזר בברכה למשחקי אסיה

ישראל, שהוצאה ב־1982 ממשחקי אסיה בניו דלהי, תתקבל שוב במסגרת ארגון הספורט האסיאתי אם תגיש את מועמדותה, הודיע ביום חמישי יו"ר הועד האולימפי האסיאתי, השייך אחמד אל־פאהד אל־סבאח, בהודעה שפירסם בהירושימה שביפאן.

לעומתה, תצטרך עיראק לאור ירוק מצד האו"ם כדי לשוב לזירת הספורט האסיאתית, בשל האמברגו הבינלאומי שהוטל עליה מאז הפלישה לכווית ב־1990.

פלשתין, ששיגרה שחקן טניס־שולחן להירושימה, הינה חברה מלאה בארגון, אך אל־סבאח אינו רואה כל בעיה בנוכחותם של ספורטאים ישראלים לצד פלשתינים.

"אין כל הגבלה מצד האו"ם, ומכיוון שהיחסים בין ישראלים ופלשתינים טובים למדי, מוכן הארגון לקבל שוב את ישראל, אם תבקש זאת", אמר עוד אל־סבאח.

עם זאת הוא ציין כי טרם נתקבלה כל פניה בעניין זה מישראל, המשתתפת במסגרת אירופה בענפי ספורט רבים, בהם כדורגל, אתלטיקה וכדורסל.

● ספרד: במשחק המרכזי במחזור השישי תארח האלופה ברצלונה את אתלטיקו מאדריד. המוליכה, לה קורוניה תארח את סארגוסה וריאל מדריד את סאנטאנדר. יתר המשחקים: סוסיאדאד – סביליה; אוביידו – טנריף; ויאדוליד – ולנסיה; סלטה – קומפוסטלה; בטיס – אספניול; לוגרונס – גיחון; אלבסטה – בילבאו.

טיול קל לחורף החם

מכבי ת"א – בלינזונה 62:89

מאת שבתאי זבולון

כדורסלני מכבי ת"א טיילו אמש לבית רבע הגמר של גביע אירופה לאלופות, לאחר שהביסו במשחק הגומלין שנערך בהיכל הספורט ביד־אליהו את הקבוצה השווייצרית החלשה בלינזונה בהפרש של 27 נקודות – 62:89.

לאחר נצחון החוץ של המכבים בשבוע שעבר היה ברור שמשחק הגומלין הוא פורמאלי בלבד: אומנם בדקות הפתיחה עוד הפתיעו האורחים השוויצרים, אבל המכבים נכנסו במהירות לקצב המהיר ולירידתם לא נותר, אלא ללמוד פרק חשוב במשחק הכדורסל.

המשחק היה חד צדדי בכל שלביו, כאשר כל אחד מחניכיו של מולי קצורין תורם את חלקו לנצחון הקל.

בדקות הסיום נטלו חלק בחגיגה הגדולה גם השחקנים הצעירים, שככל הנראה את משחקי בית רבע הגמר הם יראו מהספסל.

שפטו קוקלקידיס מיוון וסימאנוגוב מבולגריה לעיני 4,000 צופים בהיכל הספורט ביד אליהו.

נקודות למכבי: קולמן 25, ג'מצ'י 20, גודס 14, צ'ורצ'יץ' 9, פייר 7, דניאל 6, רותן 4, בן זקן 2, אלימלך 2.

נקודות לבלינזונה: גואנוביץ' 16, בל 13, פילרס 10, פילמור 9, ברימס 5, סוקאלפר 4, ואליס 4.

ילדי אצבע הגליל נהנו מהצגת בוקר בכפר בלום

גליל – קופר 87:110

מאת נירית רותן

בריזה. כך ניתן לסכם את משחק הבוקר שנערך אמש בין הפועל גליל־עליון וקופר הסלובנית, בסיומו זכו שחקני הגליל פעם נוספת בנצחון קל – 87:110 (36:55) שהקנה להם את הכרטיס לשלב הבא של גביע קוראץ'.

כוכבי הסלובנים דלי האמצעים הגיעו רק אתמול לפנות בוקר לארץ והגליל נאלצו בלחצם של ראשי פיב"א לדחות את המשחק לשעה 10 בבוקר. עובדה שהסבה לקבוצה נזק כספי המוערך בכ־50,000 דולר. כדי להקנות לשחקנים אווירה ביתית, הגיעו למשחק תלמידי בתי הספר באצבע הגליל, שמילאו כל פינה באולם ובהחלט נהנו מהצגת הבוקר על חשבון הלימודים.

הסלובנים הגיעו עם שישה שחקנים בלבד (מלווה, שגם שימש כמאמנם. המשחק היה חד צדדי בכל שלביו ובדקה ה־36 כבר עלו שחקני הגליל ליתרון של 30 נקודות.

אז החליט פיני גרשון לאפשר לכל שחקניו ליטול חלק בחגיגה והסלובנים האומללים ניצלו זאת כדי לצמק במעט את הפער.

שפטו יבליס מיוון וקרמן מתורכיה לעיני 2,000 צופים בכפר בלום.

נקודות לגליל: ליף 25, קסט 24, לוי מאייר 13, מאלוביק 11, חזן 9, מוכתרי 8, אגמי 8, שפירא 6, ולקנבאה 4, עמיאל 2.

נקודות לקופר: קוקיץ' 25, המילטון 20, מורבאק 16, קביקו 2, לורבינסקי 2.

חידוש בספורטיאדה – חופיאדה

מארגני הספורטיאדה, הנערכת בימים אלה באילת, הקדישו מחשבה רבה כיצד להעסיק את הספורטאים השייכים לקבוצות, שיצאו ממעגל המשחקים השלבים המוקדמים.

החופיאדה באה לתת תשובה לקבוצות אלה. כל הקבוצות, שיצאו ממעגל המשחקים ולא הגיעו לשלבי הגמר, יוכלו להשתתף בחופיאדה ולזכות בפרסים ובגביעים.

החופיאדה תערך היום בחוף וילג' באילת בשלושה ענפי ספורט: כדורעף חופים, כדורעף רגל והאש (בדוגמת המשחקים בבראזיל) ומשיכת חבל.

משחקי הספורטיאדה נכנסים היום ליומם הרביעי.

היום יערכו משחקי הרבע והחצי גמר ומחר יערכו משחקי הגמר.

במשולב הספורטיאדה יערך מרוץ משה קליגהופר ז"ל אילת המסורתי.

במסגרת המשחה, יערכו מקצים עממיים במרחק קילומטר אחד ו־3.5 קילומטר. וכן מקצה תחרותי למרחק 4 קילומטר.

הספורטיאדה מאורגנת על ידי מרכז הפועל בשיתוף עיריית ומועצת פועלי אילת ובחסות חברות מסחריות.

תירום

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
פרמקסי – ירמיהו 41 – 5442050
בס – פרישמן 66 – 5237326
ירושלים
עין כרם – עין כרם – 446350
חיפה
מגן דוד – גאולה 13 – 625205
פתח־תקוה
מרכז השרון – אהרון קציר 7 – 9311078
רמת־גן
פארמה פלוס רמה – ז'בוטינסקי 65 – 7514483
בת־ים
מור – חביבה רייך 20 – 583360

ליום שבת 8.10.94

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
גרוס – שינקין 27 – 5284791
אתנה – דיזנגוף 165 – 5224717
גרוס – שינקין 27 – 5284791 – מוצ"ש
אתנה – דיזנגוף 165 – 5224717 – מוצ"ש
סופרפארם – איינשטיין 40 רמת־אביב – 6413730 – מוצ"ש (עד 24.00)
ירושלים
שטראוס א' – אביגדור 3 – 706660
סנטר פארם – הר החוצבים – 869744 – מוצ"ש
חיפה
בלפור – מסדה 1 – 622289
פתח־תקוה
הירקון – סטמפפר 24 – 9304515
רמת־גן
אסותא – ז'בוטינסקי 41 – 7511874
בת־ים – חולון
מור – חביבה רייך 20 בת־ים – 583360
קופ"ח – קרשי קהיר 20 בת־ים – 598881
תקוה – כפר סורומה – 5042428

ניידת טיפול נמרץ

● אשדוד 08־551333
● בית־שאן 06־587223
● בת־ים 03־5511111
● הרצליה 09־541333
● חדרה 06־322333
● חיפה 04־512233/4
● טבריה 06־790111
● ירושלים 02־523133
● כפר־סבא 09־33222
● כרמיאל 04־988555
● מגדל העמק 06־540062
● מעלות 04־979333
● נהריה 04־823333
● נצרת 06־573335
● נתניה 09־623333
● עכו 04־912333

● עפולה 06־593334
● פתח־תקוה 03־9311111
● קראון 03־344442
● קרית־ביאליק 04־761062
● קרית־שמונה 06־944333
● ר"ג, ב"ב, גבעתיים 5793333
● רחובות 08־451333
● שדרות 051־897874
● תל־אביב 03־5460111

טיפול נמרץ לב

● לב 1 – שירות 24 שעות – 03־5618291
● שח"ל – 03־5625555
● נטלי – 177־022־4224, 03־5757788

מרפאות שיניים

תל־אביב:
● דיזנגוף סנטר שער 3 או 5 טל' 294869, 03־285822
● טיפולי חירום בבי"ח אסותא – טל' 5201515־03, 5201432/1, 24 שע'. גם בשבת וחג.
● טיפולי חירום, בי"ח איכילוב, תל־אביב. עד חצות (כולל שישי־שבת). 03־5436696
● תורנות 24 שעות – ה' באייר 20 (ככר המדינה) טל' 254397, 03־452173: יהודה המכבי, איתורית 03־5449911, מנוי 4318. יפו: יפת 99, 13.00־09.00, 02.00־16.00, טל' 864256. בגבעתיים: וייצמן 12, טל' 324547 איתורית 5193193 מנוי 3743. ירושלים: צפת 23, טל' 251794, 02־253767. בי"ח משגב לדך – טל' 02־633708, 16.00־08.00, ו' 19.00־08.00. בת־ים: מרפאת שיניים לטיפולי חירום – קניון בת־ים רח' יוספטל טל' 5531505 – 24 שעות ביממה.

תחבורה

● קווי אוטובוס "דן" טל' 5614444
● "אגד" – טל' 03־5375555
● זמני נחיתות מטוסים. תקליט: 03־9731111
● מודיעין נמל התעופה 03־9712484

נפגעי אלימות

● סיוע לקורבנות אונס: ת"א (24 שעות) 234819־03. י־ם 02־514455. חיפה: 04־382611. אילת 059־31977
● ויצ"ו – לנשים מוכות – טל' 5461133; טל' 08־550506 – 24 שעות – 02־514111 – 07־376310
● מסל"ן – קו פתוח לנשים – נפגעות אלימות מינית – מרכז סיוע לנשים בנגב. 12.00־08.30, 19.00־16.00, טל' 057־74907
● אור ארזים – למען נפגעי אלימות שוטרים והתעמרות, בתוך האגודה לזכויות האזרח בישראל. טל' 03־663162/3
● נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה, א'־ה', 9־16, 03־231675, 03־235922

● מכורים אנונימיים 30 א'־ה', מידע תמיכה וסיוע 24 ש'. 03־5131046
● נכויות הגבר במשפחה. 24 ש'. 04־322803, 04־256417, 03־378572
● האגודה להגנת הילד: 03־6961070, 03־6956765

עזרה רפואית ונפשית

● ער"ן, עזרה ראשונה נפשית. ת"א 5461111, לילדים ולנוער 03־6961113, י־ם 02־610303, חיפה 04־672222/3, נתניה 09־625110. ב"ש 07־281128, חוף הגליל 04־988410, כ"ס, 09־974555
● המרכז להתנדבות בישראל, 03־5614144 לשקים למתנדבים ולמבקשים להתנדב.
● סמים, ייעוץ למשפחות נפגעות סמים. א'־ה' 09.00־14.00, 03־829970
● אנוש – ייעוץ למשפחות נפגעי נפש, 5400474־03, 03־5400672
● יד ביד, אוזן קשבת לילדים לנוער ולהורים 24 ש': 03־226027, 04־229488, 04־922222, 02־248358, אילת 09־76366, לחייל 222732, מ־17 עד 24.
● "אוזן קשבת" לנוער ולהורים. מרכז עירוני ר"ג. 6728697, 6734752, ג' 13.00־8.00, ד' ה' 16.30־19.00
● "אל־סם" – רח' פקיעין 7, ימים א'־ה'. 16.00־20.00. טל. 5463587, 54620276, 02־663902, 02־663828
● הוועד למלחמה באיידס. מידע וסיוע לחולים 03־614576, 03־566380, ת.ד. 33602 ת"א.
● אלי, אגודה להגנת הילד. 03־261070, 03־450879, כ־ם 08.00 עד 22.00
● "הקו הלבן", אוזן קשבת להומוסקסואלים ולסביות. 03־292797 ימי א', ג', ה' מ־19.30 עד 23.30
● קשת חולים – מוקד מידע רפואי. א'־ה': 08.00־20.00, ו': 08.00־15.00. טל' 03־433300
● מד"א – שירות רופאים לביקורי־בית, ובתחנות מד"א, שעות: 19.00 עד 07.00. טלפון חירום 101.
● חדר מיון פרטי תהל, טר"מ. קהילת סלוניקי 9 (ליד ביתן) ת"א, 499978
● אלכוהולים (24 שעות) 03־721161
● אלכוהוליסטים אנונימיים. הפניה לפגישות: 03־319845, 03־202951, 03־319281
● אלכוהוליסטים אנונימיים ירושלים. 02־830092, 02־630524
● "קשב לקשיש", א.ב.ל. 03־299089, א'־ה' 09.00־14.00
● אוזן קשבת לגיל המבוגר רמת השרון ימים א'־ה' 16.00־20.00, טל' 5493244
● נשים במצוקה. קו ארזים 09־585720
● ארגון הורים ארצי, אוזן קשבת לילדים ונוער. 24 שעות ביממה. 03־621515
● "יד שרה" – שיקום השלה. י־ם 02־244242, ת"א 03־812304, חיפה 04־381704
● "תהל"ה" – תמיכה בהורים של לסביות והומוסקסואלים: טל. 09־587779
● תמיכה נפשית לחולי סרטן. 02־435516

זכרון יעקב

המועצה המקומית
זכרון יעקב
עמותת התיירות "גדעונים"
ברכות חמות
לחברה הממשלתית לתיירות
למנכ"ל מר דוד הרניק
ולצוות הח.מ.ת
לרגל פתיחת "דרך היין" בזכרון יעקב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ברכות חמות
לצוות החברה הממשלתית לתיירות (ח.מ.ת.)
ולמנכ"ל מר דוד הרניק
לרגל פתיחת "דרך היין" בזכרון יעקב
ג. קרסס - ש. גרואג
אדריכלים ומתכנני ערים
אדריכלי הפרויקט

ברכות חמות
לחברה הממשלתית לתיירות (ח.מ.ת.)
ולמנכ"ל מר דוד הרניק.
לרגל פתיחת "דרך היין" בזכרון יעקב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
עמוס דנק מהנדס יועץ
טלפקס: 04 - 221854

שפע ברכות
לחברה הממשלתית לתיירות (ח.מ.ת.)
ולמנכ"ל מר דוד הרניק
לרגל פתיחת "דרך היין" בזכרון יעקב
המשך שיתוף פעולה פורה ומשגשג

מבצעי הפרויקט
מפלסי הצפון בע"מ
חברה לפיתוח בעפר, חיצוב, סלילה וציוד מכני
ת.ד. 501 קרית אתא 28000 - טל 453307, 04-444989 - פקס 04-448558

כנוף מהנדסים
מחקר, תכנון ופקוח בהנדסת תחבורה ודרכים
ברכות חמות
לחברה הממשלתית לתיירות (ח.מ.ת.)
ולמנכ"ל מר דוד הרניק
לרגל פתיחת "דרך היין" בזכרון יעקב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ת.ג.מ. מהנדסים יועצים בע"מ
הנדסה סביבתית ואזרחית
טל: 04-332011
ברכות חמות
לחברה הממשלתית לתיירות (ח.מ.ת.)
ולמנכ"ל מר דוד הרניק
וד"ר רן כהן
לרגל פתיחת "דרך היין" בזכרון יעקב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

כרמל מזרחי
שפע ברכות
לחברה הממשלתית
לתיירות [ח.מ.ת.]
ולמנכ"ל מר דוד הרניק
אתכם לאורך "דרך היין"
ותנופת הפיתוח
בזכרון יעקב
לחיים!
אברהם בן-משה - מנכ"ל
אגודת הכורמים בע"מ
כרמל מזרחי

פומר מהנדסים בע"מ
ברכות חמות
לחברה הממשלתית
לתיירות [ח.מ.ת.]
ולמנכ"ל מר דוד הרניק
לרגל פתיחת "דרך היין"
בזכרון יעקב
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

ברכות חמות
לחברה הממשלתית
לתיירות [ח.מ.ת.]
ולמנכ"ל מר דוד הרניק
לרגל פתיחת "דרך היין"
בזכרון יעקב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
טופז
הנדסת חשמל ותאורה (1992) בע"מ
שדרות מוריה 31, חיפה 34575
טל. 04-377589

שפר קרוב ל־אנ.בי.איי

בראיון מיוחד ל"דבר ספורט" קובע הבוס של אטלנטה הוקס, כי דורון שפר בעל הסיכויים הטובים ביותר לעבור לליגה הטובה ביותר בעולם ● לדבריו, יש לשפר את הנתונים הדרושים ● קסטן טוען, כי למיקי ברקוביץ' בשיאו לא היה שום סיכוי להתקבל ל־אנ.בי.איי, ולעומתו נדב הנפלד החמיץ הזדמנות פז להשתלב ב־אנ.בי.איי, כשהחליט לחתום במכבי ת"א, אחרי שנה במכללה

מאת ברוך שיינברג, אטלנטה

(מיוחד ל"דבר"). הכדורסלן הישראלי, דורון שפר, המשחק זו השנה השניה במכללת קונטיקט, הוא בעל הסיכויים הגדולים ביותר לשחק בליגת הכדורסל הטובה ביותר בעולם – ליגת האנ.בי.איי.

כך סבור הבוס של קבוצת הפאר, אטלנטה הוקס, קסטן, בראיון מיוחד שקיימתי איתו בעת שהותי באטלנטה, העושה הכנות בסגנון אמריקאי גדול, לקראת המשחקים האולימפיים 1996.

לדבריו של קסטן, יש לדורון שפר את הנתונים, הכושר והאופי הנדרשים מהמועמדים להצטרף למבצעי הקבלה של ליגת הכדורסל המובילה בעולם.

קסטן הודה שחזה בכמה ממשחקיה של מכללת קונטיקט, בהם נטל חלק דורון שפר ואין לו צל של ספק, כי הכוכב הישראלי שימש בורג חשוב בנבחרת חבריו ובין היתר הוביל את קונטיקט לזכיה באליפות הביג־איסט.

קסטן, הנחשב לבר־סמכא בכדורסל, בליגת האנ.בי.איי בפרט ובכדורסל האמריקאי בכלל, סיפר לי, כי למיקי ברקוביץ' בימי זוהרו לא היה שום סיכוי להצטרף לאנ.בי.איי, למרות שבאותה תקופה הוא נחשב לאחד מהכדורסלנים המצטיינים באירופה. זאת משום שאופי משחקו לא ענה על הדרישות המקובלות.

באשר לנדב הנפלד, ציין קסטן, כי לדעתו הוא החמיץ הזדמנות פז להיקלט באחת מקבוצות האנ.בי.איי, לאחר שהעדיף את הצטרפותו למכבי ת"א.

"ראיתי את נדב משחק ושוחחתי עם מספר מאמנים שאמרו, כי אם הוא יחליט להישאר בארה"ב ויגלה סבלנות, טובים סיכוייו להצטרף לאנ.בי.איי", אמר לי הבוס הכל יכול של אטלנטה הוקס.

קסטן, שגילה במהלך השיחה עימי בקיאות רבה בנעשה בכדורסל הישראלי, אמר, כי יש קשר אמיץ בין אטלנטה לישראל בזכותו של הכדורסלן לבאן מרסר, שהיה במשך שנים רבות נציג בירת מדינת ג'ורג'יה, אטלנטה, בכדורסל הישראלי, שכן מרסר הזה את צעדיו הראשונים בקבוצת הפועל ת"א ולאחר־מכן חצה את הכביש והצטרף למכבי ת"א, בשורותיה כיכב במשך שש שנים עד לפרישתו הסופית מפעילות.

הספורט האמריקאי במשבר: סכנה לבייסבול ולהוקי

קסטן, המשמש גם כנשיא קבוצת הבייסבול ברבס, טוען, כי הספורט המקצועני בארה"ב נקלע השנה לאחד מהמשברים הקשים ביותר בתולדותיו – משבר העלול לפגוע בהמשך פעילותו.

לאחר שליגת הבייסבול שותקה לחלוטין וכל פתרון אפשרי לא נראה באופק, הכריזו גם שחקני ליגת הוקי הקרח על השבתה כללית של הפעילות ואף מאיימים לשבש את פתיחת העונה.

השחקנים בשני ענפי הספורט תובעים מבעלי הקבוצות להעלות את שכרם, כאשר השמיים הם הגבול לגבי דרישותיהם הכספיות.

קסטן אמר לי, כי השכר הממוצע המשולם לשחקני הבייסבול עומד על 1,200,000 דולר לעונה ובעלי המועדונים כבר הציעו לשובתים שכר כפול, אך הם סירבו.

גם בענף הוקי הקרח הרקיעו תביעותיהם של השחקנים לשחקים וגם כאן היו מוכנים הבעלים להכפיל את השכר הקיים, אך השחקנים, כמו עמיתיהם מהבייסבול, דחו את ההצעה על הסף.

מעניין לציין, כי מיליוני האוהדים, המשלמים ממיטב כספם כדי לחזות במשחקים יצאו בגילוי דעת נגד אליליהם והודיעו, כי הם תומכים ללא סייג בבעלים ואף פנו לשחקנים לרדת מן העצים הגבוהים עליהם טיפסו ולאפשר חזרה מהירה לפעילות סדירה בליגת הבייסבול והוקי הקרח.

בינתיים, הבייסבול שוכב חיים ולאחר שהעונה הנוכחית בוטלה סופית, קיים חשש רציני, כי גם העונה הבאה כלל לא תיפתח. דברים אלו אמורים גם לגבי הוקי הקרח שהעונה שלו היתה אמורה כבר לצאת לדרך.

כנגד הבעלים העקשנים, לטענת השחקנים, העלתה הצעה להתקשר עם הליגה היפאנית, שם הבייסבול נחשב לאחד מהענפים הפופולאריים ביותר ולנסות להעביר את הפעילות של הליגה האמריקאית למדינה זו, בה הכסף מצוי בשפע, לדעת השחקנים.

יודעי דבר טוענים, כי קיים חשש נסתר בקרב הבעלים של קבוצות האנ.בי.איי, כי "קדחת התביעות הכספיות" עלולה להדביק גם את הכדורסלנים, אם אכן לא תימצא תרופה מהירה שתביא להבראת המחלה ולהחזרת השקט התעשייתי לספורט המקצועני.

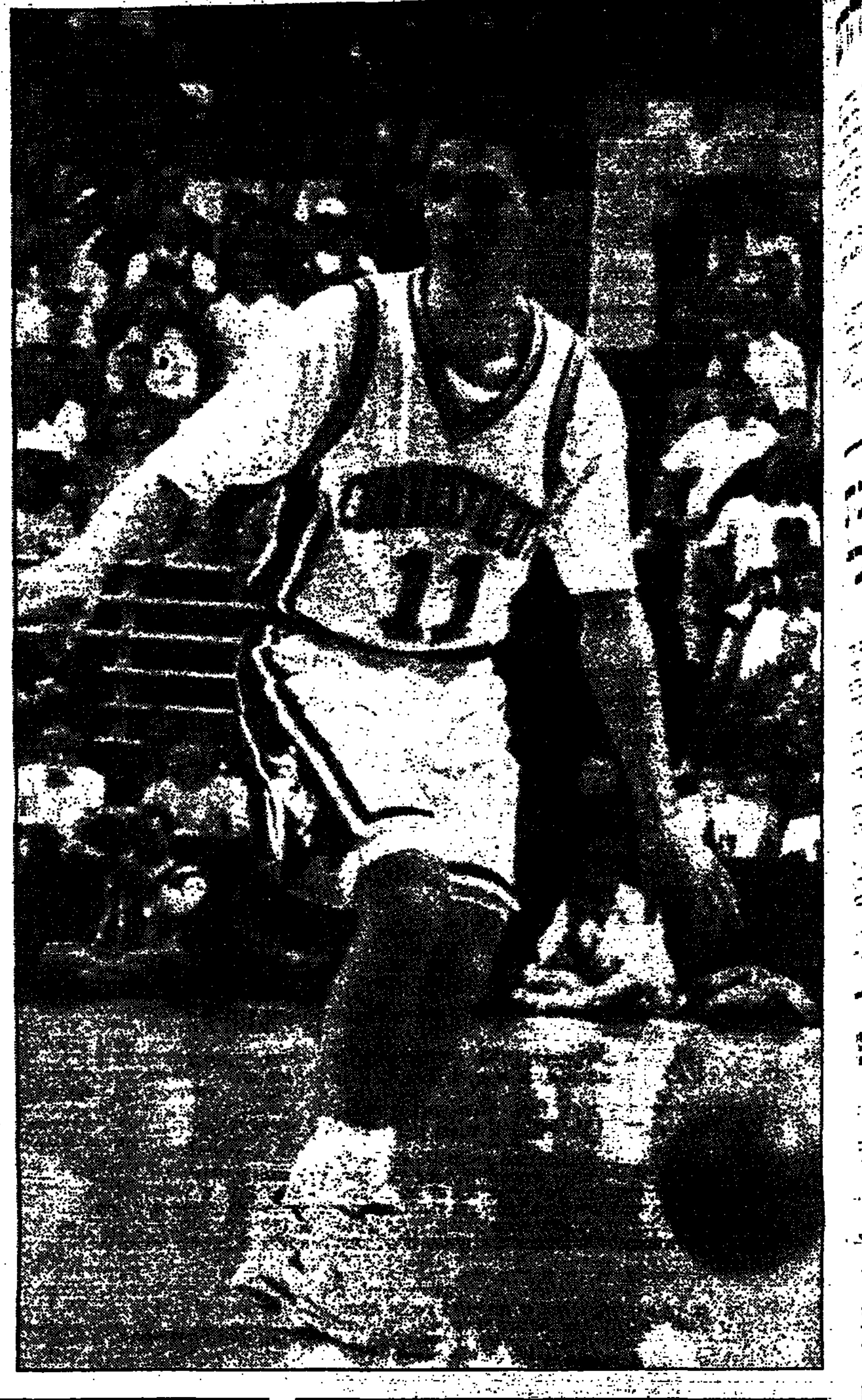

הסיניות איבדו מדליה ראשונה

משחקי עמי אסיה

אתמול איבדו הסיניות את המדליה הראשונה שלהן בבריכה. זה קרה כאשר שחיינית יפאנית הצליחה להתברג בין שתי סיניות ולזכות במדליית הכסף.

אולם, את ההפתעה הגדולה בבריכה רשם הסורי, הישאם מאסרי, שזכה במדליית הכסף במשחה 400 מ' חופשי, כששיים אחרי המנצח הדרום קוריאני.

בתחרויות הקפיצות השלימו הסינים את זכייתם בכל המדליות שהוענקו בבריכה. גם בתחרויות ההתעמלות שלטו הסינים כמעט ללא מיצרים.

שייך אחמד פאהד אל סבח, נשיא הוועד האולימפי של אסיה ונציג כווית, אמר אתמול בהירושימה, כי טרם הגיע הזמן להחזיר את עיראק למשפחה האסיאנית. העיראקים הושעו מתחרויות באסיה מאז פלישתם לכוויית.

פררה ראשון, מנסדורף לא בשמיניה

טורניר אייזנברג 94'

בעלותו למקום ה־11 בעולם טיפס חיין פררה מדרום אפריקה לראשות רשימת המדורגים בטורניר אייזנברג 1994, שיהיה בשבוע הבא ברמת השרון.

אחרי פררה מדורגים בשמיניה הראשונה ברמת השרון: ייבגני קפלניקוב הרוסי המדורג 13 בעולם, תומאס מוסטר האוסטרי, 15 בעולם, ברנד קרבכר הגרמני, 33 בעולם, האבייר סאנצ'ז הספרדי, 35 בעולם, אנדרה צ'סנוקוב הרוסי, 41 בעולם, פבריס סנטורו, 52 בעולם ויונאס ביורקמן השוודי, 54 בעולם.

שני האחרונים, סנטורו וביורקמן, יכללו בין שמונת הראשונים בטורניר, במקום ברד גילברט מארה"ב ותומאס קרבונאל מספרד.

זו הפעם הראשונה מאז 1986 שעמוס מנסדורף אינו נמנה על השמיניה, זאת בגלל ירידתו והדירוג הגבוה של המשתתפים.

מנהל האקדמיה, שלמה גליקשטיין, בחר בשלושת הזוכים בכרטיסים החופשיים לטורניר: גלעד בלום, אייל רן ואייל אריליך. בלום ניצח את רן בגמר אליפות ישראל ואריליך הגיע לחצי הגמר.

בשבת וראשון הקרובים ייערכו משחקי המוקדמות. הספונסרית הראשית, ג'ודיס אייזנברג־קיפר הגיעה אתמול לישראל.

כמו כן הגיעה משלחת של חבר הנאמנים של מרכז הטניס מארה"ב, בריטניה, קנדה והולנד.

קרב מבקיעים בין שירר וקול

אנגליה

המפגש המעניין בין המבקיעים המצויינים של הליגה האנגלית, אלן שירר, חלוץ בלקבורן, ואנדי קול, מכונת ההבקעה של ניוקאסל, יעמוד ביום ראשון במוקד משחקי המחזור בליגה הבכירה.

מי שעשויה להרוויח מהמפגש הזה, אם ניוקאסל תפסיד בפעם הראשונה, היא נוטינגהאם פורסט, שתשחק מול מנצ'סטר סיטי ב"ממין רואד". האלופה, מנצ'סטר יונייטד תציב את הרכבה הטוב ביותר נגד שפילד ונסדיי, הממוקמת אי שם בתחתית.

סאות'המפטון תשחק מול סוגרת הטבלה, אברטון, בעוד שטוטנהאם, בהרכבה צפוי להופיע רוני רוזנטל בגלל היעדרותם של שני כוכביה הרומנים, תפגוש ב"דרבי" עירוני את ק.פ.ר.

ארסנל תהיה מעורבת אף היא ב"דרבי" כשתשחק נגד וימבלדון ואילו ווסטהאם תפגוש את קריסטאל פאלאס.

הוסר החרם על סרביה

נשיא הוועד האולימפי הבינלאומי חואן אנטוניו סאמארנש נתקבל בהמימות בהירושימה, יפאן, לצפות במשחקי עמי אסיה.

● במשחק המרכזי בסיבוב השלישי של גביע הליגה באנגליה יפגשו המוליכה ניוקאסל עם האלופה מנצ'סטר יונייטד. ביתר המשחקים. וולבס – נוטינגהאם; נוטס קאונטי – טוטנהאם; אסטון וילה – מידלסברו; ברייטון – סוינדון; מנספילד – מילוול; שפילד יונייטד – בולטון; ק.פ.ר – מנצ'סטר סיטי; אולדהם – ארסנל; ווסטהאם – צ'לסי; וימבלדון – קריסטאל פאלאס; שפילד ונסדיי – סאות'המפטון; ליברפול – סטוק; פורטסמות – דרבי; טרנמייר – נוריץ'; בלקבורן – קובנטרי.

ארה"ב ואיטליה העפילו לחצי הגמר

אליפות העולם בכדורעף

באליפות העולם בכדורעף הנערכת באתונה, העפילו אתמול נבחרות ארה"ב ואיטליה לשלב חצי הגמר.

האמריקאים גברו על דרום קוריאה 0:3, בעוד שהאיטלקים ניצחו את הרוסים 1:3.

בראזיל: במשחקי הליגה הברזילאית בכדורגל: פאייסנדו – וסקו דה גמה 0:1; אתלטיקו מינירו – אוניו סאו תאאו 0:3.

משטרת מאלזיה מחפשת אחר כדורגלן צ'כי שברח

משטרת מאלזיה מחפשת אחר החלוץ הצ'כי מיכאל ואנה, שברח מהכלא בסינגפור, לאחר שהואשם בקביעת נצחונות לקבוצתו על קבוצות ממאלזיה.

ואנה הואשם ב־13 באוגוסט למאסר, לאחר שעמד בראש קבוצתו מסינגפור על "הסדרת" נצחונות על קבוצות ממאלזיה במסגרת הליגה המקצוענית.

ואנה פוטר מקבוצתו לאחר שנעצר. הוא עמד לערער ב־30 בספטמבר על שש סעיפים, אולם כשל.

יחד עמו נעצרו שלושה כדורגלנים ממאלזיה.

מאוכזבי צרפת מול כוכבי רומניה

מוקדמות אליפות אירופה

קצת פחות משנה מאז החמיצה בבית את כרטיס העליה לטורניר גמר גביע העולם, תתייצב מחר נבחרת הכדורגל של צרפת למבחן חשוב נוסף, הפעם במסגרת בית 1 במוקדמות אליפות אירופה. הצרפתים יארחו את נבחרתה של רומניה, במשחק בין שתי המועמדות לזכות בכרטיסי העליה.

אבל למרות חשיבות המשחק, היו הצרפתים עסוקים במהלך השבוע דווקא בהשמצות וחילופי מהלומות מילוליות בין ראשי ההתאחדות לבין כוכב הנבחרת, אריק קאנטונה. בפאריס מקווים שהאירועים לא יפגעו בסופו של דבר ביכולתה של הנבחרת.

במחנה הצרפתי מעורר המשחק נגד הרומנים חשש גדול. במשחק הראשון במסגרת הבית המוקדם הם נפרדו בתיקו 0:0 נגד סלובקיה ולא היו רחוקים מהפסד. הפעם הם חייבים לנצח, אחרת יפרוץ מחול שדים שעלול לעלות למאמן במשרתו.

המאמן, איימה ז'וקה ביצע מספר שינויים בסגל הנבחרת והבולטים בהם: אי זימונם של ז'אן פייר פאפן ודויד ג'ינולה, שניים מכוכבי הנבחרת בשנים האחרונות. יחד עימם יעדרו מהמשחק שני הפצועים, דידיה דשאם ויורי דז'ורקף.

במקום הנעדרים זימן ז'וקה צעירים מבטיחים, כמו לוקו ואדיע, חלוצי המוליכה נאנט, והקשירים, דודי מקאן ובאבה מליז.

מול צרפת תתייצב נבחרת שהגיעה לרבע גמר המונדיאל והותירה רושם טוב על הצופים. אלא שהמונדיאל גם גרם לנדידה גדולה של כוכבי רומניה לרחבי אירופה, נדידה שעלולה להיות בעוכריה. המאמן יורדנסקו, מודאג, למשל, משלושת כוכביו המופיעים בליגה האנגלית, פופסקו, דומיטרסקו ופופסקו, שלדעתו השינוי הגדול בצורת חייהם עלול לפגום ביכולתם.

הרומנים מוליכים בתום המחזור הראשון את טבלת בית 1 (בו משחקת גם ישראל) לאחר נצחון 0:3 על אזרבייג'אן. מחר ינסו הרומנים להשיג תיקו ויורדנסקו סומך במקרה זה על חניכיו, כולם שועלים וותיקים ששיחקו בגביע העולם.

המשחק בסס. אסיין לא יהיה היחיד שיערך מחר. בבית 4 תתייצב סגנית אלופת העולם, איטליה, שסיימה בחודש שעבר בתיקו 1:1 את משחקה נגד סלובניה, למשחק חוץ (בטאלין) נגד נבחרתה של אסטוניה, שנוצחה באותו יום ע"י קרואטיה 2:0.

האיטלקים יחסרו את הקפטן, פרנקו באריזי, שהודיע באמצע השבוע על פרישתו מפעילות בין לאומית. אך העובדה שאסטוניה היא אחת מהנבחרות החלשות ביבשת וניצחה עד כה רק נבחרות בקנה מידה של ליכטנשטיין, תקל את המלאכה על חניכיו של אריגו סאקי. אגב, במפגש הקודם בין שתי הנבחרות לפני 13 חודש ניצחו האיטלקים 0:3.

בבית 2 תתארח קפריסין (שנוצחה בבית לספרד 2:1) אצל ארמניה, לה תהיה זו הופעת בכורה במסגרת זו. שני משחקים יתקיימו ביום ראשון. בבית 4 תארח קרואטיה את ליטא ובבית 6 תשחק לטביה נגד פורטוגל.

כידורים ברוטב עם אהרל הלה וחברים

היו"ר נזף במאמן הלאומי

נזיפה מהיו"ר. בהתאחדות לכדורגל מתנהגים עדיין כמו במשטר הבולשביקי של ברה"מ. יו"ר ההתאחדות עזריקם מילצ'אן נזף במאמן הלאומי שלמה שרף על שאמר, כי 90 אחוז שהנבחרת לא תשחק בבאקו. ועל החשש שהביע לשחק נגד נבחרת אזרבייג'אן ב־16 בנובמבר בארץ ההיא, נתונה במלחמת אזרחים.

לדעת היו"ר אין זה מתפקידו של המאמן להתבטא וכי ההתבטאות מנוגדות למדיניות ההתאחדות שלא תיפנה לאופ"א בבקשה להעתיק את המשחק למקום אחר. ישראל תמתין להוראות אופ"א ותנהג על־פי מה שייאמר על־ידי ראשי הכדורגל האירופי.

אם אופ"א תחליט מבחינתה על באקו כאתר מוכן היא גם תסיק את המסקנות ותורה להתנהג לפי קביעתה.

■■■

ושרף נזף בברקוביץ'. נזיפה מסוג אחר העניק המאמן הלאומי בכדורסל צביקה שרף למיקי ברקוביץ' על התבטאויותיו. מיקי ישחק רק כשהמאמן יחליט – קבע שרף. בראיון ליומון ידיעות אחרונות הביע ברקוביץ' את דעתו על אי שיתופו במשחקים. שרף אמר כי כדורסל זה לא כמו בכדורגל. אפשר לבצע חילופין בכל חמישיה. מעולם הוא לא קבע מראש באיזה דקה יוחלף שחקן כלשהו. מיקי ברקוביץ' נותר הגוע אחרי הנזיפה בהפסידו אמרתי מה שיש לי לומר ואינני אחראי למה שכותבים בעיתון.

■■■

יש פרמיות. 750 דולר יקבלו כדורגלני נבחרת ישראל בעד כל נקודה שישיגו במשחק בית במוקדמות גביע אירופה. נקודת חוץ תהיה שווה 1000 דולר.

כל נקודה מעל ל־8 נקודות תהיה שווה אף היא 100 דולר במשחק בית או חוץ. את הסיכום הזה השיג גזבר ההתאחדות לכדורגל שלמה סופר עם הקפטן ניר קלינגר ושוער הנבחרת בוני גינצבורג.

כן יקבל כל שחקן נבחרת 235 ש"ח ברוטו לכל אימון ו־70 דולר ליום בעד שהיה בחו"ל.

■■■

מראדונה מאמן. הארגנטינאי האגדי דייגו ארמנדו מראדונה פתח בקריירה של מאמן בעיר קוריינטס בקבוצה הנקראית דפורטיבו מאנדיו הנמצאת במקום הלפני אחרון בליגה של ארגנטינה.

מאות צופים חזו באימון הראשון תחת שרביטו של המאסטרו. עכשיו תורה של פיפ"א לבחון את המעשה ותיתן פרשנות לשעיה של מראדונה משרה כדורגל בעוון נטילת סמים במונדיאל שהיה בארה"ב. האם העונש כולל הרחקה מאימון.

■■■

כך פיקששו ספורטיאדה. עובדי הוועד הפועל של ההסתדרות אינם משתתפים השנה בספורטיאדה, אליבא דימוקרית הנהגת ההסתדרות רונית פז משום שלהנהגת ההסתדרות לא הגיעה שום פניה בכתב מאת אהרון הרלמן או כל נציג אחר של ועדת התרבות והספורט של עובדי ההסתדרות. במכתב ששיגרה רונית פז אל אהרון הרלמן נאמר־להנהגת ההסתדרות לא הגיעה כל פניה בנושא תקציב להשתתפות משלחת ספורטאי הוועד הפועל לספורטיאדה.

למרות שהנהגת ההסתדרות איננה הגוף המוסמך לאישורים מסוג זה, הרי שאם היתה מגיעה פניה באות היא היתה מטופלת ומועברת לגוף המוסמך לאישור עם המלצות חמות.

בבדיקה שערכה רונית פז עם מנהל האדמיניסטרציה משה חייק, הובהר לה כי ועדת התרבות והספורט פנתה אליו בנושא זה ביום פתיחת הספורטיאדה 5 באוקטובר. מובן שבמועד זה לא ניתן היה לטפל בפניה באופן רציני.

קמחי נברשות תעשיות בע"מ
ברכות חמות לרשת מלונות כרמל
ולמנכ"ל דן לזר
להגל פתיחת מלון כרמל נתניה
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

אורלב תעשיות בניה בע"מ
יצור חדרי אמבטיה מתועשים • מקבוצת חדרים ישראלית
ברכות חמות לרשת מלונות כרמל
ולמנכ"ל דן לזר
להגל פתיחת מלון כרמל נתניה
שאו ברכה והרבה הצלחה

אחים חיון עבודות נגרות בע"מ
ברכות חמות לרשת מלונות כרמל
ולמנכ"ל דן לזר
לרגל פתיחת מלון כרמל נתניה
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

HOTEL SYSTEMS & SUPPLIES
(T-A1976)LTD
ברכות חמות לרשת מלונות כרמל
ולמנכ"ל דן לזר
להגל פתיחת מלון כרמל נתניה
שאו ברכה והרבה הצלחה

هكذا من الأصل

פנינה רוזנבלום מבקשת צו נגד הפצת סבון עם תמונתה

(ע). – פנינה רוזנבלום, בעלת חברת "פנינה רוזנבלום בע"מ" לייצור ולשיווק מוצרי קוסמטיקה, פנתה אתמול לבית המשפט המחוזי בתל אביב, בבקשה לתתן צו מניעה נגד משווק מוצרי קוסמטיקה, המשווק, לדבריה, סבון בעטיפה הנושאת את שמה ותמונתה.

פנינה רוזנבלום טוענת בתביעה, כי באחרונה הגיעו אליה תלונות מלקוחותיה, כי הנתבע, שמואל נאמן ממושב משמר השבעה, מפיץ סבונים באיכות ירודה ביותר הנושאים עטיפה עם שמה ותמונתה.

לטענתה, גורם הנתבע במעשיו להטעיית צרכנים, הסבורים כי הם רוכשים את מוצריה, ובכך הוא פוגע במוניטין שלה, שנרכשו במאמצים במשך שנים.

עוד טוענת פנינה רוזנבלום, כי הנתבע מסב לה נזקים בכספים ניכרים, ובמעשיו יש משום הפרת זכויות יוצרים והתעשרות שלא כדין.

הנתבע טרם הגיש כתב הגנה.

שר המשטרה משה שחל בסיורו בבית המעצר אבו כביר (צילום: חנוך גרייניצקי, ישראלסאן)

"אם תבואו במפתיע תראו איזה סירחון פה"

מאת עזרא חן

לבוש חולצה לבנה ועניבה כהה בא אתמול שר המשטרה משה שחל לביקור בבית המעצר אבו־כביר.

"אל תראו שעכשיו נקי פה", זעקה אחת העצירות באגף הנשים, "העירו אותנו בחמש בבוקר לנקות את החדרים והמסדרונות, ועד עכשיו שטפנו את הרצפה לכבוד הביקור. אם תבואו במפתיע, תראו איזה סירחון".

השיירה הארוכה בראשות השר נעה במסדרונות הצרים, מתעכבת לעיתים בפתחי התאים, וראשות השיירה נכנסת לסירוגין להלקם. באחד מהם מתפתחת בו שיחה רגועה יחסית בין השר לכלואים.

מהתאים שדלתותיהם לא נפתחו נשמעות זעקות היושבים בו. "אני פה כמו כלבה, אני צריכה פסיכולוג", צועקת מבעד לסורגים אחת העצורות. "הקצין קשר אותי למיטה עם אזיקים והרביץ לי", צועקת עצירה אחרת. "למה אומרים לנו שרמוטות, נקימוניות, לא מספיק רע לנו שעוד מקללים אותנו שלוש פעמים תחבירי את עצמי".

אחת העצירות מתלוננת בפני השר, כי מאז שנעצרה, לפני חמישה ימים, אין לה מברשת ומשחת שיניים והשר מבטיח שהדבר יוסדר. "אני רוצה להשתקם, אבל המשטרה מתנכלת לי", אומרת עצירה אחרת, והשר מציע לה לכתוב לו והוא יבדוק את תלונתה.

אחת הכלואות מספרת כי היא יושבת כבר שמונה חודשים באבו כביר, "בגלל סמים", ומבקשת העברה לבית כלא רגיל. שחל מספר לה על ההוראה החדשה להעברת אסירים מבית המעצר לבתי כלא.

במהלך הסיור מסר שחל על שורת צעדים לשיפור תנאי המחיה באבו כביר, בהם שיפוץ המבנה הקטנת הצפיפות, תוך העברת עשרות אסירים השפוטים לתקופות מאסר לבתי־כלא רגילים, עד יום ראשון הקרוב. הוא מדגיש כי נערים ונשים שנשפטו ונידונו למאסר מעתה לא ייכלאו באבו־כביר.

ועדה מיוחדת תגבש תוכנית לשיפוץ בית־המעצר "לפי סטנדרטים מודרניים ביותר, כולל מיזוג אוויר לחורף ולקיץ, כמו בית־המעצר החדש בחולון", מספר שחל, ובינתיים אושר חצי מיליון ש"ח לשיפוץ בית־המעצר, לשיפור מערכת המים, הביוב החשמל ועוד.

"מטריד אותי השימוש הגובר בכלי מיטה, בסדינים, תוך תחלופה מתמדת של עצירים", אמר, וסיפר כי נבדקת אפשרות לספק לכלואים סדינים חד־פעמיים מנייר.

ממשיכים ללכת במסדרונות הצרים. "הבניין הזה נבנה בשנות השישים, למה אי אפשר היה לבנות מסדרונות יותר רחבים?" שאל שחל. הוא מתבקש להביע הרגשתו, ואומר: "הרגשה רעה מאוד. הזדעזעתי מאגף הנוער, ולא רק מהתנאים, אלא מנערים בני 16 שנקלעים למקום הזה".

אחר־כך משתהה השיירה במגרש הטיולים שבמרכז בית־המעצר המוקף בקירות גבוהים. מחלונות התאים זועקים העצירים ומכים על חלונות הברזל. "נמאס לנו, אוכלים לנו ירוק מעובש, מרק עם ג'וקים. מקבלים אוכל מקולקל, היום נתנו לנו גבינת קוטג' מוקצה".

בעל משרד לשירותי ליווי מת"א חשוד בהעלמת הכנסות

(ע). – הנרי וולף בן 44 מתל־אביב, בעליה של חברה לשיווק מוצרי הלבשה, נעצר על־ידי שלטונות מס הכנסה בחשד שלא דיווח על הכנסות של מאות אלפי שקלים מעיסוקו במתן שירותי ליווי.

נציג מס הכנסה ששון כהן ציין, כי משרד הליווי נוהל מביתו של וולף ונחשב לאחד ממשרדי הליווי הגדולים והיוקרתיים באזור תל־אביב. וולף, ציין החוקר, נהג גם לספק נערות ליווי למשרדי ליווי אחרים תמורת עמלה.

החוקר טען, כי בחקירתו, הודה וולף שהחל משנת '91 העסיק נערות ליווי ישראליות וזרות, כאשר התעריף לשעת ליווי ללקוח היה 350 שקל, מהם 140 שקל הועברו כעמלה למשרד והיתרה נמסרה לנערת הליווי.

נציג מס הכנסה ציין בבית המשפט, כי מחזור עסקיו של החשוד משנת '91 ועד היום הסתכם במאות אלפי שקלים שעליהם לא דיווח למס הכנסה.

בהעדר התנגדות מצד מס הכנסה, שוחרר וולף אתמול בבית־משפט השלום בתל־אביב בערבות של 150 אלף שקל.

הנרי וולף נעצר במסגרת חקירה מקיפה ומסועפת המתנהלת בימים אלה במחלקת החקירות של מס הכנסה בתל־אביב נגד בעלי משרדי ליווי שאינם מדווחים על הכנסותיהם. עד עתה התברר, כי בענף זה מתגלגלים עשרות מיליוני שקלים שאינם מדווחים למס הכנסה.

משטרת הולנד מדריכה קבוצת שוטרים פלסטינים

אמסטרדם (עתים־סוטיא) – קבוצה של שוטרים פלסטינים מרצועת עזה שוהה בהולנד, ומקבלת הדרכה מהמשטרה המקומית בתחום שמירת הסדר ופיזור הפגנות בדרכים לא אלימות.

הכוח, של 22 שוטרים, בפיקוד הגנרל זיאד עארף, אמור להישאר בהולנד עד סוף אוקטובר.

ממשלת הולנד תרמה בספטמבר 32 קראוונים, שישמשו כבתים ארעיים לאסירים פלסטינים לשעבר, שעל פי הסכם עם ישראל, אולצו להישאר בתחום שטח האוטונומיה ביריחו עד תום תקופת עונשי המאסר שהוטלו עליהם.

תסיסה ביחידה הארצית לחקירות הונאה בשל החלפת קצינים בכירים

(ע). – ביחידה הארצית לחקירות הונאה שוררת תסיסה בשל החלפת שלושה קצינים בכירים בדרגת סגן־ניצב. נטען, כי החילופים הם לפי "הוראה מלמעלה" בשל שיקולים פוליטיים.

דובר המשטרה מסר אתמול בתגובה, כי ראש אגף החקירות במטה הארצי במשטרת ישראל, ניצב יוסי לוי, שוחח באחרונה עם שלושה קצינים ביחידה הארצית לחקירות הונאה והציג בפניהם את הצורך בקיום רוטציה כמקובל ביחידה ובמשטרת ישראל.

הדובר הוסיף, כי ניצב לוי הבהיר לקצינים, כי לא מדובר במהלך שיתבצע לאלתר ובוודאי לא לגבי שלושתם בו בזמן, אלא כחלק מתהליך מסודר לאיתור קצינים מתאימים מיחידות אחרות ומציאת שיבוץ הולם לקציני היחידה. הוא הדגיש, כי הרוטציה לא תגרום לזעזועים ורק תחזק את היחידה.

עם זאת מסרו קצינים ביחידה הארצית לחקירות הונאה, כי האווירה ביחידה עכורה. הקצינים טענו, כי החלפת שלושת הקצינים הבכירים תפגע בכמה חקירות שמנהלת היחידה. לדבריהם, ההוראה לבצע את החילופים "הגיעה מגבוה ובשל שיקולים פוליטיים".

שר המשטרה, משה שחל, אמר בתגובה, כי שמע על החילופים הצפויים רק שלשום וכי לא ידוע לו על שינויים פרסונליים בתוך היחידות עצמן.

עם זאת הדגיש השר, כי ישוחח עם מפכ"ל המשטרה, רב־ניצב אסף חפץ, בנושא זה עם שובו מכנס האינטרפול הבין לאומי. שחל הפריך את ההאשמה כי הקצינים מוחלפים ממניע פוליטי.

מחקר: גברים פונים יותר מנשים לייעוץ בבעיות מין

(ע). גברים פונים יותר לער"ן (עזרה נפשית ראשונית) כדי לקבל ייעוץ בבעיות מין, בעוד נשים פונות בעיקר עם בעיות בין־אישיות, משפחתיות ונפשיות. פניותיהן של הנשים מאופיינות בצורך ליותר הבנה, ואילו פניות הגברים מאופיינות בצורך לסיפוק מיני מיידי.

כך עולה ממחקר תגית כהן־שחר מבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת חיפה, במסגרת עבודת M.A שכתבה. המחקר נועד לבדוק באיזו מידה נבדלים גברים ונשים החווים מצוקה נפשית, בפניותיהם לקבלת עזרה.

לצורך המחקר נעשה שימוש בנתונים על המטלפנים לשירותי ער"ן בכל רחבי הארץ בין השנים 1989־1992. החוקרת מצאה בין השאר כי גברים הפונים לער"ן מדווחים יותר מנשים על כוונה לגרום נזק לאחרים. אחוז הפניות הגבוה ביותר בקרב נשים הפונות לער"ן מתפרס על טווח של 25 שנים בין הגילאים 25 עד 49. אצל הגברים נעשות הפניות בעיקר בגילאים 25 עד 35.

7 שנות מאסר לאב שהתעלל מינית בבתו במשך חמש שנים מאז היותה בת שמונה

מאת אודי שורון

תושב אזור חיפה כבן 40 נידון אתמול בבית המשפט המחוזי בחיפה לשבע שנות מאסר לאחר שהורשע על־פי הודאתו בהתעללות מינית בבתו מאז היותה בת שמונה ועד להגיעה לגיל 13. כצד לה ניסתה הבת להתאבד פעמיים – פעם בחיתוך ורידיה ופעם אחרת בירי מכלי נשק.

בטיעוניה לעונש אמרה התובעת, עו"ד כרמלה רוספלד־האפט, כי הנאשם נהג לעסות את גופה העירום של בתו הקטנה לפחות פעם בשבוע, בדרך־כלל כשאשתו נעדרה מהבית, ולגעת במקומות אינטימיים בגופה. הוא היה מרעיף עליה דברי אהבה ומחמיא לה: "איזו ילדה מפתחת יש לי. את שלי ורק שלי". הוא היה מבקש ממנה להרפות את גופה והסביר לה, כי במעשיו אלה הוא מחנך אותה ו"מעביר לה אהבה". לדברי התביעה התייחסותו אליה היתה כשל גבר כלפי אשה ולא כשל אב כלפי בתו.

עוד טענה התובעת, כי הנאשם אסר על בתו לגלות את מעשיו באוזני הפסיכולוגית שטיפלה בה ואמר לה ש"הם יישארו סוד בינינו".

כאשר מלאו לילדה 13 היא החלה לצאת עם נער בן 16 והדבר עורר את קנאתו של אביה והוא הטיח בה "אני יכול לעשות זאת יותר טוב ממנו".

לאחר שבשל ניסיון ההתאבדות של הבת על־ידי חיתוך ורידיה לגלג עליה אביה והדריכה כיצד לחתוך בפעם הבאה את הוורידים בצורה מוצלחת יותר. ניסיון ההתאבדות השני היה לאחר שהוגש כתב אישום נגד אביה.

"צר לי לומר שהנאשם הפך נערה יפה ושברירית לסף אובדן השפיות ולסף אובדן החיים", ציינה עו"ד רוספלד־האפט. למשמע דברים אלה פרץ הנאשם בבכי ואמר שלא עשה זאת.

הסניגור, עו"ד אבי תגר, טען, כי התביעה ציירה תמונה חמורה יותר מאשר זו שהיתה במציאות. לדבריו, בהיות המתלוננת בת 13 היא הכריחה את הוריה לאפשר לחבר שלה בן ה־16 חוצי להתגורר בחדרה החולה לקיים עימו יחסי מין. "זה לא פלא שהאבא כעס עליה, אבל לא מתוך קינאה", ציין הסניגור.

באשר לחיתוך הורידים אמר הסניגור, כי הדבר נעשה בעקבות אהבתה הנכזבת של הנערה לבן דודה, ואילו הירי בכלי הנשק לא היה ניסיון התאבדות, אלא ירייה כדור לעבר קיר הבית.

"אין ספק שמי שעברה סבל כזה במשך שנים אינה יכולה להיות בריאה בנפשה. מעשי האב במשך שנים הם שגרמו להידרדרות מצבה הנפשי של בתו", אמר השופט מיכה לינדנשטראוס בגזר הדין. נוסף על המאסר בפועל גזר עליו השופט שנה וחצי מאסר על תנאי לשלוש שנים.

75 אחוז מהנשים האמריקאיות הנשואות מגיעות לאורגזמה

שיקאגו (א.פ.) – סקר חדש מגלה שאמריקאים נשואים נהנים מחיי מין מענגים יותר ־ ותכופים יותר ־ מאשר רווקים ורווקות שאינם גרים יחד עם בן או בת זוג.

41 אחוז מהנשואים מסרו שהם מקיימים יחסי מין לפחות פעמיים בשבוע, בעוד שרק 23 אחוז מהרווקים והרווקות דווחו על פעילות בסדר גודל דומה.

75 אחוז מהנשים הנשואות אמרו שהן תמיד או בדרך כלל מגיעות לאורגזמה במשך קיום יחסי מין לעומת 62 אחוז מהרווקות. כ־95 אחוז מהגברים־רווקים שהם מגיעים לאורגזמה במהלך יחסי המין.

זוגות מאושרים אלו נוטים גם להשאר ביחד: 75 אחוז מהגברים ו־85 אחוז מהנשים אמרו שהם נאמנים לבני זוגם.

"הממצא המדהים ביותר הוא עד כמה שגרתיים הם חיי המין של הזוג האמריקאי הממוצע", אמר רוברט מיכאל מאוניברסיטת שיקאגו, אחד מהחוקרים שניהלו את הסקר. "בניגוד למה שאנחנו רוצים להאמין לאור צפייה בסרטים וקריאת רומנים, רוב האנשים מנהלים חיי מין לא תכופים במיוחד ועם מספר קטן של פרטנרים."

בסקר, שנערך ב־1992 על ידי אוניברסיטת שיקאגו, השתתפו 3,432 אנשים בגילאים 18־59. סקרים מוקדמים יותר, כדו"ח קינסקי מ־1948 וסקר מאסטרס וג'ונסון מ־1966 הסתמכו רק על אנשים שהתנדבו להשתתף במחקר. מדענים רואים בכך פגם מהותי כיוון שרק אנשים מסויימים יתנדבו לסוג כזה של מחקר. המחקר הנוכחי שהשתמש בחתך אקראי של האוכלוסייה, אמור להיות אמין יותר מהסקרים האחרים.

הסקר הראה ש־2.8 אחוז מהגברים דווחו שהם הומוסקסואלים או ביסקסואלים. 1.4 אחוז מהנשים דווחו שהן לסביות או ביסקסואליות. ממצאים אלו משקפים את הממצאים שנמצאו בסקרים דומים בצרפת ובבריטניה והם נמוכים בהרבה ממה שהיה מקובל לחשוב עד לאחרונה.

המחקר גם מראה שאנשים שהותקפו מינית כילדים סובלים מיותר בעיות תרדה הקשורות למין, כאימפוטנציות ואי־יכולת להגיע לאורגזמה.

"הם דווחו על יותר פרטנרים בחיי המין שלהם, וגם על השתתפות במין אוראלי, אנאלי וקבוצתי, כמו גם על מחשבות תכופות יותר על מין", אמר אדוארד לאומן, אחד מהחוקרים.

"לעומת זאת, הם גם התגלו כקבוצה של אנשים יציבים במיוחד. אנשים שעוברים חוויות כאלו, אולי לא מאושרים במיוחד אך הם גם לא מתמוטטים", הוסיף.

חוף נפרד לדתיים ייפתח בים המלח

מאת אמיר רוזנבלית

חוף ציבורי לדתיים ייחנך מחרתיים בים המלח. בטקס החנוכה ישתתפו שר התיירות עוזי ברעם והרב הראשי לישראל מאיר לאו.

החוף הנפרד, הממוקם ליד מלון מוריה־פלאזה, משתרע על שטח של כ־5.000 מ"ר, והוא נועד לאפשר רחצה נפרדת לציבור הדתי. זהו החוף הנפרד הראשון באיזור ים המלח. הוא הוקם לאחר שבמשך שנים רבות תבעו נציגי הציבור הדתי להפעיל חוף נפרד באיזור כדי להקל על אוכלוסיה גדולה של מתרחצים דתיים, המקפידים על רחצה נפרדת.

שטח החוף, שהוקצה בהתערבותו האישית של השר ברעם, הוכשר על ידי החברה לפיתוח חוף ים המלח, על פי תוכנית שעובדה בשיתוף עם גורמים רבניים. המקום תוכנן באופן שיאפשר רחצה בו־זמנית לגברים ונשים, תוך הפרדה מוחלטת. לצורך זה נסללו דרכי גישה נפרדות לכניסות נפרדות, הוקמה מחיצה אטומה בגובה 3 מטר, כנדרש בהלכה, ונעשו סידורים נוספים כדי להבטיח הפרדה מוחלטת.

מנכ"ל החברה לפיתוח חוף ים המלח, אפרים דינור, ציין כי זה אחד החופים המסודרים ביותר באיזור והוא יופעל על ידי המועצה האזורית תמר.

סגן ראש המועצה המקומית ערד, הרב אברהם מרדכי קמינר, הביע תקווה כי פתיחת החוף הנפרד תעודד תיירות מרפא דתית מהארץ ומחו"ל. הוא מסר כי עד כה נמנע הציבור הדתי לפקוד את איזור ים המלח בגלל אי הפעלתו של חוף נפרד. אלה שנאלצו להתרחץ בים המלח מטעמים רפואיים, עשו זאת בתנאים קשים, בחופים לא מוסדרים וללא פיקוח מציל.

כבר עתה יש התעניינות בקרב יזמים חרדיים, אנשי עסקים מאנגליה, להקים באיזור מרכז גדול לתיירות מרפא בתנאי כשרות.

בת 16 מאשדוד התאבדה עקב דיכאון בגלל קשיים בלימודים

מאת רוני ברזילי

נערה בת 16 מאשדוד התאבדה אתמול בתלייה בחדר הכביסה בביתה. מחקירה ראשונית של המשטרה עולה, כי הרקע למעשה הוא דיכאון עקב קשיים בלימודים.

אתמול בשעות אחר הצהריים הוזעקו אנשי מד"א מאשדוד לביתה של הנערה לאחר שבני משפחתה גילו אותה כשהיא תלויה על חבל במזווה שבחדר הכביסה. אנשי מד"א ביצעו בנערה פעולות החייאה, אולם רופא קבע את מותה.

מחקירת המשטרה עולה, כי הנערה הותירה מכתב שבו נימקה את הסיבות שהביאו אותה לשים קץ לחייה. "יש לי קשיים בלימודים ואני לא מסוגלת להתמודד איתם. נמאס לי. סילחו לי", כתבה הנערה במכתב.

בני משפחתה של הנערה מסרו למשטרה, כי לא ידעו על קשייה בלימודים. אחד הנערים הלומדים עם הנערה סיפר, כי היא היתה תלמידה מצוינת וכי לא ברור ממה נבעו הקשיים. לדבריו היא לא שידרה מצוקה ומעשיה לא מובנים.

הורי ילדה שמתה מפגיעת כדור תועה תרמו את אבריה להשתלה

שתי כליותיה של הילדה בת הארבע שנהרגה בטירה הושתלו בשני ילדים בביה"ח בילינסון; הכבד הוטס לבלגיה והושתל בגופו של ילד

(ע). – הוריה של פעוטה בת ארבע, ראבין מסרוואה מטירה במשולש, שנהרגה מפגיעת כדור תועה בראשית השבוע, תרמו את איבריה להשתלה.

שתי כליותיה הושתלו בימים האחרונים בילדה בת ארבע ובילד בן 11 במרכז ההשתלות בבית־החולים בילינסון בפתח תקווה. הכבד, שלא הותאם לאף חולה הממתין להשתלה בארץ, נשלח לבלגיה, ושם הושתל בגופו של בן ארבע, חולה במחלת כבד סופנית, המתאושש עתה מההשתלה.

אביה של הפעוטה אמר: "אני שמח שבתרומת איבריה של בתי הצלנו ילדים אחרים". האב סיפר, כי בשבת, כאשר נפגעה בתו מכדור תועה בראשה, בעת ששיחקה בחצר ביתה, היא פונתה במצב קשה לבית החולים בילינסון, ומצבה הוגדר קריטי.

"שאלתי את הרופא מה מצבה, והוא אמר לי שמצבה אנוש, ושאין לה סיכוי לחיות. הכדור פגע במוחה וגרם לה נזק בלתי הפיך. אמרתי לו, אם נגזר עליה למות, לפחות שתציל ילדים אחרים. ביקשתי, ביוזמתי, לאפשר נטילת איבריה להשתלה. לאחר שנודע לי על ניתוחי ההשתלה, השתי שמחה בלב, וכך גם כל בני משפחתי".

למשפחת מסראווה בת נוספת בת שנתיים ושלושה ילדים בוגרים יותר.

משטרת טייבה עדיין חוקרת את נסיבות הפגיעה. עד עתה לא ידוע מאיזו נורה הכדור הקטלני שפגע בילדה.

את ניתוחי ההשתלה בבית החולים בילינסון ביצעו ד"ר דן שמואלי וד"ר נתן בר נתן.

ד"ר דן שמואלי ליווה את הטסת הכבד במטוס מיוחד לבלגיה. מרכז ההשתלות שם מקבל כבד להשתלה רק ממרכזים רפואיים שבהם מתבצעות השתלות כבד, שכן הוצאתו מהגוף כרוכה במיומנות מיוחדת.

שני הילדים מושתלי הכליה מתאוששים מהניתוח, והכליות המושתלות מתפקדות היטב.

בית המשפט אסר לשנות תקנון הבחירות של הסתדרות המהנדסים

מאת אפרים דוידי

שופט בית המשפט המחוזי בתל־אביב, אורי גורן, אסר אתמול על ההסתדרות לשנות, לבטל או לתקן את חוקת הבחירות של הסתדרות המהנדסים. האיסור הוטל בעקבות בקשת נציג איגוד המהנדסים, עו"ד אביגדור פלדמן. מזכ"ל האיגוד, יצחק רז, הגיש תביעה לבית המשפט, לפיה ח"כ עמיר פרץ מנסה להפסיק את ההליך השיפוטי ברשות השיפוט של ההסתדרות בסוגיית התקנון.

בין ראשי הסתדרות המהנדסים לבין ח"כ פרץ וקבוצת אופוזיציה באיגוד המהנדסים נוצר קרע סביב הבחירות הצפויות וקרובות. רז אמר אמש: "ראוי שציבור המהנדסים ידע כי השתלטותו של פרץ בהסתדרות המהנדסים באה רק לאחר שמסריו המאיימים על מזכ"ל הסתדרות המהנדסים, לכופף את התקנות כך שיתאימו לחברי סיעת רם, נדחו על ידינו על הסף".

רז גם תקף את קבוצת האופוזיציה באיגוד ואמר: "אותה קבוצה, שלא בחלה בנסיונות לחבל במו"מ על השכר ואחר כך נלחמה נגד זכותו של המהנדס על כספו, נוכחת לדעת כי אין לה כל תמיכה ציבורית, ולכן מנסים חבריה לדחות או לבטל את הבחירות".

מההסתדרות נמסר בתגובה כי "החלטת בית המשפט היא החלטה טכנית בלבד. הדיון העקרוני בנושא נקבע ליום ראשון בבוקר".

ב"ה

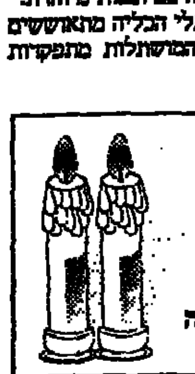

זמני הדלקת נרות

ג' בחשוון תשנ"ה
פרשת נח

ערש"ק	מוצש"ק
ירושלים – 4.41	ירושלים – 5.52
תל־אביב – 4.59	תל־אביב – 5.54
חיפה – 4.50	חיפה – 5.53

ברכות חמות
לחברת רמט
ולמנכ"ליות גב' מרים דורון
גב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים להיווסדה
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
שש דן בע"מ
אורני־טל תעשיות שיש 1988 בע"מ

אֵירמק AIRMAC מדחסי אויר
ברכות חמות
לחברת רמט
ולמנכ"ליות גב' מרים דורון
גב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים להיווסדה
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ברכות חמות
לחברת רמט
ולמנכ"ליות גב' מרים דורון
גב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים להיווסדה
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
מרצפות רחובות

למשפחת "רמט"
אתכם לאורך כל הדרך
גלרון חברה להובלה (1976) בע"מ
אספקה ושאיבת חול מילוי לבניינים
אספקת חומרי מחצבה
03-6471211

חד מוצרי מתכת בע"מ
טל. 04-724338
פקס. 04-725584
ברכות חמות
לחברת רמט
ולמנכ"ליות גב' מרים דורון
גב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים להיווסדה
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ברכות חמות מנופי אבי
לחברת רמט
ולמנכ"ליות גב' מרים דורון
גב' עליזה יפו
לרגל חגיגות יובל שנים להיווסדה
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

מכאן الأصل

יצחק מי שכועס ראשון

לפחות מבחינה אלקטורלית, לא ברור מי צריך לדאוג יותר: ביבי נתניהו ממחצית בוחריו הפוטנציאלים המעדיפים שלום עם ויתורים, או רבין מהמחצית השנייה של בוחרי הליכוד המתנגדים לכל ויתור

שלמה גינוסר

בשתי הזדמנויות חוגות הצליח ביבי נתניהו בהופעותיו בכנסת להוציא את רבין מכליו. פעמיים הגיב ראש הממשלה בזעם ועזב את אולם המליאה כשהוא לא שבע סירב לחזור בו מדבריו. בפעם הראשונה כינה נתניהו את רבין "ראש ממשלה רמאי" ובפעם האחרת ניסה לצבור רווחים (בצדק, מבחינתו כראש אופוזיציה) מדבריה של אורה נמיר על אפסיה של העלייה מחבר המדינות.

רבין יצא וביבי נשאר על דוכן הנואמים בתנוחה של מנצח בתחרות על הורדת ידיים.

בעידן הפרגמטיזם הפוליטי בשידור חי, כאשר הדיון הפוליטי הופך לשעשועון נושא פרסים, שני האירועים האלה אינם נושא לזלזל. לא קשה, אמנם, לשלוף שמות של כמה חברי כנסת, אם כי לא צריך להגזים (במספרם) שהיו שמים להישאר באולם ואף מסוגלים לקרוע את ביבי לגזרים בפינג־פונג פרלמנטרי המכיל את כל קסמי הפולמוס הקלאסי. אבל בהצגה כמו בהצגה, המצגות – ביבי שחקן יותר טוב מרבין.

נתניהו גדל, ביולוגית ומנטלית, בעידן הטלוויזיה והבידוריזציה של הזירה הפוליטית. מידותיו תואמות להפליא את הטלוויזיה, בין אם הוא התאים את מידותיו למסך הקטן ובין אם היה לו המזל להיוולד כזה. הוא נראה טוב, בערך כמו שותף בכיר בשנות גיל העמידה במשרד פרקליטים אמריקאי. הוא שומת במו קלטת וידיאו. שפתו תואמת כתוביות עכשוית בגוף המרס ושיעוריו מגונים במידה. לא קטנה של מקצועיות, להתנין לצופה ולהעניק לו תחושה שהוא שותף להצגה בתפקיד שופט פרלמנטרי או, למצער, חבר נכבד בחבר המושבעים שגשלו מדי היום־יום האפורים תנשאב אל ליבת הדרמה. גם כבוד, גם אמירות וגם מקום טוב באמצע הסלון. ביבי נתניהו הוא תמיש. אותו פזה, ואת, אולי, הגדרה המכלת מבר־מותרת יותר בלי לזלזל בקבלות על השגיו בתגובתו.

רבין הוא היפוכו של תופעה זאת. הוא גדל, ביולוגית ומנטלית, בשורות הקרב ובאו הוא לא מצליח להיפטר מהחספוס הצברי האנגלו־סקסי־משהו המלווה אותו גם בפתח העשור השמיני לחייו. רבין הוא תערובת של ביישנות ובוטות. שפתו, אם איתן הגבר לא נמצא בסביבה, נשענת על לקסיקון של עברית ישראלית צה"לית, בלי כחל וסרק השורה בפנינים מאוצר הציטוטים של מתלקה המדינה הפנטגון. סגנון סיעוני כבד, לא מאופר, ישיר וחף מהתחנחנות שנועדה לכבוש לבבות. הוא גם לא יחייך כשהוא מתפוצץ מכעס. אלף במאים לא יצליחו לעשות ממנו כוכב של טלדרמה אותו. שלא כמו ביבי המפליא לשחק את ביבי, רבין אינו בנוי לשחק את רבין. הוא הדבר האמיתי לטוב ולרע. פחות מביכות אותו. בצדק. הוא גרוע בפחות לא פחות משביבי טוב בהן. בתחרות עם ביבי על פרות של נפיחות עצמית וכידור להמונים – לרבין אין צ'אנס. זהו משחק מכור. ובכלל, אין כל מתח בתחרות כזאת. בעצם, היא לא קיימת. בעידן הפופוגימיקה, רבין וביבי משחקים על שני מגרשים שונים.

על פניו, זהו מינוס של רבין. לא יעזור גם הטיעון (הפופוליסטי לכשעצמו) שהאינטליגנציה של הבוחר עוברת בהרבה את הרף שביבי מציב לה. הטיעון הזה יהיה רלוונטי רק אם וכאשר רבין ינצח בבחירות הבאות. עד אז יתנהל כאן מאבק ששני האישים האלה רק יסמלו אותו, לא רק כשל מקבץ התכונות האישיות של כל אחד מהם, אלא גם מפני שהתנאים האובייקטיביים יקבעו זאת. וכאן, גם כאן, טמון פוטנציאל העייפות של רבין על פני ביבי.

זה יהיה מאבק בין מציאות יוצרת לבין תכסיסנות פוליטית שתשאף לעמעם כל תחושה של הישגיות תוך ניצול כל מאגרי החרדות והפחדים. ונא לא לזלזל בסרטי אימה.

הסוף בעמדת מצביעי הליכוד לעבר הסכמה על פשרה טריטוריאלית ביו"ש ונסיגה חלקית ברמת הגולן מאותת איתותים משמעותיים יותר מסקר־האקראי הלא מדעי בעליל של "שיחת ועידה" הטלוויזיוני השבוע (שבו גבר ביבי על רבין כמועמד עדיף לראשות הממשלה). הוא יותר מרמז לאן עשויה לנשב הרוח אם – והו עדיין "אם" לא מבוטל – יוצג בפני דעת הקהל הסכם שלום משכנע ואטרקטיבי עם סוריה. לפחות מבחינה אלקטורלית, לא ברור מי צריך לדאוג יותר: ביבי נתניהו ממחצית בוחריו הפוטנציאלים המעדיפים שלום עם ויתורים, או רבין מהמחצית השנייה של בוחרי הליכוד המתנגדים לכל ויתור.

במאבק על תהליך השלום, דעת הקהל תכריע על בסיס המורכב מצירוף של היגיון ותחושות בטן, ואיש אינו יכול לנחש היום את משקלו של כל אחד מהמרכיבים האלה. במאבק המורכב הזה על דעת הקהל, מה שיקבע הן העובדות בשטח. לא פוזה, לא פעלולי במה ולא כישורים דרמטיים. בנייאנו לא משחקים כחבר מושבעים בקומדיה קרימינלית כאשר גורלם מוטל על כף המאזניים. ■

עלייה צורך ירידה

עליזה ולך

או שמא ירידה צורך עלייה. "נמיר קוראת לשקול הטלת הגבלות על העלייה מחבר המדינות", בישר בתחילת השבוע "הארץ" בעמודו הראשון, והקורא הסביר יכול היה להתרשם, ששרת העבודה והרווחה, אורה נמיר, עלתה, במשמעות של טיפסה, על העלייה ועל העולים במטרה להביא לצמצום העלייה. במשך השבוע, אחרי הסערה הציבורית והפוליטית שעוררה, בלי שתכבנה, אפשר היה לפרש את כוונתה כירידה על העלייה מחבר המדינות במטרה להגביר אותה. בין שעלתה ובין שירדה, העלתה השרה אורה נמיר את נושא העלייה לסדר־היום הציבורי והפוליטי ובכך אין רע.

אפשר להתמודד עם הדברים הקשים שאמרה אורה נמיר בראיון ל"הארץ" ("שליש מהעולים האלה הם קשישים, שליש נכים, שסובלים מנכויות קשות, וכמעט שליש הן אמהות חד־הוריות") בדרך של הפרכת הנתונים ולומר שליקיים בחוסר דיוק, לחומרה, יהיה האנדרסטייטמנט של השנה. אך מוטב לא להתמקד בנתונים הסטטיסטיים, בשברי האחוזים, ולעשות את חשבון־הנפש, הפרטי והלאומי.

סקרי הצפייה בטלוויזיה מצביעים על ירידה תלולה בשיעור הצופים במהדורות החדשות, בשני הערוצים, אבל לא זו הסיבה שבשנה האחרונה, ואולי אף יותר מכך, לא ראינו במסגרתן כתבה, או ידיעה, על נחיתתו של מטוס עם עולים מחבר המדינות ולכן נמנע מאיתנו לראות ולו עולה בריא, צעיר ולא חד־הורי אחד ברדתו מהמטוס. בשנותיה הראשונות של העלייה ההמונית מברה"מ (1991-1990) היה הנושא אייטם חדשותי לוהט – בתחילה בזכות ממדי העלייה, אחר־כך בגלל קשיי הקליטה בתעסוקה ובדיור. כל עוד היה בו קסם התקשורתי לוזה גל העלייה באמפתיה מקיר לקיר, כמעט, וברגש יותר מאשר בשכל התייחס אליו רוב הציבור בחיוב. מבצעי התגייסות של פרטים בסיוע לקליטת העולים לא נפלו מהמאמצים של המוסדות הממלכתיים.

יש להניח, שאילולא נחלש זרם העולים מחבר המדינות לישראל, בגלל סיבות שונות שלא כולן באשמתנו ובאחריותנו, לא היתה מתרופפת המחויבות, הן של המוסדות והן של הציבור, כלפי הקליטה. ישראל והישראלים מצטיינים, הומאנית ואופרטיבית, בהתגייסות למבצעי חירום, וההכרה היה קובע את סדר הקדימויות. הירידה במספר העולים רוחקה את נושא הקליטה ממעמד בכיר ומועדף בסדר הקדימויות של הממשלה, בין היתר בגלל נושאים לאומיים מהמדרגה העליונה שצברו תאוצה, והפכה אותו לנושא נוסף שהממשלה מופקדת עליו.

נרמול נושא העלייה גרם, מצד אחד, לתסכול בקרב העולים החדשים עצמם, בגלל הרגשה סובייקטיבית שהם כבר לא מיוחדים וייחודיים בשעה שהם עדיין זקוקים לסיוע, ומצד שני, לגישה מושכלת, חפה מרגשנות ובמידה מסוימת גם מרגישות, בקרב ממסדי הקליטה הממלכתיים ובציבור. על הרקע הזה נבחנה ההתייחסות הנדרשת, בין היתר של אורה נמיר, כלפי העלייה.

כמי שמופקדת על שיפור מצבם של כל המגזרים החלשים במדינה, כולם שווים בעיניה של אורה נמיר ואין לה את הלוקסוס של חישובי רנטביליות ומתן הנחות לציבור חלש זה או אחר. טעותה היתה, שאמרה את מה שאמרה בסגנון קר ומנוכר, בלי חשבון – לא הומאני ועם זאת גם לא פוליטי ומניפולטיבי

נמיר. נתונים לקויים בחוסר דיוק. צילום: ישראל מלובני

אורה נמיר מתבוננת על קליטת העלייה מהכיוון של הקצאת משאבי משרד הרווחה והנתונים הסטטיסטיים של המוסד לביטוח לאומי. כמי שמופקדת על שיפור מצבם של כל המגזרים החלשים במדינה, כולם שווים בעיניה ואין לה את הלוקסוס של חישובי רנטביליות ומתן הנחות לציבור חלש זה או אחר. טעותה היתה, שאמרה את מה שאמרה בסגנון קר ומנוכר, בלי חשבון – לא הומאני ועם זאת גם לא פוליטי ומניפולטיבי. הרי את המסר שביקשה להעביר יכלה לשדר בדרך יותר מתוחכמת ואז היתה זוכה רק להשבחות. אילו אמרה "מדינת ישראל היא המדינה היחידה בעולם שדואגת למהגרים קשישים ונכים ולמשפחות חד־הוריות מיומם הראשון במדינה, גם אם שיעורם באוכלוסיית העולים גבוה מאוד, כי לשם כך היא נוסדה וזו תכלית קיומה", היו סולחים לה גם את טעויות החישובים. על־פי החשבון שלה, שנשמע כמו מתכון השליש־שליש־שליש לעוגה, לא הגיע לישראל בשנה־שנה־וחצי האחרונות אפילו עולה אחד שהוא לא זקן, לא נכה ולא משפחה חד־הורית, והרכב דמוגרפי כזה לא תמצאו אפילו באי נידח.

אילו אמרה "אנחנו מודאגים מאוד מתופעה חדשה, יחסית, שהצעירים היהודים בחבר המדינות מתנערים מאחריותם להוריהם הקשישים (בניגוד ליוצאי צפון אפריקה, למשל) ושולחים אותם לישראל, לפעמים בכפייה, שעה שהם עצמם מעדיפים להגר למדינות המערב", גם אז היא לא היתה מעוררת סערה וביקורת, אפילו לא מצד ארגוני העולים. אלא שהיא לא בחרה להציג את הנושא המטריד אותה בסגנון ובנוסח קלים לעיכול ולהתמודדות והחטיאה את המטרה, בהיבט של היותה אדם פוליטי ושותפה בהנהגת המדינה.

בהיבט אחד, שצריך לעורר דאגה, אפילו אצלה, בכל הנראה לא החטיאה. דבריה זכו ביותר מדי תמיכה והזדהות, הן בטלפונים אליה, הן בדברים שנלחשו לאוזנה ואפילו בסקרי הלך־הרוח. מופע האימים של ביטון ז'ירינובסקי ב"פופוליסטיקה" אינו תופעה חריגה, מתברר, והדברים בסגנון שהשמיעה אורה נמיר מעוררים מחדש את המתח הבין־עדתי ואף מעניקים לו לגיטימציה, בוודאי בעיני נושאי דגל הקיפוח המזויפים.

ולא רק בעיניהם. גם בקרב ארגוני העולים מנשבות רוחות פוליטיות, בינתיים לטנטיות, אך משבי רוח נגרית עלולים לדחוף אותם להתארגנות פוליטית, עדתית אף היא באופיה, ולחדש את הקטביות בחברה הישראלית. טוב יעשו אורה נמיר ומפלגתה־ממשלתה אם ידכאו את הנגיפים שהתעוררו מרבצם. לא רק בגלל סיבות פוליטיות, מניפולטיביות, שגם בהן אסור למפלגת שלטון לזלזל, אלא בעיקר למען חוסנה של החברה הישראלית. העלייה מברה"מ ומחבר המדינות כבר תרמה תרומה לא מבוטלת למדינה, במגזרי חיים שונים, והיא עוד תתרום לה ככל שהפוטנציאל הזה ימוצה כראוי. ■

שח(ק)־מת(ן) בשלושה מהלכים

אמיר אורן

בראשית היו האלופים: אלוף נחת ואלוף זרח, אלוף תימן ואלוף קורח, אלוף געתם ואלוף עמלק, אלוף לוטן ואלוף שובל, אלוף צבעון ואלוף תמנע, אלוף פינון ואלוף מבצר ואלוף מגדיאל. כולם, אנשי בראשית ל"ו, היו ניניו של יצחק.

אחר־כך באו תולדות הצבאיות העברית במאה ה־20: מגיבור בלי יד, דרך גיבור בלי עין, עד לראש בלי גיבור. הסרנים של אחרית תקופתו כרמטכ"ל, סגני־האלופים של מלחמת יום הכיפורים שיצבה אותם כקצינים (ושאתמול היתה בת 21), הם עתה ותיקי האלופים, ניניו של יצחק רבין, אמר השבוע מבר ותיק, הוא המטופל הכותל בניתוחים, מתייצב אליהם ברגע האחרון ממש וגם אז מנמה, איכשהו, להמוק מהסכין (והיפוכו בטיפוס פרס, המשתרע בחשק גם לניתוח־בריחה). אתמול, סוף־סוף, הוחל לחתוך. המשפחה המודאגת עודנה ממתינה להתייצבות בפתח חדר ההתאוששות.

איש לא "קורץ מהחומר" של רמטכ"ל, או של ראש־ממשלה. עובדת הגעתו של קצין או פוליטיקאי לתפקידים אלה פירושה רק כי קורץ מהחומר העמיד בתלאות ההישרדות באירגונים שחוקים והנהגה מנשירת הוולת לשולי הדרך: מי שלא מת בדמי־ימיו או נתפס בימי־דמיו, מי שלא הודח ולא נואש, לא הגייתם מפסרון ולא נפלט בגסות, נוכח לדעת כי העיקר הוא ה"מיצוב", כלומר יצירת מצב של ברירת־מחדל, לא האם למנותו אלא האם יש די כוח להכריע נגד מינויו.

הפרקים הקודמים בעלילה כבר סופרו. אפשר שמתן וילנאי הוסג כמה משבצות לאחור ביום חם ואגרי של סיורו בקו־המוצבים של בקעת הירדן, כרב־סרן בן כ־23, עם אלוף מישנה רפאל איתן וסגן־אלוף אורי שמחוני. בשרוק קליע מהעבר השני פעל רק וילנאי לפי התקנון ותפס מחסה. רפול לב־האריז (ואח־הנחש) וקפי את חוזו וסינן לעבר שמחוני, שהתכופף רק למחצה – כי פחות מעקיצת רפול גבר על חששו מצליפה ירדנית – הסתייגות ממתן. עד מינויו (המקרי למדי) של רפול לרמטכ"ל הקדים וילנאי את א. ל. שחק במעלות הצבא. רפול, בעזרת אלוף פיקוד הצפון יאנוש בן־גל, גימד את מרכזיותו של קצין החי"ר והצנחנים הראשי וילנאי בפעולות שמעבר לגבול. וילנאי, שהיה אמור לקבל מעמרם מיצנע את הפיקוד על אוגדה צפונית סדירה ובעקבותיה גם כרטיס כמעט ודאי לדרגת אלוף, איבד אצל רפול ויאנוש את התור – ואת ההזדמנות המפוקפקת להיבחן בשלב הראשון של מלחמת לבנון – לאביגדור קהלני (שמכל מפקדי האוגדה ב־25 שנה היה לאחד משניים שנשארו תת־אלופים). יתרונו הקטן של וילנאי על־פני שחק בשחק אז והיה לשוויון, עד שבא יורשו של רפול והעניק לשחק מקדמה נכבדה לעומת מקבילו.

המטכ"ל בשלהי תקופתו של אהוד ברק הוא במידה רבה תוצר של תמרוני משה לוי לפני עשור. בסוף 1983 העביר לוי את אלוף פיקוד המרכז אורי אור לצפון ומירכז במקומו את שחק. וילנאי נאלץ להמתין שנים נוספות עד לקבלת דרגת אלוף (כראש אכ"א) ולפיקוד מרחבי: אורי שגיא, אלוף כעוזר־ראש אג"ם, המתין לפיקוד מרחבי עד לראשית 1986.

בשנים ההן – ומיבצעי גישה ארכאית זו עדיין נחשפים בקצונה הבכירה – נתפסה אליפות פיקוד כחשובה לשואפי רמטכ"ל יותר מראשות אגף (למעט אג"ם) במטכ"ל. רק במאוחר הודה להכרת האלופים ההבנה כי אמ"ן (בראשות ברק, שחק ושגיא) ואג"ת (כמתכנן הצבא לצד סגן הרמטכ"ל וכמעורב במגעים מדיניים) הם מנופים משמעותיים יותר מן החזיתות שרגעו והיו בפועל למסגרות על־עוצבתיות. תמימים האמינו אז כי "היכן" חשוב מ"מתי", עד שהתעקשותו של דן שומרון להמתין לפיקוד הדרום (שהתפנה ב־1978) העניקה יתרון ללוי (שקיבל את פיקוד המרכז ב־1977).

הרמטכ"ל לוי עמד בראש כת צבאית שכללה, בין השאר, את שחק, שגיא, יצחק מרדכי ועמוס ירון. אהוד ברק ומתן וילנאי זוהו עם שומרון, יריבו של לוי. לקראת תום שנתו השלישית כרמטכ"ל תימרן לוי את גייסותיו לבלימת הסתערותו של שומרון, שציפה למימוש הבטחת שר הביטחון רבין כי אם יישאר תחת לוי יהיה לרמטכ"ל אחריו. לוי הבטיח לשגיא, לשעבר מח"ט "גולני", מפקד האוגדה הצפונית והאיש הטיבת המיבצעים במלחמת לבנון, למנותו לאלוף פיקוד הצפון לאחר אור. על הרשא בבית־אלפא, במיפגש דרוזי, התנצל לוי על שאינו מצליח לעמוד בהבטחתו. משום לחצו של ראש אמ"ן ברק לקבל את הצפון.

לא נורא, ניחם לוי את שגיא, עכשיו – לאחר פינוי לבנון – המרכז חשוב מאד, אם אשכתך ירושלים. שגיא, שנאלץ להסתפק במרכז, נדהם לשמוע כי לבסוף נשלח דרומה, בעוד ברק מתחלף עם שחק במרכז וראש מה"ד יוסי פלד – שתפקידו הוענק לאלוף החדש, מרדכי – זוכה בצפון.

ריד מיי ליפקין, אמר רבין לצה"ל, בהחלטה שהתמהמהה משום אופיו של ראש־הממשלה, בושרה ביום השנה ה־21 למלחמת יום הכיפורים ונקבעה בשטחים השולטים שתפס מבכר הרמטכ"ל הבא בעזרת מושיע־וחצי. מינוי א. ל. שחק היה החלק הקל (לא לירבין). מפרך הרבה יותר יהיה העמל שיידרש להשקיע בסיגול צה"ל למשימות מעודכנות

היה זה "לבסוף" קצר מאד, כי שישה חודשים לאחר מכן נוהפו לוי לטרוף את התפיסה שוב ולהחליף אם בג'וקר. שגיא הוצב במפקדת חילות השדה, כדי לאפשר למפקדה דרורי להתנוסס בסגנות הרמטכ"ל ולסייע ללוי לבלום את שומרון. מרדכי קיבל את פיקוד הדרום ולעולם אין לדעת אם היה מהלכה של האינתיפאדה שונה אילו התרחשו ראשוני אירועיה בעזה תחת שגיא. ראש אמ"ן שחק, מפקדו של ראש מחלקה ביטחון־שדה שפעל נגד שומרון (כמקובל בנושאים רגישים כאלה, בדיקה ישירה לרמטכ"ל), עדיין לא פיתח אז אותה סלידה אגינה משמעות מרושעות, שפקדה אותו בהגיעו בעצמו אל סף־הרמטכ"לי; מי שחזה בקלסתרו הקודר של שחק בעלותו מלשכת דרורי בפברואר 1987, ביום החלטת הממשלה לאשר את מינוי שומרון לרמטכ"ל, ראה אדם שעולמו חרב, דייקנותו משתבשת ושיטותיו נמתחים בצוקות. ראש־הממשלה יצחק שמיר, התברר במהרה, סירב להירתם למאמץ אחרון של לוי להדוף את המלצת רבין על שומרון. במשולש הה"משוב"־שר־רמטכ"ל, העשוי להצטמצם לשני קודקודים (כאשר רה"מ הוא גם שהב"ט) או להתרחב למרובע (כאשר בהחלטה מעורבים רמטכ"ל יוצא ונכנס גם יחד), לא הצליח הפעם הרמטכ"ל להתמרן את הדרג המדיני לניטרול הודי.

שמיר, שר־הביטחון ממארס עד יוני 1990, תלוי בפינת־ההמתנה בלשכת שר־הביטחון בתל־אביב, לצד תמונות קודמיו מבן־גוריון ועד רבין. השר שמיר, להבדיל מראש־הממשלה שמיר, לא הירבה להשפיע על המינויים בצה"ל, שהשתהו אצל רבין והמתינו למשה ארנס, אך בקיץ שקדם לאותו רביע קצר שלו במשרד־הביטחון כפה שמיר שינוי בכוונת שומרון למנות את וילנאי לאלוף פיקוד המרכז.

צילום: אייל פיגלמן/ ישראל סאן

הצורך במינוי נבע מהודעתו החפוזה של עמרם מיצנע על סיום תפקידו. שמיר רמז לרבין כי בליכוד תובעים למנות במקום מיצנע מדביר אינתיפאדה למהדרין, משה (בריל) בר־כוכבא. אם בריל אינו קביל, מיהר שמיר להוסיף, לפחות יהא זה מרדכי. רבין הסכים, אילץ את שומרון לשלוח את וילנאי לדרום במקום למרכז והעניק למרדכי מעין־הבטחה למנותו גם לאלוף פיקוד הצפון.

הבטחות כאלה, במכתב סורשת רבין־ארנס־רבין, קשה לגבות, אלא אם מדובר במרדכי. לשגיא הבטיחו ארנס וברק כי אם יעבור ממפח"ש לאמ"ן, יהיה סגנו השני של הרמטכ"ל ברק, לאחר שחק. המעבר התבצע בתום מלחמת עיראק. השנים נקפו וסדאם חוסיין נותר בכסאו; כך גם שחק.

בפרוש יוסי פלד, מתחרהו של ברק, ביקש הרמטכ"ל המיועד לקדם לצפון את מקורבו עמירם לוין. שומרון, הרמטכ"ל היוצא אך עדיין המוסמך, התנגד לחתום על המינוי. ארנס הציע במקומו את מרדכי. שומרון התנגד גם לכך, עד שזימן אותו ארנס לאחר שבועיים בשנית וניצל את סמכות ניסוחה של הקושיה במישאל־העם: האם פסול מרדכי לכהן כאלוף פיקוד הצפון. לא, השיב שומרון, אם לא היה פסול לכהן כאלוף פיקוד הדרום והמרכז, אין לומר שהוא פסול לצפון. תודה רבה, אמר ארנס ומינה את מרדכי.

כשלנו בעניין לוין צרב את ברק, במיוחד בהתרגש אסון צאלים ב', ששינה את מתכונת היחסים ביניהם והפך את לוין לאיום־בכוח. שום מינוי צבאי אינו חשוב עוד לרמטכ"ל היוצא, למעט זה של לוין לצפון – ולא רק משום שאם גם בסוף כהונתו לא יצליח לעשות מה שסוכל ערב תחילתה, יוצג כחסר־אונים. לוין וידידיו יודעים הרבה מדי על פעילותה של לשכת ברק בפרשה זו. ראש־הלשכה לשעבר, חיים ("מנדלה מחוק ספרים") מגרל, זכה בקידום שערורייתי לדרגת אלוף־מישנה ובתפקיד הנספח הצבאי ברומא. הפרקליט הצבאי הראשי יגע קלות ולא מצא דופי בשימוש הצ־ירותי שעשתה לשכת הרמטכ"ל במסמכי צאלים, אבל מאז פרשה לבנן מבינים פוליטיקאים כי תמיד עלול לצוץ מישהו ולנופף בנייר בעייתי.

בראיון ל"ניוזוויק" ציטט השבוע מנהל הסי־איי־אי וולזי את אדמירל פיתוחן של הצוללות הגרעיניות, ריקובר, שהמליץ לקודקודים להוריד הוראות בשרשרת־הפיקוד אך להעלות אליהם מידע מחוץ לשרשרת, "או שאתה מת". רבין, הכיר השרשרת לשני הכיוונים, לוקה קשות בהישענות על צוות חלש, המזין את חשדנותו הקדומה. שלא ביוזמתו של שחק, נעשתה שם מלאכתו בארבעה שלבים רצופים. ראשית, בהיות רבין שר־הביטחון, כאשר פקידי השר הסיתו אותו נגד ראש אכ"א וילנאי. שנית, בגלות רבין אל גדר סרנת המטכ"ל, בתקופת ארנס 2, כאשר סיפר לו עוזר נעליב כי חביבו האחר של רבין, ברק, מתנכר לשר שחלף ומתרפק על ארנס. שלישית, כאשר המלצה להענקת קצונת־מילואים לסמיקן כבב, שסוכך בגופו על ישראל מפני ה"סקאד", ההפוררה בהגיע לאמ"ן ראש חדש, שגיא. רביעית, כאשר הזכיר הצבאי רודף הכבוד והקידום, המשרת את ארנס אך גם את עצמו, הצטרף לחזית נגד שגיא.

בלהט המאבק התגבשו יחסים והתפרקו חבורות קודמות, דוגמת זו של כחנה לוי, שבהנהגת שחק ובהתפצלות שגיא נראה כמו בוריסה בלי חצי, אך בהשוואה למלחמות הצנחנים של שנות ה־50 (אריק שרון, יצחק חופי, מוטה גור, רפול) וה־60 (לוי, שוברוה), יחסי יורשיהם בצמרת העוצבות תקינים. לבעבר נכונותם של וילנאי ומרדכי, כהרוך מלחמות צפון בדרום, לקרוע זה את זה כרגמ"ח.

השאלה שהיתה צריכה להדריך את רבין, בבואו להרכיב את הצוות הצבאי המוביל של השנים הבאות, אינה מתחום האהודה בין לשכת הרמטכ"ל לבין זו של הסגן שמתחתיה – אפשר, אך אין הכרח, להרכיב ביניהן צמד־רבאים להחלקה קיקפת בהדרגה – משום שאילו הכריעו משאלתו ונהתותו של הרמטכ"ל, היה על אלוף רבין לכבד את רצונו של רב־אלוף צור ולמנות את סגנו ובכך לצמצם את סיכויו לריבתו. התקדים אמנם אינו מחייב – הרמטכ"ל רבין, בהודאתו, כוהה עם פוליטיקאים על עתידו בקידבם, אבל ראש־הממשלה רבין אומר שאין לנהוג כך עם לובשי־מדים – אך צה"ל ייצא נשכר מעבודה כאומצת לסיגולו לנסיבות המשתנות, לא מחיובי נועם של חוג חברתי.

דמטכ"ל כליפקין־שחק, המגיע לתפקידו לאחר כמעט תשע שנים רצופות בשני התפקידים המרכזיים במטכ"ל, אמור לדעת את חשיבותו של ראש אג"ם (או במיבנה הגיוני יותר, סגן שיהיה ראש־מטה, כאשר לצידו ראש אגף מיבצעים) שיסכים עימו לאן פני צה"ל וישקיע עבודת־פרך בהחלפת הצבא לכיוונים חדשים אלה.

צה"ל של מצוקה תקציבית מול סעיפים קשיחים (שיקום, תגמולים, ביטחון־שוטף) וצרכים גוברים (כאוויר, בתחזוקה) יתעורר ב־1 בינואר 1995 ויחפש את שרידי טביעות־אצבעותיו, להבדיל מהבליפיו, של אהוד ברק. הרבה לא ימצא. כמו באירגונים קודמים שניהל, בתוכרי הצבא, התברר כצה"ל כולו שברק, רמטכ"ל צאלים ועזה־יריחו, היה ילד־פלא מיוחד במינו: לא מהסוג המשאיר את הילד ומעלים את הפלא, אלא כזה אשר בו, בלכת הילד, הולך איתו גם הפלא.

אם ייחתמו הסכמי שלום בכל הגזרות הגובלות בישראל, תידרש תפיסה ביטחונית אחרת ויגזרו ממנה משמעויות מיבניות, תורתיות והצטיידותיות. האיומים המרוחקים, שבריקעם המתנה להתייקרות מחודשת של הנפט במפרץ הפרסי בגבור צרכי המערב ההולך והמזרח המתעשר גם יחד, יחייבו תיגבור רכיבי האוויריים, הטיליים וקלי־התימרון של הכוח האסטרטגי, לפגיעה מרתיעה או מענישה במרכזי מדינות אוסרות־מלחמה או לאמבעת גייסותיהן – כמו גם גייסותיהם המורחקים של צבאות סוריה, ירדן ומצרים, אם יצטרפו להתכתשות – הרחק מהגבול הישראלי. התופעה המאפיינת חלקי־עולם שונים, לצד הבכורה האמריקאית המתודגמת בפועל לעוצמה פחותה מהיכולת הגלומה בה, היא התייצבות מעצמות אזוריות. רוסיה תוסה שוב על אוקראינה – המוכרת את חיל־האוויר שלה כדי להתכלכל – ועל רוב שותפותיה בחבר־המדינות; תורכיה מנסה להשפיע על מרכז אסיה; מוכת־הכנפים של סין נפרסת למלוא מרחבי ההשפעה המסורתי שלה; מצרים מול סודאן ואולי לוב, אלג'יריה במאגרב, סוריה עם לבנון, ישראל־פלסטין־ירדן.

בתחומים מסויימים, יידרש צה"ל לגדול. באחרים יקטן, במסגרות להמות ובמפקדות־על. אפשר שיבוטל אחד הפיקודים המרחביים – לא, כהצעה המושמעת לעתים במטכ"ל ומטואטאת הצידה כששות, איחודו של פיקוד הדרום עם המפח"ש, אך אולי מיזוג של פיקודי המרכז והעורף.

בצמרת צה"ל חסרה דרגה – מפקדי אוגדות הם תת־אלופים, לעומת אלופים, גנרלים עם שני כוכבים, בצבאות אחרים – כך שהרמטכ"ל, הנמצא שניים־שלושה שלבים בפירמידה מעל לאוגדונרים, הוא גנרל עם שלושה כוכבים בלבד. הוא אינו, בהכרח, כוכב־על והמאפיל על המערכת כולה. הצלחתו תותנית ביכולתו להנהיג צוות, צבא, בתקופה של מחסור חמור במנהיגות בדרג ממנהו, ראש־הממשלה ושר־הביטחון. בבואו למנות רמטכ"ל נמצא שר הביטחון בשיא עוצמתו, כי ביכולתו לבחור לעצמו רב־אלוף שיבצע את תוכניות השר מרצונו או ישתכנע ליישמן במחירו המותנה של הקידום. לוי הסכים להקים את המפח"ש, כפי שתבע ארנס; שומרון מונה, בין השאר, כדי לסייע לרבין ביירוט ה"לביא". אם יש לרבין או לשחק כוונות לתמורות בצבא, הן עודן נסתרות.

נתוני־הפתיחה של שחק סבירים: במטכ"ל, גם בגזרות שאינן מתפעלות ממנו במיוחד, לא יתהלו נגדו מלחמת־גרילה. כבר בשנה הראשונה לכהונתו יעמדו לרשותו קיבוצים – השורש "שבק" מיטיב לאפיין את הסיכון לבריאותם של המאוכזבים – כמעט בכל זרוע, אגף ופיקוד. ראש אג"א, אלוף שלום חגי, כבר הודיע כי יפרוש מצה"ל ביום העצמאות הקרוב. חגי אינו מהמריעים לתהליך המדיני הנוכחי ולא יצהל למראה פינוי מהיר של הגולן, אך מעטים הקצינים הבכירים המסתייגים מ"חידק השלום" ומעטים עוד יותר יברחו מפניו אל מדור־השיחרורים בבקו"ם. חסל סדר בראשית, אין עוד (בשום צמרת) ל"ו ובהתחשב בחלופות לא כל־כך רע להיות סתם אלוף, גם בלי נחת. ■

هكذا من الاصل

עוד שבוע סוריה

מוטי בסוק

ב יום ראשון יפתח מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, את שבוע סוריה בכותרות העיתונים בישראל. מקורבי המזכיר מבטיחים לנו שבוע סוריה נוסף לקראת סוף אוקטובר. אם מצרפים לביקורים התכופים את הדברים האופטימיים שאמר ביום שלישי רוברט פלטרו, עוזר מזכיר המדינה לענייני המזרח התיכון, לוועדת החוץ של הקונגרס ("בקרוב יחודש המו"מ בין סוריה וישראל"), נראה כי משהו אמיתי בכל זאת עומד להתרחש כבר בשבועות הקרובים בציר יצחק רבין-חאפז אל אסד, שני יריבים ותיקים לאורך יותר משנות דור (במלחמת ששת הימים רבין היה הרמטכ"ל ואסד מפקד חיל-האוויר הסורי). פריצת דרך בערוץ השלום הסורי-ישראלי תשפר מאוד את מעמדו של כריסטופר בבית הלבן, במחלקת המדינה ובשני בתי הקונגרס.

הכיסא המתנדנד של כריסטופר

ג'ימי קארטר, הנשיא ה-39 של ארה"ב, אינו נחשב בארצו לסיפור הצלחה. להיפך. בנובמבר 1980, כשביקש את אמון הציבור האמריקאי לקדנציה שנייה, הצביעו תושבי ארה"ב לרונלד רייגן. רק לעתים נדירות בהיסטוריה של ארה"ב אמר העם האמריקאי "לא" לנשיא נבחר. ובכל זאת, בהיסטוריה של המזרח התיכון, בהיסטוריה של ישראל ומצרים, שמור לקארטר פרק חשוב ביותר. אלמלא מנהיגותו, תבונתו, לחציו, הבנתו, ספק אם מצרים וישראל היו חותמות ב-1979 על הסכם השלום ההיסטורי ביניהן. ואלמלא הסכם שלום זה, מי יודע היכן היה המזרח התיכון עומד היום.

מעמדו של וורן כריסטופר בוושינגטון רחוק מלהזכיר את מעמדם של קודמיו בתפקיד, הנרי קיסינג'ר (בתקופת הנשיאים ניקסון ופורד) וג'יימס בייקר (בתקופת בוש). יתר על כן, בוושינגטון מתפרסמות מדי פעם ידיעות/שמועות כי ימיו של כריסטופר במחלקת המדינה ספורים. יודעי דבר גם יודעים לנקוב בשמות יורשו, או למועד, בשמותיהם של המועמדים המובילים לכיסאו. השמועה האחרונה הרצה בוושינגטון, מאז הקיץ, אומרת כי בסוף 1994, לאחר בחירות הביניים בחודש הבא לקונגרס, ישוב כריסטופר לביתו בקליפורניה, ובמקומו ימנה ביל קלינטון מזכיר מדינה אחר, כריזמטי יותר, טלוויזיוני יותר, אישיות תקיפה, החלטית, שתדע להוביל את ארה"ב להישגים משכנעים יותר בזירה הבין-לאומית. אם שמועות אלה נכונות, הרי החודש המזרח-תיכוני של כריסטופר (הוא ישתתף גם בסוף אוקטובר ותחילת נובמבר ב"ועידת קזבלנקה") הוא אולי ההזדמנות האחרונה של מזכיר המדינה להציל את יוקרתו ובראש ובראשונה את הכיסא שעליו הוא יושב. פריצת דרך משמעותית בתהליך השלום הישראלי-סורי בוודאי לא תזיק למועמדים הדמוקרטים בבחירות הקרובות.

כריסטופר רחוק מלהיות בייקר, לטוב ולרע. הוא לא אגרסיבי כמוהו, הוא לא שחצן, לא מאוהב בעצמו, הוא פושר קטן מאוד. צריך גם לזכור כי אסטרטגיית הפעולה של מימשל קלינטון-כריסטופר במזרח התיכון שונה מהאסטרטגיה של המימשל הקודם. ארה"ב אינה לוחצת על ישראל. ארה"ב אינה כופה מהלכים על סוריה. ארה"ב מנסה לשכנע, לנהוג את דמשק וירושלים להסדר שלום.

בינתיים, בתקופת קלינטון-כריסטופר, חתמה ישראל על "הסכם אוסלו" ו"הסכם העקרונות" עם הפלסטינים ועל "הצהרת וושינגטון" עם ירדן, שני הסכמי השלום החשובים ביותר של ישראל אחרי ההסכם עם מצרים. ואף שארה"ב לא שיחקה תפקיד מרכזי בשני התהליכים היא היתה שם כשהיו צריכים אותה – והדבר קרה יותר מפעם או פעמיים. ישראל חייבת הרבה לוושינגטון, בוודאי לכריסטופר וצוות עוזריו, על תרומתם הייחודית לאורך המהלכים שהביאו להסכמים, ולא פחות מכך על תרומתם מאוחר יותר, בשלבים הקריטיים של יישום ההסכמים בשטח. לכריסטופר תפקיד חשוב גם בשורה של מהלכים מזרח-תיכוניים אחרים, כולל הצהרת ערב הסעודית וחמש מדינות המפרץ על ביטול החרם הערבי השניוני והשלישוני, כולל הודעת מרוקו ותוניסיה על כינון קשרים דיפלומטיים עם ישראל, ועוד.

בינתיים, בתקופת קלינטון-כריסטופר, חתמה ישראל על "הסכם אוסלו" ו"הסכם העקרונות" עם הפלסטינים ועל "הצהרת וושינגטון" עם ירדן, שני הסכמי השלום החשובים ביותר של ישראל אחרי ההסכם עם מצרים. ואף שארה"ב לא שיחקה תפקיד מרכזי בשני התהליכים היא היתה שם כשהיו צריכים אותה – והדבר קרה יותר מפעם או פעמיים. ישראל חייבת הרבה לוושינגטון, בוודאי לכריסטופר וצוות עוזריו, על תרומתם הייחודית לאורך המהלכים שהביאו להסכמים, ולא פחות מכך על תרומתם מאוחר יותר, בשלבים הקריטיים של יישום ההסכמים בשטח. לכריסטופר תפקיד חשוב גם בשורה של מהלכים מזרח-תיכוניים אחרים, כולל הצהרת ערב הסעודית וחמש מדינות המפרץ על ביטול החרם הערבי השניוני והשלישוני, כולל הודעת מרוקו ותוניסיה על כינון קשרים דיפלומטיים עם ישראל, ועוד.

המסיכה העצובה של פרס

שר בממשלת ישראל אמר פעם כי לשר החוץ יש שתי מסיכות, זו של פרס המאושר, המחייך מאוזן לאוזן, וזו של פרס העצוב, הקודר. אני מכיר את שר החוץ בעוד שורה של מצבי ביניים, אבל באבחנה של אותו שר היתה נקודה מעניינת: שר החוץ מתקשה מאוד להסתיר את הרגשות שלו. כשהוא שמח, קל מאוד לראות את זה. כשהוא כועס, הפנים שלו אומרות הכל. דרך אגב, דברים דומים, אבל לא באותה עוצמה, ניתן לומר גם על יצחק רבין. לעומת זאת, ראש הממשלה הקודם, יצחק שמיר, שמר על אותה ארשת פנים, תרצו על פוקר פייס, בכל המצבים, כשהוא בהתרוממות רוח וכשהוא רותח מכעס.

ביום שני, לאחר הפגישה עם הנשיא ביל קלינטון ויורש העצר הירדני, הנסיך חסן, בבית הלבן, לבש פרס את המסיכה העצובה. תחילה ראיתי אותו בערוץ הראשון. הוא נראה תשעה באב. אחרי כן, בערוץ השני, הוא נראה נורא. אלמלא סיפור המסיכות, הייתי נתקף בחרדה מסוימת.

למה שר החוץ היה קודר כל-כך, עצבני, עצוב? הרי בדרך כלל באירועים מסוג אלה שזימן לו יום שני, פגישה עם נשיא ארה"ב בבית הלבן, בנוכחות הנסיך חסן, אל מול זרקורי התקשורת, פרס כמעט תמיד לובש את המסכה השמחה, עם החיוך מאופק לאופק. מאחר שלצערנו לא היינו באותו יום בוושינגטון, ומי שכן היה לא סיפק את סקרנותנו, לא נותר לנו אלא לנסות ולנחש. פרס התבונן, במשך תקופת זמן לא קצרה, לפגישת הפסגה עם קלינטון והנסיך חסן בבית הלבן. הפגישה הקודמת בין השלושה, בסוף 1993, הניבה כותרות ראשיות בעיתונות הבין-לאומית. גם הפעם היתה תכונה רבה לקראת הפגישה המשולשת. העיתונות הירבתה לפרסם ספקולציות על התוכן הצפוי של הפגישה, על ההחלטות החשובות שיתקבלו בה ועל ההצהרה המשותפת שיקרא הנשיא קלינטון. ואז בא התרגיל. הפגישה "הסודית" בין ראש הממשלה יצחק רבין והמלך חוסיין בעקבה, ביום חמישי לפני שמונה ימים. רבין דיווח לשר החוץ שלו על הפגישה כמה שעות לפני קיומה. לא ברור אם מאחורי הפגישה עמדה כוונת זדון, אבל דבר אחד ברור – היא הוציאה את כל העוקץ מהפגישה המשולשת בבית הלבן.

החשבון הנכון של רבין

החשבון של ראש הממשלה נכון. אם הולכים להסכם שלום היסטורי עם סוריה, הקואליציה חייבת לגדול, וסתיו 1994 הוא כמעט המועד האחרון לעסקה עם ש"ס. היום עומדת לרשות ראש הממשלה קואליציה צרה-צרה של 61 חברי-כנסת. היום כל ח"כ בעבודה, מרצ, חד"ש ומד"ע יכול להמליך את עצמו למלך, וככל שהבחירות יתקרבו המצב רק יילך ויחריף. איש אינו יודע, למשל, כיצד ינהג חיים רמון בעוד שנה, אחרי שכוחו הציבורי יישחק, אם גם מפלגת העבודה וגם מרצ לא יגלו כל נטיה לספח אותו לחיק לקראת הבחירות לכנסת ה-14. ואיש אינו יודע כיצד ינהגו עמיר פרץ ושמואל אביטל, חבריו של רמון ב"רפי", כשיגלו בזמן הקרוב כי הקריירה הפרלמנטרית שלהם עומדת להסתיים ב-1996.

עוד חמישה חברי-כנסת של ש"ס, עוד שני חברי-כנסת של "יעוד", ("משתקי" הקואליציה-אופוזיציה הם כבר סיפור שונה לחלוטין). עם קואליציה של 68 חברי-כנסת אפשר להתרכז בעיקר – תהליך השלום עם סוריה (ולבנון) והתקדמות נוספת בערוצים הפלסטיני והירדני. היום שני דברים מעניינים את רבין המדינאי/פוליטיקאי: המשך תהליך השלום והבטחת ניצחונו בבחירות הבאות. בקדנציה הראשונה שלו כראש ממשלה הוא פיספס את שני הנושאים. ב-15 השנים שבין שתי הקדנציות היה לו מספיק זמן לשנן היטב את הלקחים. והוא לא יתן לאיש להסיט אותו הפעם מהדרך. כניעה לש"ס בנושא הכפיה הדתית וכישוף המערכת המשפטית לא ישפיעו, לדעתו, לא על תהליך השלום ולא על תוצאות הבחירות לכנסת. וכל השאר זה קשקוש.

השבוע, כשפרס הלך מקוקטייל לקוקטייל בניו-יורק ואחר-כך בוושינגטון, עם נשיאים, ראשי מדינות ושרי חוץ, רבין ניהל לבדו שורה של מלחמות עיקשות בתוך העבודה, נגד מרצ, בכנסת, נגד הליכוד. ובכל המלחמות הוא רשם תוצאות משכנעות. אין ספק כי היום הוא בעל הבית בפוליטיקה הישראלית, אף שמפעם לפעם הוא מאבד את הראש. השבוע זה שוב קרה לו. ושוב כשביבי נתניהו בא בכנסת. ■

כריסטופר. הזדמנות אחרונה. צילום: אי.פי.

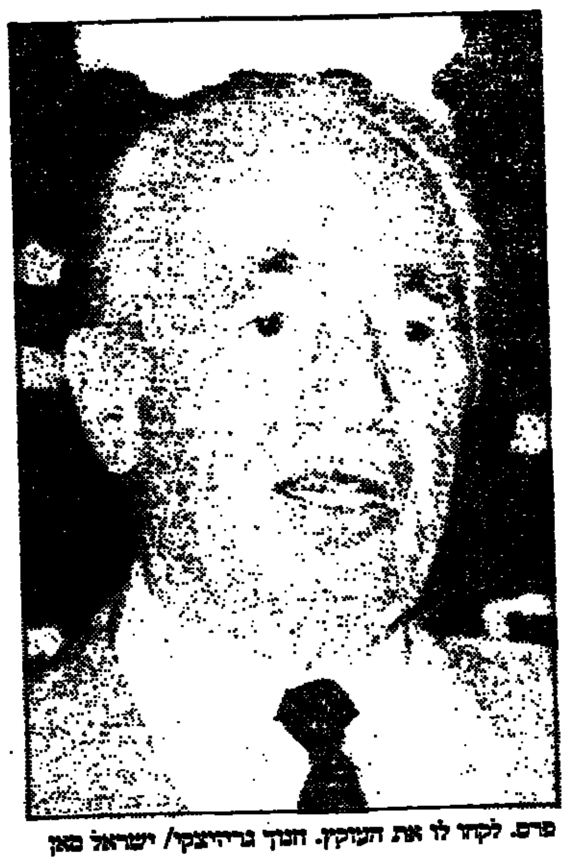
פרס. לקחו לו את העוקץ. הנסך גריניצקי/ ישראל מאן

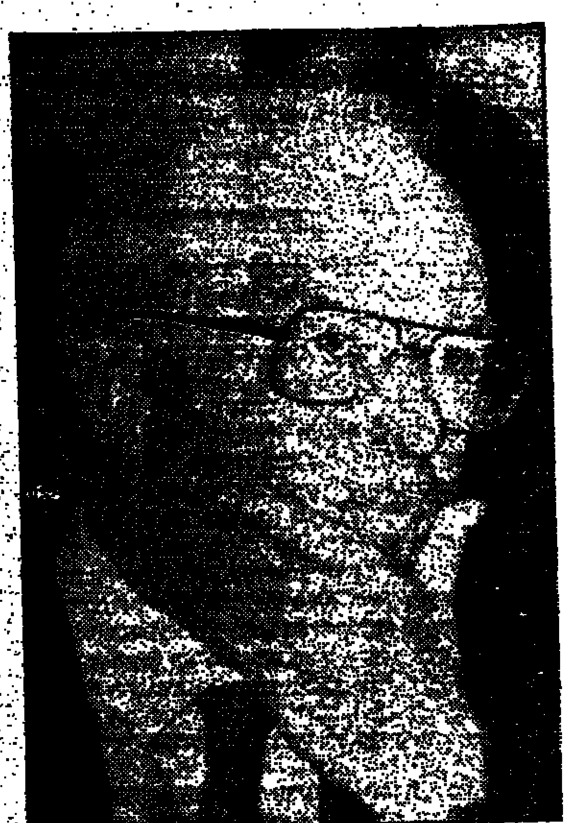
רבין. בעל הבית בפוליטיקה הישראלית. צילום: אי.פי.

רבין, ליבאי ומה שביניהם

אמיר נוימן

ש ר המשפטים דוד ליבאי ישב השבוע בחדרו וערך את חשבון המחלוקות שלו עם ראש הממשלה יצחק רבין מאז הקמת הממשלה: מינוי יוסי גינוסר למנכ"ל משרד השיכון, פרשת גירוש פעילי החמאס, תביעתו להוצאת שר הפנים אריה דרעי לחופשה, הוויכוח על חוק הבריאות, הקמת ועדת החקירה לאירועי הטבח בחברון ועכשיו – ההסכם הקואליציוני עם ש"ס. המחלוקות האלה הולידו תגובות זועמות של ראש הממשלה, חילופי דברים קשים, ואפילו שמועות על רצונו של רבין להיפטר משר המשפטים שלו. אלמלא היה ליבאי אדם שקול וזהיר כל-כך, שעימותים כאלה מנוגדים לטבעו, יכול היה להתמודד בקלות עם אורה נמיר על תואר ה"אנפן טריבל" של ממשלת רבין.

ככל פוליטיקאי התנסה גם דוד ליבאי בעימותים, בתוך מפלגת העבודה ובכנסת, אבל בניגוד לאחרים שטיפסו בזכות מאבקים חסרי פשרות, הוא קנה את מעמדו הפוליטי דווקא כמעצב וכספק של פשרות, שאיפשרו לעמיתיו לרדת מעצים גבוהים. כך עשה במשך שנותיו מאחורי הקלעים, לצדם של יו"ר העבודה שמעון פרס והמזכ"לים עוזי ברעם ומיכה חריש, כיו"ר ועדת החוקה במפלגתו וחבר המזכירות המצומצמת של לשכת המפלגה, שהיא צוות ההכרעות הבכיר של העבודה. בעשור הקודם היה ליבאי אחד משומרי הגחלת המפא"יניקית, בזכות יכולתו לחלץ מתקנוני המפלגה או חוקתה פשרות פוליטיות גם במצבים שבהם נדמה כי כלו כל הקצים ואין ברירה אלא לשבור את הכלים.

לבד מליבאי של אחורי הקלעים היה גם ליבאי המחוקק, זה שהתבלט בכנסת, כאחד מעמודי התווך של "הלובי הליברלי", קבוצת המשפטנים הבכירים שפעלה בקדנציות האחרונות של הכנסת תוך שיתוף-פעולה הדוק – אמנון רובינשטיין, שר המשפטים לשעבר דן מרידור וליבאי, לשעבר יו"ר הוועדה לביקורת המדינה. בקדנציה הקודמת היה גם אמנון לין, מי שהיה יו"ר ועדת החוקה, שותף פעיל בלובי זה. הקבוצה רשמה על שמה יוזמות חקיקה מרכזיות, ובהן חוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה, ופעלה לקידום חקיקת חוקי יסוד, במגמה לעצב חוקה לישראל, גם מבלי להכריז על כך באופן רשמי.

הליך חקיקת החוק לבחירה ישירה של ראש הממשלה קירב את ליבאי ורבין, תומך נלהב בשינוי הקונסטיטוציוני על רקע בחילתו בעסקות של מקח וממכר פוליטי, בחילה שנעשתה לו לדגל בראשית שנות ה-90. ליבאי נחשב אז עדיין לנאמנו של שמעון פרס, שתמך מלכתחילה בהנהגת בחירות נפרדות לראשות הממשלה, משום שגרס שתיקון זה יפר אחת ולתמיד את האיזון שבין שני הגושים הפוליטיים הגדולים. בהמשך נסוג פרס מתמיכתו בחקיקה ונעשה ליריב חריף לחוק, אף שנמנע מלפעול נגדה בגלוי משנעשתה ל"בנק סוף" בציבור.

לקראת בחירות 92' נמנה כבר ליבאי עם יוני מפלגת העבודה שהחליפו נאמנויות ופעלו לצידו של רבין. כעוזי ברעם וחיים רמון, גם ליבאי לא נעשה לאיש מחנה רבין. שלושה אלה ורבים אחרים גרסו, כי רק יצחק רבין יוכל לספק את הסחורה ולהחזיר את מפלגת העבודה אל הנהגת המדינה, וכרתו איתו ברית אד-הוק. לעומת ברעם ורמון, ליבאי היה מאז ומעולם זאב פוליטי בודד, ועל-אף שהיה מקורבם של פרס וחריש, לא היה מעולם שותף מלא בחוג מן החוגים או במחנה ממחנות מפלגת העבודה. גם הברית שכונן השבוע עם חברי הכנסת חגי מירום, אברהם בורג ויעל דיין נוצרה אד-הוק והיא תתפרק לאחר שתתפוגג הפרשה העומדת עתה על הפרק, וזאת אף שיש לו שפה משותפת איתם בתחומים רבים.

למרות הצלחותיו במישורים הפוליטיים השונים, נותר במידה מסויימת פוליטיקאי של אחורי הקלעים, שהפריימריס לא נראו כמתכונת התמודדות המתאימה לאופיו. בסוף 91' או בראשית 92' אף הודיע ליצחק רבין ולמזכ"ל העבודה דאז מיכה חריש, כי בדעתו לפרוש ולא להתמודד בבחירות המקדימות לרשימת העבודה לכנסת. ליבאי הוא מן הפוליטיקאים שנוהגים להכריז בשעת משבר, כי לא תהיה להם אפילו שעת מעבר קשה אחת בין הפוליטיקה לבין "החיים האזרחיים". מותר לחשוד שמאחורי האמירה הזאת מסתתרת התמכרות מסויימת לחיי הציבור, אבל אין ספק שעוברתית, לא יעמוד בפניו שום קושי לשוב אל האקדמיה והפרקטיקה הפרטית. אלא שחריש ורבין לא ויתרו ושיכנעו אותו לשוב ולהתמודד, תוך הבטחה כי יושיטו לו סיוע וידחפו אותו במעלה ההר. בסופו של דבר התברר, כי לא היה ממש בחששותיו, אם כי תמיכת רבין וחריש לא הזיקה לשיבוצו בעשיריה הראשונה ברשימה.

בניסיון להתחקות אחר מקורות המריבה שבין רבין לליבאי, אפשר להיזכר באינצידנט שולי ממערכת הבחירות ב-92', כאשר הליכוד עשה שימוש בתשדירי הבחירות שלו בציטוטים מדברים קשים שאמר ליבאי נגד רבין שנים אחדות קודם לכן. במפלגת העבודה מיהרו לבטל בכל וכל את השפעת הציטוטים. עובדה שמכל המועמדים למשרד המשפטים העדיף יצחק רבין את ליבאי, אבל כשמדובר ביחסים אישיים, אין להוציא מכלל חשבון את האפשרות שהדברים הם מרפים את המשקעים שיש לראש הממשלה כנגד שר המשפטים שלו.

ליבאי, אגב, מכחיש בעקביות את הידיעות על הליקויים בשיתוף-הפעולה בינו לבין רבין, ומספר, כי ראש הממשלה מתייעץ איתו באופן תדיר – אבל העובדות מדברות בעד עצמן. רבין עוקף את ליבאי, ממש כפי שהוא שואף לעקוף את בג"צ.

ביסודו של דבר, ראש הממשלה אינו רוחש אמון רב לבני אדם, בוודאי לא אם הם משפטנים. בישיבת לשכת מפלגת העבודה וסיעתה בכנסת השבוע קיטלג אותם לשני סוגים: אלה שמסבירים מה אי-אפשר לעשות ואלה שמוצאים פתרונות. מקומו של שר המשפטים הוא כמובן בטור הראשון.

קשיי ההתמודדות של יצחק רבין עם המעורבות המשפטנית הגוברת והולכת בחיים הציבוריים הם סוד גלוי. הוא גם אינו מטפח אשליות, כי שר המשפטים שלו ישים קץ או אפילו יפעל להגבלת מגמה זאת. אפשר לומר במידה רבה של ביטחון, כי זו התשתית ליחסים העכורים שביניהם. השבוע אמר אחר מבכירי מפלגת העבודה, כי מדובר במשגה בסיסי של ראש הממשלה, שאינו "קורא" נכונה את ליבאי. לדברי אותו בכיר, יכול היה רבין בקלות רבה להפוך את ליבאי ליועץ הסתרים שלו. אולי. מכל מקום, המציאות מוכיחה, כי אין כימיה בין השניים. מצב זה מאלץ את ליבאי לחפש יתרונות שבשגרת המחלוקות עם רבין. לא אחת נתפס בשנתיים האחרונות באמירה, כי ראש הממשלה כופה עליו פופולריות השמורה לאופוזיציונר פנימי, זה שעומד על דעתו ואינו נסוג גם מול לחצים קשים.

דא עקא, שעברו של שר המשפטים בפוליטיקה אינו מלמד על כך שביכולתו לבנות קריירה פוליטית מתוך האופוזיציה, ואין לשלול את האפשרות ששגרת המחלוקות סופה שתגרור את ליבאי לסמטה ללא מוצא, כלומר להתפטרות. בשיחות עם עיתונאים חוזר ליבאי ומכחיש, כי אפשרות כזאת אכן עומדת על הפרק, אבל בשיחות אחרות הוא מתייחס גם אליה כאל אפשרות ריאלית. סמטה כזאת עלולה להיות, למשל, מילוי ההתחייבות של מפלגת העבודה להביא לכנסת הצעות חקיקה של ועדת משפטנים, וזאת בהתאם להסכם הקואליציוני עם ש"ס. שר המשפטים לא יוכל לתת יד להצעות חקיקה שאינן מקובלות עליו. במפלגת העבודה אמנם קורצים ומודיעים, כי הוועדה היא כרגיל מתכונת לחוסר פעילות, אך אין זה בטוח כלל שש"ס מפרשת זאת כך. יש משהו סמלי בכך שבג"צ עשוי לקבוע את המשך דרכו של שר המשפטים. השבוע, לאחר שידון ויפסוק בעתירות שהוגשו נגד ההסכם עם ש"ס, יידע גם ליבאי היכן הוא עומד.

משל מולדת

שבעה חודשים מונחת תביעתו של יו"ר מולדת רחבעם זאבי לסלק את ח"כ שאול גוטמן משולחן ועדת הכנסת, ושום דבר לא זז. התביעה תקועה. גוטמן, כמו הרב יוסף עזרן בש"ס וכמו אסתר סלומוביץ' ביעוד, נמנה עם סיעת מולדת על הנייר בלבד, ואינו מוכן לפרוש מרצונו. פרישה שמשמעותה שלילת ההקצבה הכספית.

השבוע שיגר גוטמן מכתב ליו"ר הוועדה חגי מירום, ובו הוא דורש, כי הוועדה תקיים סוף-סוף הצבעה על דרישת זאבי. גוטמן יודע שכאשר תתקיים הצבעה כזאת, תדחה הוועדה את תביעת יושב-הראש של תנועתו.

בפעם האחרונה דנה הוועדה בדרישת זאבי כחודש לפני יציאת הכנסת לפגרה. הישיבה הבאה נדחתה לבקשת אחד מחברי הוועדה שהודיע, כי הוא מעוניין לבחון בעיון את פסיקת בג"צ בעניינם של פורשי צומת, [illegible] ביום של הישיבה [illegible]. וכל זה, לאחר שהעניין מונח כבר חודשים ארוכים על שולחנם של חברי הכנסת.

ברור, שחברי הכנסת הנכבדים חשים אי-נוחות לנוכח תביעת זאבי. אין לכך תקדים בכנסת, והחלטתם, לכאן או לכאן, תקבע תקדים זה. היום מבקש יו"ר סיעת מולדת להיפטר מאחד מחברי סיעתו ומחר יבקש זאת יו"ר סיעה אחרת. למה להם.

מרכז הליכוד בוועדה, ח"כ מיכאל איתן, מתנגד עקרונית לבקשת זאבי, וטוען לגופה של הבקשה, שזאבי לא הצליח להשיג את תמיכת עמיתו לסיעה ח"כ יוסף בא-גד, כלומר שלא נתונה לו תמיכת הרוב בסיעה.

אבל מבחינתם של חמשת נציגי מפלגת העבודה, כל פרשת זאבי-גוטמן היא משל בלבד לפרשת רמון. החלטה בעד סילוק גוטמן היא החלטה תקדימית, שתאפשר לתבוע את סילוקם של חיים רמון, עמיר פרץ ושמואל אביטל מסיעת העבודה, מהלך שישרוף סופית את הגשרים בין השלושה לבין מפלגת-האם שלהם. החמישה – מירום, וייס, אלול, אלי דיין ודראושה (על השבת העבודה – [illegible]) מבלי להגדיר זאת באופן רשמי, להתנגד לסילוקו של גוטמן ממולדת. ■

חריש. שיכנע אותו להתמודד. צילום: ישראל הדרי

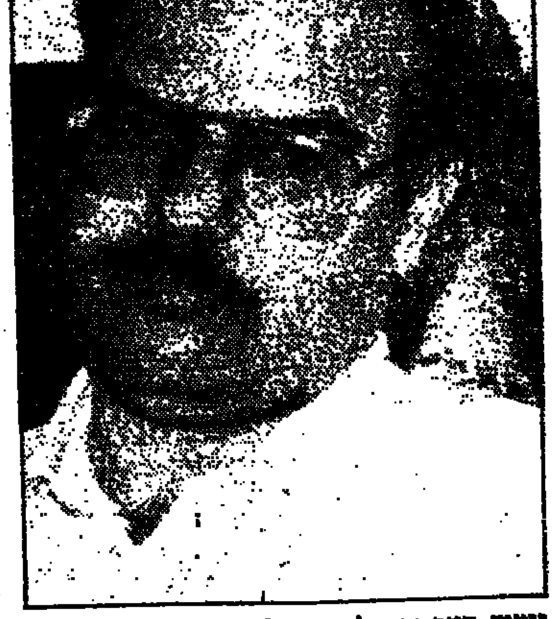
גוטמן. חייב תודה לרמון. צילום: דוד מאיר/ יטאא

ליבאי. זאב בודד במפלגה

רמון. נפקד-נוכח בוועדת הכנסת

הרפובליקה של הרפובליקאים?

אלון פנקס

אפשר להתחיל מהסוף ולקבוע במידה רבה של סבירות, כי ההפסדים הצפויים לדמוקרטים בבחירות לקונגרס ולמושלי מדינות, כפי שקרה מאז שנות ה־30 לכל מפלגת שלטון בבחירות מחצית הקדנציה הראשונה של הנשיא, לא יהיו תבוסה משפילה כפי שחוששים הדמוקרטים וקיוו הרפובליקאים.

לפי המגמות המסתמנות, ולאור בדיקה בכל מילון להיסטוריה פוליטית אמריקאית, תבוסה היא מונח בלתי מייצג הממעיט בערך, במשמעות ובהשלכות הקטסטרופה שעמדות המפלגה הדמוקרטית, ומכאן הנשיא ביל קלינטון, לספוג. ההערכה הסבירה מאוד בשלב זה של המירוצים השונים בקונגרס ולמושלי 36 מדינות, היא שזו לא תהיה תבוסה פוליטית שניתן להתאושש ממנה, אלא מהלומה ניצחת שתהפוך את קלינטון, כמו אחרון הנשיאים הדמוקרטים לפניו, ג'ימי קרטר, לנשיא של קדנציה אחת.

כמפלגת הרוב הטבעי, אלא כמפלגה המסוגלת לנהל את ענייני ארה"ב.

כבר נכתב, שכאשר התלכדו על ציר הזמן כל הנתונים שאמורים היו להכשיל את הצלחתו של נשיא דמוקרט בארה"ב ולאפשר לנשיא שנבחר בקולות מיעוט לדרג מחדש את סדר העדיפויות של הרפובליקה האמריקאית, ובכך להפוך לנשיא המשנה את כיוונה והתפתחותה של ארה"ב – נתקל ביל קלינטון בבעיית אי־משילותה של ארה"ב ושילם את החשבון על התרחקותה של וושינגטון מאמריקה והעוינות שרחש הציבור למימשל ולקונגרס מאז ימי ניקסון.

קלינטון הוזהר, כי הוא על סף אובדן הנכס הפוליטי החשוב ביותר שהחזיק בידיו, נכס שנשיאים רבים היו מתקנאים ביתרונות נשיאותו של המחזיק בו – תמיכת הרוב, מתוך הכרה פוליטית וחברתית, בחקיקתן וביצוען של רפורמות מקיפות. רייגן אמנם הבטיח ב־1980 "בוקר באמריקה", אבל קלינטון התעורר ב־1992 לבוקר אמיתי, ובמחצית הקדנציה שלו מצויה נשיאותו, אם כי לא ארה"ב,

כאשר נדמה שגרוע יותר כבר לא יכול להיות, מתקרבות הבחירות לקונגרס ולמושלי המדינות ורומזות לביל קלינטון שבהחלט יכול להיות גרוע יותר. לאחר הבחירות בנובמבר עלול קלינטון להפוך לברווז צולע וחסר כל יכולת לנהל את ענייניה של ארה"ב, ולהסתפק בחישוב מספר הימים שנותרו לו בבית הלבן

כל נשיא אמריקאי, מעצם היותו נשיא ארצות־הברית של אמריקה, מבטיח את מקומו בהיסטוריה, גם אם לא ייכנס לחדר העבודה הסגלגל במשך ארבע שנים תמימות. היו נשיאים כאלה, כפי שהיו נשיאים שרישומם בהיסטוריה בולט ועומד ביחס ישיר לא רק למשרה שהחזיקו, אלא גם לתפוקת עבודתם והישגיהם. ישנם נשיאים ששינו את ההיסטוריה האמריקאית, ישנם כאלה שעיקר רישומם בנושאי חוץ, ישנם נשיאים שהשפיעו על מהלך ההיסטוריה האנושית כולה, וישנם אותם נשיאים שההיסטוריה הציבה בנקודת זמן ובמקום כדי לנסות ולבחור כיוון אחר לפוליטיקה האמריקאית. ביל קלינטון שייך לסוג האחרון של הנשיאים.

קלינטון נכנס לבית הלבן כנשיא של תקווה, כדמוקרט שניצל את הבשלת התנאים לנשיאות של דור ומצע בעלי מאפיינים חברתיים ולא כוחניים. הוא נכנס לבית הלבן כנשיא העשוי לשנות את כיוון התפתחותה של ארה"ב ולהחזיר לדמוקרטים את הלגיטימיות שלהם לא רק בחצות ליל חושך.

תפקוד המימשל שלו – ברמה האישית והמוסרית – פועל נגדו; אי־המשילות המובנית של ארה"ב פועלת נגדו; היחלשותו של מוסד הנשיאות והיושב בתוכו פועל נגדו; הפיכתה של וושינגטון לאסופה של קבוצות אינטרס שבולמות את יכולת החקיקה שלו ויישום מדיניותו פועלת נגדו; מדיניות חוץ חסרת יעדים, כיוון ומעוף פועלת נגדו; תנודות דמוגרפיות והשלכותיהן הפוליטיות פועלות נגדו ואפילו התחזקותה המרשימה על־פי כל מדד של הכלכלה האמריקאית מיוחס להיותה מחזורית ולא למדיניותו. כל אלה מצטרפים לתמונה קודרת ופסימית באשר ליכולתו למשול וסיכוייו לזכות בקדנציה נוספת בבית הלבן. אבל כאשר נדמה שגרוע יותר כבר לא יכול להיות, מתקרבות בחירות נובמבר ורומזות לביל קלינטון שבהחלט יכול, וסביר שיהיה גרוע יותר.

תיאורטית, רק אחרי הבחירות יוכל הנשיא להתחיל במסע הבחירה מחדש שלו לקראת 1996, בהנחה שמנקודת הזמן השפל הפוליטית הזו המצב יוכל רק להשתפר. מעשית, לאחר בחירות נובמבר, עלול קלינטון להפוך לברווז צולע וחסר כל יכולת לנהל את ענייניה של ארה"ב, ולהסתפק בחישוב מלנכולי של מספר הימים שנותרו לו בבית הלבן.

ב־8 בנובמבר יעמדו לבחירה 435 חברי בית הנבחרים, שליש מ־100 חברי הסינאט ו־36 מושלי מדינות. הקונגרס ה־103, כולו בשליטת הדמוקרטים, מורכב מסינאט שבו לדמוקרטים יתרון של 44־56, ומבית נבחרים שבו יתרונם עומד על 177־256. מתוך 50 מדינות הברית מחזיקים הדמוקרטים ב־29, הרפובליקאים ב־19 ושני עצמאיים. בסינאט זקוקים הרפובליקאים לניצחון בשבעה מירוצים כדי להפוך למפלגת הרוב. בארבע מדינות פורשים הסנטורים הדמוקרטים המכהנים, עובדה האמורה להקל על הרפובליקאים שלא יאלצו להתמודד עם סנטור מכהן. ההערכות הדמוקרטיות עד לפני כמה שבועות היו כי הרפובליקאים יזכו בלא יותר משלושה־ארבעה מירוצים. ואילו השבוע העריכו בשתי המפלגות כי לא מן הנמנע שהרפובליקאים יצליחו לזכות בשבעה מבין 34 המירוצים, כולל כאלה שנראו עד לא מזמן בטוחים, דוגמת קליפורניה, שם מנסה דיאן פיינסטין להיבחר מחדש מול הרפובליקאי מייקל הפינגטון.

בבית הנבחרים, המשקף יותר מן הסינאט את היותה של המפלגה הדמוקרטית מפלגת הרוב, זקוקים הרפובליקאים ל־40 ניצחונות כדי לזכות ברוב בפעם הראשונה מזה 40 שנה. מועמדים דמוקרטים רבים מתרחקים מהנשיא קלינטון משלושה טעמים: ראשית, הקירבה אליו, לאור הפופולריות הנמוכה שלו, מסוכנת להם ומשדרת חוסר עצמאות ותלות בנשיא; שנית, הפניית עורף אליו, וזהו סימן לחולשתו, אינה נושאת בחובה קנס פוליטי; שלישית, ומציאות זו מייצגת את הריחוק בין וושינגטון ל"רחוב הראשי של אמריקה", מרבית חברי הקונגרס מייצגים אינטרסים מקומיים, כמעט פרוכיאליים, דרך קבוצות אינטרס שונות. לא תמיד הם מייצגים עמדות ואינטרסים שעולים בקנה אחד עם יוזמות הנשיא.

גם בהנחה שקלינטון והדמוקרטים לא יאבדו את הרוב בשני הבתים גם יחד, הוא ייאלץ בשנתיים שנותרו לו לנסות למצוא בקיעים ואולי לפרק את הקואליציה הפוליטית, הטבעית כמעט, בין הרפובליקאים לדמוקרטים שמרנים, בעיקר מהדרום ומהמערב. הקואליציה הזו חזקה יותר מהנאמנות של חבר קונגרס זה או אחר לנשיא, ובוודאי, כפי שנוכח הנשיא כאשר ניסה בפעם הראשונה להעביר את החוק נגד פשע, שהיא חזקה, עמידה ובעלת היגיון פוליטי רב יותר מהקואליציה ההפוכה – רפובליקאים מתונים החוברים לדמוקרטים.

אבל אם אובדן הרוב באחד או בשני בתי הקונגרס יהפוך את הנשיא לחסר כל יכולת ליזום חקיקה ולהעביר מדיניות לאישור הקונגרס, הרי אובדן הרוב ב־50 בתי המושלים מסוכן אולי יותר. מושלי המדינות משפיעים לא רק על חיי היום־יום של האזרח האמריקאי. הם משפיעים גם על צורת יישומה של מדיניות הנשיא והצלחתה. וחשוב יותר, מושל רפובליקאי היוזם ומבצע בהצלחה מדיניות "רפובליקאית" בתחומים שונים במדינתו, מוכיח כי ראוי שרפובליקאי ינהל גם את הבית הלבן, וכי הנשיא הדמוקרט נכשל.

מתוך 36 משרות המושל שיעמדו לבחירה בנובמבר, 21 מוחזקות בידי הדמוקרטים, 13 בידי הרפובליקאים ושני בתי מושל מאוישים בעצמאיים. סקרי בחירות של השבוע האחרון מצביעים על יתרון לרפובליקאים בניו־יורק (לג'ורג' פאטאקי מול מריו קואמו, המכהן כמושל זו הקדנציה השלישית), בפלורידה ובטקסס (שם שני בניו של הנשיא לשעבר ג'ורג' בוש מובילים נגד יריביהם), באוהיו, בקליפורניה (הקריטית לכל מערכת בחירות נשיאותית), באילינוי, מישיגן, מסצ'וסטס, טנסי, ויסקונסין, מינסוטה וקונטיקט. לדמוקרטים יתרון מזערי בפנסילווניה, מרילנד, קולורדו וג'ורג'יה.

המפתח, בשלוש רמות הבחירות, הן מדינות הדרום. כשקלינטון ואל גור נבחרו כשני דרומיים, חשבו במפלגה כי עידן רייגן, שבו נגסו הרפובליקאים בדמוקרטים ופגעו בבסיס הכוח המסורתי שלהם, תם ומאזן הכוחות הפוליטי התהפך חזרה לטובת הדמוקרטים ששלטו בדרום מאז תקופת מלחמת האזרחים, כאשר הדרום הדמוקרטי נאבק בנשיא לינקולן ובצפון הרפובליקאי.

"סבתא שלי", אמר השבוע הסנטור הרפובליקאי, ולשעבר דמוקרטי, פיל גרהאם מטקסס, "הצביעה לדמוקרטים כי מבחינתה הרפובליקאים הם חיילים כחולי מדים ששרפו את הבית של סבתא שלה בג'ורג'יה ב־1864".

מגמות דמוגרפיות ודפוסי הצבעה בדרום ב־15 השנים האחרונות מצביעים על הפיכת האזור לבסיס כוח רפובליקאי קבוע. מעבר של אוכלוסיה צפונית לכיוון חגורת השמש ומצב כלכלי טוב הביאו לרפובליקאים הישגים בבחירות לנשיאות (להוציא את 1992 שהיתה כנראה שנה יוצאת דופן) והחדירה גם הישגים בבחירות לקונגרס. ככל הנראה, נגמרו ימי "הכלב הצהוב הדמוקרטי", כפי שנהוג היה לתאר את דפוסי ההצבעה בדרום בשנות ה־60. אז נטען, כי דרומי יעדיף להצביע לכלב צהוב הרץ כדמוקרט מאשר לרפובליקאי, ולא חשוב מי.

התחזקות דפוסי ההצבעה לנשיאות והעתקתם לבחירות לקונגרס יכולים להפוך את הרפובליקאים לא רק למפלגת הרוב בדרום, אלא, וכאן טמון פוטנציאל זרע הפורענות הגדול של נשיאות קלינטון, למפלגת רוב בארה"ב. היה וזה יקרה, ובהנחה שיפסיד בבחירות לנשיאות ב־1996, אכן יירשם ביל קלינטון בהיסטוריה הפוליטית של ארה"ב כנשיא ששינה את הכיוון. ■

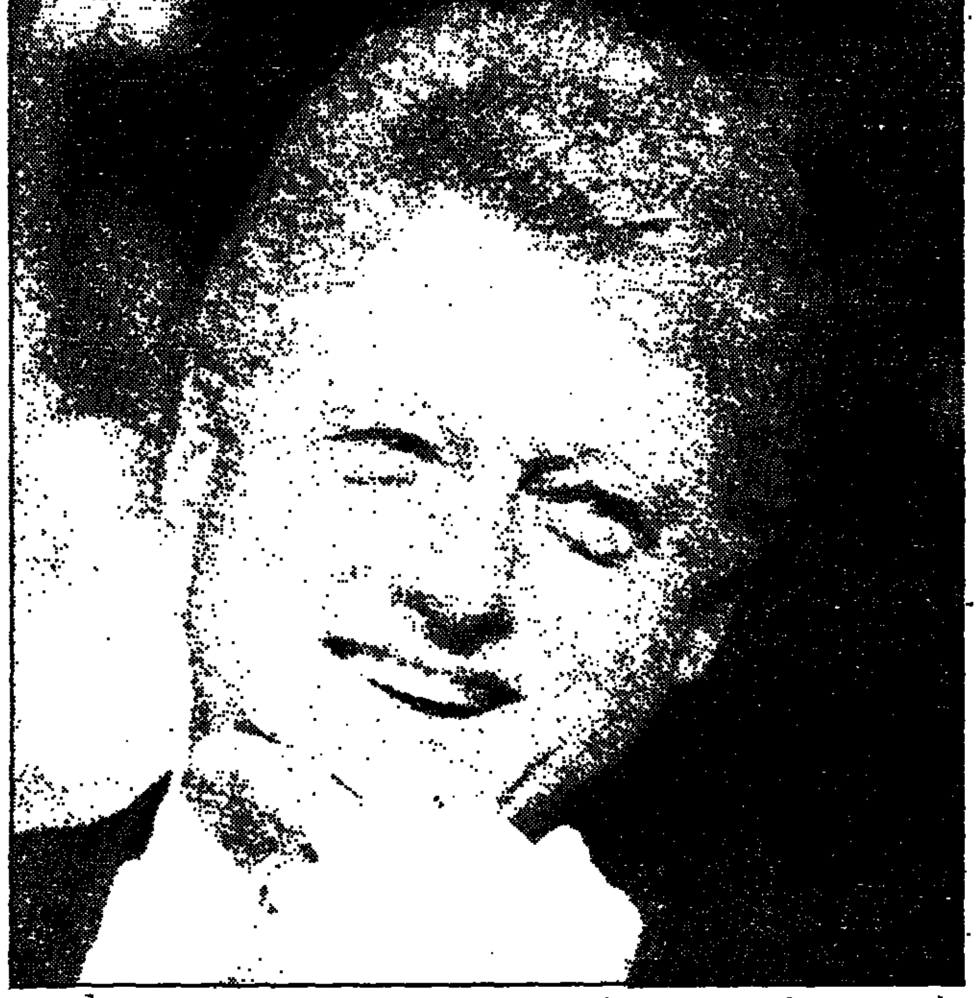

קלינטון. נשיא של קדנציה אחת? צילום: אי.פי

ההצלה תבוא מן החזית

מניסיון תהליך ההידברות בין הממשלה למפלגות השונות במרוצת השנה הנוכחית ברור כי רק אחרי שתימצא דרך לשתף את "חזית ההצלה האיסלאמית" בדיאלוג הלאומי, תוכל אלג'יריה לצפות לתקופת רגיעה ממושכת יחסית שבעקבותיה ייכון משטר יציב במדינה

דן אבידן

באלג'יריה, מדינה איסלאמית חשובה ביותר בצפון אפריקה, מתחולל מזה שלוש שנים מאבק דמים בין השלטונות וכוחות הצבא לבין הקבוצות האיסלאמיות הפונדמנטליסטיות, ששמו לעצמן למטרה להפיל את הממשלה החילונית. מאבק זה החל ב־1992 לאחר שהנשיא־לשעבר שאדלי בן־ג'דיד ביטל את הבחירות לפרלמנט, שנערכו בשלהי 1991 ובהן זכתה ברוב מכריע מפלגת "חזית ההצלה האיסלאמית", שהיתה למעשה מיועדת להרכיב את הממשלה החדשה ועמדה לכונן משטר איסלאמי במדינה. קציני הצבא שתפסו את השלטון מידי בן ג'דיד אחרי הדחתו ביטלו את תוצאות הבחירות, אסרו על קיומה של "חזית ההצלה האיסלאמית" כמפלגה פוליטית ועצרו את מנהיגיה. עקב זאת, ירדה "חזית ההצלה" למחתרת ומאז ועד היום היא מנהלת, באמצעות הזרוע הצבאית שלה, המכונה "צבא ההצלה האיסלאמי", מאבק אלים נגד כת הקצינים השלטת. במשך הזמן, פרשה מ"צבא ההצלה האיסלאמי" קבוצת חברים שהקימה אירגון טרוריסטי נפרד בשם "הקבוצה האיסלאמית החמושה". אירגון זה, שרוב אנשיו לחמו נגד הסובייטים באפגניסטאן, מתבלט בפנאטיות האיסלאמית שלו ובנקיטת מדיניות אלימה ללא פשרות במטרה למוטט את המשטר הצבאי החילוני. חברי האירגון רצחו בשנתיים האחרונות יותר מ־60 נתינים זרים באלג'יריה ועשרות אזרחים אלג'יראים. גם "צבא ההצלה האיסלאמי" המקורי הפעיל מדיניות טרור נגד המשטר הקיים. במאבק זה בין הצבא לבין המחתרות האיסלאמיות, נהרגו עד היום עשרות אלפי אנשים משני הצדדים.

לצד המאבק הצבאי בין שני המחנות, עשתה הממשלה ניסיון הידברות ראשון עם המפלגות הפוליטיות בראשית השנה, במטרה להרגיע את המצב במדינה ולאפשר את שיתופן של המפלגות השונות בדרך דמוקרטית בשלטון. תוכנית הממשלה היתה להגיע להסכם על כינון תקופת מעבר בת שלוש שנים, שבמהלכה ייערכו בחירות דמוקרטיות, תיבחר ממשלה חדשה ואחר כך ייערכו בחירות לנשיאות. החיסרון של התוכנית היה, שהממשלה לא פנתה לתנועת האופוזיציה הגדולה ביותר – "חזית ההצלה האיסלאמית" – ליטול חלק בהידברות זו ולהשתתף בתוכנית למימוש הדמוקרטיזציה במדינה. בשל כך נכשל ניסיון הממשלה להגיע לידי הבנה עם המפלגות השונות על פתרון המשבר במדינה.

באוגוסט, עשתה הממשלה בראשות הנשיא אמין זירוואל, ניסיון הידברות שני בינה לבין המפלגות השונות. הנשיא הזמין את כל שמונה המפלגות באלג'יריה לסיבוב הידברות נוסף על בסיס תוכנית הפיוס הלאומי מתחילת השנה. לקריאתו נענו רק חמש מפלגות, ואילו שלוש מפלגות, שהחשובה שבהן היא מפלגת המיעוט הברברי, דחו את הפנייה. גם הפעם לא הוזמנה "חזית ההצלה האיסלאמית" ליטול חלק בדיאלוג. השיחות בין נציגי הממשלה לנציגי חמש המפלגות נערכו בשני סבבים: הראשון ב־21 באוגוסט והשני ב־20 בספטמבר. גם ניסיון הידברות זה הסתיים במבוי סתום והצדדים לא הגיעו לכלל הסכם ביניהם. נציגי המפלגות תבעו מהממשלה לצרף לדיונים את בא־כוחה של "חזית ההצלה האיסלאמית", ואילו נציגי הממשלה דחו תביעה זו. הדחייה של הממשלה נבעה מכך, שהנשיא אמין זירוואל לא הצליח לגשר על פערים בין עמדת הממשלה לבין עמדת "חזית ההצלה". זירוואל מצדו עשה מאמצים להגיע לכלל הידברות עם ראשי "חזית ההצלה" ואף שיחרר מהכלא ב־13 בספטמבר את עבאס מדני ועלי בלחאג', שניים מחשובי מנהיגיה, שהועברו למעצר־בית בווילה מפוארת בעיר אלג'יר. במהלך המגעים בין זירוואל לעבאס מדני בחודש האחרון, קיבל על עצמו מדני את התנאים הבאים שהציגה הממשלה לצורך הצטרפות "חזית ההצלה האיסלאמית" לדיאלוג הלאומי: קודם כל, הוא הסכים לכבד את החוקה הקיימת של המדינה, לרבות את העקרונות הדמוקרטיים הכלולים בה. שנית, הסכים מדני לקיום בחירות חופשיות על־פי התוכנית הממשלתית. לעומת זאת, הוא תבע שהממשלה תשחרר את כל מנהיגי "חזית ההצלה האיסלאמית" מהכלא. תביעה זו היה הנשיא זירוואל מוכן לאמץ, בתנאי ש"חזית ההצלה" תכריז על הפסקת הלוחמה והטרור באלג'יריה. ואולם, מדני לא היה מוכן לאמץ תביעה גורפת זו של זירוואל, והוא הסכים רק להכריז על שביתת נשק זמנית שתחייב גם את כוחות הצבא הממשלתיים. בעניין זה לא הגיעו לבסוף מדני והנשיא זירוואל לידי הסכמה, ולכן לא ניתן היה, מנקודת ראות הממשלה, לצרף את נציגי "חזית ההצלה האיסלאמית" לסבב השיחות האחרון עם מנהיגי המפלגות.

למרות כשלון סבב השיחות ב־20 בספטמבר בין הממשלה לנציגי המפלגות, כאמור בגלל אי־צירופה של "חזית ההצלה האיסלאמית" למו"מ – סוכם בין הצדדים להמשיך במגעים בין הנשיא לכל מפלגה לחוד, כדי להכשיר את הקרקע בסופו של דבר לביצוע מוסכם של תוכנית הממשלה לקיים בחירות דמוקרטיות חדשות במדינה. אבל, מהניסיון של תהליך ההידברות בין הממשלה למפלגות השונות במרוצת השנה הנוכחית ברור כי רק אחרי שתימצא דרך לשתף את "חזית ההצלה האיסלאמית" בדיאלוג הלאומי, תוכל המדינה לצפות לתקופת רגיעה ממושכת יחסית, שבעקבותיה ייכון משטר יציב באלג'יריה. יחד עם זאת, קיים ספק גדול אם "חזית ההצלה האיסלאמית" תהיה מסוגלת ליטול חלק בניסיון הממשלתי לפיוס לאומי, בגלל קיומם של גורמים רדיקאליים בתוך "חזית ההצלה האיסלאמית" ובאירגון "הקבוצה האיסלאמית החמושה" המתנגדים כולם לכל התפייסות עם המחנה החילוני השולט באלג'יריה. לפיכך, עתידה הפוליטי של אלג'יריה ממשיך להיות לוט בערפל. ■

הפגנת נשים נגד הטרור האיסלאמי. במאבק בין הצבא לבין המחתרות האיסלאמיות נהרגו עשרות אלפי אנשים צילום: אי.פי

מסע לארץ הפטורים

אי־שם בין דפי הצעת תקציב המדינה, תחת הכותרת "תקציב הוצאות המס", מתגלה עולם מופלא – עולם ההנחות והטבות המס למגזרים השונים במשק, המסתכם מדי שנה ב־9 מיליארד ש"ח, בעשירית מכלל הכנסות האוצר

אמנון אמד

בסוף החודש אמור שר האוצר להניח על שולחן הכנסת את הצעת התקציב לשנה הבאה. ביום הגדול, בשעות אחר־הצהריים, יעלה אברהם שוחט אל דוכן המליאה, חגיגי כמו ביום שבו הכריז על מיסוי הבורסה, ויתחיל בהתכתשותו הרגילה עם דן תיכון.

נאום שר האוצר יתן את האות להסתערות הגדולה. תחילה של התקשורת האלקטרונית ולמחרת יצטרפו למאמץ ההסברתי גם העיתונים. ואז, כשנתחיל לשקוע בים הנתונים, תבוא פתאום הישועה. האופק יתבהר, השמש שוב תזרח והעיתונים ישובו לעיסוקיהם הרגילים. כי זאת לדעת: כמו דו"ח מבקר המדינה, מצליח גם התקציב להרים פסט־בל תקשורתי של יום אחד בלבד.

העיסוק האינטנסיבי ביום הצגתו בכנסת והנטישה הגדולה למחרת עושים עוול לספר התקציב, שלמרות יבשושיותו מצליח מדי שנה להפתיע מחדש. בפרק המוקדש להכנסות המדינה ממסים, למשל, מקדיש ספר התקציב קטע ארוך במיוחד לאותם מסים שכנראה כבר לא ייגבו לעולם. קטע זה, הנקרא משום מה "תקציב הוצאות המס", הוכנס לתקציב לפני כשבע שנים, בניסיון לנחש כמה כסף לא יגיע בשנת התקציב לקופת המדינה בגלל כל הפטורים, ההקלות וההנחות שבהם משופעת עדיין מערכת המסים שלנו. את תקציב הוצאות המס מחבר בשנים האחרונות סגן הממונה על הכנסות המדינה, אבי לבון. חבל קצת שמחקר מעניין כזה הולך איכשהו לאיבוד בים המלל המתלווה לתקציב.

למרבה המזל, מקפיד מינהל הכנסות המדינה לפרסם את אומדן המסים שעל גבייתם ויתרה הממשלה מראש בעוד שני מקומות מכובדים: בדו"ח השנתי של המינהל, המתפרסם לקראת סוף השנה, וברבעון הישראלי למסים, שיתפרסם בשבוע הבא.

פירסום תקציב הוצאות המס ברבעון למסים מאפשר לקורא לצאת בבטחה, ללא ההמולה המתלווה לפירסום ספר התקציב, למסע מופלא בארץ לא נודעת, זרועת פטורי מס שונים ומשונים. כמו וירג'יליוס ב"קומדיה האלוהית", נוטל לבון את הקורא ומוליכו אל ארץ האבסורד. לקרוא ולא להאמין.

מה משותף, למשל, למחקר ופיתוח, הפקת סרטים וחיפושי נפט? בכל המקרים מותרות ההוצאות בניכוי מס, על־אף שאינן הוצאות שוטפות לייצור הכנסה. משהו כמו 20 מיליון ש"ח בשנה. והאם ידעתם, למשל, שעובד במשמרת שניה ושלישית בתעשיה זכאי לזיכוי בשיעור של 15 אחוז מהכנסתו שנבעה ממשמרות, עד למקסימום של 485 ש"ח לחודש, ושכל העסק הזה יעלה לקופת המדינה בשנה הבאה 120 מיליון ש"ח? בסך הכל יסתכמו בשנה הבאה כל ההנחות ופטורי המס השונים בסכום הצנוע של 8.9 מיליארד ש"ח, שהם כעשירית מכלל ההכנסות ממסים. מחצית מסכום זה לא תגיע לקופת המדינה בשל ההטבות השונות הניתנות היום לשוק ההון וקופות גמל, תוכניות לביטוח חיים, קרנות השתלמות, הכנסות מריבית ורווחי הון בבורסה.

לא את כל הפטורים צריך, כמובן, לבטל. חלק מהם מוצדקים וניתנים בדין, כמו למשל הפטור לקיצבאות משרד הביטחון והביטוח הלאומי. חלק אחר, לעומת זאת, אפשר להפוך לכסף טוב. רק הפטור מתשלום מע"מ על צריכת פירות וירקות שווה 900 מיליון ש"ח בשנה. נכון אמנם שבשנה שבה עולים מחירי הירקות והפירות ב־20 אחוז אין סיכוי להטיל עליהם מס נוסף, אבל בכל זאת לא כל־כך ברור מדוע יצרני ומשווקי הבשר, למשל, חייבים בתשלום מע"מ ודווקא כל מי שקשור בירקות ופירות פטור ממנו.

פרט מעניין נוסף מציין לבון בפרק המוקדש לרווחי הון בבורסה. מתברר כי גם לאחר ההודעה החגיגית על מיסוי הרווחים הריאליים בבורסה, יוותר בשנה הבאה פטור ממס של 500 מיליון ש"ח, הנובע משני מרכיבים: הפטור על קופות הגמל וההפרש בין המס המלא שמשלמים היחידים במשק ובין המס המוגבל שבו יחוייבו הפעילים בבורסה.

בתחילת פירוט תקציב הוצאות המס מעלה לבון רעיון מעניין, שעליו הוא חוזר לפחות בפעם השנייה: כל הטבת מס מיטיבה עם מקבליה, אבל מרעה את מצבה של שאר האוכלוסיה. מכאן עולה, לדעתו, המסקנה כי רצויה רפורמה המשלבת הפחתת שיעורי המס לכלל האוכלוסיה עם ביטול הטבות ייחודיות. לפני הרבה שנים הבטיח אהרון פוגל, אז עדיין הממונה על התקציבים, כי כל זמן שהוא באוצר ימשיך התקציב להציע מדי שנה לחייב כל ביקור אצל רופא בתשלום אגרה, או שמא היתה זו אגרה בלתי ישימה אחרת. הרעיון, הסביר אז פוגל לכל מי שהרים גבה, שבסוף זה עוד איכשהו יעבור. גם לבון כמובן צודק. הנה, בעוד פחות משלושה חודשים יוטל מס על הבורסה. ■

هكذا من الاصل

מחשבותיו הלא־יפות של דיין

למה רמז דיין, ערב מלחמת יום הכיפורים, כשאמר שהתקפת המצרים תהיה שירות טוב לישראל? בכל שהצגת השאלה יכולה להיראות תמוהה, תפיסה זו מעוגנת עמוק בתודעת הישראלים, ששמעו עוד מימי המאבק בטרם מדינה ממנהיגיהם: סימכו על הקיצונים הערבים שיפילו עצמם בפח, ויביאו נצחונות קלים לחיק ישראל

יורם נמרוד

עשרים ואחת שנים חלפו מאז מלחמת יום הכיפורים בשנת תשל"ג. מדי שנה מתחדשים הסיפורים, חוזרות התהיות ומתרבים הפרטים עליה. אבל אין תשובה חדשה לתעלומה: היה מחדל? ואם היתה טעות בהערכה או שמא החיטוט הבלתי פוסק אינו אלא פרי פינוק ישראלי המאוהב בנצחונות הבזק, מהירים ואלגנטיים, וכאב מהול בכפולה של מאות, לא של אלפי קורבנות. אבל בעולם הישגי לא מונים הוצאות אלא תוצאות, וכפי שאמר רמטכ"ל המלחמה, התוצאה היתה ניצחון מוחץ, שפירותיו המדיניים נמנעו רק בשל התערבות בעלי הזמנות מבחוץ.

בשבי הקונספציה על הקונספציה

רוב ההסברים לנסיבות הפתיחה במלחמה, ובמיוחד הפרקים הגלויים של דו"ח אגרנט, לוקים בעיוורון שהוא שבי קונספציה של ביקורת "הקונספציה". הם מניחים כדבר ודאי שהצמרת הישראלית היתה אחידה בתפיסותיה האסטרטגיות והתפלגה רק באשר לאמצעים הטקטיים שיש לנקוט כדי לשמור את שלום המדינה וביטחונה. כאילו היה מחדל כלשהו שנבע מתבונה מפורשת שלא צפויה מלחמה כוללת בעתיד הנראה לעין. פרשנויות אלה מתעלמות ממידע מצטבר המלמד שיש מקום לקונספציה אחרת: נסיבות הפתיחה של המלחמה נקבעו על־ידי הנחה לא כתובה, ששום ועדת חקירה משפטית לא תוכל אי־פעם לאתרה: רק מלחמה יזומה על־ידי הערבים תוכל לפרוץ את השיתוק שאחז בממשלת ישראל נוכח מסרים דו־משמעיים של נשיא מצרים בדבר נכונותו לשלום.

כלומר, כל צד במחלוקת הפנים־ישראלית – שחצתה בין הקו של משה דיין לבין הקו של יגאל אלון ופנחס ספיר – קיווה שהזעזוע הצפוי יטה את כף המאזניים לצד גירסת השלום שהוא צידד בה. ניסוח זה מנטרל כל אפשרות להאשמה או סבה של אחד הצדדים: הנחת העבודה היא כי שני הצדדים היו אחראיים, שניהם התנו ליעד השלום, אך כל צד הבין את האחריות והשלום באופן שונה, ובהקשר בין־לאומי אחר. ואולם, היריבים לא יכלו לשתף בשיקוליהם אלא חוג מצומצם ביותר של מקורבים מקרב עושי דברם, ואף בין אלה לא כולם הבינו דבר מתוך דבר.

עקבות ברורים לרובד זה של המערכת הפוליטית ניכרו בדיון ועדת שרים מצומצמת שכונסה ב־4 באוקטובר 1973, לדיון במידע כי המלחמה בשער. כבר ידוע היה שלא כל הערבים מצדדים במלחמה כוללת וחזיתית. נציגי ירדן אמרו זאת במפורש, פנים אל פנים, ואילו אש"ף אותת מביירות כי הוא יודע על מועד המלחמה, אך סבור שלא זו הדרך להביס את ישראל.

במהלך הדיון אמר דיין משפט סתום: "איני יודע מה הן המחשבות הלא־יפות שלנו". הציטוט מהפרוטוקול אינו מובן והוא חסר קשר לטקסט. אבל ברור שמישהו באותו דיון טען כי יש בעמדת דיין והמערכת שהוא מופקד עליה דברים נסתרים, שאין מגלים לממשלה.

כדי לבחון כיוונים שלא נחקרו, צריך להניח שדברי דיין אינם חסרי משמעות ולקשור אותם גם בתרומה החשובה של האלוף אלי זעירא להבנת המתרחש בספרו הפולמוסי, שהתפרסם אשתקד. זעירא מצטנע וטוען שמערכת המודיעין אינה יכולה להעריך כוונות של ראשי מדינות. היא יכולה רק למדוד ולשקול סימנים בשטח. אין הוא מטיל ספק בכך שהערכה כוללת, זו הקרויה הערכה לאומית, חייבת לכלול שיקולי אוייב בדרג של מנהיגות, אך המיומנות לכך אינה מצויה אצל אנשי הצבא, אלא אצל המדינאים ברמה הלאומית המקבילה: ראש ממשלה, שר ביטחון ושכמותם. זו, כמובן, אמת שהתגלתה לזעירא באיחור, כפי שיתברר להלן. זעירא אף נמנע מלגלות לקורא שידוע היה לו משכבר כי שיבוש ההבנה של כוונות אינו רק מנהג של המדינאים בצד האוייב אלא גם בצד האחר, על רקע המאבק הפנימי.

דיין: "אם תהיה מלחמה – אז תהיה". צילום: יח"פ

"הלוואי שיבואו"

מחקר יחיד, כנראה, שהשתחרר מהקונספציה המטעית על "הקונספציה" כאילו הסבירות למלחמה נמוכה, הוא מחקרו של צבי קליין, תלמידו ראו של פרופ' שלמה אהרונסון. המחקר פורסם בכתב העת "מדינה וממשל" מס' 6, זמן מה לאחר פירסום חלקי של דו"ח אגרנט, ב־1974. קליין ליקט אחד לאחד פירורי מידע המעידים שהיתה קונספציה שעמדה בסתירה מוחלטת לזו שנרסה, באותו שרים, סבירות נמוכה. כך, למשל, מובאים דברי דיין במיטבחה של גולדה, זמן מה לפני פרוץ המלחמה: "רבים בצה"ל אומרים על המצרים: הלוואי שיבואו". מי הם אותם רבים? להיכן נעלמו ומה חלקם במניעת הגיוס, גם בשעות היקרות של בוקר יום הכיפורים? ממחקרו של קליין אפשר להסיק שההתעקשות בדבר סבירות נמוכה הודרכה על־ידי חשש "לטנסי" שמא, על־פי ניסיון העבר, אם יהיה גיוס, לא תהיה התקפה. כלומר, לא היה זה אלא תמרון כדי למשוך את המצרים למלכודת, ולפתותם להתקיף.

20 שנה אחר מחקרו של קליין פירסם צבי טימור, ב"על המשמר", ביקורת על ספרו של אלי זעירא. טימור טוען, בהשפעת הרושם הקשה של שידור דוקומנטרי המראה את דיין המשמיע את דבריו "אם תהיה מלחמה – אז תהיה", כלומר, אין לחשוש ממנה ואין להקים מערך מילואים, שזעירא בספרו מעמיד פני טיפש, אך מתקבלת יותר ההנחה שהקונספציה האמיתית שלו היתה שמלחמה אינה מסוכנת לישראל. ההפתעה, לפי טימור וכטענתו הנושנה של קליין, לא היתה בעצם המלחמה, אלא באי יכולתו של צה"ל לספק ניצחון מהיר וללא כאבים.

טימור וקליין – כאיש אחד – גילו טפח והסתירו טפח. חסר בדבריהם שאמרת הסבר לפער שבין הקונספציה הגלויה, שנטענה בכל לשון על־ידי ועדת אגרנט, לבין הקונספציה הסמויה, שאפשר לכלול בקטגוריה של "מחשבות לא יפות" ושאולי כוונה להטעות את הדרג המחליט ולתמרן אותו לעמדה שלא היה נוקט בה, אלמלא הטעיה.

השאלה היא למה רמז דיין, יותר מפעם, שהתקפת המצרים תהיה שירות טוב לישראל? בכל שהצגת השאלה יכולה להיראות תמוהה, תפיסה זו מעוגנת עמוק בתודעת הישראלים, ששמעו עוד מימי המאבק בטרם מדינה ממנהיגיהם: סימכו על הקיצונים הערבים שיפילו עצמם בפח, ויביאו נצחונות קלים לחיק ישראל.

"אם זה נכון – דיין גאון"

התפיסה של כפל קונספציות, הלוקחת בחשבון את מורכבות המימסדים המעורבים בהחלטות והיעדר המונוליטיות בכולם, החל במדינות האיזור וכלה במעצמות שנמשכו אל לב הסכסוך, נחשה כבר בשבוע הראשון לאחר תום הקרבות, בנובמבר 1973. הדברים הושמעו באירוע שהתרחש בביתו של הח"כ לשעבר הלל קוק בכפר שמריהו. מבחינת משתתפיו, יכול היה להיחשב כאחד מאירועי המחאה הראשונים בעקבות המלחמה ההיא. קוק, עדיין במיטב כוחו ושנינותו, יזם מוסד מחקר שימלא את החסר: מוסד להערכה לאומית שאינו תלוי במימסד, ואינו ניזון ממקורות האיסוף של מערכת הביטחון, ערכו של מוסד כזה הוא בבקרה על הניזון העצמי של מוסדות השלטון.

קוק היה בעל מאה, הוא הציע לאלוף במילואים מתי פלד לעמוד בראש המוסד שימומן בכספו, ואני סימן כמה וכמה

(המשך בעמ' 18)

לא בגלל המלחמה ההיא

דוד פרהצור

במקום לומר "עדיף שלום בלי הגולן מאשר הגולן בלי שלום" בחר ראש הממשלה, בנאומו בכנסת, להזכיר מה עלה בגורלה של הצהרתו של משה דיין, שהוא "מעדיף את שארם־א־שייך בלי שלום מאשר שלום בלי שארם־א־שייך". מול הבו־יו של דיין הציב יצחק רבין את הכרזתו של סאדאת, שהוא "מוכן להקריב מיליון חיילים כדי לשחרר את האדמות הכבושות". נוקשות מול נוקשות.

ראש הממשלה לא סמך על האינטליגנציה של שומעיו, שיבינו את הנמשל ויגזרו את הגזירה השווה המתבקשת. לכן הוסיף ואמר, כלשונו: "נדרשה מלחמה עקובה מדם כדי שבקהיר יגיעו למסקנה הנכונה, כי השלום עדיף על המלחמה – ובירושלים יגיעו למסקנה, שהשלום עדיף על שארם־א־שייך". כאילו היתה ישראל זקוקה רק למלחמה כדי להשתכנע בעדיפות השלום וכאילו עילת המלחמה לא היתה נכונתו של סאדאת להקריב מיליון חיילים כדי לגאול את הכבוד המצרי. כאילו לא היתה ישראל נכונה להחזיר את כל סיני, כבר תשעה ימים לאחר תום מלחמת ששת הימים, וכאילו לא אמר דיין, על אף האמירה הנ"ל, בתנאים אחרים, כי עדיף שארם־א־שייך עם חיילים מצרים על שארם־א־שייך עם חיילי או"ם.

ראש הממשלה לא הסתפק במשוואת הנוקשות הישראלית והמצרית ואמר, כי "ממשלה זו החליטה כי בתנאים מסויימים עדיף השלום על שארם־א־שייך, בדיוק כפי שהחליטה ממשלת הליכוד". אילו היה רבין ישר עם עצמו, לא היה מרחיק את עדותו ויוצר את הרושם המוטעה, שממשלתו היא שקיבלה את ההחלטה על פינוי שארם־א־שייך. אם הממשלה הזאת החליטה שבתנאים מסויימים עדיף השלום על הגולן, מחובתו של ראש הממשלה לומר זאת במפורש ולא להסתתר מאחורי החלטה של ממשלה קודמת, בגיזרה אחרת ובנסיבות אחרות, ולקוות שהעם יבין דבר מתוך דבר.

"ההיסטוריה", אמר ראש הממשלה, "אינה מכירה במושג 'אילו'", אבל הוא מבקש שלא נהיה פטורים מההרהורים מה היה קורה לפני 21 שנים, אילו. אזכור מלחמת יום הכיפורים נועד להזהיר את הציבור, כי הברירה היא: או הגולן, או "עוד מלחמה עקובה מדם". יש יותר מנימוק אחד לשלילת הגזירה השווה בין רמת הגולן לבין סיני ולא כאן המקום לפרטם. אבל ראש הממשלה לא הסתפק בהרהור על "מה היה קורה אילו" אלא כ"היסטוריון חדש" חיזק את הרושם, שישראל היתה יכולה למנוע את מלחמת יום הכיפורים.

שבוע לפני הנאום בכנסת, אמר ראש הממשלה לצעירי מפלגת העבודה: "עד היום שום ממשלה בראשות העבודה לא הצליחה להשיג שלום משום שלמפלגת העבודה לא היה תמיד העוז והאומץ ליטול גם סיכונים סבירים כדי להגיע לשלום". איך מתיישבת האשמה גורפת כזאת עם דברי רבין בכנסת, כי "במשך 27 שנים החזקנו בדעותינו המדיניות והביטחוניות ולא שינינו מהן, כי העולם לא השתנה ומדינות ערב לא השתנו"? איך יכול ראש הממשלה, או כותב הנאומים שלו, לומר בנשימה אחת גם כי "לא נחזור אל הימים ההם של 'אין עם מי לדבר' ולא נחזור אל ימי 'אנחנו מחכים לטלפון'" וגם, כי "משך שנים חיפשנו כל סדק, ביקשנו שלום, רדפנו שלום"?

אם ראש הממשלה מצהיר ש"שום כוח בעולם לא יזיז אותנו סנטימטר אחד בגולן, אם לא יהיה שלום מלא ואמיתי, עם סידורי ביטחון משלמים", האם מותר היה לממשלות המערך ו"העבודה" בעבר להסתפק בפחות מזה האם הן דחו הצעה ל"שלום מלא" וכו' והעדיפו את השטחים? הרי רבין עצמו קבע כי רק "עכשיו, לראשונה מאז קמה מדינת ישראל, קיים סיכוי לשלום עם סוריה", וכי "כל עוד לא הכירה סוריה בזכות קיומה של מדינת ישראל לחיות בשלום לא היה מקום לשום שיח ושיג איתה". במלים אחרות, לא מפני שישראל דחתה את ידה המושטת של דמשק לשלום והעדיפה את הגולן פרצה מלחמת יום הכיפורים.

אין זה הוגן ואין זה נכון לשרבב את האשמה, או העלילה, על "ההחמצת" השלום עם מצרים לתוך הוויכוח על המו"מ עם סוריה. לא מפני שסוריה אינה מצרים, אסד אינו סאדאת והגולן אינו סיני, אלא מפני שגם הממשלה הזאת עלולה לעמוד בפני הברירה – "שלום סורי או מלחמה". את הדילמה הזאת מתכוונת הממשלה לגלגל להכרעה במשאל־עם

אשר למצרים, שמונה חודשים לפני מלחמת יום הכיפורים, אמר יצחק רבין כי הוא "אינו רואה נכונות ערבית להשלמה עם ישראל, שיכולה להביא לפתרון מדיני שניתן לקרוא לו שלום... לא משום שאנחנו לא רוצים בכך, אלא משום שהסכסוך הערבי־ישראלי יש בו יסודות עמוקים של איבה, של ניגוד, של שוני בעולם הערבי, והמעבר ממלחמה לשלום לא יכול להיות אקט חד־פעמי ומסופקני אם יושג באותן הדרכים הקונבנציונליות" ("מעריב", 16 בפברואר 1973).

ביום השנה הראשון למלחמת יום הכיפורים, אמר רבין – עכשיו כראש ממשלה – שהובהר לו מתוך שיחותיו בארה"ב "דבר שלא היה לחלוטין חדש בשבילי, שאין פני מדינות ערב להסדר כולל. יותר מזה: נציגי מדינות ערב הבהירו למימשל האמריקני, כי הסדר כולל יכול להיות רק על בסיס נסיגה כוללת של ישראל מכל השטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים והקמת מדינה פלסטינית ביהודה, בשומרון ורצועת עזה. ועוד הבהירו הנציגים הערבים לאמריקנים, כי גם אם ישראל תסכים לכך – ספק רב אם המדובר בשלום אמיתי". ואילו רבין הבהיר לבני־שיחו בארה"ב, "הבהרה, שאותה לא יכול להשאר ספק קל שבקלים כי ישראל לא תסכים לשום הסדר כולל, שלא יהיה שלום אמיתי מלא שלא יכלול גבולות בני־הגנה. גבולות אלה אינם יכולים להיות זהים לקווים שקדמו למלחמת ששת הימים" ("מעריב", ערב יום הכיפורים תשל"ה).

תנאיו של רבין "לשלום אמיתי ומלא", בתקופת כהונתו הראשונה כראש ממשלה, לא היו שונים מעמדותיהן של ממשלות המערך והעבודה שקדמו לו. האם בשל כך אפשר להאשים אותו ואותן שלא היה להם "תמיד העוז והאומץ ליטול גם סיכונים סבירים כדי להגיע לשלום"? או, אולי, רצה רבין לומר, שרק הליכוד יכול "ליטול סיכונים סבירים" ולהגיע לשלום?

כל שלושת השנים לא נחלש הרצון בקרב עיתונאים ופוליטיקאים, ובעיקר מקרב מפלגת העבודה ומרצ, להטיל על ישראל, ובראש ובראשונה על גולדה מאיר, את האחריות הבלעדית למלחמה. "שוב תסמונת גולדה?", שואל עורך "על המשמר" במאמר שטחי ורצוף סילופים, המציג את סאדאת כשוחר שלום ואת העם בישראל כמי שנגרר על־ידי מנהיגיו "לעמדות של אי־ויתורים למען השלום". כיום – מסוך ובכנות עורך "על המשמר" – לא יוחמץ השלום עם סוריה כי יוסי שריד הוא "בין קובעי המדיניות ומנהלי המו"מ".

השנים חולפות ו"תיאוריית ההחמצה" של גולדה מאיר לעולם עומדת, אף שבמשך הזמן פורסמו ספרים והיו התבטאויות מצריות ואמריקאיות המאששים את המסקנה, שמצרים היתה זקוקה למלחמה כדי להגיע לשלום. היינו, אולי, דרך למנוע את המלחמה אילו החליטה ישראל להיכנע לתביעותיה של מצרים ולסגת לקווי '67 בכל הגזרות, בלי שלום.

גולדה. מוצגת עדיין כאחראית בלעדית

קיסינג'ר מספר, כי ברגע של גילוי־לב אמר לו סאדאת, ש"אילו במחצית שנת 1973 יכולתי להבטיח לו את גבולות 1967, בלי שיצטרך לעשות שלום, הוא היה מסכים לכך, אם כי באי־רצון, מכיוון שזה היה תורם אך במעט לגאווה המצרית". חודש לאחר המסע לירושלים אמר סאדאת, בראיון לעיתון הלבנוני "אל־חוואדת": "אלה המחפשים את סוד תנופת השלום של מצרים שוכחים עובדה חשובה מאוד והיא, שמצרים החזירה לעצמה את המהלך התרבותי שלה. כאשר נחלנו תבוסה ב־1967 היינו כולנו פגועים ולא יכולנו לדבר על השלום. אולם לאחר מלחמת אוקטובר, כאשר ניצחנו ונקמנו את התבוסה, באה האיבה על קיצה". בראיון אחר הודה סאדאת שהוא היה "נגד פתרון של שלום, כשאנחנו במצב משפיל".

מעקב אחר התבטאויותיו ומהלכיו של סאדאת בין 1971 ל־1977 מצביע על קו עקיב: שלילת כל מגע עם ישראל וסירוב לנהל איתה אפילו משא־ומתן עקיף, לפני פינוי כל השטחים. סאדאת עצמו גילה, שהוא דחה ב־1972 את הצעתו של ראש ממשלת ברה"מ אלכסיי קוסיגין להיפגש בטשקנט עם גולדה מאיר, מפני ש"באותו זמן היינו מובסים לאחר מלחמת ששת הימים ומובן שגולדה מאיר היתה מתרגמת את התבוסה לתנאי הסכם...ב־1971 לא יכולתי לנסוע לירושלים, היינו מושפלים, העדפתי או למות על רגלי ולא על הברכיים, אך באוקטובר נגמרה השפלתנו". מאותה סיבה נכשל גם נשיא רומניה, בקיץ 1972, בנסיונו לשכנע את סאדאת לקיים פגישה רמת־דרג מצרית־ישראלית.

באוטוביוגרפיה שלו טוען סאדאת, כי אילו גילתה ארה"ב עניין די הצורך ביוזמה שלו לפתיחת התעלה, "לא היתה מלחמת אוקטובר מתחוללת ותהליך השלום היה מתחיל כפברואר או במארס 1971". סאדאת אינו מצטט מה שאמר בפגישה עם ראשי מפלגת השלטון במצרים, ב־25 באפריל 1972: "עד אוקטובר 1971 הבטיחה ארה"ב לשמנת ודבש. אחרי אוקטובר הכרתי, כי הם שקרנים ומוליכים אותנו שולל... אני ניתקתי מגעי לחלוטין, אין דבר ששמו פיתרון שלום. פתרון כזה לגבי ארה"ב מסתכם בשתי מלים: משא ומתן ישיר עם ישראל. הם ישתו לנו את תעלת סואץ בהסכמת ישראל, כשהיא יושבת בגדה המזרחית. לכך איני מסכים. זה אינו פתרון שלום. זו כניעה. אין דבר ששמו פתרון שלום, נגמר, הרפובליקה מצרים אינה מדברת עם אף אחד בנוגע לפתרון שלום".

סאדאת אינו מזכיר, שאת ההצעות לפתיחת תעלת סואץ היתנתה מצרים בהתחייבות ישראלית מראש על נסיגה מכל השטחים, לרבות ירושלים, על־פי לוח זמנים מוסכם מראש. על שנת 1971, שהיתה כביכול השנה שבה החמיצה ישראל את השלום, מעיד אבא אבן, כי "מצרים לא היתה מסוגלת להתחשב בשום אינטרס, או מצב ישראלי, או לראות בישראל שותף לעיצוב התוכן והכיוון של ההסדר. העמדה המצרית היתה: קבלו את תנאינו. כזה ראה וקדש, לא יהיה משא־ומתן. תגלישו את כל השטחים מתחת לרגלנו ואל תצלצלו בפעמון".

אם הממשלה הזאת החליטה שבתנאים מסויימים עדיף השלום על הגולן, מחובתו של ראש הממשלה לומר זאת במפורש ולא להסתתר מאחורי החלטה של ממשלה קודמת, בגיזרה אחרת ובנסיבות אחרות, ולקוות שהעם יבין דבר מתוך דבר

בשנתיים שקדמו למלחמה, לא הסתיר סאדאת שפניו למלחמה. קיסינג'ר, שהיה מעורב במהלכים ובמגעים המדיניים עם מצרים וישראל, כותב בזכרונותיו, כי המהלכים הדיפלומטיים של סאדאת היו מעין "מסך של חול", שמאחוריו הכין את המלחמה. הוא בקיץ 1972. מצרים רצתה בהסדר ביניים רק כצעד ראשון להתחייבות מראש לנסיגה מוחלטת מכל השטחים ולא הסכימה שההסדר "יעמוד על רגליו".

בפברואר 1973 דחה חאפז אסמעיל, שליחו המיוחד של סאדאת לשיחות עם ניקסון וקיסינג'ר, את רעיון ההסדר ביניים בתעלת סואץ, אלא אם יהיה חלק מהסדר כולל שיבוצע על־פי לוח־זמנים בפרק זמן קצר. ישראל נדרשה להתחייב מראש על נסיגה לגבולות '67 עם כל שכנותיה, פרט לתיקוני־גבול שוליים בגזרה המערבית. רק על בסיס זה תצטרף מצרים למשא־ומתן ורק אז תדון בהסדרי ביטחון ובסיום מצב הלוחמה – לא ב"שלום מלא", וכל זה רק לאחר שיהיה פתרון כולל עם כל שאר הצדדים לסכסוך.

עמדתו של אסמעיל היתה כמעט־זהה לעמדתו של מחמוד ריאד, שר החוץ המצרי, שדחה ב־1 בנובמבר 1968 תוכנית אמריקאית בת שבע נקודות, שהראשונה בהן היתה נסיגה מוחלטת של ישראל מסיני. מצרים הבהירה ששלום באיזור יושג רק על־ידי פתרון כולל שיביא לנסיגה ישראלית מוחלטת מכל השטחים. בשלילתו של הסכם נפרד עם ישראל החזיקה מצרים עד 1978.

בפברואר 1973 דחתה מצרים גם את הצעתה של ישראל, באמצעות ארה"ב, להסדר על־פי הנוסחה של "ריבונות תמורת ביטחון", שבמסגרתה תוכר הריבונות המצרית על כל סיני תמורת הסדרים שיענו על צרכי הביטחון של ישראל. רעיון זה נדחה סופית על־ידי סאדאת בנאום ב־26 במארס 1973. "בתמורה" להגמשה הישראלית תבעה גם מצרים, שישראל תפסיק את העלייה, תתנתק מן התנועה הציונית, תהיה מדינה מזרח־תיכונית, לא תסתמך על עזרת מדינות זרות ולא תניח לאזרחיה אזרחות כפולה.

על שיחותיו של איסמעיל אמר סאדאת: "אילו היה איסמעיל מקיים את השיחות עם גולדה מאיר היו התוצאות פחות מנוחות" ("ניוזוויק" 9 באפריל 1973). סאדאת ודאי לא התכוון לכך ברצינות, כי הוא עצמו נתן ביטוי רחב לסירובו לשבת לשולחן אחד למו"מ עם ישראל. אישור לכך, שמצרים ולא ישראל היא שהחמיצה את ההזדמנות האחרונה למנוע את המלחמה, אפשר למצוא במה שאמר איסמעיל לזאב שיף: "כולם חשבו שמצרים היא סוס מת, והיינו זקוקים למהלך צבאי" ("הארץ", 12 בדצמבר 1993).

אפילו שגו ממשלות ישראל בין 1967 ל־1977 במהלכים טקטיים של "איתותים" ו"גישושים" מצריים, ברור כי הגאווה המצרית והכבוד המצרי אחראים יותר מכל למלחמה, ואת על־פי עדותו של סאדאת עצמו. גם על־פי עדותה של ג'יהאן, רעייתו: "אני לא מסכימה עם אלה הקובעים כיום אצלנו ואצלכם (בישראל), כי סאדאת ניסה להשיג שלום אמיתי לפני 1973. אני מאמינה שניסה להגיע להפסקת־אש, לא יותר מזה. סאדאת היה זקוק למלחמה נוספת כדי לנצח ולפתוח במו"מ מעמדה שווה. בעלי היה איש של שלום, אך כמנהיג ערבי לא היה מוכן לשבת עם ישראל, ולהרגיש שהוא נמוך" ("ידיעות אחרונות", 6 בנובמבר 1987).

גם ג'וזף סיסקו, מי שהיה עוזר שר החוץ האמריקאי בשנים שקדמו למלחמה והכיר היטב "שעת סאדאת" טוען שנשיא מצרים היה זקוק למלחמה כדי לעשות שלום. בסימפוזיון בירושלים, באוקטובר אשתקד, כפר סיסקו גם בהשערה שבמאמר התחיל להסתגל לרעיון של כינון יחסים דיפלומטיים, או פתיחת דיאלוג עם ישראל.

עובדה היא שנדרשו לסאדאת ארבע שנים לאחר המלחמה, ולאחר הסכמי־ביניים עם ישראל, כדי לחוש ביטחון וגאווה ולבוא לירושלים. עד 1978 לא היה סאדאת מוכן להסדר של שלום נפרד עם ישראל, גם על־פי עדויות של שני שרי החוץ מצרים, איסמעיל פהמי ואיברהים כאמל, שהתפטרו בזה אחר זה, כשהתברר להם שסאדאת הולך ל"פתרון מצרי" בלבד. בספר זכרונותיו כותב פהמי, כי "הסדר בין ישראל למצרים היה אפשר להשיג ללא בעיות רבות, אילו רצתה מצרים. ניקסון אמר לנו שסיני אינה בעיה, אבל לא־כן לגבי הגולן, הגדה המערבית וירושלים". כאמל כותב, כי "לקבל בחזרה את סיני לא היתה בעיה בכל עת". אם, לפחות, שלוש פעמים היתה יכולה מצרים לקבל את סיני בלי מלחמה, אם "זו לא היתה בעיה", מדוע מטילים את כל האשמה והאחריות למלחמה רק על ישראל.

לא בגלל "תסמונת גולדה" ולא בגלל העדפת שארם־א־שייך על שלום פרצה מלחמת יום הכיפורים, אלא בגלל "תסמונת סאדאת". לא בגלל אחריותה כביכול של ישראל למלחמה ההיא חייבת הממשלה להיכנע לדרישות האולטימטיביות הסוריות, ובלבד שלא תסתבך בעוד מלחמה. לא בגלל "אחריותה" למלחמה ההיא חייבת ישראל למצות כל סיכוי לשלום עם סוריה.

אין זה הוגן ואין זה נכון לשרבב את האשמה, או העלילה, על "החמצת" השלום עם מצרים לתוך הוויכוח על המו"מ עם סוריה. לא מפני שסוריה אינה מצרים, אסד אינו סאדאת והגולן אינו סיני, אלא מפני שגם הממשלה הזאת עלולה לעמוד בפני הברירה – "שלום סורי או מלחמה". את הדילמה הזאת מתכוונת הממשלה לגלגל להכרעה במשאל־עם.

ראש הממשלה אומר, שישראל מוכנה לשלום וגם מוכנה למלחמה אם תיכפה עליה, בתקווה שאסד יבין את הרמז. אבל אם יבין משתמע שבלי ויתור על כל הגולן מסתבכת ישראל במלחמה, שיהיה לו "העוז והאומץ" לומר זאת במפורש, בלי להזהיר אותנו לימים הנוראים של אוקטובר 1973. ■

התחדשות או משבר

מירי פז

דן דניאל, עורך השבועון "נוול אובזרווטר" כתב מאמר יפה, נוגע במושגים צרפתיים, בעקבות הראיון חסר התקדים שהעניק הנשיא פרנסואה מיטראן לטלוויזיה הממלכתית, שבו דיבר בראשה על שנות פעילותו במשטר וישי. דניאל, מאנשי השורות הכבידים המקורבים לנשיא, כלל לא השתכנע מדברי מיטראן, שאמר בראיון כי לא ידע על רדיפות היהודים המגמות והאנטישמיות של וישי.

דניאל לא היה היחיד. היומון "לה מונד" הביא מאמרי מערכת ארוכים של היסטוריונים (בולטן אגב, לא צרפתים) ובהם גם זאב שטרנהל, משלנו. השבועון "שלומו" הגיב

העיתונות הצרפתית הכתובה, המצויה בעיצומו של משבר מתמשך, מנסה כעת להידמות לעיתונות החוקרת האמריקאית. אך אם לשפוט על־פי קשרי התת – ישירים ועקיפים – שהיא מקיימת עם שלטון בצרפת ועם גופים כלכליים ותעשייתיים המממנים אותה והמקורבים לשלטון – הדרך אל החופש והעצמאות עוד ארוכה

בראיון עם ההיסטוריון האמריקאי פקסטון, מחבר הספר "נעוריו של נשיא", שהיה אחת העילות לכך היום של מיטראן בטלוויזיה. העיתונות כולה נכנסה לדיון אינטנסיבי בפרשה וניצלה אותה לעריכת חשבון נפש עם הזיכרון הקולקטיבי המתעמעם של הפרק העגום הזה בתולדות צרפת. סקירה מעמיקה מתמשכת זו, בהיקף כל־כך – שנפרסה לפעמים על יותר ממחצית עמודי העיתון, וכללה מאמרי פרשנות, הערכות, שיפוט, עמודים בין דעות, ראיונות – לא זכורה זה זמן רב. בפרשה זו מתגלה העיתונות הצרפתית במיטבה.

אבל העיתונות הצרפתית אינה מיטבה של העיתונות המערבית, וברוב התחומים החשובים – וזולת תרבות – היא מפגרת אחריה בהרבה. זו אינה עיתונות חוקרת על־פי התפיסה המוכרת לנו במערב וגם בישראל. הסיבה שלה במחדלי השלטון ובנקיון הכפיים של המחזיקים בו שם עד לא מכבר בכפפות משי בזהירות כמעט משתקת. שערוריית הגילוי שרכש של התעשיה בסכום טרופ מהיר הנמוך בהרבה מעלותה הממשית היא בבחינת חריג מסעיר באקולוגיה התקשורתית בצרפת. העיתונאי שחשף את הפרשה לפני כחודש פעל על־פי דגם העיתונות החוקרת האמריקאית, שבצלמו מנסה העיתונות הצרפתית הכתובה, המצויה בעיצומו של משבר מתמשך, לברוא עצמה מחדש. אך אם לשפוט על־פי קשרי התת – ישירים ועקיפים – שמקיימת העיתונות הצרפתית עם השלטון ועם גופים כלכליים ותעשייתיים המממנים אותה והמקורבים לשלטון – הדרך אל החופש והעצמאות עוד ארוכה.

בכל זאת, המודעות בהכרה בשינוי מתגבשת עתה במעשה. השבועון "ל'אקספרס", מתחרהו הימני יותר בעמדותיו והעיקרי של "נוול אובזרווטר", מצוי זה מכבר בקשיים כלכליים. כדי להחלץ מן המשבר ולהעניק לשבועון חזות חדשה של יוקרה, גייסו בעליו את כריסטין אוקרנט, אחת משתי כוכבות הטלוויזיה הגדולות בצרפת, לתפקיד העורכת הראשית. אוקרנט, שהחלה את דרכה בעיתונות הכתובה, אך ביססה את מעמדה ככוכבת טלוויזיה, היא התקווה הגדולה של בעלי "ל'אקספרס", למרות חוסר נסיונה הממשי בעבודת עריכה. המינוי עורר תרהמה רבה בחוגי התקשורת, בין השאר, משום שאוקרנט אינה מתכוונת לפרוש מתפקידיה בטלוויזיה ותנהל שתי קריירות מקבילות.

בקשיים חמורים יותר מצוי השבועון הצעיר יחסית "ל'אוונמן דה ז'ודי", שהבעלות עליו מתחלקת בין חלק מציבור הקוראים שלו (המנויים) לבין עיתונאיו. "ל'אוונמן דה ז'ודי" ניסה לפתות את קוראיו בבחירת נושאים מעוררי מחלוקת – בחירה שהיתה מוצלחת בדרך־כלל – ובכותרות פרובוקטיביות במיוחד, ובכך כשל. הכותרות הזועקות היו לרוב הבטחה שהמאמרים עצמם לא קיימו ומספר קוראי השבועון פחת בהתמדה.

אך אם "ל'אוונמן דה ז'ודי" מתמודד עתה בין ההכרעה אם להתחדש או לחדול, הרי היומון המצליח "ליברסיון" החליט להתחדש, ובגדול. "ליברסיון" הוקם ב־1973 על־ידי סרז' ז'ולי, ממנהיגי מהפכת הסטודנטים של 1968, ובברכתו של ז'אן פול סארטר. בתחילת דרכו פנה לקהל קוראים צעיר בסגנון ובשפה שייחדו אותו משאר העיתונים. ייחוד זה כבר נעלם מן העיתון במסגרת תנופת הפיתוח החדשה. משחקי הלשון, ההתבדחויות – גם בניסוח הכותרות – פינו את מקומם לכותרות לאקוניות, יובשניות. בעמוד הראשון מתפרסמת תמונה אחת לפחות בצבע ("מהפכה" שעיתונות העיתונות הישראלית עברה כבר מזמן). הכתבות והמאמרים ביומון קוצרו בהרבה, לעתים למימדי מבזקונים. בסוף השבוע שעבר יצא בראשונה מוסף סוף השבוע המורחב של העיתון, האמור להיות גולת הכותרת בתנופת ההתחדשות העכשווית: מאמרים ארוכים במיוחד בנושאים שאין להם קשר מיידי עם אקטואליה. לצורך זה גייס "ליברסיון" 35 עיתונאים ועורכים חדשים, האמורים להרים רם חדש לעורכי העיתון הצעיר. אחד מהם הוא ז'אן־לוק אלוש, עיתונאי, עורך וסופר, שהצטרף לצוות ההקמה של מגזין סוף השבוע החדש.

מה יוסיף ל"ליברסיון" המגזין החדש במציאות רוויית שבועונים ומגזינים, שאלתי את אלוש. הוא אינו מסתיר את היומרה של עיתונו להתחרות לא רק ביומונים ובמיוחד ב"לה מונד", יריבו הבכיר של "ליברסיון", אלא גם בשבועונים. המגזין של "ליברסיון" יתמודד על תשומת לבו, כספו וזמנו של צרכן התקשורת, בהחזירו את הכתיבה המשובחת וארוכת הנשימה למרכז הבמה. זו הדרך הנכונה ביותר להתמודד בטלוויזיה, אומר אלוש. השבועונים הקיימים ניסו להציע את אותו הדבר בתחילת דרכם, אך בהדרגה נסוגו אל העיסוק באקטואליה המיידית, בהמשך לטיפול שכבר ניתן לה בטלוויזיה.

"אנחנו, במוצהר, לא נעשה פולו־אפ לנושאים שנדונו או התגלו בטלוויזיה, אלא בכאלה שהטלוויזיה ממילא אינה מגיעה אליהם. הדגש יהיה על איכות הכתיבה וזה הקריטריון הראשון שעל־פיו אנו בוחנים את כותבי המוסף: כישרון כתיבה, מקוריות, זווית ראיה מפתיעה. לכותבים האלה אנו מציעים את כל מרחב הכתיבה האפשרי – בין שמונה ל־30 עמודים לכתבה וקצובת זמן נאותה שתאפשר כתיבה שכזאת: כחודשיים".

זה נשמע כחלומו של כל כותב. אלוש טוען שלהערכת העורך הראשי, ז'ולי, זה גם חלומו של הקורא. "זו בפירוש התמודדות על הפנאי של הקורא, ואנחנו נציע לו את ההשקעה הטובה ביותר. זה הסיכוי היחיד שלנו בהתמודדות מול הטלוויזיה".

כדי לממן את תנופת הפיתוח הזאת, נאלץ אפילו עיתון מצליח כ"ליברסיון" לפנות למשקיעים מן החוץ, רובם תעשיינים. קבוצת עורכים ועיתונאים ותיקה, המחזיקה בחלק ממניות העיתון, אינה יכולה לממן מהלך זה ולפיכך נאלצה הקבוצה לוותר על חלקה – 51 אחוז – בבעלות העיתון. חבריה זכו אמנם בפיצוי כספי נאה ביותר על כך, אך אחרים אינם מסתירים את החשש שהוויתור על הבעלות הוא גם ויתור על מידת העצמאות שממנה נהנו בעבר ואולי, הם אומרים בזהירות, גם על המוטיבציה. "אין דומה עבודתו של עיתונאי או כל עובד במפעל השייך גם לו, ולו בחלק המועדי ביותר, לבין מי שעובד בשביל בעלים שאינו מכיר כלל", טוען אחד מהם.

המימון הנחוץ להשלמת המהפך ב"ליברסיון" מסתכם בכ־200 מיליון פרנק, שבכוונת עורכי העיתון לגייסם במשך חמש שנים. עד עכשיו גוייסו כבר 75 מיליון פרנק. המשקיע העיקרי הוא אנסאמן בידו דונן (ממשפחת יצרני היוגורט המפורסם). רוב העיתונים בצרפת מנסים להתפתח בדרך של גיוס הון מחברות מסחריות, וזה כולל גם את "לה מונד" השייך ברובו לחברת העיתונאים והקוראים שלו. מעניין שבמסגרת המהפך ב"ליברסיון", שבו גויסו, כאמור, 35 אנשי מקצוע חדשים ו־200 העיתונאים והעורכים הקבועים שינו את תפקידיהם, נותר התפקיד הבכיר ביותר בעיתון – העורך הראשי – בידי ז'ולי, המכהן בו מיום הקמתו לפני יותר מ־20 שנה. אלוש טוען, שז'ולי הוא היחיד שיש לו את הכישרון, הסמכות והכוח לגבש את כלל העובדים בעיתון – וללא סמכותו המגבשת, היה העיתון מתפרק. "הוא מזה, ז'ולי צעיר יחסית" (בראשית שנות ה־50 שלו). מכל מקום, ז'ולי הוא שהצעיד את "ליברסיון" מ־40 אלף קוראים לפני תום שנתו הראשונה למיליון קוראים בשנתו הד־21.

בעלי ועורכי העיתונים אינם ששים לחשוף נתונים רבים ומדוייקים מדי על מצבם הכלכלי. הם מעדיפים לדבר על "התפתחות" "התרחבות" ההתחדשות ונמנעים מלהשתמש במלה משבר, על "התייעלות" במקום על צימצום.

רק עיתון אחד לא נזקק לתיקוני לשון שכאלה, משום שבכל שנות קיומו לא עבר אף לא מהפך אחד, לא התחדשות, לא הרחבה וגם לא צימצום, אך הצליח לשמור על קהל קוראים קבוע, נאמן ומתמיד: השבועון הסאטירי "לה קאנר אנשנה". בכל שנות קיומו לא הוסיף "לה קאנר אנשנה" אף כתם צבע לעמודיו, אף לא רפורמה גראפית אחת או שיפורי עיצוב. אותם צבעים, אותו מספר עמודים קטן, אותו לוגו, אותה רמת שנינות ואותה מידת חוצפה בריאה המתרידה הצלפה חסרת פניות בכל אגפי השלטון, בשמאל כבימין. זה העיתון היחיד שאינו מתפרנס ממודעות פרסום ואינו מפרסם אותן. זה העיתון היחיד השייך באמת לקוראיו, המתמידים לרכוש אותו, ולעיתונאיו, השותפים בבעלות עליו ומתמידים בשמירה על איכותו. המהפך היחיד שידע בשנה האחרונה, הקשה כל־כך לעיתונות הכתובה, היא תוספת של 20 מיליון פרנק בסך ההכנסות במאזנו. ■

"לה קאנר אנשנה". בכל שנות קיומו לא הוסיף אף כתם צבע לעמודיו ולא ביצע רפורמה גראפית אחת או שיפורי עיצוב

קנה אותי

הפער ביחס לרכישת עיתון בידי בעל הון אגדי כמו מקסוול לבין רכישתו בידי עיתונאים, מעידה על עולם הדימויים של הציבור בישראל, כולל העיתונאים. נוכל שבא מעבר לים להציל עסק ישראלי מתמוטט לובש מימדים אגדיים ואילו עיתונאים בעלי כוונות אמת, הופכים להיות מטרה לביקורת

יעל פישביין

את הפרשות המרתקות ביותר בעיתונות הישראלית היא רכישת הבעלות על "דבר" בידי עיתונאים וקבוצת משקיעים. לפני כשלושה חודשים, התגבשה קבוצת עיתונאים שהחליטה להילחם על המשך קיומו של העיתון. במהלך התגבשות הקבוצה, העלה אחד מחברינו, הכתב לענייני עבודה אפרים דוידי, את הרעיון שהעיתון יימסר לידי עובדיו, כשהדוגמה המוצלחת שעמדה לנגד עיניו היתה המפעל "חסין אש" שעמד על סף סגירה והיום, לאחר שהועבר לבעלות העובדים, הוא מפעל מצליח ומשגשג.

בתחילה דחינו את הרעיון. מה פתאום אנחנו, עיתונאים שכירים, חסרי כל ידע וניסיון עסקי, ניכנס לתחום כל־כך זר לעבודתנו. אבל לאט לאט היכה הרעיון שורש ויישומו הפך ליותר אפשרי. כ־40 מעיתונאי "דבר" שכנעו והביעו עניין להשתתף במהלך. בדיקה שערכנו העלתה שיש כמה דוגמאות מוצלחות של רכישת בעלות על עיתונים בידי עיתונאים בעיתונות המערבית ושלא מדובר בחלום בלבד, אלא במציאות שניתן להקנותה גם בישראל.

יו"ר ההסתדרות ח"כ חיים רמון, שעם היבחרו הודיע שבכוונתו לסגור את "דבר", שוכנע אף הוא לתמוך בעניין והיום הוא מבטיח שוב ושוב מעל כל במה אפשרית שהוא מוכן לסייע לוועד הפעולה של העיתונאים בעשרות מיליוני שקלים, כדי שהמהלך יצליח. עמיר פרץ, יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, העמיד לרשות קבוצת העיתונאים המעוניינת בקבלת הבעלות על העיתון תקציב לליווי משפטי בידי עו"ד צבי אפרת ובדיקה פיננסית בידי משרד רואי החשבון ברייטמן את ברייטמן. קבוצת משקיעים מחו"ל, בראשות ליאון צ'ארני והארולד באריי, המיוצג בארץ על־ידי עוזי נרקיס, הבטיחה לתת גיבוי פיננסי למהלך ואם הכל יילך כשורה, יש סיכוי טוב ש"דבר" אכן יועבר לידי העיתונאים וקבוצת המשקיעים המלווה אותם.

עמיתינו העיתונאים חלקם תומכים בנו בהתלהבות וחלקם ספקנים מאוד: "לא תצליחו לעשות את זה", הם אומרים מתוך דאגה וחשש שמא שותפינו למהלך גם בהסתדרות וגם בחו"ל אינם רציניים באמת ולא יילכו איתנו עד סיומו המוצלח. אבל יש אחרים שתוקפים אותנו על רקע אידיאולוגי. לדבריי אלה, יש ניגוד אינטרסים מהותי בין עיתונאי לבין בעל עיתון ואם השניים הם אחד, משהו מהותי משתבש. טענה זו נשמעת מוזרה, לנוכח מה שהולך ונחשף בעיתונות לגבי מעורבותם של שלושת בעלי העיתונים הגדולים בקשר למניעת מידע מקוראיהם ויש בה גם, שמץ לפחות, מנמיכות הנפש ומההתרפסות בפני בעל ההון, שבגללה העיתונות הישראלית איבדה הרבה מחירותה.

כאשר מקסוול, המיליונר האגדי שהתגלה כנוכל, התעניין ברכישת הבעלות על עיתון "מעריב" הסתובבו אלפי מכוניות בארץ עם מדבקת "מקסוול קנה אותי". איש לא העלה בדעתו אז שמדובר בתרגיל הונאה מצד אדם שעשק עובדים מכספי קרנות הפנסיה שלהם. האפשרות שגביר אדיר מחו"ל יבוא להציל את העיתון הקורס הציתה את הדימיון.

הפער ביחס בין רכישה בידי בעל הון אגדי כמו מקסוול לבין רכישה בידי עיתונאים, מעידה יותר מכל על עולם הדימויים של הציבור בישראל, כולל ציבור העיתונאים. בעל ההון, המשקיע מחו"ל, הוא לא סתם בן אדם, הוא גם לא סתם משקיע – הוא מושיע. נוכל שבא מעבר לים להציל עסק ישראלי מתמוטט לובש מימדים אגדיים ואילו עיתונאים בעלי כוונות אמת, הופכים להיות מטרה לביקורת ולספקנות. ציבור הספקנים לוקה בתסמונת הצאן המשווע לרועה, החפץ הזקוק לקונהו, או כדברי דליה רביקוביץ – תפוח הזהב המאוהב באוכלהו. התסמונת הזאת היא הגירסה הכלכלית של הכמיהה הפוליטית לאיש חזק, העומדת בסתירה לרעיון הדמוקרטי.

הציבור הישראלי, כולל העיתונאים, לא הפנים עדיין לעומק את ערכי הדמוקרטיה האמונה ביכולתו של כל אדם לממש את אמונותיו וחלומותיו. חלקים גדולים מהציבור חולמים על מושיע־משיח שיבוא להציל אותם ואינם לוקחים חלק פעיל במאבק על דמותה של המדינה ועל דמות חייהם. מי שעושה את זה נראה בעיניהם כחולם, לא מעשי, לא ריאלי, שוגה באשליות.

אלה התוקפים אותנו על עצם הצעתנו לחשוב שאנחנו יכולים להיות אדונים על גורלנו, להיות גם העובדים וגם הבעלים, עושים זאת בשם התפיסות השמרניות ביותר. סדר העולם בעיני האנשים האלה הוא סדר של הפרדה: הבעלים צריכים להיות בעלים, העובדים – עובדים, ושום וחלילה לא ישנו סדרי עולם.

בעיני עצמנו אנחנו מציאותיים. מודעים היטב לכל הקשיים שעלולים לעמוד בפנינו בכל אחד מהשלבים ואם נצליח – ההצלחה לא תיזקף רק לזכותנו, אלא לכל מי שסייעו בידינו. ■

מה זאת עומרת?

בהתחשב בפעילותו עד כה בתחום האמנות, נראה כאילו הבחירה בפרופ' מרדכי עומר לאוצר מוזיאון תל אביב היא אידיאלית. מדוע, אם כן, מפקפקים בכשרו לנהל את המוזיאון? מה עומד מאחורי ההתנגדות למינוי של עשרות אמנים, מבקרים ואנשי ציבור? יגאל תומרקין, רן שחורי, ציונה שימשי, רפי לביא ועופר ללוש מצטרפים למהומה

חיים לוסקי

הסאגה הארוכה שהתפתחה סביב נושא זהות האוצר הראשי של מוזיאון תל אביב, עומדת לזכות באקורד סיום צורם למדי, עם מינויו הכמעט ודאי של פרופ' מרדכי עומר לתפקיד, מי שהיה המועמד הבודד של ועדת החיפוש. לעומת מינויה של אריאלה אזולאי (גלריה "בוגרשוב"), לאוצרת מוזיאון רמת גן, מינוי שעבר, בצדק, כמעט ללא ביקורת ציבורית, מינויו של עומר מלווה בסערת רגשות עזה. מאז שהחל להתערער מעמדו של מארק שפס, בשלהי שנות ה־80 ועד היום, נע המוזיאון כספינה טרופה בים, כשבאחרונה נוהל ביד רמה וללא כל מסגרת תרבותית־אידיאולוגית על־ידי רוני דיסנצ'יק. דיסנצ'יק, יועץ פיננסי לשעבר, שהוקפץ לתפקיד הניהולי הבכיר על־ידי ראש העיר הקודם, שלמה להט, הצליח, לכאורה באמצעות קשיחות ארגונית ואקרובטיקה פיננסית, להפוך את המוזיאון ממקום הסובל מגרעונות תקציביים, למוסד נקי, מסודר, ממוזג וממוחשב: מוסד המתגאה בחזותו החיצונית (נוספו למוזיאון אגפים גדולים, האוסף העשיר בתרומות רבות משמעות, שופצו מחדש חלקים גדולים של הבניין), מוסד שאת גרעונותיו מכסה העירייה. עדיין זכורות החזיות הטראומטיות מעידן סוף תקופת שפס: עיקול מכונות הכתיבה של עובדי המוזיאון, פגיעה בקרנות העובדים ועוד פרטים שלא התבהרו עדיין לציבור.

אלא שמתברר כי הזרמת הכספים היתה החלטה פוליטית של העירייה ולא ביטוי לכשירותם של העומדים בראש המוסד. יונה פישר, שהיה המועמד הוודאי והאוצר לפני עומר, הצליח לתפקד במוזיאון זמן קצר בלבד, בעיקר עקב סכסוכים מתמידים ואי־בהירות ביחס לחלוקת סמכויות הניהול בינו לבין דיסנצ'יק. אחת הטענות הקשות שהושמעה כלפי ועדת החיפוש, שמנתה למישרה היתה שאי אפשר לחפש אוצר ראשי כל זמן שמקום מנוהל על־ידי דיסנצ'יק, לכאורה בעל העמדה המוערכת והתמיכה העירונית והרבה. הרעיון לעבוד תחת חסותו של דיסנצ'יק הבריח, לדעת רבים, כל מועמד רציני אפשרי למישרה. ולכן, כשדיסנצ'יק שם, הוועדה עדיין יכולה להצביע על עומר כעל המועמד היחיד ועל הבחירה כהכרחית – אם כי עולה גם השאלה, האם דיסנצ'יק, שידוע כפוליסט, יוכל לתפקד יחד עם עומר, הידוע גם הוא כפוליסט.

לכאורה נראה, שהבחירה בעומר היא אידיאלית. למי העיר תל־אביב היתה יכולה לייחל יותר מאשר לאיש אקדמיה, בעל ניסיון ממושך בהוראה, בכתיבה מחקרית וקריירת ניהול ואוצרות עשירה וידועה. גם פעילותו של עומר בחוג לתולדות האמנות של אוניברסיטת תל אביב, הקמת היחידה ללימודי מוזיאולוגיה בפקולטה לאמנות והרמת פרוייקט ה"גלריה האוניברסיטאית" – שאותו, אגב, פתח בתערוכה הזכורה לרע "ירושלים". עומר גם אצר במוזיאון תל אביב כמה מן התערוכות ההיסטוריות החשובות (זרק, גרוס), ותערוכות רבות נוספות בגלריה האוניברסיטאית. מדוע, אם כן, מפקפקים בכשרו לנהל את המוזיאון? מה עומד מאחורי ההתנגדות למינוי של עשרות אמנים, מבקר ואנשי ציבור? להלן מדגם מייצג של הדוברים בעד ונגד.

[illegible] מוטל בספק

יגאל תומרקין: כללית, אוצר ראשי צריך לבוא מרחוק, להיות מנותק מהקליקולוגיה המקומית, הוא צריך להיות "בסדר" וללא זיוף, כשרק אהבת האמנות באשר היא מובילה אותו. זה לעומר, ב־1977, הוא כתב בפתיח לקטלוג שלי שקרוביוס היה צייר, איש הרנסנס. מכיוון שהצלחתי להקפת זה ולחשוף את חוסר הידיעה שלו, הוא עושה לי מאז עיניים ונוקם בי לאורך כל הדרך, גם ביחס לתוצאות המבחן שהגבתי באוניברסיטה. הייתי צריך להגיע לערכאות משפטיות ולתבוע אותם כדי לראות לפסלים. הגלגל עבודותיו פסלים לחלוטין בעיני. בנוסף לכך, כל מי שראה את התערוכות שהוא אצר, כמו תערוכת דנציגר, הבין שזה דווקא בוסיק ולא עניין שקשור לתרבות או לאמנות. אין זכר כל הבנה בסיסית בהעמדת פסלים, בדיוק כפי שאלה הבנה בדושאן, שאותו הפך לעניין המגרה נשים מקממות בלבד. ריב אישי מטומטם יכול לנגוע מרמת השט שלו. מאז חיים גמזו, עומר הוא האיש הכי פחות מתאים למישרה. מנהל אמנותי צריך קודם־כל להיות קרוב לאמנות, קרוב לאמנים, ואם רואים איך עומר מנהל את גלריה האוניברסיטאית, ניהול המוכיח מכוונות ולא גלוי, מבינים שהוא רחוק מאוד מאמנים ומאמנות כאחד".

בעניין אחר, איך לך את הביקורת שהוטחה נגד יונה פישר, שהיה מקור בצורה שלילית, מבחינת המוזיאון, ליוסי חכמי. (יונה פישר היה, בתקופה מסויימת, יועץ בשכר לאוסף הפרטי "הפניקס", המנוהל על־ידי יוסי חכמי, יו"ר מועצת המנהלים של המוזיאון, עובדה שהעלתה חשד של ניגוד אינטרסים – ת.ל.) עומר גרוע בעיני הרבה יותר. אתה יודע, בה'מתמוני, איך עומר סיפר בזמנו בעבודותיו של וריצקי, לפני התערוכה הגדולה במוזיאון, כשהיה מופיע עם הציורים בביתו של צ'ארלי מיורקאס, האספן (שרכש יצירות אמנות ישראליות ביותר ממיליון דולר, אוסף שנמכר בסופו של דבר ל"הפניקס" –ת.ל.).

רן שחורי: זה טוב שבחרו סוף סוף אוצר למוזיאון. ביחס לעומר, אינני יודע, יכול להיות שהוא יוכיח את עצמו, כמו בדברים הטובים שהוא עשה בגלריה האוניברסיטאית. מבחינת יחסי האנוש, הוא ידוע לי כאדם מאד מנומס ותרבותי, הוא לא איש שבא מהשוק. למוזיאון חסרה היתה מדיניות אמנותית, כך שאני בטוח שהוא יתווה כיוון מסויים, ואני מקווה שזה יהיה הכיוון הטוב. כרגע ישנה שם תחושה שכל מה שנעשה במוזיאון הוא מקרי, שרירותי וממוסחר, אטרקציות שנועדו למשוך קהל רב בכל האפשר. מכיוון שנראה לי שצריך להעמיק את רמת הפעילות היחצ"נית של

דיסנצ'יק. הבריות מועמדים למישרה. צילום: סיון/ מריב

האמנות בארץ ולחזור לעשיה שפויה, הרי שעומר, שאינו סוחר סוסים, הוא האדם הנכון במקום הנכון, בעיקר בכיוון שהוא בא מהאקדמיה ובוודאי יעמוד על הדברים בעקביות ולא בצורה מסחרית. עומר יבנה את התערוכות במוזיאון לתוך קונספציה כללית, על־פי מערכת איזונים מיוחדת לו, כך שוורבה תערוכות מיותרות שהיו באחרונה במוזיאון לא יתקיימו.

רפי לביא: בעיני, שרה ברייטברג־סמל היא המועמדת המועדפת, האדם המתאים ביותר לנהל היום את המוזיאון. לשרה יש את הניסיון ואת הראיה הכללית. אבל בכלל אינני חושב שצריך אוצר ראשי, מכיוון שהבעיה כרגע במוזיאון עמוקה מכפי שניתן לפתור באמצעות אוצר זה או אחר. כך, למשל, לגבי הוועד המנהל את המוזיאון. במקום שיהיו שם אנשים מתוברים, יושבים שם אנשים שאינם אנשי מקצוע האמינים על קהיליית האמנות והתרבות, המינויים שהם עושים הם פוליטיים וכלכליים. על עומר אין לי דעה. מבחינת הטעם האמנותי, אנחנו שונים מאד.

אני רוצה להתייחס לעיקרון הרוטציה, שהוא בעיני עיקרון חשוב ביותר למישרת אוצר ראשי במוזיאון. עומר יכול להתקבל, אם זה יהיה לתקופה קצובה מראש, כך שהפלורליזם ייצא נשכר לאורך הזמן.

ציונה שימשי: כשמארק שפס נבחר, לפני שנים רבות, עומר היה אחד מן המועמדים ונידחה, כך שהסבלנות ניצחה גם הפעם, כמאמר הפיתגם האנגלי. הדבר היחיד שעומר עשה זה תערוכות משעממות ביותר כאוצר הגלריה האוניברסיטאית. ובעצם זה סיפור מאד עצוב, שהמוזיאון לוקח מישהו שעשה תערוכות, שהיו כולן כותרות מאד טובות אך בעלות תוכן דל, אנכרוניסטי ועלוב. אם הסיבה שבחרו בו היא השיעמום, הרי שזו בחירה מעולה המצדיקה את ציפיותי מהמוזיאון, שאינן גדולות, בעיקר לאחר שראיתי מבפנים איך מתנהלים שם העניינים כשאצרתי את תערוכת דורה גת. בזמנו הצעתי את רן שחורי למישרה, ונדמה לי שהוא לא היה מספיק אנרגטי. עומר לא היה טוב לפני כך וכך שנים ומאז הוא לא הוכיח את עצמו, רק להיפך.

עופר ללוש: לעומר יש רקורד עשיר באצירת תערוכות. יש לו גם רקורד מוכח ביחס לאמנות הקלאסית, ספר שהוא כתב על טרנר, עבודה שהוא עשה על ברנקוזי, ולכן הוא מהבודדים בארץ המתאים לתפקיד. מנהל מוזיאון לא צריך להיות יותר ממנצח על תזמורת, עם השכלה רחבה וראיה כללית, ולכן מישהו כמו עומר, שיכול להבדיל בין רובנס טוב לרובנס גרוע, להכיר את ההבדל בין ג'ספר ג'ונס המוקדם למאוחר, מתאים מאד. כאמן, העבודה עם עומר היתה לי תמיד נעימה ומתגמלת, כך שגם מבחינת העבודה עם אמנים על תערוכות רציניות הוא מתאים ביותר.

★

נראה שדווקא היום, לאחר שאמנות השוק הצליחה להפוך למטבע עובר לסוחר, אחרי שהיטשטשו הגבולות בין אמנות מסחרית לבין אמנות האוונגארד, מידת המוסר האישית היא הנותנת למישרה רמה כמו אוצר ראשי. וזוהי אחת הסיבות שמועמדותו של פרופ' עומר למישרה מעוררת מחלוקת עזה כל כך. מידת האינטגריטי של עומר מפוקפקת ורבים מהדוברים ומן הפועלים בשדה האמנות המקומי סבורים שהוא לא הוכיח את עצמו בכתיבה מחקרית.

ואולם, יש לציין את העובדה שרבים מאלה שפניתי אליהם, לצורך הכנת כתבה זו, שינו לפתע את דעתם, בעיקר בטענה ש"מכיוון שאריאלה אזולאי נבחרה למוזיאון רמת גן, מוטב עומר במוזיאון תל־אביב יכול להוות תשובה דיאלקטית מרתקת: 'יוצר מתח שיפתח ויפרה מאד את העשיה'". אני איני חושב שניתן לבנות דיאלקטיקות מכניות מעין אלה. אינני חושב שמוזיאון רמת גן, מוזיאון ללא תקציב ורכישות וללא אוסף, ללא תמיכה מאסיבית של העירייה או של משרד התרבות והמדע, יכול להוות משקל ראוי כנגד ניוונו הצפוי של מוזיאון תל אביב.

על קהיליית האמנות לבחון טוב את עצמה, לפני שהמינוי ייכנס לתוקפו (ב־17 באוקטובר מתכנס חבר המנהלים של המוזיאון לאשר את ההצעה). האם האמנים המקומיים רוצים לקרוא טקסטים של עומר כפתיחים לתערוכותיהם המוזיאליות בעתיד, האם פסגת שאיפותיהם לראות את עומר מדריך את האורחים מחו"ל, אספנים ואוצרים, בסדנאות העבודה שלהם? האם עומר הוא הדמות המתאימה בעיניהם להוליך בוועדת הרכישות של המוזיאון בנוגע לרכישה עתידית של עבודות שלהם לאוסף, רכישה שיכולה לאפשר להם קיום יצירתי והגעה לתקופת מה? התשובה לשאלות אלה אצל רובם היא חד־משמעית שלילית ורק פעולה מגוייסת ומהירה תצליח למנוע ממנו את התפקיד. ■

هكذا من الأصل

כבר לא "ימין לגיטימי"

בשלונם של הרפובליקאים בבחירות לפרלמנט של בוואריה – בין השאר עקב הירידה בגל מבקשי המקלט בגרמניה – הביא לחשיפת המגמה הניאו־נאצית של המפלגה ולהדחת המייסד והיו"ר פראנץ שונהובר

דניאל דגן

שלושה אחוזים בלבד לרפובליקאים בבחירות לפרלמנט של המדינה המחוזית בוואריה – הם תוצאה מעודדת, המפיגה את החששות מהישג אלקטורלי של הקבוצה הימנית־קיצונית בבחירות לבונדסטאג ב־16 באוקטובר. מפלגתו של איש האס.אס לשעבר פראנץ שונהובר, שחרתה על דגלה את הסיסמה "גרמניה לגרמנים", נתונה במשבר פנימי, ומאבדת במהירות מהשפעתה.

עוד לפני ארבע שנים צברו הרפובליקאים יותר מעשרה אחוזים בבוואריה השמרנית, שהיתה מאז ומתמיד מרכז כוחם. הירידה החדה בתמיכה האלקטורלית באה לנוכח הפסק גל האלימות נגד זרים החיים בגרמניה, ועל אף שבסקרי דעת קהל מאשרים שהאנטישמיות היא תופעה נפוצה בחלקים של הציבור.

מה קרה לקבוצה הימנית־קיצונית החזקה ביותר בגרמניה, שהצליחה להחדר לפרלמנטים של מדינות מחוזיות אחדות, ועטפה במעטה הגינות עמדות ניאו־נאציות מסוכנות?

סיבה חשובה המסבירה את הירידה בכוחם של הרפובליקאים היא הצעדים שנקטו המפלגות הגדולות כדי לבלום את גל ההגירה של מבקשי מקלט פוליטי. עד לפני שנתיים ושלוש יכלו הרפובליקאים לטעון, כי הנוצרים־דמוקרטים (מפלגת השלטון), והסוציאל־דמוקרטים (מפלגת האופוזיציה הראשית), פשוט אינם מפגינים רגישות לבעיות המעסיקות את הציבור. לגרמניה הגיעו מאות אלפי פליטים, בעיקר ממזרח אירופה, שביקשו בה מחסה על סמך חקיקה נדיבה המבטיחה מקלט לכל נרדף פוליטי. הפליטים, שרובם הגדול באו כדי לשפר את מצבם הכלכלי ולהנות משירותי הסעד של מדינת רווחה מערבית, נתקלו במקרים רבים בעויינות מצד האוכלוסיה.

לאחר חודשים ארוכים של היסוסים, החליטו המפלגות הגדולות לשנות את החוקה במטרה להקשות על הגירת פליטים לגרמניה. התוצאה, יותר משנה לאחר השינוי: גל מבקשי המקלט אכן נבלם ופליטים רבים שבאו לגרמניה במסווה של נרדפים פוליטיים הוחזרו לבתיהם. המגמה נמשכת גם עכשיו והיא מלווה בתמריצים למי שמוכנים לעזוב מרצונם ובמעצרים המוניים של סרבנים המנסים לנצל כל אפשרות כדי להאריך את שהותם.

"פשרת המקלט הפוליטי", כפי שמכונה השינוי החוקתי מן השנה שעברה, הוציאה במדה רבה את הרוח ממפרשי הרפובליקאים. ממפלגת מחאה המונית הם הצטמצמו למימדים של מפלגה קיצונית קטנה, שאינה מצליחה לדלג מעל המשוכה הגבוהה של חמשת אחוזי החסימה.

שונהובר, שהבחין בהתפתחות החדשה, החליט לפני חודשים אחדים להסיר את המסווה "המתון" של הרפובליקאים, ולהתיר לשיתוף־פעולה עם קבוצות ימניות קיצוניות אחרות, שאינן מסתירות את נטיותיהן הניאו־נאציות. בין השאר, הוא נפגש עם מנהיג "האיחוד העממי הגרמני" גרהארד פראיי, המוכר גם כעורך ומוציא לאור של עיתונים המטפחים נוסטלגיה לתקופת הרייך השלישי. בתום הפגישה פורסמה הודעה משותפת, שבה הדגישו שונהובר ופראיי את מגמתם לעשות יד אחת כדי לקדם את מטרותיהם הפוליטיות.

צעד זה הסעיר את הגורמים המתונים בקרב הרפובליקאים, שהצטרפו למפלגה "רק" כדי לתמוך בכוח פוליטי ימני, והאמינו בתמימותם לרטוריקה ה"מתונה" של שונהובר ("איננו ניאו־נאצים ואיננו אנטישמים ושונאי זרים", נהג שונהובר להכריז).

מתנגדיו של שונהובר הכינו מזה שבועות אחדים הפיכת חצר במטרה להיפטר משונהובר – האיש שהקים את המפלגה וביסס אותה בעשר השנים האחרונות כגורם לא מבוטל בזירה הפוליטית הגרמנית. אחרי המפלה האלקטורלית בבוואריה, כונסה בחיפזון לשכת המפלגה, והחליטה ברוב גדול להדיח את שונהובר מתפקיד היושב־ראש. שונהובר מצידו הגיב בפניה לבית־משפט, בטענה שההדחה אינה חוקית.

פחות משבועיים לפני הבחירות לבונדסטאג, שקועים

שונהובר. חותר למטרות ניאו־נאציות. (צילום: אי.פי.)

איפוא הרפובליקאים בסכסוך פנימי המבליט את הנטיות הניאו־נאציות בצמרת ומבריח בוחרים נוספים מן המפלגה שהתפארה בהיותה "קול לגיטימי של הימין". קבוצות ניאו־נאציות אחרות, כמו מפלגתו של פראיי, או "המפלגה הלאומית דמוקרטית", מנסות לנצל את המשבר כדי לזכות בקולות המצביעים העוזבים את הרפובליקאים.

אף אחת מן הקבוצות האלה לא תזכה במושבים בפרלמנט. אבל אחדות מהן יוכלו להתנחם בכך שיזכו במימון ממלכתי נדיב של הוצאות הבחירות. "בשביל זה בלבד כדאי לנו לרדוף", אומר אחד הפעילים שהדיחו את שונהובר, "אחר כך נכין את עצמנו לקראת מערכת הבחירות הבאה". ■

החצר האחורית של רוסיה

פזית רבינא

בשעה שהעולם המתין לפלישה האמריקאית אל חופי האיטי, עשו הרוסים עיסקה נאה עם האמריקאים. בתמורה לתמיכתם במועצת הביטחון בהצעה האמריקאית לפלישה, מצפים עכשיו הרוסים מהאמריקאים שיתעסקו בענייניהם אם וכאשר יראו הרוסים לנכון לפלוש למדינות במרכז אסיה ובקווקז

מי שחיפש אקשן בשבועות האחרונים, מצא כמויות ניכרות ממנו בהאיטי, אי קטן וחסר־חשיבות להולוסין בים הקאריבי. אבל בעוד הדיקטטור כבר הלסת, ראול סדרס, ואשתו היפה יאניק מככבים מעל מסכי הרשתות האמריקאיות המתערות את הפלישה ההומאנית הגדולה, האקשן האמיתי התרחש הרחק מעיני הזרקורים, ביבשת אחרת ובמדינה אחרת, שרוב האמריקאים מתקשים להגות את שמה – אזרבייג'אן.

אם יש למלה אקשן משמעות כלשהי, הרי זו תערובת נפיצה של פוליטיקה, אלימות, עסקים וכסף גדול. כל הנתונים האלה והרבה יותר מזה התקיימו בשבועות האחרונים בבאקו, בירת אזרבייג'אן. שם גם מוטלים על כף המאזניים אינטרסים קצת יותר כבדים מאלה של אי בודד כמו האיטי.

ברפובליקה המרכז־אסיאתית הזו, המשתרעת בין איראן לבין תורכיה, נמצאות לפי כל הסימנים עתודות נפט העולות אפילו על אלה של כוויית. אבל אליה וקוץ בה. אותם שלושה שדות נפט עצומים, שהכל מצפים בקוצר רוח לגילויים, ממוקמים בקרקעיתו של הים הכספי, שרוסיה טוענת לזכויות עליו.

רוסיה אינה היחידה הלוטשת עיניים לשדות הנפט. גם חברות הנפט המערביות הגדולות, כולל האמריקאיות, רוצות דריסת רגל בהם. שוויים של שדות הנפט האלה מוערך בעשרות מיליארדים. ואכן, לפני כשנתיים, כמעט הצליח נשיא אזרבייג'אן דאז, אבולפאז אלצ'יבי, לחתום על חוזה בין ממשלת אזרבייג'אן לבין אגד של חברות מערביות, שכלל את בריטיש פטרוליום, סטייט אויל, אמוקו, פנזאויל, ראמקו, מקדרמוט ותרקיש פטרוליום. אילו היה החוזה לפיתוח השדות, שהוערך אז ב־9 מיליארד דולר, יוצא לפועל, היתה היום אזרבייג'אן מדינה עצמאית המשתחררת מתלות פוליטית וכלכלית כבלת ברוסיה. למערב היתה ניתנת אז דריסת רגל באיזור אסטרטגי, שבאופן מסורתי נחשב לשטח השפעה רוסי מובהק.

אין פלא, אם כן, שהרוסים לא עמדו מנגד. ימים ספורים לפני שהחוזה מומש, התרחשה באזרבייג'אן הפיכה. הרקע הרשמי להפיכה, שבאה כביכול מכבפים, היה תפקודו הכושל של הנשיא אלצ'יבי במלחמה עם ארמניה. אבל לדעת מומחים, הביצוע היה בהשראה ובמימון רוסיים.

התוצאה לא איחרה לבוא. את מקומו של הנשיא אלצ'יבי האנטי־רוסי תפס גיידר אלייב, קומוניסט ידוע, חבר הפוליטביורו המוסלמי היחיד בתולדות ברית המועצות וראש הק.ג.ב של אזרבייג'אן קרוב ל־18 שנה. כל זה לא מנע ממנו להחשב לפרגמטיסט מובהק הפועל ברוח הנסיבות המשתנות.

במוסקווה נשמו לרווחה. היה ברור לכל בר בי רב שאיש מנוסה ומבריק כאלייב, המכיר היטב את מבנה הכוחות בזירה המרכז־אסיאתית, ישחק את המשחק היחיד המתקבל על הדעת – המשחק הרוסי.

במשך שנה ויותר מילא אלייב את הציפיות. העיסוק המתמשך במלחמה עם ארמניה, בבעיות הכלכליות הכבדות ובמיגור אוייביו הפוליטיים, חייב אותו לשמור על יחסים טובים עם הרוסים. חוזה הנפט אדיר המימדים נראה כאבוד.

אבל אז נכונה לכולם הפתעה. לא רק שהחוזה לא מת, אלא שאלייב הוליך בשקט, אם כי באומץ, ללכת על הקלף האמריקאי־מערבי. כדי לגרום למערב לחזר אחריו ביתר שאת התיר אלייב באופן מחושב לגמרי לכמה מאות מג'אהידין ואנשי חיזבאללה להיכנס לאזרבייג'אן, כשכיר חרב שמטרתם להילחם בארמנים. במרחק 20 ק"מ מבאקו נפתחה אפילו נציגות רשמית של החיזבאללה. בקרב חוגים מערביים החל להתקבל הרושם כי אם לא תיפול אזרבייג'אן לידיים רוסיות, הרי שהיא עלולה בסוף הדרך לנשור לחיקו החמים של הפונדמנטליזם האיסלאמי.

המהלך האזרי הצליח. במערב התעשתו ובתום משא־ומתן

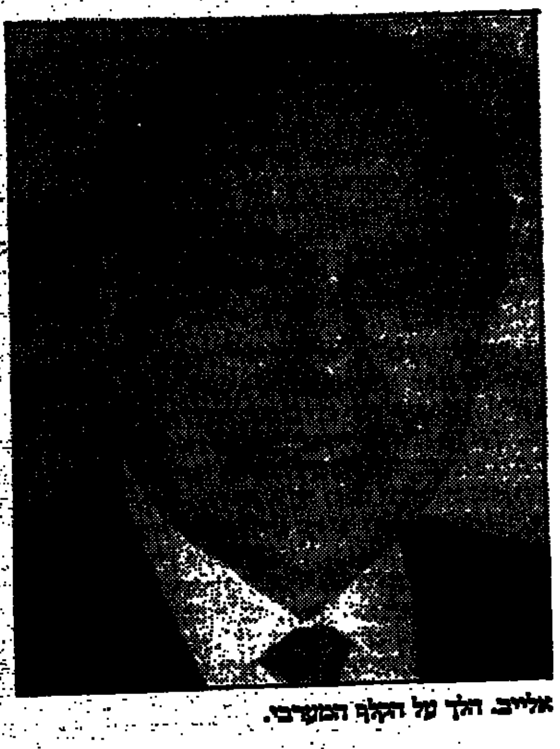

אלייב. הלך על הקלף המערבי.

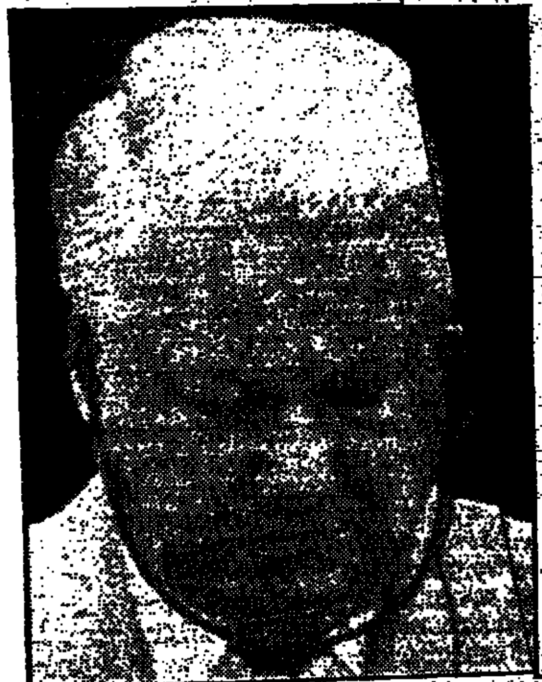

ילצין. רמז ברור לקלינטון. (צילומים: אי.פי.)

ממושך הגיעו לתוצאות. לפני שבועיים חתם אלייב על חוזה בסך 7 מיליארד דולר לפיתוח שדות הנפט בים הכספי עם אגד החברות המערביות. ומכיוון שבניגוד לקודמו, בתפקיד אלייב הוא איש מנוסה בהפיכות מסוגו, צורף הפעם לעיסקה גם קונגלומרט הנפט הרוסי לוקאויל. גם אם הרוסים אינם בדיוק מרוצים, לפחות הם בפנים.

וכך, כשבוע לאחר החתימה יצא אלייב לארה"ב כדי לקטוף את הדיווידנדים. נכונו לו פגישה עם הנשיא קלינטון ונאום במסגרת כינוס מועצת האו"ם.

בדיוק בנקודה הזו החל האקשן האמיתי. יום בלבד לאחר החתימה של אלייב, הצליח שר המלחמה הקודם, ראש באזייב להימלט בנסיבות מסתוריות ביותר מן הכלא השמור ביותר באזרבייג'אן. באזייב נשפט ונכלא לפני כשנה, לאחר שהתברר כי הפקיד בידם של שטחים נרחבים בכל נגורנו קארבאך תמורת שוחד של כמה מאות מיליונים. יחד עם באזייב נמלטו עוד שלושה מחבריו במיבצע, שכלל ככל הנראה גם הליקופטר מרוסי שהמתין למעל גג הכלא.

הבריחה הגדולה הביכה את אלייב קשות. המשטרות הנגזרות ממנה לגבי מידת עידנותם ונאמנותם של משטרה ושירותי הביטחון, מעוזי הכוח המסורתיים, שהיתה ברורה. למרות זאת החליט אלייב לצאת מן הארץ ולקיים את הביקור בארה"ב.

ואז באה המכה הבאה. ביום שישי האחרון זה למוות בהפרש של שעתיים שני פוליטיקאים בכירים הידועים ומוחזים כבני בריתו הקרובים של אלייב. הראש, אפיאדין ג'אלילוב, סגן יו"ר הפרלמנט, והשני, שאמיל אג'מוב, קצין הביטחון הראשי של אלייב. בשני המקרים הצליח המתנקש להימלט.

היעדרו של אלייב, עקב שהותו בארה"ב. אמר יו"ר הפרלמנט האזרי, ראסול גולאייב, בנאום טלוויזיוני לאומה, כי התנקשויות בוצעו על־ידי גורמים המתנגדים לאלייב ומנסים להורג או יציבות באזרבייג'אן עקב התחימה על חוזה הנפט. אבל גולייב לא נקב בשמות. הרמז היחיד שנתן היכי מדובר בכוחות המעוניינים לערער את השלטון באמצעות פשעים.

אמנם מנוף למה, יום בלבד אחרי רמזיו של גוליב באה המכה השלישית. שלושה רוצחים מורשעים בדין, שהמתינו להוצאתם להורג בירייה, נמלטו מכלא ביילובסקאיה שבפרברי הבירה באקו. העשרה נמלטו דרך מנהרה שנחפרה מתוכי הכלא החוצה. מתוך העשרה נתפס עד כה רוצח אחד בלבד.

גם אם אין כל קשר בין הבריחה הנועזת של שר המלחמה מן הכלא לבין בריחתם של הרוצחים ובין ההתנקשויות בתומכיו הפוליטיים של אלייב, צירוף הנסיבות רומז על אובדן שליטה מדאיג של אלייב בקרב כוחות ביטחון הפנים, הצבא המשטרה ובכלל הקרובים אליו.

בתנאים אלה ראוית הפלישה להאיטי כמו משחק מחשב צבעוני לילדים. ההשוואה בין מה שעומד על הפרק באזרבייג'אן מבחינה כלכלית ומבחינה גיאופוליטית נראית

העסקתו של קלינטון בפלישה להאיטי בסדר עדיפויות גבוה מאוד. בינתיים הפלישה להאיטי רק עלתה כסף משלם המיסים האמריקאי. באזרבייג'אן יש פוטנציאל לרווחי עתק המרמבות ליצור גיוון אסטרטגי של מקורות נפט.

כמובן, יש הרבה תשובות לסדר העדיפויות העקום הזה, שנובע קודם כל מפוליטיקה אמריקאית פנימית. אבל ברמת המאקרו הגיאו־פוליטית, הקשר נמצא במקום אחר: בזירת האו"ם.

בשעה שהעולם כולו המתין לפלישה האמריקאית המיוחלת אל חופי־הקיסם והלבנים, עשו הרוסים עיסקה נאה עם האמריקאים. בתמורה לתמיכתם במועצת הביטחון בהצעה האמריקאית לפלישה להאיטי, הנמצאת בחצר האחורית של ארה"ב, מצפים עתה הרוסים מהאמריקאים שיתעסקו בענייניהם, אם וכאשר יראו הרוסים לנכון לפלוש לחצר האחורית שלהם במרכז־אסיה ובקווקז. זו לא חייבת להיות פלישה כהגדרתה, מן הסוג שהעולם כולו יתקומם נגדה. מדובר ב"כוחות שימור שלום" שהרוסים מפעילים כבר שנתיים בגרוזיה ובאבחזיה כדי לשמור על הדמוקרטיה. כמעט כמו בהאיטי. בקרוב אף צפויה מתקפת שלום רוסית כזו גם בצ'צ'ניה.

העניין הוא בכך, שמה שהיה נראה לפני כשבועיים כהבנה ג'נטלמנית בין הרוסים לאמריקאים בזירת האו"ם, לא ממש עבר. בפסגת וושינגטון בשבוע שעבר ניבעו חיכוכים בין קלינטון לילצין בדיוק בנקודה זו. העניין לא פרץ אל סדר היום התקשורתי בשל אי הנעימות שבו. אבל התגובה הרוסית המוגנת לא איחרה לבוא. בהצבעה שהעלו האמריקאים באו"ם על הסרת הסנקציות מעל האיטי, עוד בשעה שילצין היה בוושינגטון, הרוסים נמנעו. הרמז היה יותר מברור. ■

אליוט. מחבר עמקות מחשבה לדיבור יום־יומי

כטוב בעיניהם

ייטס. מזכיר כי שורשי השירה הם בזמרה

"אקוסטיסט". מיוחד ל"דבר"

סדרת תקליטורים חדשה של אמ"י מציגה משוררים כט.ס. אליוט, ייטס וג'ויס קוראים משיריהם. למרות רתיעתם המסורתית של משוררים מהתערבות דרמטית בקריאה, התוצאה במקרה זה מרתקת וקסומה

סר ג'והן גילגוד, הנחשב בעיני רבים כתיאטרון כאנגלי החי הגדול ביותר, התוודה פעם כי בנעוריו, הוא עלול היה להתרגש עד דמעות למשמע קולו שלו קורא בשייקספיר. בשנים מאוחרות יותר, היתה לא פעם לקריאת־השירה של סר ג'והן השפעה דומה על מאזינים. משוררים מכל סוג מברכים, בלי ספק, על פירקן המסוגל לעורר תגובה כה נלהבת.

האומנם כך? מבקר ספרות נודע, אי.איי ריצ'ארדס, אמר כי הוא תמיד העדיף לשמוע משוררים קוראים את יצירותיהם במקום שיפקידו זאת בידי שחקנים. שחקן רוצה להעביר את השיר; משורר רוצה למסור למה התכוון. שחקן, תוך שהוא שוקד על יצירת רושם, עשוי לסלף את תכונתו המהותית של השיר. משוררים נרתעים מהתערבות דרמטית כשניתנת להם הזדמנות להקליט בקולם שלהם.

סדרה חדשה ונאה של שלושה תקליטורים בהפקת אמ"י, "סופרים ומשוררים", מציגה, בין רבים אחרים, את ט.ס. אליוט, וו.ב. ייטס וג'יימס ג'ויס, מגישים את מה שהם היו כנראה מעריכים כגירסאות מדוייקות של יצירתם.

אבל התוצאות מעורבות במקצת. משוררים הקוראים את שירתם חייבים בכל זאת, במידה כלשהי, "לשחק" כדי ששורותיהם ימשכו את תשומת־ליבו של המאזין.

הלידיות העדינה בבתי־השיר של וולטר דה לה מאר כמעט אינה ניכרת כשהיא נבלעת לחיתוך הדיבור המתון והחד־גוני של המחבר. סי. דאי לואיס וסטיפן ספנדר מצליחים יותר מפני ששירתם, גם אם אין היא בהכרח טובה יותר, לפחות נלהבת. שני האישים השתייכו לשמאל האנטי־פאשיסטי של אוקסברידג' בשנות ה־30. שירתם איננה תעמולתית, אבל היא ספוגה אנרגיה רומנטית ואמונה המועברות בקולותיהם.

התרגשות כזו יכלה להיות לא יותר מתעלול דרמטי לולא היתה מעבירה גם את מבנה השורות, את הדרכים העדינות המקשרות בין צליל למשמעות. מבחינה זו, השיא של אמ"י הוא ט.ס. אליוט הקורא את "ארבע רביעיות", ההרהורים על זמן ומוות. שמירת הקשב של המאזין דרך השבילים הפילוסופיים של השירים היא אתגר; אבל אליוט מצליח בכך על־ידי חיבור בין עמקות מחשבה למקצבי הדיבור היום־יומי, ועל־ידי קריאה ענוה ובהירה.

המוח האירית פועלת באופן שונה מאד, והבידורו הקלטים הגדולים של אליוט, וו.ב. ייטס וג'יימס ג'ויס, חוזרים אל המסורת המוחצנת יותר של פייטנים ומרימי נודדים. ייטס בולט בביזהר בקראו את השיר הביב האנתולוגים, "אי האגם איניספרי", באופן הגורם לנו לזכור כי שורשיה של השירה בזמרה. וג'ויס, להלכה רק כותב פרוזה, קורא קטע מ־"Finnegan's Wake", יצירה הנחשבת בדרך כלל למבוך לשוני בלתי־מובן, בביצוע כה ומזמני היפנוטי, עד שצלילי המלים בלבד נוסכים קסם.

בדרך כלל, המשוררים באוסף זה הם המרשימים ביותר. קטעי הפרוזה, הכוללים את ג'ורג' ברנארד שו, וירג'יניה וולף ופיסקה כמעט לארשמיעה אבל לאדגילה מפי טולסטוי, הם בעלי עניין היסטורי בעיקר. יוצא־מן־הכלל אחד, אחת הפנינים בסדרה זו, הוא א.א. מילן הקורא סיפור מתוך "פו הדב" בקסם אדיש שכל שחקן היה מתברך בו. ■

מחשבותיו הלא־יפות

(המשך מעמ' 16)

חוקרים מיודעים. לאסיפה המכונת בא אלופי צה"ל לשעבר ושופטים ברימוס, חברי כנסת וחברי ממשלה לעתיד. באספו שם אישים מקצות הקשת הפוליטית, כמו שבח וייס, שולמית אלוני, משה ארנס, ומין הלוי. הדיון היה נוקב ונמשך אל השעות הקטנות של הלילה. האלוף אברהם יפה טען שאילו הסמכות בידיה, מעיף את כל הקצונה, עד דרגת סרן, על הזלזול הנורא שהתגלה בהכנת צה"ל ועל היעדר המשמעת בקרב המפקדים בחזית הדרומית, גם לאחר שהוכרזה כוננות עליונה. דברים אלה בוודאי נכונים, אך הם מסבירים את הטעות השניה בלבד.

ההסבר האחר התבסס על תצפית סוף מידע במהלך הקרבות ובשבוע שאחריהם. לפי הסברה, סבר דיין שאין סיכוי ואין צורך לישראל בשלום עם צרים ודי בשביתת נשק וניתוק מגע. על־כן הציע לסגת מן המים, אל מוצא סיני, ולהיערך בקו ג'בל לבני־ראס מגד (מורוה לשארם אל־שיח). כך יחזור צה"ל לעצמו, המדבר לפניו ולא מאחוריו. אם מחזיקים בקו בר־לב, סבים למצרים מול העיניים, כשערים חשובות בטווח התעלה – עורק ההכנסות במטבע חוץ – נצורה. מצב מתגרה, המזמין מלחמה בתנאים הנוגדים את עיקרון צה"ל, האמון על מלחמת תנועה (בספרו מאשתאו מכל זאת וזעירא היטב).

לפי תפיסת דיין, משלא הצליח לנצח את חבריו למגוע מקו המים, ראוי היה להשתמש ברוחם של המצרים. ואמנם, לאחר שצה"ל נתקשה אמיתי מבואות המיתלה, יצר דיין אווירת נכאים והשלמה שנועדה לייצב את הקו הרחק מהתעלה, במחיר של כמה מאוחרבות בלבד, מחיר האיוולת של קו בר־לב. שבמדיים, שרשורים שלו באותה עת היו יותר של איש מדע המדינה מאיש מדינה בפועל, הגיב על ניסיון הסבר זה בפקפוק, כי שלא נטה לייחס לדיין רמה כה גבוהה של תבונה – "אם זה נבון, הוא באוף". את הבשורה שגם במוסקווה מכם את גאוניותו של דיין הביאה חברת הכנסת חייקה גרוסמן, ודיווחה בשובה משם שבקרמלין מדברים בשבח דיין. כך דיברו גם בסיטי של לונדון – שפתיחת התעלה, ללא קשר לשלום, היתה אינטרס של אנשי הנפט שם.

אף פעם לא טעינו

אבל, כאמור, ההבדל בין האסכולות לא היה במנת המשכל. יגאל אלון, חיים בר־לב, ובעיקר פנחס ספיר, צידדו בהחזקת קו המים לא מנימוקים צבאיים, אלא מדיניים. תעלה סגורה תאמה את האינטרס האמריקאי. שר החוץ קיסינג'ר ביטא עוד בהיותו יועץ לביטחון לאומי. השיקול לא היה אסטרטגי בלבד: התישוב המכריע היה, כנראה, מניעת נפט מן המפרץ לאירופה, כך שכדאי יהיה לפתח מקורות אלטרנטיביים לאלה של בעלי החזקה על נפט מעיראק ואיראן. התפיסה האמריקאית תאמה את תפיסת מתנגדי דיין, שסירבו לתחזית מהתעלה. הם ביקשו לשים מצור על כלכלת מצרים, כדי שממשלתה תכריע על שלום קבע. היו סימוכין בדברי סאדאת ומעשיו, שיש עם מי לדבר.

היה זה ספיר, אישית, ששיכנע את אריאל שרון ב־1969 שהנימוק להחזקת קו המים אינו צבאי אלא מדיני, וזה היה התנאי לשיבתו לצה"ל, כאלוף פיקוד דרום. המתח בין שתי האסכולות היה רב. ההערכה של הביטחון הלאומי במסרה לנאמנו של דיין, ראש אמ"ן האלוף אלי זעירא. זמן מה לפני מלחמת יום הכיפורים, יצא זעירא למסע בבירות זרות לפגישה עם הסגל הדיפלומטי. אין הוא מזוהה על כך בספרו, אבל מטרת המסע, אולי לא היחידה, היתה להבהיר מה שדיין הזכיר ביום ה־4 באוקטובר: שיש ציפיה בינתיים שהמצרים יתקיפו.

עובדה זו היתה ידועה לכתבים לענייני צבא שבאספו לשמוע תדרוך של זעירא לקראת שנת תשל"ג, אבל איש במעט לא העלה ברעתו לרמוז על מידע זה. רק אחד שאל: איך קורה שהערכת מצב לאומית עושה הצבא ולא מוסר אחר, כנהוג במדינות מתוקנות. זעירא השיב ביוהרה, שטוענים כי היתה אופיינית לו: "זה כך, מפני שאף פעם לא טעינו". ■

קנס

לכל חוק יש שם

קיימת סכנה גדולה, שכיון שכל כך הרבה חברי כנסת מעורבים בהצעות החוק השונות לשריון חוק הגולן, "ידיעות" החוק לשריון חוק הגולן לכמה חודשים וזאת כיון שכל אחד מחברי הכנסת ירצה שהחוק לשריון חוק הגולן ייקרא דווקא על שמו.

"דבר־אחר" טוען שאסור שהשאלה על שם מי ייקרא החוק לשריון חוק הגולן תדחה את קבלת החוק לשריון חוק הגולן ולו אף לרגע. יש לקבל את החוק לשריון חוק הגולן עכשיו מיד.

והיה, אם במלחמה שתפרוץ עם סוריה, יהיו לנו אלף הרוגים, ייקרא החוק לשריון חוק הגולן על שם ח"כ פרופ' יורם לס. אם יהיו לנו אלפיים הרוגים, ייקרא החוק לשריון חוק הגולן על שם ח"כ עמנואל זיסמן. אם יהיו לנו שלושת אלפים הרוגים, ייקרא החוק על שם ח"כ גדליה גל. אם יהיו לנו ארבעת אלפים הרוגים, ייקרא החוק על שם ח"כ יעקב שפי. אם יהיו לנו חמשת אלפים הרוגים, ייקרא החוק לשריון חוק הגולן על שם ח"כ רענן כהן. אם יהיו לנו ששת אלפים הרוגים – על שם ח"כ דוד מגן. אם יהיו לנו שבעת אלפים הרוגים, ייקרא החוק על שם ח"כ אבי יחזקאל. אם יהיו שמונת אלפים – צחי הנגבי. אם יהיו לנו תשעת אלפים הרוגים – דוד מנע. ואם יהיו לנו עשרת אלפים הרוגים ייקרא החוק לשריון חוק הגולן על שם ח"כ אביגדור קהלני.

ועל השאלה מה יהיה אם יהיו לנו עשרים אלף הרוגים – דיה לצרה בשעתה, ויפה שעה אחת קודם.

העורך

מטייל ישראלי: ניסית כבר הכל אבל הדבר עשה לי את האפקט הכי טוב

הצלחת התפשטות מגיפת הדבר בהודו גרמה למדינות נוספות במזרח הרחוק לנסות להתחרות בהצלחה ההודית ולנגוס ממנת כמה פלחי שוק.

כבר היום מייצרת טאיוון דבר בחצי המחיר, אלא שבינתיים אין הדבר הטאיווני מגיע בעוצמתו ובאיכותו לדבר ההודי, ומטיילים צעירים, שניסו אותו, טוענו שאין לו כמעט השפעה, שהוא חלש מאוד ולא מביא את הסוטול. גם פקיסטן מנסה לפתח דבר משלה בעזרת כוח עבודה זול, אלא שהדבר הפקיסטאני לא מצליח להיות מרבק, ולכן אין לו יכולת התפשטות. ככה שלמרות מחירו האטרקטיבי, אין בינתיים תחליף לדבר ההודי והוא מוביל בשוק, בעדיפות מוחלטת.

משחרר האסידים, חרות לפיד, יצא להודו לשחרר צעיר ישראלי שחלה בדבר אך לא יכול היה לשלם בשבילו. חרות לפיד ניסה לסדר לצעיר הישראלי קיבוץ בצפון הארץ, אך הלה העדיף דווקא אנטיביוטיקה.

מומחים למשפט: אם ישתכנעו שופטי בית המשפט כי שמחה דיניץ מעד מעידה חד־פעמית ואח"כ כמה מעידות רב־פעמיות ואח"כ כמה נפילות, גילגולים, התחלקויות וטעויות חד־פעמיות, הוא עשוי לקבל עונש קל יחסית: 10 חולצות על תנאי לשנה ועוד כ־80 עניבות קנס.

הורי ילד מגבעתיים שנפצע ונבהל הגישו בג"ץ נגד שובתי הרעב ברמת הגולן

בתביעתם כותבים ההורים:

"הבן הקטן שלנו בן השש צפה בטלוויזיה ושמע במהדורת החדשות על שביתת הרעב בגולן. לתומו חשב הילד שאם אנשים שוב צמים, הרי סימן הוא שיום הכיפורים חזר. על כן עלה הילד על אופניו ופרץ בדהרה צוהלת ברחובות גבעתיים, מתוך הנחה כפולה: גם שהוא חוגג כייאות וכנהוג את החג החוזר, וגם שאין חשש לנסוע בחופשיות באמצע הכביש בניגוד לכיוון התנועה. מכונית פרטית שנסעה אף היא לתומה פגעה בו והוא נפצע פצעים בינוניים. אך פצעיו הנפשיים כבדים והוא איבד, באופן מוחלט, את האימון בחגי ישראל ובוודאי במועדי ישראל."

בכתב ההגנה מודה המדינה באחריות חלקית לאירוע ובחוסר אחריות מלאה בעניינים אחרים. המדינה מבטיחה שבעתיד לא יהיה מקום לאי הבנה, והיא לא תאפשר יותר לאנשים לצום בלי שהצום יוכתר בשם. ככה שהצום שיתקיים בתום שנה לצום על הגולן ייקרא "צום אביגדור" או "תענית קהלני", והילד לא יתבלבל יותר.

אגודת "תנו לצמים לשתות" העניקה לילד זוג אופניים תחת אלה שנהרסו לו, וראש העיר העניק לילד משאבה לנצח, כדי שיוכל להמשיך לשמור על החגים.

בחור תאילנדי כבן 27, שנכנס אמש לסניף העמותה "תנו לחיות לחיות" וביקש לאמץ כלב, עורר עליו את חשדם של המתנדבים במקום, לאחר ששאל אותם אם הם מוכנים למסור לו לאימוץ גם בצלים ופיתות.

בכל עשר דקות מגיע חולה דבר לבית חולים בהודו – **ש"ס מציעה להודו לעבור לשעון קיץ ולהציל בכך שש נפשות**

בשבוע הבא בדבר אחר:

ראיון עם דני שגב־דרום
איש בטחון ישראלי לשעבר בלונדון

"כבר גמרתי לכתוב את הבסט־סלר הבא על ליידי ד'. אני רק צריך עוד לקפוץ ללונדון לזיין אותה."

מליון תולעים לא יכולות לטעות

מכתבים

אם כבר — או כבר

"דבר־אחר" יקר,

השבוע קראתי בכל העיתונים, כי חברת אל־על, עושה באחרונה מאמצים גדולים למען נוסעיה והיא עורכת חיטוי מפני מגיפת הדבר במטוסיה השבים מהודו, כדי שהמטוסים יוכלו להמריא שוב נקיים להודו להביא משם עוד פליטים בתשלום. ושאלתי את עצמי את השאלה המתבקשת מאליה: אם כבר מחטאים את המטוסים, לא היה כדאי גם להחליף את האוכל באותה הזדמנות?

ע. ע.
ראשל"צ

תשובת המערכת למכתבו של הקורא י. ג.

קורא יקר,
לשאלתך למה צריך כל כך למהר להחזיר את הגולן, התשובה היא: כ כ ה.
אמנם היינו רוצים לפרט יותר, אבל אין זמן.

העורך.

יש נפט בישראל

"דבר־אחר" יקר,

מסתבר שבישראל יש נפט עמוק באדמה, ובמקום להעלות אותו, מורידים המנהיגים את המדינה אל הנפט.

י. ר.
הרצליה

משאל"עם זוטא

ד.א. יקר,

אני הייתי אחד מ־300 אלף האנשים שבאו לגמלא לראות את שובתי הרעב. כדי שהנאתי מהטיול תהיה מלאה, נכנסתי למסעדה וסעדתי את ליבי כשאני משקיף על השובתים. כשסיימתי, ניגשה אלי מלצרית בת המקום, ושאלה אותי: אפשר לפנות?

ושאלתי היא: האם הרעב עלה לה לראש?

א.ל.
גוש דן

תשובת "דבר־אחר":

בעת שביתת הרעב ערכו המלצריות של גמלא משאל־עם זוטא. במסעדות הן ניגשו לכל סועד ושאלו אותו אם לפנות או לא. בעקבות ייעוץ שהגיע ממומחה למשאלי־עם, נתבקשו המלצריות לשאול את השאלה מייד עם ההגשה, כשהסועד עדיין אינו עייף, כך שכל מה שהיה עליך לעשות בעקבות השאלה הוא, לגבש את רעותיך הפוליטיות, להביט לה ישר בעיניים, לתת לה טיפ שמן ולהגיד: לפנות, אבל שמרי את העודף!

שלך
ד. א.

מכתב פתוח לפרופ' יורם לס

פרופ' יורם לס היקר,

רק בזכותך אמא שלי כבר לא רוצה שאני אהיה דוקטור. ועל כך תודתי לך מקרב לב.

ז.ש. לש
עורך־דין

אלף בית

א: תגיד, שמת לב שההתנגדות לנסיגה מהגולן חוצה את כל גוני הקשת הפוליטית?
ב: בהחלט שמתי לב. ואיך קוראים לדבר הזה שחוצה את הקשת, אתה יודע?
א: חץ.
ב: ומה תפקיד החץ?
א: להרוג.
ב: את מי?
א: אני לא יודע. אני אף פעם לא הצלחתי את הקשת הפוליטית. או אולי אותי?

אלף בית

א: תגיד, אתה זוכר מה התחילו לשדר כשדר הרייטינג של האקטואליה?
ב: טוק־שואו.
א: ועכשיו, כשהרייטינג של הטוק־שואו על הפנים, מה ישדרו?
ב: סיטקום.
א: ומה ייתנו כשהרייטינג של הסיט־קום ייפול?
ב: פרוזן יוגורט.

אלף בית

א: שמעת שהרב גורן ביטל את התפילה לשלום המדינה?
ב: שמעתי.
א: נו, ומה אתה אומר?
ב: שאני הייתי מתמיד ומבטל את התפילות בכלל.

אלף בית

א: תהיה בריא?
ב: למה?
א: כי שמעתי שיורם לס הוא רופא.

החרק בוטל - שותים קריסטל

מסביב לעולם ב...

שלום קולגות. "מה שלומכם" (מיוחס לפלצמוזש הנרי כ. קסיד)

הנשו נא לי קוראים יקרים, לתרום טיפה משלי לגל אירועי האמנות, השוטף עתה את רחבי הארץ מקצה לקצה. אציין אנקדוטה לה, סיפורצ'יק קטן אך אמיתי אודות יצירי הפסל האמן מנדל איבקסון, כן, יש שם כזה, אשר [illegible]

(נא למסור מיידין)*

שלכם בל. שאול ישראל.

טודי'שי

אליהו שרייבר (תתולי)

ההבטחה

טוב לי טוב לי עם "עלית".

טוב לי גם עם "ליבר"
"ליבר" זה "עלית".
טוב לי גם עם "ורד",
"ורד" זה "עלית".
טוב לי טוב עם פרויקה,
טוב לי גם עם סמית,
אבל הכי טוב לי עם "עלית".

אני, במקרה, בתו של הבעלים,
ובכל הכנות אני אומרת: אני,
בלי "עלית", לא הייתי מסתדרת.

טוב לי עם קרטלים,
טוב לי עם מונופול,
טוב לי טוב לי עם הכל.

טוב לי טוב עם "טמפו",
טוב לי גם עם "שופס",
טוב עם "קוקה קולה",
כולם עושים לי גרעפס.
טוב לי עם קונצרטים,
טוב לי עם ספרים,
"הקוקה קולה" טעם החיים.

אני, במקרה, אשתו של הבעלים,
ובכל הכנות אני אומרת: אני,
בלי "קולה", לא הייתי מסתדרת.

עם "סופרגז" מה טוב לי,
ועם "אמישרגז".
טוב לי גם עם "מזגן",
וטוב עם "גזלנגז".
טוב לי עם קרטלים,
טוב עם מונופול,
טוב לי טוב לי עם הכל.

אני, במקרה, קוראים לי יהוה,
וגם אדוני ואלוהים הכל־יכול,
אני מזהיר אתכם: שמרו חוקותי
אל תשכחו שגם אני מונופול.

פועלי כל העולם: הוועד הפועל אינו פועל זמנית

דבר אחר

המוסף הסאטירי הנפוץ ביותר במדינה • גליון מס' 555 • 7 באוקטובר 1994 • ב' בחשון תשנ"ה • מוקדש לכל מי שרוצה משאל־עם, גם אם זו תהיה משאלתו האחרונה

המערכת: דני קרמן, שלמה ניצן, יאיר גרבוז, אביב אלהסיד, תומר קרמן, אורי קרמן, אליהו שרייבר (תהולך), תרזה איזנברג ואבנר כץ – אלא מה.
סדר־צילום: ד. גרבר, ד. דקר

הרמטכ"ל, אהוד ברק, החליט לא להצטרף לאחר פרישתו מצה"ל לאף מפלגה, במשך שנתיים, כדי לנוח קצת מפוליטיקה

קונצנזוס

מכתב למסעודה משדרות

מסעודה היקרה!
קראת בוודאי, באחד העיתונים השבוע, שמנכ"ל "קשת", אלכס גלעדי, אמר, שכאשר הוא מכין את לוח השידורים הוא חושב עליך, מסעודה משדרות, ומתחשב בך, כי הוא היה רוצה, מר גלעדי, שגם את, מסעודה –. והבה נגיד זאת גלויות: את אולי לא מטומטמת גמורה, אבל חכמה כמו אלכס את בטח לא – גם את תביני את מה שהוא משדר לך בטלוויזיה.

ובכן מסעודה יקרה, גם אנחנו, פה, ב"דבר־אחר", החלטנו לעשות משהו בשבילך. נמאס לנו שכל הזמן רק חכמים ואינטליגנטים מבינים אותנו, ולכן החלטנו, שמהיום נזרוק איזה עצם (או כמו שאתם שם, בשדרות, אומרים: "ציופר") גם לך.

ולכן החלטנו, אנו חברי מועצת "דבר־אחר", לצרף מדי שבוע ל"דבר־אחר" את העיתון "ידיעות אחרונות", ואין לנו ספק, שאת זה אפילו את תביני. וכשאנחנו אומרים 'תביני', אנחנו מתכוונים לא רק שתביני מה שכתוב בעיתון – זה לא בעייה; וחוץ מזה, אם לא תביני, תמיד תוכלי לשאול את אלכס גלעדי. אלא כדי שתביני, שאנחנו שם למעלה חושבים כל הזמן מה אפשר לעשות למענך.

אנו מקווים, שגם את, שם בשדרות המרוחקת, תחשבי קצת מה אפשר לעשות בשבילנו.

ויפה, כמובן, שעה אחת קודם.

שלך,

העורך

שני סוכרזיות וים של דמעות

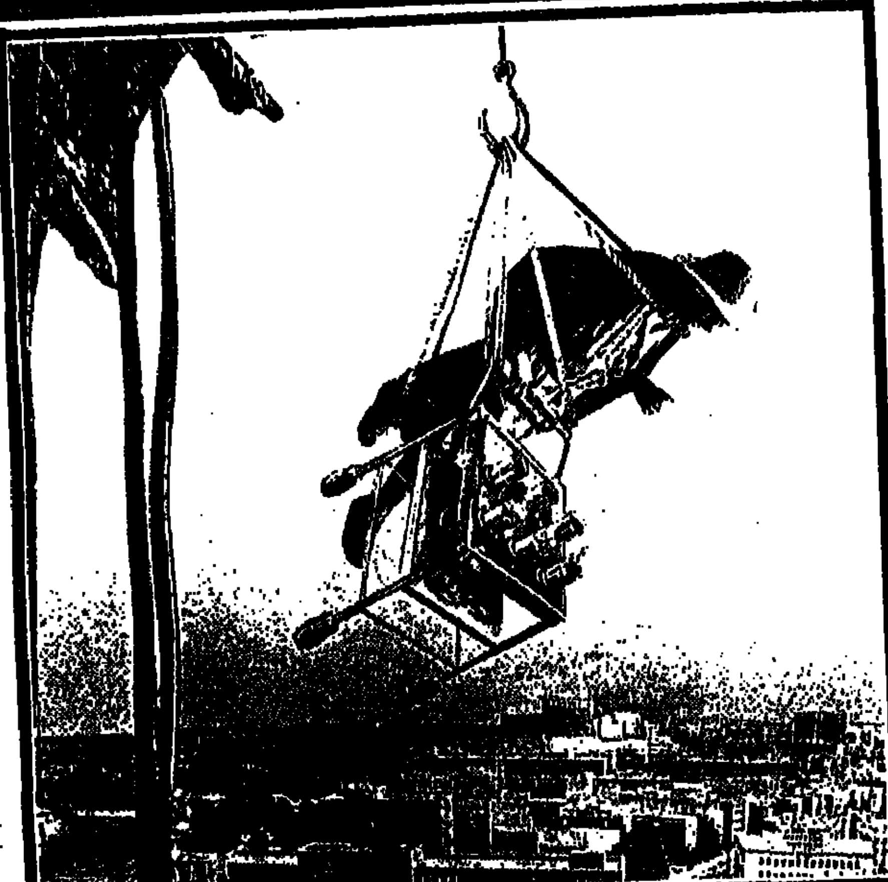

עם שני סוכרזיות וים של דמעות נפרדה אתמול [illegible] האחרונה, [illegible] "זהו", אמר [illegible] לחסתיר [illegible] יותר [illegible] הבוחשים."

ב"יד ושם" הוחלט להפסיק את הופעת הזמרים והזמרות בבקעת הקהילות החרבות

דובר "יד ושם": "הוסיון נכשל. הבדרנים לא הצליחו להביא את הקהל שציפינו לו, ולכן נמלא את הבקעה במים. נשים שם דגים, ומשפחות יוכלו לבוא ולדוג

גורם בכלכלי ישראלי בכיר מאד:

החרם של מדינות ערב על ישראל מנע השקעות זרות בישראל, טירפד התקשרויות עסקיות וחסם את הגדלת הייצוא לישראל. עכשיו אנחנו נצטרך לעשות את כל הדברים האלה בעצמנו

אלף בית

של "דבר־אחר"

א: למה עברתם גם ל"ידיעות"? לא היו לכם מספיק קוראים?

ב: קראו אותנו מספיק, אבל רצינו שגם יאזינו לנו.

כל דגע נפתח אצלנו עידן חדש

אלה היו 60 שניות על מה שקורה אצלנו כל רגע

כתמים יחולקו לכל חסידי נדבורנה

[illegible]

לא חעולים זקנים — חוק השבות זקן

אין שום בעיית מקום לרגליים במטוסי אל־על

חולה דבר בשלב מתקדם מפריך דעה רווחת:

"כשראיתי השבוע, איך הגיע לארץ אלוף שח־מט ואיך רוני מילוא התמודד נגדו כבר בשדה התעופה, הצטערתי שלא הגיע אלוף העולם באיגרוף."

שובתי הרעב של אתמול, מה הם אוכלים היום?

קרא בגליון השבוע הבא של "דבר אחר":

דובר החמאס: לא רצינו לפגוע בחייל ששמר על לוינגר, רצינו לפגוע בחייל ששמר על ברוך גולדשטיין, אבל, לצערנו גולדשטיין כבר לא איתנו

קרן אלטנטולנד מרשמון, שלא זכתה השבוע בתחרות מיס אירופה, אומרת ל"דבר־אחר": "היופי זה לא העיקר בחיים. אני מתכוונת לייצג את ישראל בכבוד. לילך בר־סימון תייצג את היופי ואני אייצג את ישראל."

זכייניות הערוץ השני דורשות מקבוצות הכדורגל של הליגה הלאומית לשלב יותר שחקנים זרים בקבוצות, וזאת כדי ששידורי המשחקים ייחשבו להם כהפקה מקורית

אנס הקטינות יהיה אורח "דבר־אחר" בשבוע הבא

בשבוע הבא יקדיש "דבר־אחר" כתבת צבע נוגעת ללב על אנס הקטינות מחיפה. לשאלה למה "דבר־אחר" עושה דבר כזה, ענה דובר "דבר־אחר": "נכון שהאיש אנס קטינות בנות ארבע שאחת מהן מתה במהלך ההתרחשות, אבל גילינו שהוא איש מעניין, כותב שירים יפים, אוהב לנהוג בטרקטורון, מחקה בצורה נהדרת כל מיני סלבריטיס – ובכלל, הוא "אייטם" מרתק."

זין קטן — כבוד גדול

לאחר שנודע כי מאו־טצה־טונג הדביק עשרות נשים סיניות במחלת מין, נתקבלה תגובת מרכית הנשים: "אמנם לא נהנינו, אבל זהו כבוד גדול לנו ולעם הסיני כולו. תמיד שואלים מה יותר חשוב, הגודל או הטכניקה. ואנחנו אומרות – הכבוד, כל הכבוד!"

מכתבים למערכת

אל תגעו בנשיא!

לעורכי "דבר־אחר" שלום!
אני קורא חדש שלכם. מאחר שאני רגיל לקרוא "ידיעות", לא קראתי עד היום את "דבר־אחר", ככה שזה הגליון הראשון שמתגלגל לידי. חברים ששאלו מדי פעם את "דבר־אחר" משכן זקן שלהם, סיפרו לי, שהיה לכם מנהג פסול לשים ללעג את נשיא המדינה לשעבר (הנשיא, לא המדינה), מר חיים הרצוג, ושבעניין זה לא ידעתם גבול.
מאחר שאני חושש שמא כעת תתחילו לכתוב דברים דומים גם על הנשיא הנוכחי, אני נועק וכותב לכם את מכתבי, ומבקש בכל לשון של בקשה! אנא מכם! נכון שהנשיא הזמין השבוע את אנשי הקאמרי לחגוג את יובל התיאטרון בחצרו ומיד נסע לחתונה במקום לארח אותם; נכון אפילו, שברבריי חששות שהוא אמר בפתיחת האירוע הוא הוציא לקאמרי בכך שהוא לעג ל"הבימה"? כל זה אמנם נכון. אבל בבקשה, עורכים יקרים, אל תגעו בנשיא! לא כל פרה קדושה צריך לשחוט. כבר ראינו בעבר, שליצנים כמוכם שחטו פרה, ורק אחרי חשחיטה, במהלך הניקור, הסתבר שהיא לא היתה קדושה.

בתודה
פרץ צוחוח
בית־הורד איחוד

"דבר־אחר" משיב
מר צוחוח היקר!
כבוד התפריץ לדלת פתוחה. ב"דבר־אחר" למדו את לקחי העבר. מה הועלנו בכך שכתבנו על הרצוג? עוברה הרצוג חלף ויצמן בא במקומו. כי לשחרים, מר צוחוח, אתה רואה? לא רק שלא נכתוב מלה על פרשת הקאמרי, אפילו לא נזכיר ברמז את המשפט שאמר כבוד הנשיא ויצמן כשסירב לבוא להקרנת הסרט של מארק האלטר על חסידי אומות העולם. לאמור: עוד לא עבר מספיק זמן, צריך עוד לספר הרבה על הרע שבשואה לפני שמספרים על הטוב.
ובעניין זה רצינו סתם לספר לך, שהשבוע קראנו באחד העיתונים רשימה של ישראלי שביקר בגרמניה ואהב את האוכל שאכל שם. או אנחנו רוצים להזכיר לך ולשאר הקוראים, שבתקופת השואה האוכל הגרמני היה ממש חרא.

בתודה ובכבוד
המערכת

משרד הבריאות הוראה לציבור

משרד הבריאות ממליץ לכל השרים [illegible] הוזה לקחת [illegible] גלולות [illegible] כדי שכאשר [illegible] במחלת [illegible] יהיה [illegible] רוח טוב.

שומרים על איכות האוויר

חברת חשמל מודיעה לציבור

בכל פעם שיהיו השבוע הפסקות חשמל – יהיו גם הפסקות באיכות האוויר

יש לך ידיד בסביבה

כדאי לכם

להתעדכן בכל פרטי משפטו של דיניץ

אם תרשמו את כל ההוצאות והפריסים ותשוו את המחירים, תראו שבארץ הדיוטי־פרי הזול והטוב בעולם.

לדוגמא:	
חולצה	$ 40.95
אפטר־שייב	$ 25.70
ועוד	

דיוטי פרי "נתב"ג"

הכל אצלי בפה...

עובר בזק חם ומזמין
מספר במו פיו איזה
עיצומים בזק מכינה
... חופשי... בלי גבולות

056-0777777

פילוסוף המדע(נים)

הפופולריות של קרל פופר בקרב אנשי מדע נובעת הן מהתחושה הכללית כי הוא אכן הצליח לתפוס את השור בקרניו, וכי תיאורו את "הלוגיקה" של המחקר המדעי הוא נכון, והן משום שתמונת המדע שהוא מצייר מחמיאה למדענים. המדע, אליבא דפופר, הוא אחד משיאיה של פעילות האדם כבעל חיים רציונלי

יצחק בן-ישראל

חתני פרס נובל, הפיסיקאים אי.אי רבי, אלברט איינשטיין, ג'יימס פראנק ונילס בוהר, בטקס שנערך בפרינסטון לכבוד הענקת הדוקטור של כבוד מטעם הטכניון (1953). קשריו עם גדולי המדע, כמו איינשטיין ובוהר ("פיסיקאי נפלא, פילוסוף עלוב"), היו חשובים לפופר הרבה יותר מקשריו עם פילוסופים, כמו ויטגנשטיין או קרנפ

בחלק הראשון של סקירתנו את מפעלו של פופר ("דבר", 30 בספטמבר 94'), עמדנו על שורשי הגותו ועל עיקרי הפילוסופיה שלו. הפעם נתמקד בתגובות למפעלו של פופר, ובמיוחד בביקורת על שיטתו.

לפי פופר, המחקר המדעי מבוסס על (1) יצירת תיאוריות (השערות) מתוך דמיונו החופשי של המדען; ו־(2) ביקורת שמטרתה הפרכת השערות אלה. העיקרון המרכזי הוא כי מידע תצפיתי אינו יכול "לאמת" תיאוריה כללית, אך הוא יכול "להפריך" אותה. מחקר מדעי מתחיל תמיד מניסוח הבעיה. אחרי ניסוחה יש ליצור תיאוריות (ספקולטיביות) העשויות לפתור את הבעיה, ולבדוק אותן מול העובדות התצפיתיות במטרה להפריכן, כלומר לבצע אלימינציה של ההיפותזות השקריות. בדיקה זו תוביל, בדרך כלל, לשינוי הגדרת הבעיה המקורית ולהופעת בעיות חדשות. המדען יצטרך אז ליצור היפותזות חדשות, וחוזר חלילה.

בעיות בפילוסופיה הפופריאנית

הבחנתו עד כה התבססה על הפרדה מוחלטת בין מושג ה"עובדה" ובין מושג ה"תיאוריה" (או, ליתר דיוק ה"השערה"). האם באמת קיימת הפרדה כזו בין שני המושגים? האם ניתן, בכלל, להתייחס למידע תצפיתי כאל "עובדות"? בדרך-כלל – לא. תצפית מכילה, בנוסף לאלמנט המתבסס על החושים, גם אלמנט של פרשנות. במקרים רבים ניתן לפרש מידע תצפיתי בכמה אופנים. כל פירוש כזה תלוי בהנחות מוקדמות, בהשערות ובנתוני הרקע של המפרש. מקובל לחשוב כאילו בפיסיקה האלמנט הפרשני, ההיפותטי, אינו קיים או שהוא חלש ולא מכריע. האמנם? מה יותר חד משמעי ומכריע מאשר ה"עובדה" כי השמש "זורחת" במזרח ו"שוקעת" במערב? בכל זאת, כולנו גורסים כי עובדה היא שהארץ מסתובבת סביב צירה (ולא כי השמש מקיפה אותה). העובדה עצמה, אם כך, תלויה כבר בתיאוריות. אם כך, כיצד נוכל להשתמש ב"עובדות" כדי להפריך השערות אפשריות?

בפנינו ניצבת איפוא בעיה קשה של התייחסות למידע תצפיתי: כאשר היפותיזה "מתנגשת" במידע תצפיתי (כלומר, יש לנו הפרכה) – מה עלינו לעשות? האם עלינו לפסול את ההיפותיזה? או את המידע? ההיסטוריה של המדע מלמדת אותנו כי במקרים כאלה המדענים דחו לפעמים את ההיפותיזה ולפעמים את המידע עצמו. כיצד, אם כך, נדע מתי לדחות את ההיפותיזה ומתי את המידע התצפיתי?

הגישות, בתחום הפילוסופיה של המדע, לפתרון שאלות אלה הן מגוונות. בדרך כלל מוענקת עדיפות למידע התצפיתי על פני התיאוריה, אבל זאת בתנאי שהמידע עובר כמה בדיקות "המכשירות" אותו. כך, למשל, המידע התצפיתי צריך להיות הדיר repeatable, דהיינו, כשאנו משתמשים במידע תצפיתי צריך להניח כי הוא אינו מקרי, וכי אם היינו חוזרים שוב על אותו הניסוי, באותם התנאים, היינו מקבלים אותה תוצאה. "הדירות" זו אינה, כמובן, אלא היפותיזה. מניין לנו שאנו מכירים את כל התנאים הרלוונטיים?

פופר עצמו מקנה עדיפות למידע התצפיתי על-פני ההיפותיזה, בתנאי שהמידע עצמו אינו מופרך. ומתי מידע תצפיתי הוא מופרך? רק כאשר הוא מוחלף במידע אחר, שעמד (בינתיים) במבחן. כלומר, כאשר המידע עובר מבחנים פשוטים (כמו הדירות) ואין לנו הוכחה שהוא מופרך, יש להעדיפו, לפי פופר, על-פני ההיפותיזה.

אבל, הפתרון של פופר אינו מספק. אם קופרניקוס היה מתנהג לפי כלל זה, ייתכן שלא היינו זוכים כלל למהפיכה הקופרניקאית (גליליאו שיבח את קופרניקוס על כך שדבק בהיפותיזה המהפכנית שלו, למרות מידע מפריך, לכאורה, שהתקבל ממדידת הבהירות של כוכבי-הלכת מאדים). לדעתו של פרופסור אגסי, תלמידו ואחד מבקריו של פופר, ניתן להסיק מתורתו של פופר פיתרון נוסף: במקרה של התנגשות בין מידע תצפיתי לבין היפותיזה, כדאי לבחור באופציה הנועזת יותר להפרכה, כלומר זו שהיא יותר בת-בחינה ואינפורמטיבית, ולהוציא את האופציה הנגדית: אם הבחינה תיכשל, יש להפוך את ההחלטה. ככל שהאופציה נועזת יותר, כך מספר ההפרכות האפשריות שלה גדול יותר, ולכן מידת האינפורמטיביות שלה גדולה יותר והיא קלה יותר לבחינה. פופר מעודד איפוא בחירה בהשערות הנועזות דווקא.

עמדות פוסט-פופריאניות

פופר נאמן, איפוא, למסורת המדעית המעניקה עדיפות למידע תצפיתי. בקצה השני של הספקטרום נמצאת העמדה שלפיה אין שום עדיפות למידע התצפיתי על-פני ההיפותיזה, משום שהמידע עצמו תלוי, כאמור, בהיפותיזות. אחד המייצגים המובהקים ביותר של עמדה זו, בעת האחרונה, הוא תומאס קון, בספרו "המבנה של מהפיכות מדעיות" (1962). קון מסכים עם פופר כי המדע מתקדם על "גופותיהן" של תיאוריות שנכשלו. אבל הוא אינו מסכים עמו שכישלון פירושו הפרכה. לדעתו, גם ההפרכה אינה אפשרית באופן סופי ומוחלט, בדיוק כמו שהאימות אינו יכול להיות סופי. המדען הדוגמטי יוכל תמיד לדבוק בתיאוריה שלו ולדחות את המידע התצפיתי המפריך בתואנה כי אינו "כשר". מה קובע, אם כך, כישלון של תיאוריה?

הפיתרון של קון הוא בעיקרו סוציולוגי: תיאוריה נחשבת לכישלון כאשר קהילת המדענים רואה אותה ככזו. לעתים קהילת המדענים אכן חושבת שתיאוריה כלשהי נכשלה משום שמשקלו המצטבר של המידע הבעייתי נעשה מכריע. במקרה כזה, יש צורך במהפכה מדעית, דהיינו בהחלפת התיאוריה השלטת (פרדיגמה) באחרת, ומצב זה דומה אכן למה שמתאר פופר. אך לעתים יכולה תיאוריה כלשהי להידחק לקרן זווית רק משום שקהילת המדענים סבורה שהיא הפסיקה להיות "מעניינת", דהיינו משום שהפסיקה לספק חידות (puzzles) מעניינות לאנשי המדע.

פעילות המדען "הנורמלי", אומר קון, היא פעילות של פתרון חידות: חידה עשויה להיות כל אי-התאמה בין התיאוריה מחד גיסא ובין המידע התצפיתי מאידך גיסא. המדען הנורמלי מנסה לפתור את החידה בעזרת ניסיון לשכלל את התיאוריה השלטת, ולהראות כיצד ניתן להסביר בעזרתה את התצפית הנדונה. הוא אינו מנסה להפריך את התיאוריה, או לחפש אחרת במקומה, כמו שפופר רוצה. פעילותו מתבצעת בתוך המסגרת של התיאוריה השלטת.

כדי לעמוד על ההבדל שבין הפילוסופיה של פופר ובין זו של קון, נשתמש בדוגמה של האסטרולוגיה. שניהם מסכימים שהאסטרולוגיה אינה מדע, אך כל אחד מטעמים אחרים. לדעת פופר, האסטרולוגיה אינה מדע משום שטענותיה אינן ניתנות עקרונית להפרכה. קון מסכים כי אכן חלק מן התחזיות האסטרולוגיות מנוסחות בשפה המשתמעת לכמה פנים, אבל לא זה המצב בדרך-כלל: מרבית התחזיות האסטרולוגיות יכולות לעמוד במבחן ההפרכה, ואכן מרביתן אף מופרכות בפועל. לדעתו, אסטרולוגיה אינה מדע משום שהיא אינה מספקת חידות. כאשר תחזית אסטרולוגית לגבי גורלו של אישה נכשלת, תמיד אפשר לטעון כי החישוב התבסס על נתונים שגויים (למשל, לגבי תאריך הלידה שלה). הכישלון אינו נתפס כחידה, דהיינו כמניע לתיקון התיאוריה האסטרולוגית ולשכלולה, או לבחינה מחדש של בסיס הנתונים שלה. באין פעילות של פתרון חידות, אין מדע, אומר קון.

פופר וקון מסכימים, איפוא, כי העבודה המדעית היא תלוית תיאוריה וכי משום כך אפשר, באופן דוגמטי, לדחות הפרכות בטענה כי הנושא טעון בדיקה, וכי ייתכן שמחקר באחת עוד יוכיח שההפרכה היא מדומה. גם פופר מכיר בכך שכל תיאוריה ניתנת לחיסון מפני הפרכה על-ידי תוספת היפותיזות אד-הוק, וכי לעתים יש לדבקות הדוגמטית תפקיד חיובי בהתפתחות המדע (כך, למשל, הוא אומר בספרו האוטוביוגרפי ש"מידה מסויימת של דוגמטיות היא פוריה, אפילו במדע"). אבל, בעוד שפופר רואה בכך רק קושי מה לגבי תורתו הבסיסית (קושי שלדעתו ניתן לסלקו בעזרת הדרישה לפתיחות וחוסר דוגמטיות), קון הופך זאת לציר העיקרי של הפילוסופיה שלו. המדען הנורמלי של קון חייב וצריך לפעול בעקשנות דוגמטית בתוך מסגרת התיאוריה השלטת, כדי לפתור את החידה. לעקשנות זו יש ערך בהתקדמות המדע: רק אם נסיונות חוזרים ונשנים לפתור את החידה ייכשלו, תיווצר אווירת משבר, ויגיע זמנה של מהפכה מדעית. אחרת, מה הטעם להבליג מייד על מהפכה, לפני שהעניין נבדק לאשורו (והיינו לפני שנעשה ניסיון להגיע לפיתרון "נורמלי" של החידה)?

קון רואה בפעילות מדעית דוגמטית פעילות נורמלית. פופר רואה בה סכנה למדע ולתרבות כולה. מי צודק? פול פייראבנד (שנפטר גם הוא השנה) מוצא פנים לכאן ולכאן. לדעתו, פופר וקון מייצגים שתי מסורות עתיקות יומין: מחד גיסא המסורת של ביקורת פילוסופית פלורליסטית המחייבת פוריות וריבוי של תיאוריות (פופר), ומאידך גיסא המסורת הפרקטית של מיצוי הפוטנציאל מתוך נתון בלי להירתע מקשיים (חידות) ובלי להתייחס (זמנית) לדרכים אלטרנטיביות (קון). השיטה הפופריאנית שמה דגש על עקרון הפוריות או הריבוי (proliferation) ואילו השיטה של קון שמה דגש על עקרון הדבקות (tenacity).

לפי פייראבנד, האידיאולוגיה של קון היא מסוכנת, מתאימה לבעלי אופקים צרים (פייראבנד מכנה את פעילות המדען "הנורמלי" בשם "טיפשות מקצועית"), והיא אנטי הומנית ביסודה. זו של פופר אכן הומנית, אך לא אפקטיבית. יש צורך במדע "נורמלי" כדי להיווכח שהקשיים (חידות) הם אכן רציניים ואינם מדומים. שתי המסורות נחוצות להתקדמות המדע ואכן הן משמשות זו בצד זו. בכלל, פייראבנד אינו רואה צורך להגדיר או להגביל את המתודה המדעית. המדע הוא חלק מן התרבות האנושית, וכמו בכל תחום תרבותי, המתודולוגיה הדרושה לנו צריכה לאפשר לכל יחיד לפעול לפי נטיות ליבו. משום כך עלינו לחייב הן את הפלורליזם הביקורתי (פופר) והן את ההגנה העיקשת על תיאוריות קיימות (קון). בקצרה, המתודה של פייראבנד היא פשוטה – "הכל מותר".

למען שלמות התיאור הייתי צריך להזכיר כאן פילוסוף נוסף שהתפתח תחת צילו של פופר, הרי הוא היהודי ההונגרי אימרה לקטוש (1922־1974), אבל אינני רוצה להרחיב כאן יותר מדי (והקורא המתעניין יוכל לקרוא ביתר הרחבה על השיטות שהוזכרו כאן בספרי "דיאלוגים על מדע ומדעיין", הוצאת מערכות 1985).

המדע כפעילות יוצרת

אין זה אירוע של מה בכך לחגוג יום-הולדת מעל דפי כתבי עת מדעיים. מעטים אנשי המדע שזכו לכך בחייהם ומעטים עוד יותר הפילוסופים שזכו לכבוד זה. סר קרל פופר (המלכה הבריטית הכתירה אותו לאבירות ב־1965) הוא אחד מיחידי סגולה אלה: לרגל יום הולדתו ה־90 (28 ביולי 1992) הופיעו לכבודו מאמרים בעיתונות המדעית, הן המקצועית והן הפופולרית. במאמר ב"סיינטיפיק-אמריקן" (נובמבר 92') נאמר כי "הרעיונות של פופר התקבלו בתמימות, יותר מאשר הרעיונות של כל פילוסוף אחר, על ידי מדענים, ובמיוחד פיסיקאים". גם הפיסיקאי הבריטי הרמן בונדי קבע ב"Nature" (מס' 358, 1992) כי ספרו של פופר "הלוגיקה של גילוי מדעי" "הוא עדיין הטקסט לדרך שבה אנו חושבים על הנושא שלנו, הוא עדיין אבן הבוחן לקביעה אם רעיונות כלשהם הם בעלי משמעות מבחינה מדעית, או רק גיבוב של מחשבות שגויות". ופופר, כך מתברר, הינו אחד המחברים היותר מצוטטים בספרות המדעית. בסקירה של כל המאמרים המדעיים שפורסמו בין השנים 1974־1991 נמצא כי פופר מצוטט בממוצע כ־79 פעם בשנה בתחום המדעים המדוייקים (לעומת ממוצע של כשמונה פעמים בשנה למחבר בתחום זה), כי הוא מצוטט כ־235 פעם בשנה בתחום מדעי החברה (לעומת ממוצע של שלושה-ארבעה ציטוטים בשנה למחבר בתחום זה), ו"רק" כ־40 פעם לשנה בתחום הפילוסופיה. בבדיקה אחרת שנערכה בשנים 1969־1977 נמצא כי הוא השלישי ברשימת המחברים היותר מצוטטים בתחום הפילוסופיה והמתודולוגיה של המדע וכי ספרו "הלוגיקה של גילוי מדעי" הוא הספר השני במעלה ברשימת הספרים היותר מצוטטים בתחום זה.

פיירבנד, אגסי. יחסיו של פופר עם תלמידיו יכולים להיות כר נרחב למחקר פסיכולוגי על יחסי הערצה-שנאה

קל להבין מדוע פופר פופולרי כל-כך בקרב אנשי המדע: הן משום התחושה הכללית, הרווחת בקרב מדענים פעילים, כי הוא אכן הצליח לתפוס את השור בקרניו וכי תיאורו את "הלוגיקה" של המחקר המדעי הוא נכון, והן משום שתמונת המדע שהוא מצייר מחמיאה למדענים. לפי פופר, המדע הוא פעילות יצירתית: רעיונות חדשים, הנחות עבודה, מערכי ניסוי חדשניים, כל אלה אינם תוצאה או נגזרת ישירה של התצפיות. משום כך, אומר הרמן בונדי, "לא ניתן לכבן יצירת מדע. אי אפשר להגדיר 'שיטה-מדעית', מירשם שכל אחד יוכל לעקוב אחריו ו'לעשות מדע'", והוא מסכם כי "רעיונו הבסיסי (של פופר) הוא שתיאוריות חייבות להיות פגיעות להפרכה אמפירית... השקפה זו השפיעה עמוקות עלי ועל רבים אחרים".

המדע, אליבא דפופר, הוא אחד משיאיה של פעילות האדם כבעל חיים רציונלי, ומשום כך יש ללמוד אותו ואפשר להפיק ממנו לקחים לגבי הפעילות האנושית האינטלקטואלית בכלל, כולל לקחים חברתיים ופוליטיים. זו הסיבה לכך שהגותו של פופר, רובה ככולה, מוקדשת למדע. רעיונותיו הפילוסופיים הם אומנם כלליים, אך עולים ומפותחים תמיד בהקשר של הדיון המדעי. פופר הוא איפוא פילוסוף של מדע הכותב למדענים, לא לפילוסופים אחרים.

נאמן לשיטתו, הירבה פופר לעסוק בבעיות מדעיות והיה אחד הראשונים שחקר את יסודות תורת הקוונטים. מחקריו בנושא זה זכו להערכתם האישית של איינשטיין, בוהר ושרודינגר. למעשה, כבר ב־1934 עלה ברעיונו ניסוי מחשבה שיפריך את עיקרון אי-הוודאות של הייזנברג. הצעתו התגלתה אומנם כמוטעית (כפי שפורט במכתב מקיף שכתב לו איינשטיין), אך לא היתה רחוקה מניסוי מחשבתי אחר שהציע איינשטיין, כשנה מאוחר יותר, ב־1935 (ואשר בוצע למעשה רק באמצע שנות ה־80 וגרם למהפכה בתפיסתנו את משמעויות תורת הקוונטים).

בניגוד לאינשטיין, החזיק פופר בדעה כי העולם אינו דטרמיניסטי, וגרס כי אפילו תורת ניוטון הקלאסית מתיישבת עם אינדטרמיניזם (ובכך היה לאחד ממבשרי תורת הכאוס המודרנית). בכל שאר נקודות המחלוקת עם אסכולת קופנהגן היתה בינו ובין אינשטיין הסכמה מלאה, ובמיוחד בנקודה המרכזית: שניהם הסכימו כי ל"צופה" אין, ולא צריך להיות, שום תפקיד פעיל בתורת הקוונטים, וכי ניתן (וצריך) להעמיד תורה זו על בסיס אובייקטיבי וראליסטי (כדי להעמיד את הטענות ההסתברותיות של תורת הקוונטים על בסיס אובייקטיבי, ללא צורך בהתערבות "הצופה" המציא פופר מושג חדש של הסתברות – propensity – המבטא את הנטיה של מצב פיסיקלי לקבל ערך מסוים במדידה).

סיבה נוספת ל"ייחודו" של פופר בנוף הפילוסופיה המודרנית, היא היותו ריאליסט מושבע. פופר מאמין בקיומו של "עולם חיצוני", שאינו תלוי בתיאוריות שלנו, ולכן, בסופו של דבר, העולם הוא המכריע בשאלה אם התיאוריות מופרכות אם לאו. בניסיון להבהיר את הריאליזם שלו, הגדיר פופר שלושה עולמות: עולם־1 הוא העולם הפיסי שלנו, המכיל את העצמים שאנו מכירים (אנשים, חפצים, אלקטרונים וכו'); עולם־2 מכיל את הפעילות המנטלית שלנו (יש בו דימויים, רגשות, תהליכי חשיבה וכו'); לפעילות מנטלית זו יש גם תוכן, כמו טענות, תיאוריות, משפטי-מתמטיקה, בעיות וכו' – כל אלה שייכים לעולם־3 ויש להם, לכן, קיום בלתי תלוי בנו כאנשים בשר ודם (עולם־1) או בפעילות המנטלית שהביאה להיווצרותם (עולם־2).

פופר והפילוסופיה של המאה ה־20

למרות מרכזיותו וחשיבותו, נשאר פופר למעשה מחוץ לזרמים העיקריים של הפילוסופיה במאה ה־20 וקשה לומר כי יצר זרם משלו, בין היתר בשל חוסר יכולתו להחזיק סביבו, לאורך זמן, קבוצה של תלמידים מוכשרים. יחסיו עם תלמידיו ועמיתיו החשובים – לקטוש, ברטלי ופייראבנד שהלכו לעולמם, ופרופ' יוסף אגסי שיבדל לחיים ארוכים – יכולים להוות כר נרחב למחקר פסיכולוגי על יחסי ההערצה-שנאה ששררו בין הפילוסוף לסובביו (בסיס לניתוח כזה יכול לשמש ספרו האוטוביוגרפי של אגסי "שוליה" – "Apprentic" [של פופר], שהועבר במשך השנים מיד ליד באופן "תת-מחתרתי").

קיימות כמה סיבות לתופעה זו. ראשית, פופר יצא, כבר בתחילת דרכו, נגד הזרם העיקרי שקבע את התפתחות הפילוסופיה בתחילת המאה, דהיינו הזרם הפוזיטיביסטי, ובמיוחד כפי שהוא בא לידי ביטוי קיצוני בפוזיטיביזם הלוגי של החוג הוינאי, והפילוסופיית הלשון מבית מדרשו של ויטגנשטיין. הפוזיטיביזם מתאפיין בבוז עמוק ל"פילוסופיה", או לפחות ליסודותיה המטפיסיים. "טענות מטפיסיות הן חסרות משמעות", היתה סיסמת הכניסה לחוג הוינאי, סיסמה שפופר סירב לקבלה ומשום כך לא זכה להכרתם הרשמית של חברי החוג, שפעלו בוינה בתקופת התבגרותו (אי הכרה שהתבטאה, בין השאר, בחוסר יכולתו להשיג משרה באוניברסיטה עקב כך, דבר שהיה משמעותי מאד לפילוסוף הצעיר שהיה אז מחוסר עבודה למעשה). הטענות היחידות שיש להן משמעות הן טענות המדע (כולל לוגיקה ומתמטיקה).

התוכנית הפוזיטיביסטית-לוגית היא, למעשה, תוכנית לחיסול הפילוסופיה המסורתית והעמדתה מחדש על יסודות "בריאים", דהיינו – מדעיים. בכלל, אין בעיות אמיתיות בפילוסופיה, אמר ויטגנשטיין הצעיר (הגזר על עצמו שתיקה כרובת שנים עקב כך): "בעיות" פילוסופיות הן מדומות, ונובעות בדרך כלל משימוש לא זהיר ובלתי מבוקר במלים ובמושגים מחוץ לתחום החלתם הלגיטימי. אין "בעיות" ויש רק "חידות" שאותן יש להתיר על-ידי ניתוח והצבעה על הכשל הלשוני. פופר מסכים אמנם כי לטענות מטפיסיות יש אופי אחר מאשר לטענות מדעיות, וכי ניתן למתוח קו תיחום בין שתי הקבוצות (הטענות המטפיסיות אינן ניתנות להפרכה אמפירית), אבל הוא אינו חושב כי משום כך הטענות המטפיסיות הן חסרות משמעות. להיפך, הוא יודע כי מאחורי כל תיאוריה פיסיקלית גדולה עומדת השקפה מטפיסית. בכלל, לדעתו של פופר, עיסוקה העיקרי של הפילוסופיה צריך להיות בירור אמיתותן של טענות, ולא (כמו שגורסת האסכולה הפילוסופית מבית מדרשו של ויטגנשטיין) ניתוח משמעויותיהם של מושגים.

האפיזודה הבאה יכולה להמחיש היטב את מהות המחלוקת בין פופר לאסכולה הפילוסופית "הלשונית" מבית מדרשו של ויטגנשטיין. בחורף 1946, אחרי שפופר קיבל (סוף-סוף) מישרה בלונדון (ועזב לשם כך את ניו-זילנד שבה שהה כל שנות המלחמה), הוזמן פופר להרצות בפני חברי מועדון מדעי-המוסר של אוניברסיטת קמבריג', בנוכחות כמה מגדולי הפילוסופים של אותה התקופה. פופר פתח את הרצאתו בתלונה על כך שהוזמן להרצות על "חידה פילוסופית" והדגיש כי הוא מתכוון לדבר על "בעיה פילוסופית". ויטגנשטיין, שהיה עסוק בליבוי האש באח בעזרת דקר ארוך, נענה מייד לאתגר וביקש מפופר דוגמאות של בעיות "אמיתיות" בפילוסופיה. פופר מנה כמה דוגמאות (כמו בעיית האינדוקציה) וויטגנשטיין ענה לו שאלה הן בעיות בלוגיקה ולא בפילוסופיה. פופר הביא דוגמאות נוספות (כמו – האם האין-סופי קיים באופן אקטואלי או רק פוטנציאלי?) ויטגנשטיין, שהתרגשותו הלכה וגברה מרגע לרגע, דחה אף אותן בטענה שהן שייכות למתמטיקה ולא לפילוסופיה. פופר החליט לתת דוגמה מתחום פילוסופי מובהק ואמר כי ברצונו להביא דוגמה מתחום תורת המוסר. ויטגנשטיין, שחשב כי טענות בתחום זה הן חסרות משמעות, נעמד וביקש, תוך נפנוף ידיים, דוגמה אחת לכלל מוסרי שיש לו משמעות. פופר נענה לאתגר ונתן דוגמה מיידית: "אסור לאיים על מרצים אורחים בדקר". ויטגנשטיין החוויר, השליך את הדקר מידיו, ויצא בחופזה מן החדר כשהוא טורק את הדלת אחריו.

למרות האמור לעיל, מעניין כי, במובן מסויים, פופר הוא המבצע הגדול ביותר שקם אי-פעם לתוכנית הפוזיטיביסטית. אמנם, הוא אינו פוסל את המטפיסיקה כמו חסידי הפוזיטיביזם, אבל ביותר מ־60 השנה שבהן כתב, הצליח פופר "לתרגם" את מרבית הבעיות הפילוסופיות הגדולות לבעיות הקשורות לאופי המדע (מבעיות שלא ניתנו ל"תירגום" כזה, הוא התעלם במפגיע). הרדוקציה של הפילוסופיה למדע (רדוקציה שהיתה משאת נפשם של הפוזיטיביסטים הלוגיים, מעין ה-Holy Grail שלהם), התאפשרה בזכות השקפתו של פופר הרואה במדע את הגשמת האלמנט הרציונלי באדם. ככל שהאדם הוא רציונלי יותר, כך תהא גישתו מדעית יותר (גם בפוליטיקה או במוסר). השקפה זו מאפשרת לפופר לגזור מסקנות ולהשליכן מתחום הפילוסופיה של המדע אל תחומים אחרים לגמרי, כמו פוליטיקה (חברה פתוחה), חינוך (הדרך הנכונה ללמוד – ניסוי ותעיה) וכדומה.

השקפה זו מתבטאת, אגב, בחוסר התייחסות כמעט מוחלטת של פופר לפילוסופים המרכזיים בימיו, לעומת התייחסות מקיפה לגדולי המדע (גם מקריאת האוטוביוגרפיה שלו, לא ניתן להשתחרר מההרגשה כי יחסיו עם נילס בוהר, אלברט איינשטיין או ארווין שרדינגר היו חשובים לו הרבה יותר מיחסיו עם ויטגנשטיין או קרנאפ). אפילו בראיון שנערך עימו לפני כשנתיים ל"סיינטיפיק אמריקן", מציין המראיין כי פופר טרח להזכיר לו דווקא את קשריו עם גדולי המדע ("היכרתי את בוהר טוב למדי. הוא היה פיסיקאי נפלא, אחד מהגדולים ביותר בכל הזמנים, אבל פילוסוף עלוב").

מי חיסל את הפוזיטיביזם הלוגי? שואל פופר בספרו האוטוביוגרפי, והוא עונה "אני חושש כי עלי להודות באחריות, אם כי לא עשיתי זאת בכוונה". אך לעג הגורל הוא כי מי שטרח לחיסול התנועה הפוזיטיביסטית הוא גם מי שעשה יותר מכולם במאה זו להתקרב לאידיאל שלה.

במקום סיכום

כאמור, פופר פעל וכתב קרוב ל־70 שנה, בהן התייחס, מן הבחינה הפילוסופית, למדע, לפוליטיקה, לחינוך, לתורת ההסתברות ועוד. קשה, לכן, לסכם את פועלו בכמה פיסקאות. במקום סיכום בחרתי להביא קטע ממכתב שנשלח אלי על-ידי אחד ממבקריו החריפים ביותר של פופר, תלמידו לשעבר, פול פייראבנד. בשנים האחרונות ניהלנו דו-שיח ער בהתכתבות, שנושאו העיקרי היה הרלוונטיות של הפילוסופיה של המדע לתחום המודיעין. באופן טבעי דיברנו על פילוסופיות מדע שונות, ואיך אפשר בלי, גם על הפילוסופיה של קרל פופר. עמדת המוצא של פייראבנד לגבי פופר היתה שלילית בהחלט. עם זאת, ככל שהתכתבות בינינו הלכה והתפתחה, נאות פייראבנד למצוא גם צדדים חיוביים בפילוסופיית המדע של פופר. בחרתי לסיים איפוא את הסקירה על פופר דווקא בביקורת, חריפה זו של אחד ממבקריו הגדולים. פופר האיש (או אולי הייתי צריך לכתוב היום – המלאך?) לא היה מאושר אולי לקרוא אותה, אבל לשיטתו הביקורת היא המניעה את גלגלי העולם, ולכן כפילוסוף עליו להיות מרוצה מסיום כזה.

וכך כתב לי פול פייראבנד ב־20 מאי 1989:

"...למעשה, התנגדותי הבסיסית לכל פילוסופיה של מדע הבונה מערכת מתודולוגית, שהיא מתעלמת מהיבטי האמנות של המדע הדורש כללי-אצבע, rules of thumb, והמלצות פרקטיות שאין להן מעמד מחייב של חוקים או עקרונות – י.ב.י) הרבה כללים, הרבה יותר מאשר עקרונות מתודולוגיים.

"פופר הינו דו-משמעי בנקודה זו: מצד אחד הוא התחיל את הרצאתו ב'לונדון סקול אוף אקונומיקס' ב־1952 בהערה: 'אני מוצא את עצמי במצב פרדוקסלי: אני פרופסור לשיטה המדעית – אבל אין שיטה מדעית; ישנם רק כללי-אצבע'; ואז הוא המשיך הלאה לפתח את ההפרכתיות (falsificationism) שלו. מצד שני, הוא לעתים קרובות כתב ודיבר כאילו דחיית הקבוצה הזו של כללי-אצבע היתה פשע כנגד התבונה עצמה. אני מקבל הפרכתיות ככלל-אצבע. זהו כלל עתיק יומין מאד: בעיני הסופיסטים, השימוש בדוגמאות נגדיות היה אחת הדרכים היעילות ביותר כדי לקרוס טיעון. הפילוסופים הקדמונים הכירו גם את מגבלותיה: כך אפלטון, בכמה מן הדיאלוגים שלו, קרא לשימוש הברוטלי בדוגמאות נגדיות בשם אנטי-לוגיקה, אלימות מילולית, והמליץ על פרוצדורה מתוחכמת יותר. אכן, זהו כלל שימושי מאד – אבל הוא אינו תנאי לרציונליות, ומן הבחינה ההיסטורית, הפרכתיות אינה המנוע השכיח ביותר והיעיל ביותר לשינוי מדעי (כמו שפופר קובע ב-Postscript שלו).

"הכבד-האמנות של המדע נעשה ברור ביותר ממחקר שבוצע על-ידי דור חדש (פוסט-קון-יאני) של היסטוריונים... הנקודה החשובה היא שההבחנה בין 'הקשר של גילוי' ובין 'הקשר של הצדקה', שהיתה כה חשובה לפילוסופיות של מדע, שהן נשלטות-עיקרון, פשוט איננה קיימת, ושאחדות הדעות בקשר לאפקט מסויים היא התוצאה של התפתחויות ודיונים שיש להם הרבה מן המשותף עם מה שקודם לסיכום אמנה פוליטית: ...'עובדה', אזי, היא התוצאה של התפשרויות כאלה על בסיס של כללי-אצבע משותפים, או משותפים בחלקם ...פילוסופיה של מדע חסמת-עיקרון (כמו זו של פופר – י.ב.י) איננה מוצאת נקודת אחיזה בחומר המדעי. היא איננה 'שקרית' – היא לא רלוונטית.

"אבל – והאם אני מקבל עכשיו את עמדתך – אין זאת אומרת שהיא לכן חסרת תועלת לגמרי. מדען יכול למצוא מרגוע או השראה ביחוס של כמה מכללי-האצבע שלו למערכת מתודולוגית ובשינויים כתוצאה מכך. מה שמשפיע על מחקרו הם עדיין כללי אצבע; אבל מה שמשפיע על העדפתו בכללי-אצבע אחדים על פני אחרים, ומה שנותן לו את הביטחון להשתמש בכללי-אצבע בלתי שגרתיים, יכולה להיות מערכת. בכל מקרה יישום ישיר של המערכת, או הפיכת הכללים המוצעים לעקרונות משום שמקורם במערכת – זהו דבר מסוכן ביותר. באופן כזה אני מסכם, לשימושי, את מה שכתבת בחלק התחתון של עמוד 2, וזוהי המידה של איכות 'מעריצה' שאני מוכן להעניק לפילוסופיה של פופר, עד כמה שהוא רואה אותה כמערכת...". ■

תא"ל ד"ר יצחק בן-ישראל הוא ראש מרכז המחקר בתוכנית בפילוסופיה של המדע באוניברסיטת תל אביב. (מאמר שני ואחרון).

هكذا من الاصل

מנחם פרומן

האזכרה לב. כצנלסון

לֹא.
הוּא שׁוֹאֵג כְּדֹב
שֶׁהֵעִירוּ אוֹתוֹ מִשְּׁנַת חֹרֶף־הָעַד
עַכְשָׁו הוּא בַּר לֹא בַּרְזֶל
לָמָּה הִרְגַּזְתּוּנִי לְהַעֲלוֹת אוֹתִי בָּאוֹב
לֹא לָבוֹא חֶשְׁבּוֹן עִם שְׁנֵיהֶם
אוֹ אַף אֶחָד מֵהֶם
הַזְּמַנִּים הִשְׁתַּנּוּ. הַדּוֹר אַחֵר
אוּלַי יֵשׁ לָהֶם הַצְדָּקָה
אוֹ צִדּוּק־הַדִּין
אֲבָל לֹא מוּבָן מֵאֵלָיו
לֹא שַׁרְשֶׁרֶת זָהָב
לֹא לְהַחֲלִיק שֶׁ
לֹא רוֹמַנְטִיקָה
עוֹלָם אַחֵר
אוֹ כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בָּעוֹלָם שֶׁלָּנוּ: לַיְנָה אַחֶרֶת

לֹא לְהִסְתַּתֵּר בֵּין רַב־הָעֵצִים
לִפְתּוֹת (לְכַבֵּד אֶת עוֹלָם הָאֱמֶת)
לִרְאוֹת מַה הוֹלֵךְ
לְהִתְבּוֹשֵׁשׁ. לְפַחֵד
לֹא דֹּבִי
לֹא. לֹא. הַדֹּב הוּא שַׁכּוּל.

מטס מלכותי

בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם
גַּם אֲנִי רָאִיתִי מַטָּס מַלְכוּתִי
בַּגּוֹלָן
בְּמַעֲלֵה נַחַל־דָּלִיּוֹת
מֵעַל גַּמְלָא
הָעִיר שֶׁלֹּא הִשְׁלִיכָה עַצְמָהּ אַרְצָה
תַּחַת רַגְלֵי־מֶלֶךְ־הָאָרֶץ הָרוֹמָאִי
תַּל־אֲבָנֶיהָ תְּלוּיוֹת
עַד הַיּוֹם
מֵעַל עִמְקֵי־הָאֲדִיּוֹת
וְהָרוּחַ – אֵיזוֹ רוּחַ נָשְׁבָה שָׁם
כְּמוֹ אָז
כְּשֶׁהִשְׁלִיכוּ אַחֲרוֹנֵי־הַמּוֹרְדִים
נַפְשָׁם אֶל הַחֵרוּת אוֹ הַמָּוֶת
(וְהַמַּחְשָׁבוֹת פָּרְעוּ רֹאשִׁי:
אוּלַי גַּם מָחָר
יִתְבַּצְּרוּ כָּאן עַל הָהָר
אַחֲרוֹנֵי מוֹרְדֵי־הַגּוֹלָן
וְהַטֶּלֶוִיזְיָה תְּצַלֵּם בְּהַשְׁלִיכָם עַצְמָם
וְאֵיךְ – – –
מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִי – – –)

מִמַּעַל רָאִיתִי מַטָּס
מֵעָלֵינוּ דָּאָה
נֶשֶׁר
גְּדוֹל־כְּנָפַיִם אֶרֶךְ־אֵבְרוֹת מָלֵא נוֹצָה
וְעִמּוֹ רִחֲפוּ בָּנָיו
שְׁלֹשָׁה הֵמָּה נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי אוֹ אַרְבָּעָה
לֹא יָדַעְתִּי דֶּרֶךְ נֶשֶׁר בַּשָּׁמַיִם
(אֵיזֶה שֵׁבֶט פְּרִימִיטִיבִי אֵי־שָׁם מַאֲמִין
שֶׁהַנְּשָׁרִים הֵם נִשְׁמוֹת־הַגִּבּוֹרִים
הַמְּחַדְּשׁוֹת מֵעַל עִירָם כַּנֶּשֶׁר נְעוּרִים)
לוּ קַלְנוּ
הָיִינוּ כִּנְשָׁרִים
לוּ בַּגְּבָהִים הַלָּלוּ
רָאִינוּ
בְּשַׁלְוַת־מְלָכִים
נֶשֶׁר לִקְרַאת נֶשֶׁר

עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו
כְּנֶשֶׁר חוֹפֵף עַל גּוֹזָלָיו
הָיָה עוֹשֶׂה שָׁלוֹם
עָלֵינוּ
וְעַל כָּל מַלְכֵי־עֲרָב.

ניצה גורביץ

גבולות חדשים לבקרים

אָדָם לְאָדָם אֵינוֹ אֶלָּא, סֵפֶר לִקְרֹא בּוֹ יָד קְרִירָה עַל הַמַּצָּח
הַחֹם, הַפּוּגָה לִרְגָעִים וְהַלְאָה
לְהִתְחַפֵּר בְּתוֹךְ עֲרֵמַת הַרְהוּרִים שֶׁטּוֹפֵי דְּיוֹ נִשְׁטָפִים
מִתּוֹךְ הַסֵּדֶר יוֹמְיוֹמִי.

אָמַרְתָּ שֶׁתַּחְזְרִי
וְהַלַּיְלָה כְּבָר מוֹחֵק הַבְטָחוֹת מְצַפֶּה אוֹתָךְ
בִּכְתָרִים חֲדָשִׁים שֶׁל
אֲבַק מֻזְהָב.

בֵּין מְגֵרָה לִמְגֵרָה מֻנַּחַת הָאַכְזָרִיּוּת
וְעַל קַו הַגְּבוּל נְחוּת
הַמִּיתוֹת, לְאַט.

"יוֹם אֶחָד" – אָמַרְתָּ. כְּשֶׁתַּעַבְרִי אֶת הַגְּבוּל, וְתִרְחֲצִי
יָדַיִךְ בְּמַפְלֵי עֲנָנִים
וּבְחָמִים יְשָׁנִים
יָנִקּוּ בְּמַטְלִית
יְבֵשָׁה

נתן החכם

במלאת שנה לפטירתו של פרופ' נתן רוטנשטרייך ז"ל

פ. מל

"... אמנם לא רבו יהודים כמוהו,
איש משכיל, חכם לב, מבין, יודע"
(גוטהולד אפרים לסינג: "נתן החכם", תרגום אברהם בר גוטלובר, וינה 1874)

אם יש השארת-נפש להוגי-דעות בעולמנו הרי זה בהתייחסות וקריאה-מחדש במשנתם. מלאת שנה לפטירת הוגה בקאליבר של רוטנשטרייך המנוח אינו רק תאריך נאות לקליטת גדולה של אבירות-היעדרו לעולם המחקר האקדמי, אלא אף עיתוי הולם לספירת-מלאי במשנתו הציונית. מאז הציונות של ראשית המאה על מיגוון-פלגיה (כולל ה"אלקטורליזם" בה קסטה המחשבה הציונית – אם לקוטב המודל האחד-העמי של "מרכז רוחני" ואם להיפוכו הדיאמטרי, הרצליאני, של "ציונות מדינית", על כל הווריאציות הרבות שביניהם) הקדים תמיד ה"סוס" הרעיוני את "עגלת" הפראקסיס, סדר-קדימות שפשט את הרגל דווקא מעת שמומש החזון הציוני מימוש ממלכתי. לא שחסרו פרוגנוזות ו"פלאטפורמות" למיניהן, מהן של מוחות מבריקים בתחום הגיתה הציונית; אלא שאין התייחסות "אד-הוק", קולעת ככל שתהיה, מכפרת על ואקום שהוא פרי היעדרה של תפיסה ציונית כוללת. כך אירע ששנים רבות לאחר כינונה המדיני של ישראל, כשנוספו לה, לציונות, המרכאות האינפלאציוניות, עדיין נזקקה המחשבה הציונית למינון אנאכרוניסטי, בומבאסטי ודל-אמינות. תנועה שראשית-צמיחתה בהגות שממנה ניזון המעש, מצאה את עצמה בעשורים האחרונים בגירעון הגותי מביך. מה שנקרא "ביצועיזם" (ביכור העשייה על פני חזון שלאורו היא מתיישמת) חיפה, למעשה, על אשליה של קיום סטיכי, תוך התעלמות מהתראתו של ספר משלי (כ"ט, י"ח) "באין חזון ייפרע עם", התקפה כביום היכתבה.

משימה אינטלקטואלית תובענית מעין זו – מיפוי המציאות הציונית בקואורדינאטות של עידכון ושידוד מערכות תיאורטי – הצריכה, מעצם טבעה היקפה, לא עסקן או מנהיג פוליטי, אלא "צופה לבית ישראל" המסוגל למבט ממעוף-הציפור ההיסטוריוסופי, שאינו נעדר עם זאת עמידה איתנה על קרקעו של ה"כאן, עכשיו". חיבוריו של נתן רוטנשטרייך "מדינת ישראל וגולת ישראל בזמן הזה", "אחריותה של מדינת ישראל לתפוצות" וביתר ייחוד Zionism and the Contemporary Jewish Condition, הם אולי סיכום-הביניים המרתק ביותר במחשבה הציונית של השנים האחרונות, פרי הגות שאינה מוכרת דיה בציבור הישראלי המושב, ושלא בצדק. כל ניסיון למצות ברשימה למוסף ספרותי-הגותי את פעלו של המנוח, ולוא גם את מיגזר מחשבתו הציונית בלבד, נידון מראש לסיכול נחרץ הן משום ריבוי תחומיו והן משום מורכבותו. אבל פן "יישומי" זה במשנתו, בו התפר הפילוסוף לפוסק הלכות במישור האקטואלי, זה של הפאראדוכס הלאומי שבולנו חיים בו, ראוי, דווקא כיום, בעידן שיקרוכם (ונפוצם) של מיתוסים, כי יהא בבחינת תמריץ לדיון מחודש בכמה אכסיומות, ב"מכון-התקנים" המשונה ביותר שלנו: ההגות הציונית.

האיפיון "פאראדוכס ציוני" מתכוון למצב דמוגראפי-היסטורי, בו זכתה הציונות המדינית במאה הזאת – גם למימוש ריבונות לאומית (הלומם, שנחשב אוטופי בזמנו, של מייסדיה) אבל גם לשיברו של אותו חלום (העובדה שרובו של העם היהודי מיושב לא בארצו כי אם בגולה). סתירת-יסוד בולטת זו שבין התיאוריה ובין הפראקסיס, בין שלילת הגלות לפריחת הגלות – במקביל לפריחת ישראל – היא שורשן של סתירות פנימיות נוספות הגלויות זה-שנים לכל עין, סתירות שמהן התעלמה הפראואלוגיה הציונית. הגשמת ריכוזו הטריטוריאלי, ולוא גם חלקי לפי שעה, של העם היהודי בארצו ההיסטורית (שהוא פועל-יוצא משלילת-הגולה) – מתאפשרת שנים גם בגלל היפוכה: אילמלא השדולה היהודית בגולה, על כוחה הפיננסי-אלקטוראלי, לא היתה ישראל מה שהיא לא בחומר ולא בתמיכה מדינית. "נפולת הנמושות", כביטויו האומלל של רבין, חשפה בר-זמנית שני סדקים באספקלריה בה נשקפת הציונות חמש שנים לפני תום המאה: לא רק שאין ישראל מאכלסת את רוב יהדות העולם בתחומה, אלא גם רבבות מ"יורדיה" חיים ויחיו בעתיד בגולה. זאת ועוד, אותן "נמושות נופלות" (בפרט אם שפר מזלן החומרי בגולה ו"נפלו למעלה") זוכות זה שנים למיטב חיזורי המימסד הציוני הצמא ל"שנור". גינויה של ה"ירידה" רק כשאינה הצלחה פיננסית, ספק אם הוסיף אמינות וכבוד לדרך-צביעותה של שיטה הפושטת גם רגל, גם יד. מאידך גיסא, אשליית הפזורה כי די בתרומות או ב"לובי" (או אשליית הישראלי כי די בישיבה בציון) על מנת להיות ציוני-של-ממש איננה פחות פרובלמאטית, כפי שממחיש לנו רוטנשטרייך בספרו הקודם-מסות.

טעות כפולה ואיום כפול

טעות נפוצה ביותר במהות הזיקה ישראל-ציונות היא זו הנובעת, אליבא דרוטנשטרייך, מטיבעו הקוזאלי (סיבה ומסובב) של קשר זה. העובדה, שהמדינה היא תולדת הציונות, מטעה משקיפים רבים הסבורים, כי היחס שבין שניים אלה, בין החזון ובין המדינה, הוא כזיקה בין יצרן למוצר. בעולם הביאולוגי הופך העובר לוולד, כידוע, וככל שגדל הוולד מתמעטת תלותו בהורים-מולידיו. תלות ביאולוגית זו איננה ערובה להמשך-הקשר או ליחס-גומלין בין מוליד לוולד עם צמיחת אותו ולד והבשלת עצמאותו. במישור הכלכלי, מוצר הוא פרי השקעת אנרגיה; אנרגיה שמקורה בעמלו של היצרן. אבל עצם תכלית הייצור ושיווק המוצר היא שבירה: אותו קשר: המוצר מתנתק מסמכות היצרן והוא חי הנושא-את-עצמו. באמצנו, בעבר, מודל ביאולוגי או כלכלי זה – בתיאור הזיקה ישראל-ציונות – יצרנו דימוי שגוי. על פי הגיונו הפנימי של אותו מודל אין מנוס מנתק ולד ממוליד, מוצר מיצרן, מדינת-היהודים מן החזון הציוני.

טעות נפוצה לא-פחות היא זו של "אוטומאטיזם ציוני": זיהוי הישיבה-בציון כשלעצמה עם עצם הגשמת הציונות כאידיאולוגיה. לא כל מי שמקיים את מצוותו של יישוב-הארץ מקיים גם מודעות לכל שאכן מתחייב מכך. כך מוליכה אותנו שולל התפיסה, כי מתבקשת מסקנה פאראדוכסאלית: בעוד ציונות בגולה עיקרה מימוש פראקטי של יעדיה, הרי במדינת-היהודים משמעה הוא יותר אידיאולוגי מאשר תכליתי ממש.

מה היו אל-נכון יעדיה המקוריים של הציונות? איזה רקע היסטורי הוליד את הצורך לשאוף להשגתם? בשל דבקותם הידועה במורשתם ובציוויה נותרו היהודים בארצות-פזוריהם כעם לבדד ישכון. במאות הי"ח-הי"ט ניתקה המדינה האירופית-מודרנית את זיקתה משכבר-הימים לתפיסת-העולם הנוצרית. עובדה זו פתחה לפני היהודים דלתות למדינה המודרנית, אף לא בלי גביית המחיר הצפוי: התכחשות למורשתם כתנאי מחייב לכל אינטגראציה. כך הועמד הקיום היהודי בצילו של איום כפול: בידוד גיטואי בשולי ההיסטוריה, או, לחילופין, איבוד הייחוד וטמיעה

נתן רוטנשטרייך

גמורה. גם המרת הזהות הנוצרית בזהות חילונית של עמי אירופה לא התירה לרצון-החיים היהודי אלא פתח אחרון: לאומיות משל עצמו. שני הישגים יש לשקוף אם כן לזכותה של הציונות – החזרת היהודים למעורבות מלאה בהיסטוריה ושימור ייחודם כיישות לאומית בתחומה של היסטוריה זאת.

אף כיום תלויים מעל ראש יהדות הגולה, קובע רוטנשטרייך, הן האיום הכפול הנ"ל והן, כאלטרנאטיבה, הפרוגנוזה הציונית. גם אם קיומה הריבוני של ישראל הוא עובדה המקרינה ביטחון על פזורה יהודית נרחבת, עדיין אין בעובדה זו כדי לטשטש את רפיפותו של כל קיום יהודי בגולה החסר שלושה רכיבים. רכיבי-יסוד אלה מצויים בכל מדינה: בסיס טריטוריאלי, אוכלוסין החיים עליו, וסמכות (והיינו: כוח ריבוני החולש על אלה). אך נוסף על שלושת אלה מתייחדת ישראל, מבחינת צביונה היהודי-ייחודי, ברכיב רביעי שהוא תרהיכר לה. רכיב רביעי זה קרוי בפי רוטנשטרייך "האופק היהודי", אופק נסוי מעברים של גבולות המדינה אך גם קובע פרספקטיבות בתחומיה. אופק זה מייצג בין השאר נוכחות יהודית של דורות רבים, שרבקו דביקות דתית, רגשית או כל דביקות אחרת במושג של קיום יהודי-ייחודי קולקטיבי ומאורגן. בתחומיו של "אופק" זה כלולים בלי ספק אותם יהודים הרואים עצמם קשורים בקיומה של ישראל. מאחר שרובו של העם היהודי איננו תושב-הארץ, מאופיין אותו "אופק" כאקסטרא-פוליטי ולא כמושג מדיני. מאידך גיסא, מבהיר המחבר, אין זו יישות רוחנית, שניתן לסווגה בגילויי ערכי דת, תרבות או ציוויליזאציה. זהו "אופק" שניתן להגדירו כלאומי, שהרי הוא מוסב על העם היהודי במובן של יישות היסטורית. דווקא מטעם זה, בשל עירפולו של מושג ה"אופק", מתאפיינת בו מדינת ישראל כבתו יהודי רק לה. שלא כמדינות אחרות שזכו ברי-בדור בעצמאותן, לא היה המאבק על הקמת מדינת-היהודים מלחמתו של ציבור-ילידים על עצמאותו ביחידה טריטוריאלית. מלכתחילה היה זה קרב על אוטואמנסיפאציה לכל יהודי, יבוא מהיכן שיבוא (וראיה לכך "חוק השבות"). בכך מבטאת ריבוניותה של המדינה היהודית זיקה לאומה היהודית כולה, בעבר ובהווה גם יחד. מכאן, שכל יהודי החי מחוץ לגבולות ישראל שותף בה לזכות חוקית שאינה בלעדית ליושביה בלבד. מאחר שאין לזכות זו, כאמור, השתמעות פוליטית (למשל, זכות בחירה, למוסדות המדינה, השמורה לתושב בלבד) אין כל בסיס לסיעון הרווח ב"לובי" האנטישמי, כאילו חיים יהודי התפוצות באמנות כפולה.

נוסח גולדמן מול נוסח בן-גוריון

קיומה של גולה יהודית לא היה פרי בחירה, כי אם כורח היסטורי, אף כי כיום, מאז קום המדינה, מתאפשרת בחירה שכזאת. מבחינה זו נדרש ציוני ישראלי להבחין ביחסו אל הגולה בין שתיים אלה: זיקה לאומית ליהודי התפוצות הבנויה על הבנה לבחירתם בחיי מיעוט אתני – וזיקה הגובלת באישור היעדרם ממפעל-התחיה במולדת. על אף הסתירה הגלויה בין עיקרון הריכוז הטריטוריאלי (שהוא לוז השידרה של החזון הציוני) ובין דו-הקיום של גולה ומדינה (הנראה לציוני הישראלי כפשיטת-דגל) – זוהי כיום מציאות הקיום היהודי הכפול, אם נתכחש לה או נודה בה. ואותה הבחנה עקרונית בין הבנה לבין אישור – מן הדין שתישאר בתוך התפיסה הציונית (ולא, כדעת מתמידים מאכסימאליסטיים, מחוץ לה).

אומץ זה בקריאת הדברים בשמם, שרוטנשטרייך, בניגוד לטייחי-עובדות, מפגין כאן – מוכיר כמובן את הפולמוס בין בן-גוריון לגולדמן, שני מנהיגים שייצגו בזמנם את מלוא קיטובו של הפער בין שתי הגדרות למושג "ציונות". גולדמן, מנהיגה של הציונות הבינלאומית, אף פעם לא נימנה עם אזרחי ישראל בפועל. עובדה זו היקנתה לו יתרונות וחסרונות. יתרון מדיני: הוא היה מקובל על גדולי "העולם השלישי" של זמנו (כגון נאצר וטיטו. ועוד); "שגרירה המעופף" של הציונות ניחן, איפוא, בכושר-תימרון מדיני-דיפלומאטי בין שני ה"גושים" דאז. דלתות שהיו חסומות כמובן בפני בן-גוריון, כראש-ממשלתה של ישראל – לא נחסמו בפני גולדמן (וזאת – לתועלת העניין הציוני בהיקף גלובאלי). אך היו גם חסרונות, ביניהם תלישותו מהווי הארץ. הוא היה מוהיקאן אחרון, ומהווי, לשלשלת ארוכה של שתדלנים בתולדות עמנו. שלשלת זו פרחה בציונות הרצליאנית, גם בגירסה הוויצמנית, אך לא היה די בה בעידן-הריבונות. כנגד ייצג בן-גוריון את היפוכה הקוטבי של גישה זו: לא שילול בגישות דיפלומאטית, אך גולדמן לא היה בעיניו מעולם "ציוני שלם". היעדר הדוגמה האישית (אורחות בארץ והשתקעות בה) פסל, לתפיסתו, כל מועמד לכינוי "ציוני". טיפוסית לזילזולו בחו"לנים (יושבי חו"ל) אלה – היתה ההגדרה, כי "ציוני" הוא יהודי אחד, השולח מלב הגולה יהודי שני העולה לארץ בכספי תרומתו של יהודי שלישי, להגשים את החזון הציוני... ברי, כי בן-גוריון נזקק לעוצמת יהדות התפוצות וידע להפעיל לטובתה של ישראל את עושרה וכושרה של שדולתה האלקטוראלית (ראה, למשל, שיתופו של אבא הלל סילבר במאמץ הדיפלומאטי ערב הולדת ה"חלוקה" בלייק-סאכסס). אך תמיד ראה בה "פארטנר" לגיוס משאבים ו"לובי", שיש לו חובה להשקיע אך לא זכות שותף-עד לחלוק או לבקר.

תפיסה זו הנחיל בן-גוריון ליורשיו, ואמנם, בשעות-זוהרם פעלה השיטה כמתכון בטוח. היא זכתה לניסוח סרקאסטי קימעה, אף כי לא משולל-אמת, מפי לוי אשכול: "דער נעבעכדיקער שמשון". עיקרה של תפיסת "שמשון המיסכן" היה הצגת תדמית "קינטית", משתנה-לפי-הצורך, של ישראל בעיני התפוצות. בעוד שלצורך הדרשת ה"שנור" הוצגה המדינה כקבצן הפושט את ידו בפתח, הרי שלצורך ריצוי התורמים ("מה עשיתם בכספינו") נופחו הישגים ושריריים בשפע. המחדל של אוקטובר 1973, הכפיה הדתית, "שלום הגליל" וה"אינתיפאדה", האיצו, כצפוי, את פקיעת סבלנות הפזורה היהודית, שמילאה זה-שנים את קופות ישראל בכספים ואת פיה במים. יותר ויותר נתבעה ישראל לדיווח של אמת ומתן דין-וחשבון ל"פארטנר". ככל שגברה המדינה וכלל שרבו מעידותיה דרשה יהדות התפוצות את זכותה לא לתרום בלבד, כי אם גם להגיב ולהתערב. תביעה זו מושרשת עמוק בליבו של האתוס הקפיטאליסטי, בו זכאי גם "שותף סמוי" להבין ולהחליט מה עושים בכספו. סיטונה של ישראל, שכל היושב "על גדות מנהטן" איננו עומד באותם מיבחנים שבהם עומדת היא, היה מוצדק, אבל שחוק. העובדה שכמעט לכל סוג של ביקורת מצד יהדות-הגולה נמצא אזדלדעה בתחומי ישראל, נוספה על ניטוק הגיוני לארפתות של תורמי הכספים ומגייסי ה"לובי" – כי משקיע זכאי לקבל גם את לא שיווין-ערך מלא; זכות-דעה. גידול ממדי ה"ירידה", ביניהם אלפים מילידי-הארץ, קשיים הכלכליים והמוסריים של ישראל – כל זה תבע מהפך גלוי-עיניים, אמיץ ורדיקאלי אף בתחום החזון עצמו. ניסוח מחודש של מישנה ציונית שאינה סקלרוטית, המיישירה מבט עירני אף כסתירות-עצמה. מכאן חשיבותו הגדולה של רוטנשטרייך כמנתח, כמנסח-מחדש של עיקרי-אמונה ישנים-בתנאים חדשים. הוא איננו מבטל את ישבי מדינת ישראל מפרימאט-הביצוע, אף קורע את-מיתוס התנוגה העצמית הכפולה של הגולה ושלום.

לא אוטומאטיזם של "ממילא"

העולם של היום, חמש שנים לפני תום המאה, מעוצב יותר ויותר על פי מודל אוניברסאלי-טכנולוגי. יהודי המערב חיים רובם ככולם, בעצם, במוקדי פעילות כלכלית, מדינית, חברתית ואף תרבותית. אם ברצונם שלא להימוק כיחידה אתנית, אנוסים הם לקיים "כיסי" ייחוד יהודי קולקטיבי בתוך ריקמתה הכללית של תרבות עולמית מטשטשת-ייחוד. תושבי ישראל נתבעים משום כך להבין את תמורות הדילמות, עימן מתעמתים יהודי התפוצות הרוצים בשמירת ייחודם. הבנה, כאמור לעיל, אין פירושה הסכמה אידיאית; אך זיקת ישראל לתפוצות הגולה (אותו "אופק יהודי") היא בשורשה של הציונות. קיום היהודי מלא, עשרים וארבע שעות ביממה, אפשרי כמובן רק בתחום ישראל, בדומה לקיום אנגלי או הולנדי מלא בתחומי אנגליה או הולנד. קהילות היהודים בגולה המתרכזות סביב בית-הכנסת (או מרכז קהילתי, הדומה כיום יותר ל"קאנטרי קלב" מלבית-תפילה) אינן מהוות, בשום פנים, מוקד לקיום לאומי מלא ביישות יהודית קולקטיבית. היעדר ייחודו של בסיס טריטוריאלי, ייחודם של האוכלוסין וייחוד הסמכות הריבונית – מקצים לקיום היהודי בגולה שוליים במקום מלוא-הספקטרום: הוא ניתן לקיום שעל גחות החיים הריאליים במקום בתוך-תוכם הרוחש-תנועה. נכון הוא, שכל איתות שיש מלחמה בישראל גרמה בגולה, כי גם כאן, אצלנו, אין המשכב של קיום יהודי מובטח יותר (השמד אינו חמור פחות משמד). אולם גם תמיכתה הנלהבת של הגולה במדינת-היהודים, איננה יותר ממהווה סולידאריות: היא חיזנית וראויה כמובן לתודה, הוקרה וטיפוח – אך אין בה לטשטש את ההבדל בין "כיסי ייחוד" לבין מציאות של ייחוד לאומי הניתן בכל רכיביו של קיום לאומי-ריבוני אינטגראלי.

כנגד זה, קובע רוטנשטרייך באובייקטיביות בלתי-מתפשרת, גם הישראלים מצווים "לעבוד" על ציוניותם. לא אותו זרוק הישראלי מבט פטרוני, מלמעלה, על העולה החדש ורואה בו או "נטל" או "מכשיר להרחבת הכלכלה". העולים, שזכותם הבסיסית לראות בארצנו מולדת ובית, נתבעים "להצדיק את עצמם": אם היו "השקעה משתלמת" או לא; בעוד ציונות הישראלים נתפסת כאקט אוטומאטי, פועל-יוצא "ממילא", מעצם שבתם בישראל. ציונות של אמת היא מאמץ מודע לשמירת קיום היסטורי-קולקטיבי של עמנו בתוך עולם מודרני השואף לבולל ולהטמיע. גבל התנכרות לקשיי-העולה אינה רק פגיעה בפרופיל ההומאני כי אם גם בפרופיל הציוני של ישראל. רבות מן המדינות שחברתן השתתה אף-פיחורי על עקרון זכויות האדם עברה התמורה תמורות-יסוד. חמורות האנרכיות נעשר שם נרדף לחירות ולדמוקראטיה. סילוף זה לא פסח על החברה הישראלית. מה שנדרש מישראלים שציוניותם יזומה ואקטיבית (לא פועל-יוצא מיכאניסטי ממקום-מגורים, כי אם תחושת מחוייבות למעשים) הוא לחתור למודל חברתי המושתת על חובה ועל זכות גם יחד: חובת מי שיש לו למי שאין לו וזכות הנצרכים לסיפוקם של צרכי-יסוד. כוחה של הציונות – בבניית קיום יהודי קולקטיבי; קיום המושתת על שירות לכלל במקום על "זהוק והרוף". כך תיתפס ישראל ביותר מצירוף של טריטוריה, אוכלוסין וסמכות פוליטית (היינו: כיישות לאומית ש"אופקה היהודי-גלובאלי" יש לו, בין השאר, גם השלכה כלל-אנושית. "האופק היהודי" מנוגד לכל אוטומאטיזם, ולא רק בתפיסת הישראלי את ציוניותו: שום תהליך היסטורי, בין חברתי ובין פוליטי, לא יתנוך אוטומאטית שום בעיה ממיכלול בעיות היהודים. אף שיטפו הזיקה לעם היהודי איננו, נקבה, אוטומאטית. הוא כרוך במאמץ של התחדשות בלתי-פוסקת. בניסוח מחודש של הגדרות ומצוות עשה. מה שגרם איפוא רוטנשטרייך במודל זה הראוי להתעמקות כל שוחר-דעה: היא המרצת מחודש רמה של הגות ציונית שקפאה.

אורי רז

★

הָאֲבָנִים שֶׁבַּחֲדָרֵי הַצַּר,
לֹא הָאֲבָנִים שֶׁעָשׂוּ לְרִצְפַּת קִירוֹת וְתִקְרוֹת,
אֶלָּא הָאֲבָנִים הַפְּרָאִיּוֹת,
הָאֲבָנִים מֵהַנְּחָלִים,
מֵהָעֲרָצִים הַמִּדְבָּרִיִּים,
הָאֲבָנִים שֶׁלֹּא רָאוּ עֵינֵי אָדָם מִלְּבַדִּי,
הָאֲבָנִים שֶׁלָּקַחְתִּי עִמִּי,
הָאֲבָנִים שֶׁהֵשִׁיבוּ עִמִּי.
אֲשֶׁר פִּקְחוּנִי לִרְאוֹת אֶת אַרְעִיּוּתִי.
הָאֲבָנִים שֶׁרָמְזוּ עַל עֶלְיוֹנוּת הַסְּטָטִי,
מִקְרָצוֹת אוֹ מִתְגַּבְּשׁוֹת,
נִקְבּוֹת מִתְכּוֹת אוֹ זוֹרְמוֹת,
בֶּעָבָר.
לְעֵינַי כְּשֶׁבַע דּוּמִמוּת,
קָרוֹת,
נְחוֹת, עַתָּה בַּחֲדָרַי בְּמָקוֹם לֹא מֻכָּר,
לְגַבֵּיהֶן כָּל מָקוֹם כְּמוֹ כָּל מָקוֹם,
כְּמוֹ שׁוּם מָקוֹם.
מֵהוּת אֵין אֲנֶרְגְּיָה
כְּמוֹ אֵין כְּלוּם.
צוֹחֲקוֹת עָלַי
בְּקִיּוּמִי,
שֶׁאֵין בּוֹ יְכֹלֶת לִגְבֹּר עָלֶיהָ.

★

אֶתֵּן לְךָ אֶת הָרוּחַ
אֶתֵּן לְךָ אֶת הִתְגַּשְּׁמוּת הָרוּחַ,
בְּתוֹךְ גּוּפְךָ אָשִׂים אֶת הַנֶּפֶשׁ
אֶת הַבִּלְתִּי נִרְאֶה לָעַיִן,
אֶת הַמֻּרְגָּשׁ בַּלֵּב
אֶת הַטּוֹב וְאֶת הָרַע
אֶת הַבֶּכִי וְהַצְּחוֹק, אֶת הַכְּאֵב,
אֲבַתֵּק גּוּפְךָ, אֶכְנֹס עַד לְבָבְךָ
אַכְאִיב לְשָׁרֶיךָ אֲנַשֵּׁק שְׂפָתֶיךָ
וְהַכֹּל רוּחָנִית, הַכֹּל כְּמִיתוֹס
הַגֶּבֶר הַהוֹלֵךְ לִקְרַב וְלֹא שָׁב.
רַק מוֹתִיר שְׁבִיב זִכָּרוֹן מִתְעַבֵּר בְּבִטְנָהּ,
כָּךְ אָמַר הַגֶּבֶר לָאִשָּׁה.

אֶתֵּן לְךָ אֶת הַהִתְגַּשְּׁמוּת,
אֶתֵּן לְךָ אֶת הַגּוּף
אֶחֱשֹׂף בְּפָנֶיךָ אֶת הִתְגַּלְּמוּת הָרֶגֶשׁ
בְּצֶלֶם בְּנֵה, תּוֹךְ רַחֲמֵי הַמַּעֲבָר.
פְּנֵי בְּנֵךְ רוּחָנִיּוּת וְנֶפֶשׁ בְּשֵׁלָה,
כָּךְ אָמְרָה הָאִשָּׁה.

בְּמִשְׂחָק אַחַר הַכֹּל בָּרוּר וְזוֹהֵר,
אָמַר הַגֶּבֶר לָאִשָּׁה,
אֶעֱשֶׂה בָּךְ שְׁפָטִים בְּמִלִּים,
אָמְרָה הָאִשָּׁה לַגֶּבֶר,
אֶרְמֹס לְעֵינֶיךָ וְתִרְאֶה הַכְּאֵב.

אָמַר הַגֶּבֶר לָאִשָּׁה,
אֶתֵּן לְךָ הַכֹּל בְּאַבְּסְטְרַקְט,
אָמְרָה הָאִשָּׁה לַגֶּבֶר,
אַמְחִישׁ לְךָ בְּחֹמֶר וָדָם.

כְּכָל מִשְׂחָק אַחֵר
דְּבָרִים יוֹצְאִים מִשְּׁלִיטָה,
מִשְׂחָקִים אֲסוּרִים בְּבִטְנָהּ אִשָּׁה,
וּכְנָפַיִם בָּאֲוִיר מְעוֹפְפִים
לְעֵבֶר שְׁלוּלִית דָּמָהּ הַגֶּבֶר בָּרִצְפָּה,
כְּתוֹצָאָה שֶׁל מָה אָמַר הַגֶּבֶר לָאִשָּׁה.
אֲנִי אֶתֵּן לְךָ רוּחַ בִּלְתִּי נִרְאֵית,
לִהְיוֹת לִרְאוֹת לְהָבִיא לִידֵי בִּטּוּי.
כְּשֵׁם שֶׁאָמְרָה לַגֶּבֶר הָאִשָּׁה,
אֲנִי אֶפְרֹשׁ פְּרָחִים מְפֻרְשִׂים,
אַמְחִישׁ הַנֶּפֶשׁ בִּמְבֻצָּרִים עֲשׂוּיִים
בְּדַקְדְּקָנוּת שֶׁל פְּזִיקָה,
הַכֹּל בְּכַדְּפַיִם וָחוֹל.
בְּשַׂק קֶסֶם אַחַת לִפְנֵי
שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ נוֹפֵל לְגַרְגְּרֵי
סְתָם, בְּקַו הָחוֹף הָאָרֹךְ,
לְלֹא חָזוֹן, לְלֹא שֵׁנִי,
עִם כִּשָּׁלוֹן בְּעֵינַיִם.
בְּצִיצִים נִצְיָצִים שֶׁאֵין לָאוֹרָם
שׁוּב, לְמִבְצַר מְפֹאָר,
בּוֹ מַרְגִּישִׁים חַיִּים,
בּוֹ מַרְגֶּשֶׁת זְרִימַת רוּחַ הַצָּפוֹן.

מתוך הספר "ילדות מבעד לאודי", שייצא בקרוב בהוצאת עקד.

קטיה שורצמן

מוסיקה

כשהיה לנו צבע אחד
עוד לא היו בינינו הבדלי חומה
כל ששמענו היה בכתם הזהב
של השמש הוא המוכה
בכתם הזהב של השמש
לא שמנים
לא רזים
חכמים או טפשים
כי היה לנו גבה אחד.

לא היתה שם
גדר הגדרות
ולא צרך להיות חזקים
לא היו מפסידים ולא מנצחים
בגליל אחד היינו שם
מאשרים.

עד שפרטו אותו לכלי שפה.

ומרחוק אשמה

היכן לעזאזל אתה מוצא את כל
החמר לפסל לך
את בעותי הלילה, מפלצות פחדים!
ואתה כל־כך יפה.

אתה החכם
עושה להם כבוד מגונן
לגזל את חלומך
הופך כבר
כמישהו קפקא
ואתה הלא כל־כך מיטיב לראות.

אני צופה בך כאלו סרט מתח
שמאלית, בשלוחה בכבלים
מיחלת לראות את הטוב
מנצח
ומרחוק אשמה.

שקספיר בתיאטרון הקאמרי

ליובל החמישים של הקאמרי

אברהם עוז

אין לך סימן מובהק יותר לטמיעתה האורגאנית של תופעה אמנותית בתוך מירקם תרבותי מאשר הקלילות שבה ניטלות בתוכו חירויות המשחק החופשי במרכיביה הבסיסיים של אותה תופעה: מקס בירבום מדבר על האמן המשתעשע באמנותו, משליך אותה באוויר ותופס אותה בכף רגלו כבעל בית. בשנת היובל לקיומו של התיאטרון הקאמרי היו לקאנון השקספירי שני ייצוגים מרשימים ברפרטואר השוטף: עומרי ניצן, מנהלו האמנותי של התיאטרון, והמעצבת רות דר העלו על הבמה הגדולה את ונציה השקספירית באמצעות ערימות ערימות של יריעות קטיפה ארגמן, שתאמו את בגדיהן של הדמויות הוונציאניות, ולמולן הפך שיילוק (יוסי גרבר בתפקיד מצויין) ממלווה בריבית תל־אביבי בעל גינונים אידישאיים לפאנאט דתי־לאומני בעל ציציות וכיפה לבנה רחבה המכוון תת־מקלע דמיוני אל בעלי ריבו. ואילו רינה ירושלמי, שחמש עונות קודם לכן אומצה הצגת "המלט" שלה בפסטיבל עכו על־ידי התיאטרון הקאמרי, חשפה (עם המעצב משה שטרנפלד) את ורונה של רומיאו ויוליה על במה ריקה המוקפת סביב סוס פיטולי מתמרק בעל תיפקוד בימתי מגוון, כשהיא מפרקת את צמד האוהבים לשלוש חיות גבריות וארבע חיות נשיות, מנתצת את הטקסט השקספירי לרסיסים, משליכה את סיפור העלילה באוויר ותופסת אותו לסירוגין. שתי ההצגות התקבלו בקהל במידה הצפויה של התלהבות ומחלוקת, אבל רק מעטים ראו בהן צלם בהיכל.

אבל עוד יש בתוכנו אותם הזוכרים כיצד עשה הקאנון השקספירי את דרכו אל הרפרטואר של התיאטרון הישראלי בכלל, והקאמרי בפרט, בצעדים מהוססים ודרורי יראה. למעלה מעשר שנים התקיים התיאטרון הקאמרי, רכש לו מוניטין וקהל ונחל הצלחות וכשלונות, עד שאזר אומץ להעלות על בימתו מחזה שקספירי ראשון. יוסף מילוא, מייסדו ומנהלו של התיאטרון, התוודה בתוכניית "כטוב בעיניכם" בשנת 1955 שעוד חמש שנים קודם לכן כמעט העלה ב"קאמרי" את "אילוף הסוררת": החזרות נערכו כסדרן, העבודה התנהלה בקצב, התפאורה היתה כמעט מוכנה, אך משנוכחנו לדעת, כי חסרים אנו עדיין את הניסיון הדרוש ואת הכוחות האמנותיים ההולמים את הצגת המחזה ברמה הראויה, גנזנוהו בעודו באיבו. החלטנו, כי עלינו לצבור יתר ניסיון ויכולת בלכתנו בדרך ריאליסטית ובשמרנו על קו התפתחות טבעית ואיטית יותר. בעונת העשור לתיאטרון חנך מילוא את אולם נחמני אליו העתיק התיאטרון את משכנו, בהצגת "כטוב בעיניכם". ותיקי התיאטרון וקהלו אינם מסתירים עד היום את התרגשותם כשהם מדברים על היער המרהיב והמתנייע שעיצב תיאו אוטו. חנה מרון (רוזלינד), יצחק שילה (אורלנדו), זלמן לביוש (טאצ'סטון), הדרה רישאי (אודרי), מילוא עצמו (ז'ק) ועוד רבים לצידם נולדו מחדש כשחקנים בעלי ניסיון שקספירי. בגלל ההתלהבות שבה התקבלה ההצגה קשה היה לשפוט מה אירע כאן: האם שקספיר אומץ אל חיקו של התיאטרון התל־אביבי הצעיר, או שמא היה זה ה"קאמרי" שקיבל את תעודת הבגרות התרבותית שלו מידיו של גאון הדרמה העולמית.

ועם זאת, לא ניתן עדיין את ההסתערות החזיתית של התיאטרון הקאמרי על היער הקלאסי המבוצר: שנתיים וחצי חלפו עד שהעז מילוא להתעמת במחזה שקספירי נוסף: טרגדיה הפעם, אבל לא אחת מן הטרגדיות הבשלות, כי אם טרגדיית נעורים. על אף כמה נקודות אור בהפקת "רומיאו ויוליה" (1957), כמו מרקוציו העסיסי של אברהם בן יוסף או תפאורתו של אריה נבון, לא תרמה ההצגה לתחושת התיאטרון שהבשילה העת להתמודדות עם הטרגדיות הבוגרות של שקספיר. הקשר השקספירי של ה"קאמרי", שטרם הפך שיגרה, המשיך, גם בעשור השני לקיומו של התיאטרון, להיות נטוע בליבן של הקומדיות הרומאנטיות. הצגת "הלילה השנים עשר" שביים שמואל בונים כעבור שנתיים, בשלהי 1959, זכורה בראש ובראשונה בשל ההילולה הקומית המתרוננת של בני ביתה של אוליביה, בביצוען של חנה מרון (מריה), יוסי ידין (סר טובי), אילי גורליצקי (סר אנדריו אגיוצ'יק), אברהם בן יוסף (פסטה), אברהם חלפי (פביאן) וזלמן לביוש (מלבוליו). העגמומיות המלאנכולית המתלווה לטקסט של המאוחרת ב"קומדיות הבשלות" נעדרה לחלוטין מן ההפקה האופטימית הזאת, שסחפה את קהלה בסערה משתוללת. ארבע שנים לאחר מכן, כתום העשור השני לקיום התיאטרון, הקצין ליאונרד שטקל את החגיגה הקומית בגירסתו העליזה ל"מהומה רבה על לא דבר" (1963) שאף היא היתה חפה מכל נופך מלאנכולי.

רק בעשור השלישי שלו העז ה"קאמרי" לתקוף את שקספיר בלב ליבה של יצירתו הטראגית: אחד מן הבולטים בדור החדש של במאי אירופה, הפולני קונראד סווינארסקי, מימש בתיאטרון הקאמרי את רעיונותיו החדשניים (בהשפעת המבקר הפולני יאן קוט שרק אז החל שימעו לצאת במערב) בהפקת "המלט" (1966). היתה זו, בסיכומו של דבר, הפקה בעייתית: שמעון בר, שחקן אינטליגנטי ורגיש אך חסר ניסיון שקספירי, כרע תחת עומס המטלה המשולבת של תפקידו המורכב של הנסיך השקספירי ופרשנותו הפוליטית היהודית של סווינארסקי (שאחד מסמליה בולטים היו השקים שעלו וירדו בנמל אלסינור כרמז לקפיטליזם העולה והופעתו הסופית המרשימה של פורטינבראס, מבשר העולם החדש, לבוש חליפה לבנה בוהקת). אבל היתה זו בכל זאת פריצת דרך נועזת: ה"קאמרי" עשה קפיצה נחשונית אל מרכז הזירה של לבטי ההתמודדות העדכנית עם משמעויות יצירתו של שקספיר, שאינו "בן זמננו", כשם ספרו הפרובוקטיבי של קוט, אבל מידת האקטואליות שלו אינה מוטלת בספק. בהפקה מעוררת מחלוקת זו גילה התיאטרון הקאמרי לראשונה שההתמודדות היוצרת עם השפה האמנותית של התיאטרון אינה נטועה באורח בלעדי בחוויה היומיומית המיידית, ושהמושג תיאטרון מקורי אינו בהכרח שם נרדף למחזות הוי שנכתבו במקורם עברית: גיוסה של היצירה השקספירית להתמודדות זו מסמנת שלב חשוב בהתבגרותו האמנותית של התיאטרון. סווינארסקי לא זכה, כפי שביקש, להפיק את לקח ההצגה בקאמרי בהפקה תיאטרונית יוקרתית מחודשת: זמן לא רב לאחר מכן ניספה בתאונת מטוס מעל איראן. עד היום לוקטים חוקרי תיאטרון פולניים כל פירור מידע על הפקת "המלט" בקאמרי, במטרה לשחזר את פרשנותו של סווינארסקי כפי שעשויה היתה להתממש בהפקתו המיועדת.

ויליאם שקספיר

שמואל בונים הוסיף לפרנס את הרפרטואר השקספירי של התיאטרון בהפקה נדירה על הבמה הישראלית של "הנרי הרביעי", עיבוד מצורף של שני המחזות ההיסטוריים שכתב שקספיר על תקופת חניכותו של הנסיך הל, העתיד להיות המלך הנרי החמישי (הפקה משותפת עם התיאטרון העירוני חיפה, 1968). גם כאן גנבו את ההצגה האביר פלסטאף וחבר מרעיו ההוללים על חשבון עלילת חינוכו של הנסיך למלוכה: בסיום ההצגה השמיט הבמאי את האקורד הצורם של השלכת פלסטאף לכלא בידי המלך הטרי, חברו לשעבר, על מנת לא להשבית את השמחה. את "חלום ליל קיץ" (1970) העתיק בונים מאתונה המיתולוגית של תזאוס הקלאסי לפונדק אתונאי מודרני, על רקע מוסיקה יוונית בת זמננו. יוסי יזרעאלי, הבמאי הישראלי הראשון שהעלה את "הסוחר מוונציה" לא רק על בימת הקאמרי, כי אם על הבמה הישראלית (1972, לאחר שתי הפקות בהבימה שבויימו בידי במאים זרים), לא נרתע מלשבץ בתפקיד שיילוק שחקן קומי מובהק (אבנר חזקיהו) ולהלבישו על־פי קריקטורות אנטישמיות מימי־הביניים. יזרעאלי, שוויתר על כל הדרת כבוד לדמותו של היהודי, שירטט את עלילת המחזה כסכימה גראפית ברורה: בני החברה הנוצרית לבושו לבן, היהודים לבושו שחור, ואילו ג'סיקה, בתו של שיילוק, החליפה את שמלתה לשמלת פסים שחורה־לבנה כשנמלטה לזרועות בעלה הנוצרי. מעל לקיר הלבן שניצב במרכז התפאורה המינימליסטית של דן דרין השלים יזרעאלי את עלילת המחזה בהצגה מקבילה של תיאטרון בובות ששיכפל ופירש את האירועים (למשל בתמונה שבה מוצג פולחן הטבלתו של היהודי לנצרות).

אבל התאזרחותו הסדירה של הברבור מאייבון על בימת התיאטרון הקאמרי החלה עם הצלחתה המסחררת של הצגת "כטוב בעיניכם" בבימויו של הבמאי האנגלי פיטר ג'יימס, שהועלתה ב־1973, זמן קצר לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים, והוצגה שתי עונות רצופות. את חצרו של הדוכס פרדריק הרשע שירטט ג'יימס, בעזרת המעצב אריה נבון, כדימויי המאפיה נוסח הסנדק, ואילו ביער ארדן הסתובבו הבריות בלבוש ג'ינס ספורטיבי. אפשר היה לחלוק על עומק הרגעים ההגותיים בהצגה, אבל אין ספק, שההפקה גייסה לשורות הקהל השקספירי בארץ קהל רענן וצעיר, ותיקי דיין (רוזלינד) הפכה בן־לילה מבדרנית לשחקנית דרמאטית בעלת נוכחות בימתית מרשימה. הפקה זו סללה את הדרך בעשור הרביעי לקיומו של התיאטרון הקאמרי להפקות סדירות של קומדיות שקספיריות עתירות בידור שפנו לקהל הצעיר התוסס ולא רק לקהל האמון על הדרת כבוד לקלאסיקה: "קומדיה של טעויות" בבימויו של פיטר ג'יימס (1957), "אילוף הסוררת" בבימוי יוסף מילוא (1977), "כטוב בעיניכם" (הפקתו של ג'יימס שחודשה בקיץ 1978 וחנכה את התיאטרון הפתוח בפארק הירקון) ו"הנשים העליזות מווינדזור" בבימוי עומרי ניצן (1981).

במקביל צברה תאוצה גם המגמה להתמודד עם המשמעויות המורכבות יותר של הדרמה השקספירית הרצינית. "קוריולאנוס", הטרגדיה השקספירית שבמרכזה גנראל נערץ ויהיר הנכשל בקריירה הפוליטית שלו בשל הבוז שהוא רוחש להמון הפשוט, נחשבה להימור רפרטוארי מסוכן אך הצליחה לרכוש את לב הקהל במשמעויות האקטואליות הגלומות בה ולהפוך הצלחה קופתית. בהפקתו של הבמאי האנגלי פיטר דיוז (1975) הצטיין צוות שחקנים מרשים בראשותם של עודד תאומי (קוריולאנוס), אורנה פורת (וולומניה), אבנר חזקיהו (מנניוס) ורבים אחרים. הקהל נהר הד"ש גם להפקה המצליחה של "אותלו" בבימויו של היי קיילוס (1980) עם יוסי פולק (אותלו) ועודד תאומי (יאגו). הצלחות מרשימות פחות נחלו "יוליוס קיסר" (פיטר ג'יימס, 1977), "הסערה" (ז'אן סאוב, 1984) "מידה כנגד מידה" (פיטר דיוז, 1984) ו"חלום ליל קיץ" (ליביו צ'ולייה, 1993) אבל כל אחת מהן תרמה את חלקה לאירוחו של גאון המחזאות העולמית על בימת התיאטרון הישראלי.

"הסוחר מוונציה" המשיך, כצפוי, להדריך את מנוחתו של התיאטרון הקאמרי. לאחר הפקתו קצרת הימים של יזרעאלי חזר הקאמרי אל המחזה בהפקתו של בארי קייל האנגלי (1980), שעל רקע תפאורתו המרהיבה של כריסטופר מורלי זרעה לראשונה את ההיגיון הטרוריסטי בנפשו הנסערת של שיילוק (אבנר חזקיהו) בניגוד להבלטתו של יזרעאלי את טקס הטבלתו של שיילוק לנצרות, שיכנעו השחקנים את הבמאי האנגלי להשמיט לחלוטין מן הטקסט את הדרישה משיילוק שימיר את דתו. את ה"מעוות" הזה שקד לתקן עומרי ניצן בהפקתו משנת 1994, בה כופים על שיילוק לנשק את הצלב.

גם מחזות שקספיריים אחרים נרתמו, במידות שונות של הצלחה, לנסיונות התמודדות בלתי־שיגרתיים של במאים ישראלים עם שפת התיאטרון. לעיתים התבטא החידוש גם בעיצוב החלל הפיזי: בעוד עומרי ניצן מעלה את גירסתו רבת הפעלולים החזותיים ל"ריצ'ארד השלישי" (1992) על הבמה הגדולה, הציג מיכאל גורביץ את גירסתו ל"מקבת" (1989) באולם "צוותא", כשבעזרתו של המעצב משה שטרנפלד הוא אופף את הקהל מכל צידי האולם. רינה ירושלמי העתיקה את גירסתה רבת התשבחות וההצלחה ל"המלט" (1989) מן הבור המאובק של פסטיבל עכו אל במת החזרות של התיאטרון הקאמרי. משם זינקה ההפקה, בכיכובו של שולי רנד (המלט) להופעות בגרמניה, הולנד וניו־יורק. "רומיאו ויוליה" שלה (1993) הועלה באולם הנסיוני של הקאמרי בבית ציוני אמריקה והוזמנה לפסטיבל בלונדון. הן בהצלחותיו המרשימות והן בפחותות שבהן הפך שקספיר לאבן־פינה רפרטוארית ותיאטרלית בתיאטרון הקאמרי החוגג את יובל החמישים שלו.

עודד אלדן

שירים

★

צונח אל צד הצל
לצייר בצל הצינה,
(מצנן), בצורה וצבע מציע
להצניע צעקה בתוך בצל מצטנע,
ומצדיע מצביע באצבעות צנומות
לצד הרץ בקצרת לא עוצר מתבצר בצהב,
אוד שצרד בצרורו ליצר את הצמאון בקציר
בקצה היצירה, לנצח את היצר הצבעוני, מנתץ
הצורך לפרץ פצע ולצלצל בכל הצלילים:
הנה צוחק הנו מתרוצצת המפלצת.

★

מתבונן בתמונה המנומנמת אני
חש איך
עצומת עינים את עצמת עצמה
מציבה מצירת
ואת צרחתי יוצרת
רצוני המנצח, צלי המתלוצץ
הצח.

★

גם כשהפסוקים יורדים התשוקות עולות
לפגש במקום שאין ממנו מפלט כשהתשוקות
עולות אפלו הפסוקים יורדים
להפגש ממגרש התנושאות מעט מפלט רבוע
מרשע
סוגר בחריקה לופת גוף מלא מהביל את כל
זרועותיו
הרבות. מי שכתב כל הפחדים הולכים התמלא
מלענג
ושב חוזה בלי תשובה אל ים הפסוקים הנותרים.

אפשרות של הבנה

תמר זכריה

משה סחר, זמן הבנה, שירים, הוצ' ירון גולן, 1993.

משה סחר

ניתן לומר, שבספר זה חבויות הודאה באשמה מול אפשרות של הבנה. הודאה באשמתם של אלה שאינם אשמים ושל האשמים, בליווי סימן־שאלה: "בשעה הקרובה לדממה/ אני קם להודות באשמה:// חטאתי לבינה/ ואינני רוצה תנינה". (עמ' 18).

כמו מושגים נכבדים וטעונים אחרים המופיעים בספר, אף מושג האשמה מלווה בצליל של הומור. הרעננות באופן הביטוי מפזרת את האבק מעל כובד הראש כשנזכרים נושאים כפגיעה, פגיעות, בדידות, פחדים, חולשה.

הסוד למפתח הקלות נמצא אולי באמירה הישירה של המשורר: "ושוב זורחת הפתיחות". ("השתפכות", עמ' 33). פתיחות בהלך־רוח רגשי, במוסיקליות חופשית וזורמת, ובפשטות מחשבה. המביע אותה הוא סימן־שאלה שמוביל קדימה ומגלה בכל רגע מרווח, איזור חופשי נוסף למבטה של הסקרנות.

היכולת לשאול מעוררת את קנאת התשובה, שאינה עומדת בתחרות עם אחותה. אמנם ביכולת לשאול עשויים להיות לעיתים רק שבבות הגות. חכמת השאלה עשויה לעיתים רק לנחם על מה שאי־אפשר לשנות. זאת משום שהשירים מפוכחים מאוד בעמדתם כלפי המציאות, צניעותה ומוגבלותה. השאלה רק מציירת כקו דק חיבור בין רובד תיאורי לרובד פילוסופי של האמירה: "יש רגעים בהם אני חי/ את חיי לאחור ושוב חוזר אל החבל המתוח בגבהים/ כיודע שהוא עומד להיקרע ואין מנוס.// יש רגעים בהם אני שואל מדוע/ והוא נשאר תלוי על החבל/ ואין אישחם ליבו למראה/ צורם העינים/ שמחה.// יש רגעים בהם אני מוצא את התשובות/ הכי מטופשות/ לשאלות המתנגבות באלפים". (עמ' 34).

בשירים קיים שילוב עדין בין שמחה לבין עצב, שמזכיר את שיריו של אברהם חלפי. חלפי כותב: "התקוה היא אשה מכורתת/ בעצב פניה". ("ישן וגם חדש", א' חלפי, הוצ' הקיבוץ המאוחד, עמ' 63).

משה סחר יוצר מתח בין עצב לשמחה באמירה רוויה אהבה: "בבדיחות דעת מתנגנת/ מעל אוזנייך/ כמובדלים פרוזניים/ מעל עדישת/ עקלל מתייפה". (עמ' 51).

כמו אברהם חלפי, אף משה סחר מדבר מנקודה מרוחקת מעט ממרכז המעגל. המשורר הוא עד של עצמו, דבר המאפשר איזשהו חופש תנועה בתוך האינטנסיביות של התחושה. אברהם חלפי כותב: "הוא שואל את עצמו/ אם עודנו יפה לחרוז את עצמו/ עם עיני העולם הגומרות" (עמ' 62) ומשה סחר אומר: "עצמי עינייך/ לנשום על כתף חשופה/ בתמול שלשום.// האומר שלוה אנוכי" (עמ' 13).

מילות השיר הן עדות למילים של יום־יום. ומילים של יום־יום עדות לדמות האנושית של אומרן, במיוחד מול הזולת. יש הן רב בתיאור המלה כשיר שמכסאת את האדם: "בשקט/ כמו כפפות מעברה/ ניסיתי להגת ביטוי הולם. – עצמת שתיקתך/ הפיצה קרינה". (עמ' 46). " – – במראה משתקי אקורל/ ואת כתעוררת לשאול כי צילצל". (עמ' 45). מילי שירה ומילים של יום־יום הן אחיות קרובות בבכבע השירה החלומי והמפוכח. "חשיבה כמו נשיא לא נגוהה/ עולה לתלפיות/ לתלות כביסה// משחק ילדים/ אני מפזר את הקוביות". (עמ' 48).

המשורר מודע לפער בין ניסוח לבין ממשות. ובכל זאת, ניסוח הוא הדרך היחידה בשירה לנסות וליצור קשר עם הממשות, גם עם זו של הזולת. "לעולם לא תביני/ בכל זאת אני משתף אותך בכל./ אינני יכול אחרת". (עמ' 122).

אולי ההבנה, בכללה גם הבנת הזולת, היא המוטיבציה המרכזית אותה מעוררים השירים בקורא. הבנה היא אלטרנטיבה לאשמה. היא מוטיבציה לחזור ולהשתתף, באופן אינטימי יותר, בחיים היוצאים מן האני.

אידיאה של "ירידה"

יואב שפירא

זיו קופר, "דרכון זר", הוצאת ירון גולן, 207 עמ'.

זיו קופר

ואיפה אורי, איפה שמוליק, איפה כל הבחורים. על נהרות בבל ישבנו גם. את ציון זוכרים זוכרים" – מקוננת נעמי שמר בשירה העצוב. את אורי, לעומת זאת, ניתן לפגוש ב"דרכון זר" על מוזרותיו, בבוקר סגריר קר וערפילי ליד תחנת רכבת הומה אדם במבואות לונדון, ממתין קצר־רוח לחבריו הישראלים גם הם, שבאו הנה כמותו לחפש את המחר.

אורי וייס עזב את המולדת שטופת השמש, לאו דווקא משום קשיים פיננסיים או חברתיים כאלה ואחרים. הוא אינו אב־טיפוס של "יורד" מן השורה היוצא לגולה מחמת הכורח אשר לא יגונה. אורי וחבריו הם אלה שעוד בעודם בישראל כבר מביטים הם אל לונדון מול הכוונת, תוך כמיהה ברורה לראות את עתידם בבירה הבריטית עם כל העדיפויות שזו יכולה להציע.

וכך מתחיל פרק נוסף, עלום עד כה לגמרי בתולדות ה"ירידה" המוכרת כל כך – כרוך סיפורם של "ישראלים בלונדון", המתאר לראשונה תופעה של "יורדים" בכוונה תחילה מתוך אידיאה של ירידה שמקורה טרם נתברר. "דרכון זר" מיטיב לתאר דרמה טראגית־קומית משורטטת על פני שנות השישים המוקדמות, של הדור ישראלי המבקש לפלס את דרכו על רקע תרבות ומציאות מנוכרים, בכל אמצעי העומד לידו.

בתיאור נוגע ללב לעיתים מהווית אירונית, מלווה זיו קופר את אורי וחבריו בדרך התחתיות הגלית לפניהם בבואם ללונדון. החלום הזוהר נמוג בחיכוך הראשוני עם היומיום הזר והאכזרי, קשיי ההתאקלמות וחוסר התעסוקה. ולבעלה מזה, עם תסביך אנטי־סביות סורד המעניק להם את התחושה שאין הם רצויים חברתית. גם הסטריאוטיפים הישראלים, אליהם הם שבים את פניהם לבקש משענת, רואה בהם מיותרים בנסיבות הקיימות, ויהפה הופך אנטיפאתי וצונן.

"דרכון זר" מבוסס ברצף אחיד וקולח, באופן שאינו נותן להתעלם מהמתרחש. אלא שבהצטלבויות רבות קיימת סטייה מן הכובד הנרטיבי אותו הוא מתיימר להנחיל, אל עבר נקודות שוליות שספרו והקשרו בלתי־מובן. מעבר לזאת, לא הביע באפיינת העלילה את חיי החברה והתרבות של לונדון בדווקא ובנקל ניתן לראותה מתרחשת על פני כל כרך אחר.

בחלקו השני, עובר המספר לתיאור ההתנגשות הבלתי־נמנעת שבין הגמישות הצברית עם התרבות האירופית הכבדה והבלתי־סולחת. וכך נישואיו של אורי עם עלמה אנגלית בת למשפחת אריסטוקרטיה סנובית עולים על שרטון בשל הבדלי ההעמדות וההרגלים וחוסר יכולתו של הבעל לתת מענה אינטלקטואלי הולם למי שהורגלה בזאת. מחמת זאת מתהדרדר מצבו הכלכלי, הנפשי והתרבותי. הוא הופך נרגז ותובעני ורודף כבני עצמו, עד הולכה לחפש את מזלו – ויושב בנכר – על אדמת אמריקה הקורונית.

קופר מאיר בפן נוקב, אם כי לא חדש, את הישראלי הגולה, המתייסר, הנאבק מלבד עם סיבוכים הנערמים עליו מבית ומחוץ, גם עם עצמו, עם מצפונו הנושא והמיוסר, הכמה לשוב ארצה גם מבלי שיודה בכך. הנחיתות הנצחית של ה"יורד" המצוי גם שזורה על פני הדפים, כמוטיב עיקרי בהכרת הלך רוחו ובהבנת מאבקיו וכשלונותיו.

ככלל, נוטה קופר להשתמש בהפלגות סגנון מיותרות, המסרבלות לעיתים את המטרות אותן ביקש "דרכון זר" להשיג, והחוצאות בדרך זו הן לגיבוריו והן לז'אנר הספרותי היהודי אותו הוא מייצג.

هذا صن الاصل

חידה קשה ומעצבנות / דן תמיצר

ידמיצר

משימה מס' 176

מה שמי?

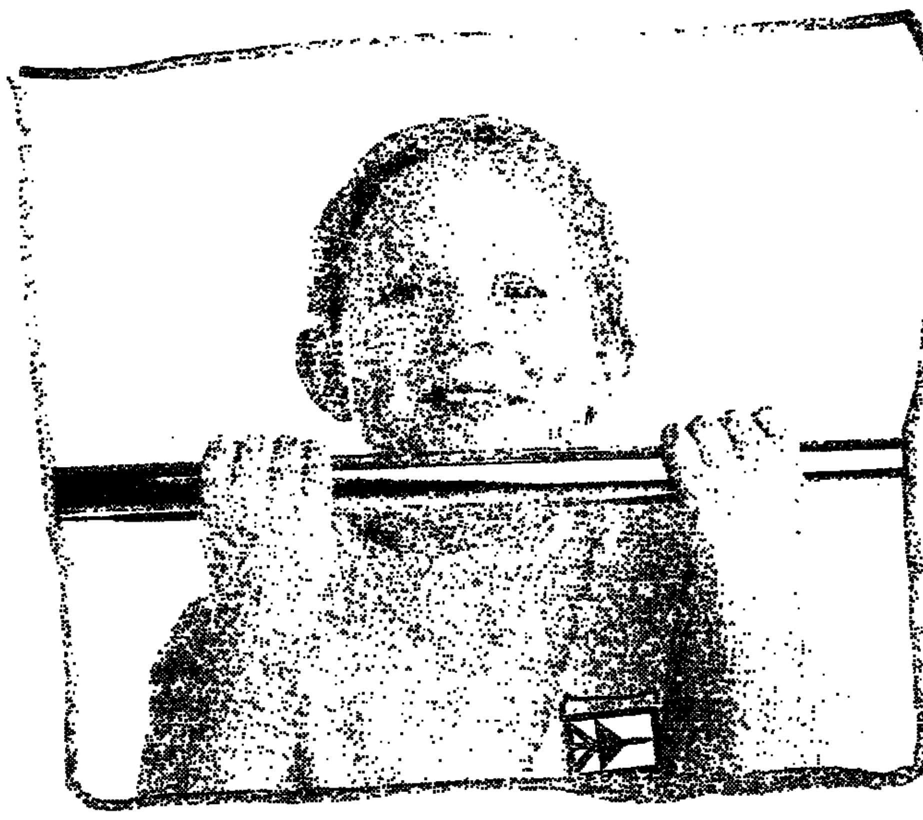

הוראות לפיצוח: לפניכם חידה מצויירת, שפתרונה עשוי לזכות אתכם בפרס מיוחד: עותק חתום של ספר הקריקטורות של מושיק לין "מתים לעשות שלום", בהוצאת זמורה ביתן מודן. הזוכה ייבחר מבין הפותרים שתשובתם הנכונה תגיע אלינו תוך עשרה ימים מיום פרסום החידה.

פתרון משימה 174: אינו המקור – כי התמונה היא של מדאם טוסו, שאצלה הכל העתק. פתר את החידה עמיר קאופמן מתל עדשים. הספר יישלח לכתובתו.

המען למשלוח תשובות: מזכירות מערכת "דבר", רח' שינקין 45, תל־אביב. מיקוד: 65233.
נא לציין על המעטפה את מספר המשימה.

הפכפך כמו מזג האוויר

טלי ליפקין־שחק

אנטנה

השבוע היכה שרב כבד ומהביל בארצנו, אך רצה הגורל ועקב חוסר תיאום משווע בין המטאורולוגיה ללוח השנה, בין איתני הטבע ונפלאותיו של הים, בדיוק השבוע נכנס לתוקפו לוח מישדרי החורף בטלוויזיה. או שמא בכוונה המהלך הזה לוח מישדרי הסתיו? יתכן. מכל מקום, הפכפכותו כהפכפכות מזג האוויר, ורגע הוא מניב סימנים להשתפרות במצב החומר, בעוד במישנהו הוא מכה בציפיותינו החבוטות ממילא בגבנג אדיר. חוסר אחידות, קוראים לזה. אפשר לדבר גם סתם על היעדר קונספציה. כך בערוץ הראשון שרוצה להיות איכותי יותר, אבל גם חולם בפנטזיות הלוחות שלו להיות צהוב יותר, והוא סובל ממשבר זהות עמוק ואמיתי. הערוץ השני, הוא ערוץ הרייטינג, יודע בדיוק מה הוא רוצה, זה רק לא תמיד יוצא לו, וגם שם מתברר שלנחיתות יש דרגות, והכל רק יחסי.

לכן, אם נגזר עלינו להתייחס אל השבוע הטלוויזיוני הזה כאל מידגם מייצג למסגרת חדשה, עד חילופי עונות בפעם הבאה, אז נגזרה עלינו משימה לגמרי לא פשוטה. לא פשוטה ואף לא מרנינה, הן משום, שכאמור, קשה לקבוע עמדה נחרצת מתוך הסבך המעובה הזה, והן משום שהיא מחייבת לסקור את כל מה שנברא או התחדש על המסך, וזה גם הרבה וגם לא מעניין רוב הזמן.

מוגזמות בכוונה תחילה

לא ראיתי את כל מה שהתחילו השבוע בהקרנתו ואני גם לא מתחייבת להשלים בשבוע הבא, שאז, נדמה לי, צפויים עוד חידושים והמצאות. ראיתי, למשל, את "מרגול" שחזרה אחרי תופסה. השינוי המשמעותי היחידי שמצאתי היה בהחלפת התפאורה. וזה לא מעט במקרה של תוכנית שהתבלטה בעיקר במראה המכוער של האולפן. נדמה לי גם ש"מרגול" חזרה בטונים נמוכים יותר, ככל שהדבר נוגע לאופי של תוכניתה והיא לא מתיימרת עוד להרים שאו אדיר אלא תוכנית אירוח קטנה. בכך עשתה מרגלית צנעני חסד לעצמה. אלא ששם נגמרו החסדים. היא עדיין לא די בנוחה מול המצלמה, היא עדיין לא יודעת לראיין ואת הטקסטים שלה היא מדקלמת כמי שכפאו השד, כשהמיקרופון נראה צמוד יותר לפיה, מסתיר את השפתיים ולפות ביד אחוזת פאניקה, כמו היה זה קרש הצלה.

בתוכנית הראשונה הקדישה צנעני את עצמה לזמר המזרחי, אולי מתוך כוונה מעוגנת בהיגיון בריא, ללכת על קרקע בטוחה. צנעני זימנה לאולפן אבירי זמר מזרחי למיניהם, אחר־כך ניהלה דיון משמים ועילג על הדיין פיראטי בכלל חומר מזרחי בפרט, הפקידה את עצמה ואת עתידה וגורלה בידיה של קוראת בקפה. אפשר היה להתרשם שצנעני הולכת על העניין המזרחי, כדרכה ועוד יותר. יש משהו כמעט צבוע, בוודאי מניפולטיבי ולחלוטין מפספס מטרה, בהקצנת המבטא, בשימוש המכוון המעושה בסלנג כבד שנשמע, אגב, לאוזן לא בקיאה כמו הכברת מלים שאין כל קשר ביניהן, ביצירת אווירה של מסיבת מועדון סגורה.

גוב. מגרעות חינניות. צילום: גדי דגון

צריך להזכיר בהקשר הזה של טיפול בצד המקצועי המובהק של זמר מזרחי, את תוכנית הקיץ של יעל אבקסיס שנמוגה כנראה עם בוא הסתיו ואשר היתה, למיטב שיפוטי, עניינית ולא חנפנית, שלא לדבר על זה שאבקסיס יפה הרבה יותר תינתה באור הזרקורים. יהיה הוגן רק להוסיף כי מתוך הפרומו לתוכנית הבאה של "מרגול", שבה היא נראית מארחת את אפי נצר האשכנזי בעליל, נראה שאין לה כוונה להפוך את התוכנית לפינת המוסיקה המזרחית בלבד, אף כי מאותה הצצה חטופה עולה כי על המבייניות המזרחיות שלה, המוגזמות בכוונה תחילה, היא איננה עומדת לוותר.

לא עוצר בזמן

גם גידי גוב לא יותר על המבייניות שלו. האדם הוא תבנית נוף מניירותיו ואליהן הוא נקשר כנראה בעבותות שאי־אפשר לנתקן. עם המניירות של גוב יותר קל לי, ההומור שלו מצחיק אותי רוב הזמן ואת המגבלות שלו, כמו למשל שגם הוא איננו מצטיין בראיון והטקסטים שלו מתלעלעים בפיו, הוא נושא בהרבה יותר חן שהופך אותן ליתרון. הבעיה היא שגם הגימיקים שלו, החינניים ביסודם, מאבדים מחינם כשהם חוזרים על עצמם כל הזמן. המינונים, הם מילת המפתח שגוב צריך להדביק לעצמו על מכונת הטקסטים שלנגד עיניו. הוא אינטליגנטי, מוכשר מאד, ספונטני, רגיש, עם חוש הומור נפלא. אבל את הכאילו־גמגמנות, את הכאילו־התבלבלות, שבחלקה היא אותנטית לגמרי מן הסתם, את הלכאורה וזלזול בבדיחות הגרועות של עצמך, צריך לדעת מתי לעצור, רגע לפני שזה נהיה יותר מדי. וגוב לא תמיד עוצר בזמן. גם לא את השימוש ב"קקי־פיפי־פלוץ־זתות", שלטעמי חסר כל חן מלכתחילה ומיותר לחלוטין במקרה האלגנטי של גידי גוב.

חוץ מזה, התוכנית משעשעת, האורחים של גוב נתמרים – צביקה הדר הוא זה"ח מה"קומדי סטור" שבה את לבי לראשונה, והוא מצליח עם המוסיקה, שהיא טובה בדרך־כלל ונהדרת כשגוב עצמו משתלב בהרכבים מעניינים, ועם בחירה וביצוע של סקצ'ים מצחיקים ומפתיעים. הסרטון של הילדים המדברים עם גוב על הופעות וגן ועל חגים היה פשוט מקסים, ובסך הכל נדמה לי ש"לילה גוב" הולכת להיות תוכנית בידור יהודית ומובילה.

לא חשוב, לא מעניין, לא מרגש

גם מני פאר חזר השבוע עם גל החום. פאר תוכניות האולפן של הערוץ הראשון, האופרה והיפריהבובי בריבוע של הטלוויזיה הישראלית, "אולפן לילה", קצר רייטינג טוב יחסית וביקורות אוהדות בזכות שימוש מקצועי בנתונים אנושיים ושליטה באולפן. את שיבתה של התוכנית צריך היה לזכור, גם אם גליון עיתון נשים מאלוח איננו בדיוק כוס התה שלי, שלא לומר דבר די דוהה ומשעמם בעיני. מבחינתו של מני פאר, הוא עשה עבודה מצויינת בעונה שעברה. אלא שמזלו לא שיחק לו והתוכנית הראשונה כלוזה מישדרי החורף היתה פצצת שעמום. הנושא שנדון בתוכנית באולפנו של פאר היה השאלה הקיומית "עד כמה מותר להורים להתערב בבחירת בני הזוג של ילדיהם". אכן טבעה של התוכנית, שהיא עוסקת בעניינים הנוקים מלעמוד בזמני של עולם, אבל הנוגעים ללבם של הרבה אנשים ומשחררים את הרגשות לשגעונותיהם ואת הרהוריהם הכמוסים. הפעם הזאת, הנושא לא זו בלבד שהיה כיוד נושאי האולפן בלתי חשוב, אלא שלא היה מעניין, לא היה מרגש, ותמורת כמו מסטיק לעוס מדי.

אני מאמינה שמני פאר, אינטליגנטי ומקצועי מאד,

צנעני. עשתה חסד לעצמה

הרגיש בתקלה, ואולי אף "ביתר" את המערכת שהלבישה עליו את התיק הזה, ועוד בתוכנית הראשונה. אוסף תמהונים רודיים לגשות וטעונים תסביכים יכול להפוך בקלות ממסמך מתוק לכליל מגומגם, וכזו היתה התוכנית הראשונה הסיפתח.

תחרות על גביע השטויות

יאיר לפיד פתח עונה עם "עשר וחצי" בערוץ הראשון. הפתיח יפה מוסיקלית, האולפן שקט ומתאים לשעת ערב, לפיד הצעיר הפחית במגייזומים השייקינאיים שלו והגב שהשיחה שניהל את הבנים למשפחת כמולה כתוכוס מקריית־שמונה היתה בגוון מתנשא במקצת. יאיר לפיד הוא עיתונאי שיכול להתפתח לשאול שאלות טוב. אם יתמיד בהנמכת פרופיל השוויץ. תוכנית עם פוטנציאל.

פאר. עיתון נשים מאלוח

הבנות מהערוץ הראשון הקימו לבנות מהערוץ השני תחרות של ממש. עכשיו התחרות היא בין "קוקטייל" הקצרה המעליבה את האינטליגנציה ואת הנשיות, לבין "שישי חי" הארוכה המעליבה את המקצוענות, תחרות על גביע השטויות. קשה להכתיר כ"אכזבה" את "קוקטייל", משום שאודה כי מראש לא היו לי ציפיות מהתוכנית היכבאית הזאת, במשבצת השידור המקושת היסטורית ליכבאות בערוץ הראשון, יום ראשון בשבע וחצי בערב.

מוסקוביץ. מרגיע ילדים. צילום: יוסי לבנ

★

אחרי שהוצאתי עבודה חוזם וקצף על ערוץ הילדים המקלקל את ילדינו, צריך למען ההגינות לומר גם משהו טוב. בתום עשרה ימי ריתוק לטלוויזיה לילדים עם ילד חולה בבית, מצאתי את עצמי מחבבת את "המוסך של "כאילו"", בכיכובם של "כאילו" אריה מוסקוביץ הבמאי המקצועי מאד, והבובה הפשוט נהדרת. הפקה קטנה, לא אוהדה באיכותה אבל בסך הכל סימפטית. ואת הילד החולה שלי הם הצליחו לרתק ולהרגיע, אז אני בעדם. ■

בחזרה לפטרבורג

רקדני ואוהדי הבולשוי, הבאלט המוסקוואי השוקע, מפנים אצבע מאשימה לכוריאוגרף יורי גריגורוביץ', המסרב להעלות יצירות נסיוניות ודבק בקלאסיקה. אם יפוטר, עשוי המוסיקאי הנודע רוסטרופוביץ' ליטול לידיו את שרביט הניהול, במאבק מול תיאטרון קירוב המצליח

היום משקף הבולשוי את שקיעתה המשפילה של האימפריה הרוסית

"אקונומיסט". מיוחד ל"דבר"

אינטלקטואלים סובייטיים מסוג ידוע, מעולם לא התעניינו במיוחד במספר הפצצות והטילים שהיו לארצם. לאנשים כאלה, ההוכחה כי ברית־המועצות היא מעצמת־על היתה זוהרם של הבאלט והאופרה של תיאטרון הבולשוי. היום משקף הבולשוי את שקיעתה המשפילה של האימפריה. הבניין הקלאסי־לעילא של התיאטרון משיר את הטיח ושוקע על יסודותיו. סיור מתוכנן של להקת הבאלט באנגליה, ביוני, בוטל מפני שהיזם לא הצליח למכור די כרטיסים.

הרקדנים הזומרים של הבולשוי ואוהדיהם הנלהבים חושבים כי הם יודעים מי אשם בשקיעתו של התיאטרון: יורי גריגורוביץ'. גריגורוביץ', היום בן 67, בילה את שנותיו הצעירות כרקדן בתיאטרון קירוב המהולל בלנינגרד (פטרבורג) עד 1964, עת עבר למוסקווה להיות מנהל הבאלט של הבולשוי, משרה שהוא מחזיק בה מאז.

גריגורוביץ' תמיד טען כי תכליתו של הבולשוי היא לא להעלות יצירות נסיוניות, אלא לדבוק בקלסיקה. מבקריו אומרים כי גישתו ה"סטאליניסטית" לניהול מגוחכת וכי הוא חש עצמו מאויים על־ידי כשרונות חדשים.

בפברואר פיטר גריגורוביץ' את גדימינאס טאראנדה, שהיה רקדן הסולו הטוב ביותר של הלהקה. חבריו של טאראנדה עצרו את אנשי הביטחון, כשהוא עלה על הבמה לומר לקהל את דעתו על המתרחש מאחורי הקלעים. המצב גרוע באותה מידה בלהקת האופרה, שעליה אין לגריגורוביץ' אחריות. ולאדימיר שצ'רבאקוב, טנור מבטיח, פרש בשנה שעברה באמרו כי האווירה כל־כך נוראה שהוא מעדיף ללכת לשיר בסאראטוב, עיר על נהר הוולגה שאינה ידועה באופרה שלה.

גריגורוביץ' קיווה להשתיק את מבקריו על־ידי העלאת 12 באלטים בכוריאוגרפיה שהוא חיבר במיוחד לבולשוי בעונה הבאה, שנפתחה ב־23 בספטמבר. העונה אמורה היתה להיפתח שבוע מוקדם יותר, אבל הפתיחה נדחתה בגלל איבה בין הכוריאוגרף לבין ולאדימיר קוקונין, המנהל הכללי של הבולשוי.

שני האישים כנראה יילכו בקרוב. בתחילת ספטמבר חתם הנשיא ילצין על צו המחייב את הבולשוי לתת חוזים למנהליו ולכוכביו. צעד זה, כך חושבים, יתן למבצעים הגנה מסויימת נגד במאים עריצים ויספק גם תירוץ להיפטר מגריגורוביץ' ומקוקונין. האיש המועדף, כנראה, ליטול לידיו את תפקיד המנהל הכללי הוא מסטיסלב רוסטרופוביץ', צ'לן, פסנתרן ומנצח, שעלה כמה פעמים על באריקדות בתמיכתו בילצין, ואשר אשתו, גאלינה וישנייבסקאיה, היתה בעבר זמרת סופרן ראשית בבולשוי.

השאלה היא אם מישהו יחפוץ בתפקיד. זה עשר שנים שלהקות הבאלט והאופרה מאבדות כשרונות. למנהל חדש לא יהיה די כסף למשוך כוכבים בחזרה. בניין התיאטרון כה רעוע שצריך יהיה, כנראה, לסגרו לשנתיים לתיקונים. מה שמחמיר את המצב עוד יותר, בעיני המוסקוואים, הוא ששעה שהבולשוי מתפורר, תיאטרון קירוב (שחזר עכשיו לשמו מימי הצאר, מארינסקי) עולה מחיל אל חיל. דומה כי מעט בחינה אחת רוסיה חוזרת אל עברה, כשתיאטרוניה של מוסקווה היו רשלניים ונעדרי־דמיון לעומת תיאטרוני פטרבורג הזוהרת. ■